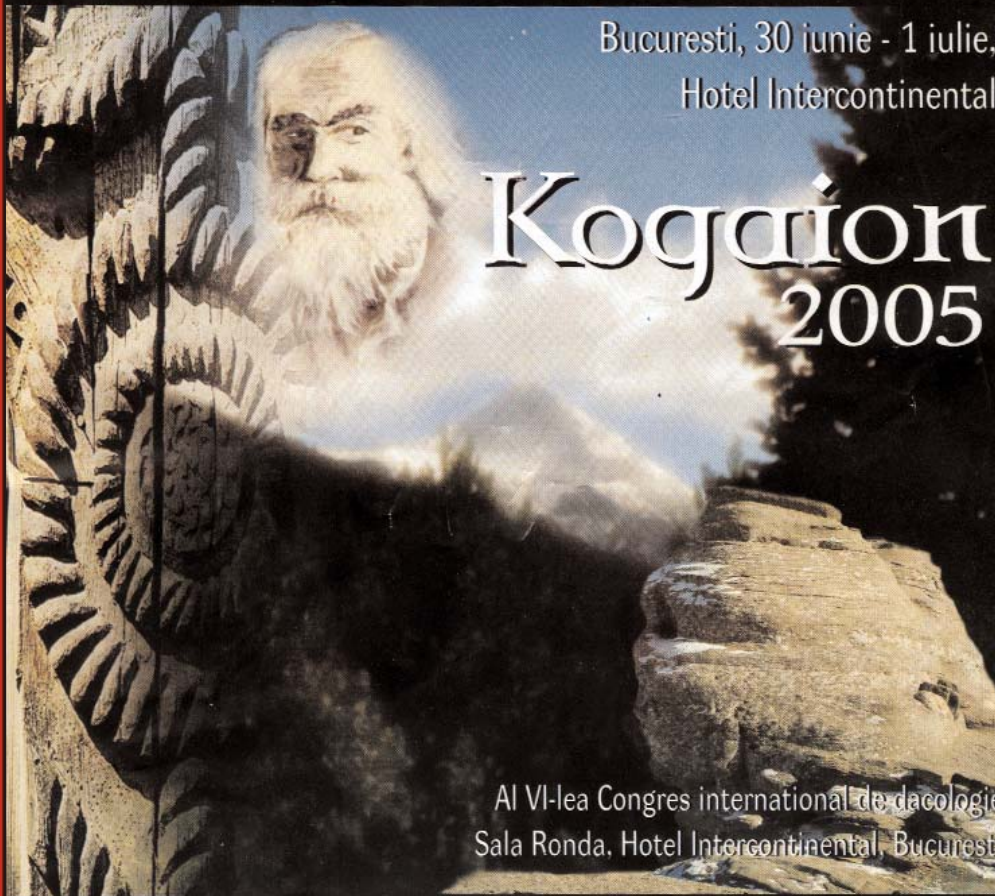

DACIA

magazin

Director fondator: Dr. Napolcan Săvescu

Nr. 22 - mai - iunie 2005

Bucuresti, 30 iunie - 1 iulie,
Hotel Intercontinental

Kogaion 2005

Al VI-lea Congres internațional de dacologie
Sala Ronda, Hotel Intercontinental, București

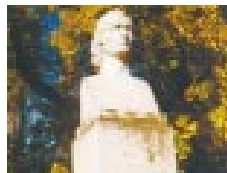
În acest număr special găsiți rezumatele comunicărilor ce vor fi prezentate
la cel de-al VI-lea Congres Internațional de Dacologie - Kogaion 2005

Cuprins

DE ȘASE ANI DACIA REVIVAL	3
Planul dacic care ne-a traversat istoria	6
SCRISUL SACRU AL COMUNITĂȚILOR NEO-ENEOLITICE	7
KOGAIONUL LA GETO-DACI ȘI ROLUL KOGAIONURILOR ÎN REALIZAREA HĂRȚILOR	
MIGRAȚIA SPRE EST A POPULAȚIEI DE GENEZĂ DACICĂ	9
URME DE LIMBA AROMÂNĂ ÎN TOPONIMIA ALBANIEI	12
PLATON DESPRE MEDICINA ZALMOXIANĂ	13
POPOARE DE ORIGINE GETO-DACĂ ÎN CATALONIA ANTICĂ	14
REGĂSIREA UNOR INFLUENȚE DIN CONCEPȚIA DACICĂ DE LUPTĂ ÎN SISTEMLER MODERNE DE RĂZBOI	15
Gânduri despre KOGAIONON, muntele sacru al geto-dacilor	16
MOTIVUL MORȚII – PUNTE DE LEGĂTURĂ ÎNTRE EROUL ZALMOXIAN ȘI MEȘTERUL MANOLE	17
MIGRAȚIA SPRE EST A POPULAȚIEI DE GENEZĂ DACICĂ	18
DESPRE CREDINȚELE RELIGIOASE ÎN SPAȚIUL CARPATIC	18
IDIAȚIA SACRĂ A SIMBOLULUI LA DACI	19
TAINELE TĂBLIȚELOR DE LA SINAIA	21
UN OBICEI FUNERAR STRĂVECHI ÎN NECROPOLELE DACICE DE EPOCĂ ROMANĂ	23
ASPECTE ALE SPIRITUALITĂȚII DACILOR	24
SPECIILE ARBORICOLE SIMBOLIZATE PE COLUMNĂ ȘI TRASEELE TRUPELOR ROMANE ÎN CELE DOUĂ CAMPANII DACICE	25
Aspecte tehnologice în Dacia preromană	27
KOGAION („CAP-DE-GAIE / GHION“) - SFÂNTUL MUNTE DIN CARPAȚII MERIDIONALI AI DACIEI	28
CULTUL LUMINII, MATRICEA PRIMORDIALĂ A FORMĂRII POPORULUI ROMÂN	28
CONTINUITATE DACO-GETĂ PARTICIPANTELE LA NEDEILE	
SOARELUI DIN MUNȚII SACRI ȘI VEȘMINTELE LOR	29
MUNTELE CĂLIMAN UN ALT PRETENDENT LA TITLUL DE KOGAION (MUNTELE SFÂNT AL GETO-DACILOR)	31
DE LA ZALMOXIANISM LA ISIHASMUL ORTODOX	32
BOTANICA ȘI FITOIATRIA, O COMPONENTĂ IMPORTANTĂ A CIVILIZAȚIEI DACICE	33
KOGAION – DE LA GAIA LA ZAMOLXE	34
LIMBA DACILOR	35
INTERPRETAREA ESOTERICĂ A SIMBOLISTICII ZEIȚELOR DE LA ISAHIA, JUD. IAȘI	37
POPULAȚIA AINU DIN JAPONIA ESTE ORIGINARĂ DIN CARPAȚI?	37
O NOUĂ LOCALIZARE A KOGAIONULUI ZALMOXIAN	38
MAREA DIASPORĂ A GRAIULUI STRĂBUN	39
RITUALURI DE TĂMĂDUIRE ÎN EVUL MEDIU CARPATIC	40
TREI PLANTE MEDICINALE DIN FARMACIA SARMIZEGETUSEI	40
CETATEA GETICĂ DE LA CĂSCIOARELE, JUD. CĂLĂRAȘI	41
PELASGICITATEA ȘI STRUCTURA MULTIKOGAIONICĂ A CARPAȚILOR	42
PRIMORDIALI / MUNȚII RODNEI (MR) – STUDIU DE CAZ HIDRO-ORO-TOPO-ANTROPONIMIC	
SIMBOLURI MEGALITICE: KOGAION, DOCHIA ȘI MERU	44
CÂNTARE LIMBII ȘI ȚĂRII DACILOR	45
FIGURI DE DACI LA... LOUVRE	46
DATE DESPRE COMERȚUL ȘI INDUSTRIA DIN DACIA PREROMANĂ	47
NICOLAE IORGA, DESPRE MIHAI EMINESCU	
CA PRECURSOR AL IDEII ORIGINII NOASTRE DACICE	48
UNDE A FOST KOGAIONON?	49
“LUIII DACICI” ȘI SF. PETRU	50
SISTEMUL DE FORTIFICAȚII GETO-DACICE DIN NORDUL ȘI PODIȘUL CENTRAL AL MOLDOVEI ÎN SEC VII Î.E.N - II E.N. ȘI	
ORGANIZAREA TERITORIULUI DE ATACURILE ALTOR POPOARE	51
OBSERVAȚII ASUPRA UNOR ASEMĂNĂRI	51
DE LIMBĂ ÎNTRE POPOARE FOARTE DIFERITE: ROMÂN, EVREU, CHINEZ, HAUSA, QUECHUA, ș.a.	
SIMILITUDINI PESTE TIMP ȘI SPAȚIU	52
SACRALITATEA MASIVULUI CEHLĂU	53
VALAHII, FACTOR DE CONTINUITATE ÎN ISTORIA UNIVERSALĂ	53

Dacă a fost un singur Kogaion, acesta a fost Masivul Ceahlău	55
TĂBLIȚA NEOLITICĂ SCRISĂ DE LA TĂRTĂRIA, NUMITĂ ȘI "TĂBLIȚA –SOARE".	
ASPECTE NECUNOSCUTE PÂNĂ ACUM. RITUALURI PRE-CREȘTINE.	56
O abordare nouă a Dacoromânei primului mileniu (sec. VI-IX).	
Cazul Torna, torna fratre	57
MITUL SARABHA ÎN SIMBOLISTICA TEZAUURULUI DE LA AGIGHIOL	58
ANTROPONIME DE ORIGINE DACO-GETĂ	59
INSCRIȚIA PALEOCREȘTINĂ DE LA DIERNA/ORȘOVA	59
CLOȘCA CU PUII DE AUR, SIMBOLUL	
FAMILIEI SACRE LA TRACI ȘI ETRUSCI	61
SURPRINZĂTOARE ASEMĂNĂRI ÎNTRE BASMELE ȘI MITOLOGIA ROMÂNILOR ȘI JAPONEZILOR	62
10 ARGUMENTE PENTRU A-I DA GODEANULUI LOCUL CUVENIT	63
CONSIDERAȚIUNI asupra medicinei la daci	64
Economia animalieră a dacilor oglindită în studiul arheozoologic privind cetățile de pe malul Siretului	64
O IPOTEZĂ DE LUCRU PENTRU CERCETAREA IMPLICAȚIILOR DACOLOGICE	
ALE RELAȚIILOR DINTRE LIMBILE ROMÂNĂ ȘI ALBANEZĂ	65
LYKANTROPIA DE LA PROSLĂVIREA UNICULUI ZIDITOR LA APOLOGIA CARNASIERULUI	66
MUNȚII CĂLIMAN	67
Un punct de vedere: Dacia din vestul Europei	68
HIDRONIME, ORONIME SI TOPONIME TRACO-GETO-DACICE IN EUROPA	69
INFLUENȚE PESTE TIMP ALE ARHITECTURII DACICE ÎN EVOLUȚIA	
AȘEZĂRIILOR EUROPENE MODERNE	70
SEMNIFICAȚIA MUNTelui DACIC ÎN ROMANUL "LUNTREA LUI CARON", DE LUCIAN BLAGA	71
DOUĂ FENOMENE ASTRONOMICE CUNOSCUTE DE GETO-DACI	72
SEMANTICA IDEOGRAMELOR-O INTERPRETARE DIN PERSPECTIVA LIMBII DACOROMÂNE	73
SINCRETISM ȘI CABALISTICĂ APLICATĂ ÎN BALADA MEȘTERULUI MANOLE	73
Dacia Hiperboreană: o viziune integratoare asupra lumii	74
Celții nu au pătruns în Transilvania	75
MELCHISEDEC ȘI ECUMENISMUL	76
CRUCEA – SIMBOLUL MĂNTUIRII	76
CONSIDERAȚII PRIVIND INFLUENȚE ALE CULTURII DACICE ÎN SPIRITUALITATEA	
EUROPEANĂ MODERNĂ	77
KOGAIONUL DIN CEHLĂU	78
EMINESCU ȘI MODELUL DACIC	79
DESCIFRĂRI ISTORICO-RELIGIOASE	80
MUNTELE SFÂNT – MIT SAU REALITATE	81
DACIA DUPĂ DACIA	82
RENAȘTEREA DACIEI	83
ROMÂNII ÎN CĂRȚILE SACRE ALE OMENIRII PRIN CALITATEA	
LOR RELIGIOASĂ DE VLAHI-NEGRI	84
VALABILITATEA CONCEPȚIEI TERAPEUTICE DACICE – FUNCȚIILE APEI	85
SIMILITUDINI PELASGO-SANSCRITE CONSERVATE ÎN LIMBA VALACĂ/ROMÂNĂ	86
Tradiție și continuitate	86
„Râmnic” – toponim de origine dacică	87
PSIHOARHEOLOGIE JURIDICĂ (OBICEIURI GETO-DACE)	87
IMNUL DACILOR	89
COMENTARIUL LA FILMUL „PARCHEȘ”	90
VECTORIZAREA SEMANTIC-SINCRETICĂ A	
IDEOGRAMELOR TĂBLIȚEI-SOARE DE LA TĂRTĂRIA (5300 Î. H.)	91
BRÂNCUȘI DESPRE DACI ȘI DOR	92
Zăul Moș, Kogaion și cultul morților	92
CODEX ARGENTUS – CEL MAI VECHI DOCUMENT SCRIS	
PREPONDERENT ÎN GETĂ (DOVEDIT ÎN SPECIAL PRIN LEXIC)	94
LIMBA LUI ALEXANDRU CEL MARE - MACEDONEANUL	95
Temeli spirituale dacice la Mihai Eminescu	
și Nicolae Densușianu	96
CUVINTE COMUNE ÎN LIMBA GREACĂ ȘI ROMÂNĂ ÎN SCRIERILE LUI HOMER ȘI PLATO	97
ROMÂN > ROMANUS: O ETIMOLOGIE CERTĂ?	97
“SARMIZEGETUSA REGIA” ORI...“KOGAION” ?	99

DE ȘASE ANI DACIA REVIVAL

Dr. Napoleon Săvescu

Astăzi, când ne găsim în fața celui de Al VI-lea Congres Internațional de Dacologie consider că este corect să trecem în revistă realizările congreselor precedente, și de ce nu, realizările Societății Reînvierea Daciei - „Dacia Revival International Society of New York” care a fost, este și va continua să fie motorul principal al acestor întâlniri.

Anul 2000

- Organizarea **Primului Congres Internațional de Dacologie: Sarmizegetusa 2000**, care și-a ținut lucrările la București, Hotelul „Intercontinental”, 15-16 august, și care a continuat pe 17-18 august cu o călătorie spre Craiova, Orăștie, Grădiștea de Munte (vizitarea unor monumente dacice) și Sinca Veche (un templu precreștin);
- începerea planurilor construcției statuii regelui dac **Burebista**;
- publicarea cărții **“Noi nu suntem urmașii Romei”**, Ed.Intact/București;
- sponsorizarea lucrărilor arheologice de la **“Scânteia”**, județul Iași, conduse de Dr. Magda Mantu;
- sponsorizarea apariției cărții **“Arheologia scrisului în Dacia”** de Alexandru Strachină, Ed. AXA/Botoșani;
- Melodia **„Imnul Dacic”** pe versuri de Gelu Dorian, muzică Ion Ionescu, solist Victor Cocieru împreună cu formația newyorkeză Amor.

Anul 2001

· Organizarea celui de **Al II-lea Congres Internațional de Dacologie : Burebista 2001** care și-a ținut lucrările în zilele de 15-16 august 2001 la hotelul *Intercontinental*” din București. Congresul a fost deschis de dr. **Napoleon Săvescu**, fondatorul și Președintele Societății *Dacia Revival International* din New York, care a fost felicitat de **Prea Fericitul Teoctist**, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, de poetul **Adrian Păunescu**, Președintele comisiei de cultură și culte din Senatul României și de dr. în științe economice **George C. Paunescu**. În cele trei secțiuni pluridisciplinare s-au prezentat peste 80 de comunicări și referate. O adevărată revelație a produs comunicarea **“Codex Rahonci”** a doamnei V. Enăchiuc;

· În ziua de 17 august 2001 participanții la Congres au vizitat sanctuarele de la Grădiștea de Munte unde a avut loc o dezbateră științifică a problemelor ocrotirii vestigiilor dacice, corectitudinii cercetării arheologie, necesității imperioase a cercetării pluridisciplinare a istoriei carpatodunărenilor;

· Momentul culminant al Congresului a fost pe 18 august 2001 la Orăștie, Hunedoara, și anume **dezvelirea monumentului marelui rege dac Burebista** (? - 44 BC), de la moartea căruia s-au împlinit 2045 de ani. Este primul monument ridicat în România acestui rege. Inițiativa aparține dr. Napoleon Săvescu și societății Dacia Revival din New York, în colaborare cu Consiliul Județean Hunedoara (dr. Mihai Rudeanu) și al primăriei municipiului Orăștie (ing. Iosif Blaga);

- Înființarea la New York a postului de televiziune **Dacia TV**;
- Sponsorizarea publicării lucrării în două volume **“Istoria adevărului istoric”** prof. dr. Augustin Deac, Ed. Tentant/Giurgiu;
- Cumpărarea cărții **“Zamolxis Primus Getarum Legislator”**, Carolus Lundius, Upsala , 1687 (veche de

peste 314 ani);

- Melodia „Geneza poporului Dac” pe versuri de M. Eminescu, muzica Ion Ionescu, solistă Cristiana Gezzo împreună cu formația newyorkeză Amor.

Anul 2002

- Organizarea celui de **Al III Congres Internațional de Dacologie : N. Densușianu**, care a avut loc între 21 și 24 iunie la București, la hotelul Intercontinental, și la Densuș, județul Hunedoara, unde societatea Dacia Revival International din New York, SUA, împreună cu Consiliul județean Hunedoara au dezvelit **primul monument** închinat marelui istoric Nicolae Densușianu (1846-1911), autorul celebrelor monografii “Revoluțiunea lui Horia” și “Dacia preistorică”. Congresul a ținut o ședință și la cetatea Colț din județul Hunedoara, cunoscută în Literatura Universală datorită lui Jules Verne - „Cetatea din Carpați”. În cele patru secțiuni pluridisciplinare ale Congresului de la București s-au prezentat peste 90 de comunicări și referate;

- Publicare cărții “**Noi nu suntem urmașii Romei**”, ediția a II-a, Ed. Intact/București;

- Publicarea în limba română a lucrării “**Zamolxis- Primul legiutor al geților**”, Ed. AXA/Botosani, cât și pe www.dacia.org;

- Sponsorizarea parțială a lucrărilor arheologice de la **Schela Cladovei**, conduse de Vasile Boroneanț;
- Sponsorizarea parțială a construcției “**Parcului cultural Cucuteni**”, Iași;
- Premii acordate câștigătorilor **emisiunii radio “Reînvierea Daciei”**;
- Publicarea cărții “**Noi nu suntem urmașii Romei**”, ediție de popularizare, Ed. AXA/Botosani;
- Melodia „**Marș Dacic**”, pe versuri de Gelu Dorian, muzica Ion Ionescu, solist Victor Cocieru împreună cu formația newyorkeză Amor.

Anul 2003

- Organizarea celui de **Al IV-lea Congres Internațional de Dacologie: Tărtăria 2003** care a avut loc între 19 și 20 iunie, 2003 la București, la hotelul Intercontinental;

- Dezvelirea la **Tărtăria**, județul Alba a **Primului Monument din istoria omenirii** dedicat **aparității scrisului în lume** (în urma cu 7.500 de ani);

- Editarea revistei “**Dacia Magazin**”;

- Sponsorizarea lucrării “**Nicolae Densușianu- omul si opera**”, Ed. Academiei de înalte studii militare/București;

- Sponsorizarea traducerii **în limba engleză** a lucrării “**Zamolxis - Primul legiutor al geților**” și publicarea ei pe internet- www.dacia.org;

- Sponsorizarea publicării cărții “**Traco-Geto-Dacii, națiunea matcă din spațiul carpato-danubiano-balcanic**”, Ed. Nicolae Bălcescu/București;

- Sponsorizarea emisiunii radio “**Reînvierea Daciei**”, **Radio România**;

- Sponsorizarea parțială a “**Parcului cultural Cucuteni**” Iași;

- **Karamazoo** Al 38-le Congres Internațional de Studii Medievale 6-9 Mai , Western Michigan University, USA- Deschiderea secției de Dacologie: „**Religion vs. Science**” Dr. N. Savescu;

- Melodia „**Imnul tinerilor Daci**”, pe versuri de Vasile Băjenaru, muzica Christi Amarghioalei, solist Christi Amarghioalei împreună cu formația newyorkeză Amor.

Anul 2004

- Organizarea celui de **Al V-lea Congres Internațional de Dacologie: Civilizația Carpato-Dunareană-rădăcini** care a avut loc între 25 și 26 iunie, 2004 la București, la hotelul Intercontinental;

- Prezentarea pe internet, www.dacia.org , dar și la congres, a misterioaselor plăcuțe de plumb (Placuțele de aur de la Sinaia- vezi A. Deac comunicat în 2003);

- Cumpărarea a două plăcuțe de plumb, de pe internet (E-bay) găsite la sudul Dunării, pe teritoriul Bulgariei de azi;

- Editare revistei “**Dacia Magazin**”;

- Sponsorizarea emisiunii radio **“Reînvierea Daciei”, Radio România;**
- Sponsorizarea parțială a **“Parcului de cultură Cucuteni”** Iași;
- **Karamazoo** Al 39-le Congres Internațional de Studii Medievale 6-9 Mai , Western Michigan University, USA- **Secția de Dacologie:** „When No One Read, Who Started to Write” Dr. N. Săvescu, „Traco-Dacian and Byzantine Roots of the Romanian Spirituality and Literature” Prof. Gerge Alexe, „The Poetry of St. Gregory of Naziansus” Prof. Theodor Damian;
- Deschiderea la București, strada Orzari 15 a **sediului oficial al fundației Dacia Revival;**
- Melodia **„Nu uita ca Tu ești Dac”,** pe versuri de N. Săvescu, muzica Gheorghe Gheorghiu, solist Victor Cocieru împreună cu formația newyork-eză Amor;
- Melodia **„Cei ce-au crezut că pot învinge Dacii”,** pe versuri de N. Săvescu, muzica Christî Amarghioalei, solist Christî Amarghioalei împreuna cu formația newyorkeză Amor.

Anul 2005

- Organizarea celui de **Al VI-lea Congres Internațional de Dacologie-Kogaion** care va avea loc între 30 iunie și 01 iulie 2005 București, la hotelul Intercontinental;
- Editare revistei **“Dacia Magazin”;**
- Sponsorizarea emisiunii radio **“Reînvierea Daciei”, Radio România;**
- **Karamazoo** Al 40-le Congres Internațional de Studii Medievale 6-9 Mai , Western Michigan University, USA- **Secția de Dacologie:** „The Mystery of Sarmisegetusa as Reflected in the Middle Ages” Dr. N. Săvescu, „Traco-Dacian Spirituality and Art in the Middle Ages” Maria Gaf-Deac, „Historical Problems regarding Getica of Jordanes” Timotei Ursu, „Thraco-Dacian Spirituality and its Contribution to the Christian Foundation of Europe” George Alexe, „Archeological aspects of Religious Life in Dacia” Mihai Vinereanu, „Thraco-Dacian fight systems and the Conception of Medieval European War” Ioan Gaf-Deac, „Thraco-Dacian Civil Architecture and the Medieval Evolution of Cities in Europe” Sorin Pavăl;
- Apariția serialului de filme documentare : **„Noi, Dacii”:** Inceputuri; Potopul; Drumul spre Sarmisegetusa; Misterele Sarmisegetusei (www.dacia.org);
- Melodia **„ Voi Daci nu mai tăceți din gură”,** pe versuri de N. Săvescu, muzica Igor Miscoi , solist Victor Cocieru împreună cu formația newyorkeză Amor.

Planuri pentru viitor : Al VI-lea Congres Internațional de Dacologie: **Tomiris 2006.** În orașul Tomis/Constanța, cetate ridicată de regina masa-geților Tomiris (dupa cum ne spune istoricul Jordanes) intenționăm să îi ridicăm o **statuie** adevăratului lui ctitor. Continuarea serialului de filme documentare „Noi, Dacii” cu secvența **„Războaie uitate”** (Tomiris-Cirius, Darius-Antirus, Xerxes...).

PLANUL DACIC CARE NE-A TRAVERSAT ISTORIA

Conf. univ. dr. G.D. Iscru

Motto: „Însetat lupt spre a birui!”

Dacia unită să trăiască!”

(Rohonczy Codex, 2002, V. Enăchiuc, p. 267)

O teză falsă – inclusă, demult și *interesat*, din afară și sprijinită, la noi, întreținută, amplificată prin „caii troieni” sau agenți „motivați” în diverse feluri – ne-a aruncat știința istorică într-o „derivă” din care nici azi n-a revenit la direcția normală. Teza a „iradiat” viața politică, politicile educative, în epoca modernă în special prin școală, Universități și Academii, astfel încât sute de generații de elevi și studenți, în școală și la vârsta adultă au ajuns *vinovați fără vină* într-o *problemă esențială: recunoașterea sau nerecunoașterea originii autentice a propriului popor*.

Este vorba de *teza falsă a romanizării*, care a evoluat în două „variante”, în timp ce tradiția populară/memoria colectivă n-a reținut *nimic* din vreo ascendență romană a românilor. Prima „variantă” avea „la bază” *exagerarea retorică* a lui Eutropius: exterminarea geto-dacilor la și după 106 și colonizarea părții cucerite din Dacia nord-dunăreană (cea mai mare parte a ei, precum se știe, rămăsese necucerită) cu coloniști aduși sau veniți din „toată lumea romană”. Când varianta s-a dovedit a fi puerilă, deci de neacceptat, moderatorii „derivei” au înlocuit-o „din mers” și „pe nesimțite” cu a *doua variantă*, la fel de puerilă dar cu o doză de viclenie care a reușit să convingă pe mulți, mai ales că nu mai era susținută de inamici ai românilor ci de înalte personalități autohtone titrate și bine îndoctinate în prealabil de *cei interesați*. Este vorba de *varianta „romanizării” geto-dacilor rămași* în provincie după cele două războaie crâncene (101-102 și 105-106 d.Hs.). în acest sens, limita superioară a absurdului a atins-o Hadrian Daicovicu în concluziile lucrării sale *Dacii* din 1965 (Ed. științifică, București), cu o „logică” demnă de o carte a recordurilor intelectuale negative. Astfel, fiul marelui său părinte Constantin Daicovicu, și el „stâlp” al „romanizării”, scria negru pe alb: „Cât a fost de extinsă și profundă această romanizare ... *nu se știe exact*. Este cert însă că *ea a fost destul de puternică*”, încât „să se extindă și asupra dacilor liberi...” (necuceriți, n.n.). Și conchide: „*Așa dispar dacii din istorie: nu dintr-o dată, nu exterminăți în războaie sau dezrădăcinați, ci treptat, cedând în fața superiorității civilizației materiale și a culturii latine, adoptând obiceiurile romanilor și limba lor*”, astfel încât în sec. VI d.Hs. Iordanes îi „confunda” pe geți cu goții și în acest spațiu „*se mai păstra doar amintirea dacilor*” (p. 248-249, s.n.).

Toată știința istorică universitară și academică a susținut și susține, cu nuanțări, această a doua variantă. Și de la acest înalt nivel ea s-a extins. Consecința? *Românii nu-și cunosc strămoșii autentici!* Este aceasta o *culme a ingraturității urmașilor*? Este! Și mai este o nocivitate „colaterală”: dintre toate imperiile istoriei, a căror „lege” a fost raptul și oprimarea națiunilor, Imperiul roman ar fi avut un rol civilizator. Despre rolul „civilizator” al acestui imperiu iată ce spune un autor al timpului: „*Dacă exista undeva vreun golf ascuns sau un pământ necunoscut, unde se găsea aur* (și se știa că dacii au aur! n.n.), *se decreta că acolo e un dușman și se pregătea sămânța unor războaie sângeroase și cucerirea de noi comori (avuții)*” (Petronius, *Satiricon*, CXIX, 4-7, s.n.).

În cartea *Traco-geto-dacii, națiunea matcă din Spațiul carpato-danubiano-balcanic*, 2003, am invocat izvoare care arată modul în care i-au „primit” geto-dacii pe mercenarii romani cuceritori și cum i-au „considerat” în continuare. Mi se pare cu totul semnificativ și o spunem și aici că poporul român, urmaș direct al geto-dacilor, și-a însemnat pe cer această „primire” și această „considerație”. Astfel, în tradiția noastră populară, pe bolta cerească sunt nu două ci 18 care,

fiecare cu „misiunea” lui, dar primele două, cele mai cunoscute, sunt: „*Carul Mare al lui Traian cu care a dus învingșii în robie*” și „*Carul Mic al lui Traian cu care a dus bogățiile din Dacia*” (conf. Silvia Păun, *Identități europene inedite, Italia – România*, 1996, p. 181, s.n.).

Iată de ce, de-a lungul întregii lor istorii, pornind mai ales de la această cruntă experiență a cuceririi romane, geto-dacilor și urmașilor lor direcți, românilor, ca și altor popoare în situații similare, le-a fost atât de scumpă dorința de INDEPENDENȚĂ și de refacere a UNITĂȚII POLITICE (statale), cât mai deplina, în VATRA DACIEI.

Iată de ce, de-a lungul întregii noastre istorii a existat un PLAN AUTOHTON DACIC care ne-a traversat istoria și a rămas ca un mesaj testamentar pentru viitor. La nivel popular, de-a lungul Arcului Carpatic, a existat între români, cum a spus-o într-o fericită și adevărată expresie un mare istoric (David Prodan), o OSMOZĂ POPULARĂ PERMANENTĂ iar pe drumurile transumanței româniei au fost peste tot la ei acasă, chiar dacă stăpâniri străine se infiltraseră în unele provincii. La nivel politic, cunoaștem pe primul eliberator al Daciei cucerite de Traian, generalul Regalian, un strănepot al lui Decebal. Cunoaștem, de asemenea, mesajul testamentar al unui Vlad, voevod al românilor din secolul XI d. Hs.: DACIA UNITĂ SĂ TRĂIASCĂ! (v. Codex Rohonczy – Viorica Enăchiuc, 2002, p. 267). Iar mai târziu, peste propaganda unor dioctrinari și a unor îndoctrinați cu amintitul fals istoric au existat ideea și efortul de REFACERE A DACIEI („*Restitutio Daciae*”). Mihai Viteazul a fost receptat, în epocă, drept un RESTITUTOR DACIAE. Voievodul țării Românești, Matei, care „reînnodase” firul de la Basarabii întemeietori de țară, precum odinioară un Neagoe din neamul Craioveștilor, era numit, în epocă, „VOEVOD AL ACESTOR ȚĂRI DACICE” și se puneau în el speranțe în acest sens. După cum „nebulia” românilor, în prima jumătate a secolului al XIX și în revoluția pașoptistă, era REFACEREA DACIEI, constituirea unui mare *regat al Daciei*. Mai nou, la ultimul recensământ unii români s-au declarat daci - și nu ca o „frondă” ci fiindcă în chip firesc se consideră astfel. Iar refrenul unui cântec cântat în Basarabia sună așa:

*„Hai să-ntindem hora mare,
Mai aici și mai colea,
Mai aproape de hotare,
Să refacem Dacia”.*

SCRISUL SACRU AL COMUNITĂȚILOR NEO-ENEOLITICE

Marco Merlini

Director general al proiectului de cunoștințe preistorice (Roma, Italy)

Director al Institutului de Arheomitologie (Sebastopol, USA)

Un scris literat a apărut în sud estul Europei acum 5.300 de ani î.Ch., cam cu două mii de ani înaintea oricărui alt scris cunoscut. Il numesc “scrisul danubian” deoarece a apărut inițial în regiunea balcanică centrală și a avut o dezvoltare indigenă. S-a răspândit repede spre valea Dunării, sudul Ungariei, Macedonia, Transilvania și nordul Greciei. A înflorit până cam la 3.500 î.Ch. când a avut loc o schimbare socială: după unii, a fost o invazie de popoare noi, în timp ce alții au ipotezat apariția unei noi elite (*Merlini 2004a*).

Scrisul timpuriu european este pierdut și ce rămâne din el este impenetrabil și rezistă cu tenacitate la eforturile oricărui care încearcă să-l descifreze. Nu se știe nimic despre existența unei astfel de limbi de referință. În plus, este prea vechi pentru noi pentru a spera să găsim ceva asemănător cu multilingva “piatra Rosetta” care ne-ar permite să-l traducem într-o limbă cunoscută. Deși acest scris este acum pierdut și este puțin probabil că va fi vreodată descifrat, anumite cercetători folosesc o abordare semiotică, încercând să dezlege anumite elemente ale codului său genetic. (*Haarmann 1995, 1998a, 1998b; Merlini 2002, 2003, 2004a, on line; Winn on line*).

După acești cercetători semiotici, scrisul danubian este un sistem foarte arhaic de scris și probabil incapabil să codifice o cuvântare extinsă or o narare lungă, deoarece nu există elementele fonetice ori sunt rediate prea limitat în scris. Acest scris consistă probabil dintr-un amestec de logograme, ideograme, pictograme și numai câteva elemente fonetice marcate ocazional și marginal. Conecția cu sfera concepțională este mult mai puternică decât conecția cu sfera fonetică. Alte scrisuri antice de acest gen sunt scrisul elamit, scrisul Indusului, heroglifile discului din Faistos, scrisul chinezesc pe oasele de oracol și glifele olmece.

Una dintre caracteristicile scrisului danubian este folosirea lui în liturgii și pentru a exprima credințe magic-religioase. Nu a fost folosit pentru tranzacții comerciale sau pentru a înregistra documente administrative, ci pentru

a “comunica cu divinitatea”. De fapt, inscripții au fost găsite adesea pe obiecte - pe figurine feminine de argilă, ofrande votive (câteodată *ex-votes*), vase de băut, roți de fus, sigilii, modele de temple și greutăți de război de țesut - conectate cu un context religios. Dacă o parte considerabilă a inscripțiilor erau elemente ale unui sistem religios și mitic, în același timp, religia era un sistem de simboluri și texte prin care ființele umane au comunicat cu universul lor cultural definit, caracterizat de puteri supra-umane cât și de puteri umane. Modele comune de acțiune rituală simboluri încastrate și texte, au realizat comunicarea extra-umană și inter-umană fiind de asemenea o mediere între nevoile conflictive ale individului pentru proprie expresie și propriu control.

Comunitățile neo-eneolitice ale bazinului danubian erau doar la începutul dezvoltării unui scris a cărui principală caracteristică era de natură de cult, de inițiere, de ritual; de aceea multe înțelesuri erau esoterice și erau revelate numai la ocazii de inițieri specifice (Lazarovici-Merlini 2004). Acest lucru nu ne ușurează încercările de-al descifra deoarece avem de-a face cu texte care provoacă ceea ce nu este exprimabil, care nu numai dezvăluie dar în același timp ascund și distrag și care în final indică ceva care de fapt înseamnă altceva.

Nu din accident erau câteodată textele plasate pe partea nevizibilă a vasului de ritual.

Semnele de magie-religie erau vizibile numai când vasul este mișcat, depozitat sau transportat, dar nu când era folosit. În timpul ritualelor, semnele erau îndreptate spre pământ, probabil pentru a da și a lua puteri dela pământ. Era oare ne-vizibilitatea nu numai un înțeles simbolic suplimentar dar de asemenea și o parte integrală a mesajului simbolic și o condiție necesară pentru a pune simbolurile și inscripțiile în mișcare?

Aveau artefactele înscrise o funcție specifică în celebrarea ritualelor de înmormântare? Și am găsit o cerere formală, ritualizată la o criză de sănătate sau viață?

Ce mesaje erau exprimate de inscripțiile scrisului danubian? Religia neo-eneolitică a sud-vestului Europei era asociată cu divinități feminine și cu căsătoria sacră (*ieros gamos*). Am descoperit texte care comunicau informații ca numele divinității sau epitele ei? Și formulele liturgice, forme de precizare, binecuvântări sau invocații?

Au fost descoperite artefacte religioase care, purtând atât simboluri cât și semnele unui scris liniar, pot acum să ne nareze mituri foarte vechi?

Artifacete înscrise erau folosite de puternici profesionali consacrați în timpul ceremoniilor magice și religioase sau de asemenea de către oameni simpli în ritualuri domestice. Cum putem distinge între inscripțiile produse pe obiecte de cult folosite în ceremonii domestice și altele care aveau nevoie de mari “cunoștințe”? Deși orașele, regii și statul nu au apărut încă, era scrisul sacru folosit de elita preoților deasemenea pentru a ghida și controla sensul oamenilor de aparținere la comunități, unde încă exista un puternic spirit de egalitate?

Autorul va prezenta puncte noi de vedere asupra unor obiecte cultice ale civilizației danubiene recent descoperite.

KOGAIONUL LA GETO-DACI ȘI ROLUL KOGAIONURILOR ÎN REALIZAREA HĂRȚILOR TERESTRE PENTRU EUROPA ȘI ASIA ÎN SECOLELE VII Î.E.N – II E.N.

Prof. Viorica Enăchiuc

Pomind de la consemnarea importanței Kogaionului la geto-daci de către scriitorii antici (Herodot și Strabon) și trecerea în revistă a diferitelor ipoteze emise până în prezent, autoarea formulează concluzii în legătură cu probele oferite pentru localizarea Kogaionului și a peșterii în care s-ar fi putut retrage Zamolxis.

În continuare lucrarea prezintă peșterile din România care de-a lungul timpurilor, aveau rolul de adăposturi, de centre religioase sau astrologice; punctează Kogaionurile din Asia și Europa, înregistrate de hărțile terestre în secolele VII î.e.n. – II e.n. care aveau importanță religioasă, strategică și economică dar mai ales puneau în evidență relațiile între popoare, în diferite anotimpuri ale anului;

Pentru demonstrarea punctului nostru de vedere prezentăm calendarele lunar și solar asociate cu harta terestră de pe *cupa de aramă descoperită la Teheran* (datată în sec VII î.e.n) și hărțile terestre consemnate pe *piatra de la Corbi* (sec. IV – III î.e.n), document geto-dacic descoperit pe teritoriul României.

Cunoștințele geto-dacice, astrale și cartografice, au condus în timp la construirea de astrolaburi (ale căror imagini sunt înregistrate de textele și în miniaturile Codexului Rohonczy, în secolele XI – XII e.n) de către Blaki (români).

TΑΛΙΠΙΚΟ ΣΑΡΜΙΧΕΤΥΖΟ

Dipl. Ing. Branislav Stefanoski – Al Dabija,

Tetovo, Macedonia

Pinaca registrată tu cartea al D-nul. Dan Romalo sum nm.94

S-lu ghiuvusim “TALIPICLU SARMIGHETUZ” (Njica nclinare di Sarmighetuza).

Tu scrierea va-s mi duc pi printsiplu prota s-lu scriu textul cu ghrame orghinale, deapoa transcriptsia tu ghrame latine, depoa scriată cu ghrame latine ash cum lipseashte ta sa-s ghiuvuseascâ shi tu sone iaste scriat textul tradus pi armân makedoneashte cu analizâ al cafiun scriat zbor.

textul orghinal:

ΔΑ^ΙΒΑΛΟ ΟΝ ΣΟΤΥ^ΕΟ ΔΥ ΜΑΕΡΟ ΒΙΡΟ
ΔΑ^ΥΟ ΑΙΡΟΖΑΝΤΟ ΠΟΕ ΝΟΒΑΛΙΕΟΖΕ ΒΕ –
ΛΑΤΟΡΕΥΥ ΔΑ^ΙΕΟΚΥΕ ΚΟΡΟΛΕΟΣΑΜ –
ΙΤΟ Ε ΑΖΟΛΥΕ ΔΕΟ ΖΑΒΕΛΟ ΠΥΔΟ ΟΝ
ΧΕΝΤ ΒΕΙΡΟ ΔΥ ΕΑΟ ΣΑΡΧΕ^ΕΙΟ – Χ
ΔΙΕΧΙΟ ΒΙΕΣΙ ΝΟΑΡ Ε ΖΑΝΔΟ

ΠΑΝΤΕΛΟ ΡΟΥΜΥΝΟΣΟ ΛΥΕ

transcriptsia tu ortografia latinâ:

DACIBALO ON SOTICEO DU MAERO BIRO
DACIO AIROSANTO POE NOBALIEOSE BE –
LATOREIU DACIOCUE COROLEOSAM –
ITO E AZOLUE DEO ZABELO PUDO ON
GENT BEIRO DU ELO SARGECEIO – H
DIEGIO BIESI NOAR E SANDO
PANTELO RUMUNOSO LUE

giuvusirea a textului:

**Dacibalo on soticeo du maero biro
dacio erosanto, poe nobaleose be-
latoriu daceocue Corolosam-
ito e Asolue deo zabelo pudo on
gent biro du elo sargecio – H
degio. Besi, Noar e Sando.
Pantelo Rumunoso lue**

textul pi limbâ armân makedoneascâ:

**Detsibal tu sutsatâ di marea celnichime
dacicâ heroeascâ, deapoa, nobiljli polimosh
a Dakilor, Corolosamito
shi Asolue dionescul perfectu comandusitor a polimlui tu
celnichimea a farâljei di alavdats Sarmighetuzenj – Hielarh (gheneral)
ducâtor (duca). Beslji, Noar shi Sando.
Nai marle comandantu Român atsel**

Explicatsie ti cafi un zbor ahoria:

ΤΑΛΙΠΙΚΟ ΣΑΡΜΙΧΕΤΥΖΟ – Σ – Μ _ = Talipico Sarmigetuzo – S – M-.

Zborlu “talipico” iaste componat di zboarâle “**talim + pico**”, (talim + pic) di tu limba daco-rumuneascâ shi sântu cu simasie di “nclinare + njicâ”.

**Tu vicljime, a shi an capital candu putearea tu un stat u are “vâsiljelu”, tute adunar di simasie cari s-fâc
pi câftarea a “vâsiljelui” sântu reghistrate câ adunâr di “nclinare”, “nclinare” câtrâ vâsiljelu.**

Cum aista adunare s-are faptâ Sarmighetuzâ, atsea idyia u poartâ numâ di “Njicâ nclinare di Sarmiseghetuzâ”.

Izolatile ghrame: -S – M-, pot s-ansemneadzâ: Sarmighetuzeanj Mati (Vruts).

Complet scriata ΤΑΛΙΠΙΚΟ ΣΑΡΜΙΧΕΤΥΖΟ – Σ – Μ _ poate s-u identificâm ca: “**Njicâ nclinare di Sarmiseghetuzâ, anamisâ di Vrutslji Sarmighetuzeanj**”.

ΔΑ^ΙΒΑΛΟ = Dacibalo (numa a vâsiljelui Detsibal).

ΟΝ = ân, tu (aproapea tute botsur “â” shi “u” cari azâ li ufilisescu tu zboarâle Armân Makedonjlji shi Rumunjlji, tu veaclja limbâ a Sarmato-ghetslor (Daco-ghetslor), s-grea ca boatse “o”).

ΣΟΤΥ^ΕΟ = soticeo (yine di zborlu “sots, sutsatâ”).

ΔΥ = du (adecvatâ iaste pi “di”).

ΜΑΕΡΟ = maero (marle).

ΒΙΡΟ = biro (“primariu” = “sutata a primarlor”; tu d.r. actualâ lu avem zborlu “**birâu**” = “primar an hoarâ”).

ΔΑ^ΥΟ = dacio (a Daceanjlor).

ΑΙΡΟΖΑΝΤΟ = erosanto (yine di zborlu “ero, heroiu”).

ΠΟΕ = poe (“apoi, **deapoa**”; pi d.r. “**apoi**, după aceea, pe urmă”).

ΝΟΒΑΛΙΕΟΖΕ = nobaleose (“nobilji”; tu d.r. “**nobili**”).

ΒΕΛΑΤΟΡΕΥΥ = belatoriu (“polimosh”; tu d.r. li avem zboarăle: “**belici**/st,-stâ; **belicos**; **beligeran**/t,-tâ.”).

ΔΑ^ΙΕΟΚΥΕ = daceocue (dacească)

ΚΟΡΟΛΕΟΣΑΜ ΙΤΟ = Corolosamito (numă al un di comandantsâlj a oatea a Dakilor cari ma deapoa u organiza apararea a căsâbâlui Sarmighetuza. Aista numa u astiljem shi pi P.nm.98.).

E = e (ligân cari azâ s-ufiliseashte tu limba italiană. Tu a.m. shi d.r. azâ atsea iaste ligânlu “shi, sh.).

ΑΖΟΑΥΕ = Asolue (Numa a actualu “degio” a puterlor a Dakilor).

ΔΕΟ = deo (“dionescu”; Pi d.r. iaste adecvată pi “divin”).

ZABEAO = zabelo (Zborlu “zabelo” direct u are simasia di “comandantu a polimlui” shi iaste zbor andumusit di d.r. zboare “**zabet** + **beligerant**”. Aljuntrea zborlu “zabelo” poate s-hibă achicâsit sh-ca numă a “diolu a polimlui” Zabelo. Di analiza a tutilor scriate pinache vinj pân di constatsie câ tu veaclja relighie a Dakilor nu egzista dio cu ahtare numă.?

ΠΥΔΟ = pudo (adecvată iaste pi d.r. “**pudic**,-â; **pudoare**” cu simasie: “perfectu, modestu”).

ΟΝ = ân, tu (aproapea tute botsur “â” shi “u” cari azâ li ufilisescu tu zboarăle Armân Makedonjlji shi Rumunjli, tu veaclja limbâ a Sarmato-ghetslor (Daco-ghetslor), s-grea ca boatse “o”).

ΧΕΝΤ = gent (“farâ”; d.r. “**gen**, gintă”).

ΒΕΙΡΟ = biro (“celnichimea, primarimea”; tu d.r. actuală lu avem zborlu “**birâu**” = “primar an hoară”, “biro” = “primarlji”).

ΔΥ = du (adecvată iaste pi “di”).

ΕΛΟ = elo (adecvată pi d.r. “**elogia**” = lavdâ, alavdâ; “**elogiere/e**” = lavdare, alavdare.).

ΣΑΡΧΕ^ΕΙΟ = Sargecio (Sarmighetuzenj).

– X = – Hielarh (gheneral, veclju terminu tu greaca veaclje shi a.m. Comandantu pi 1000 di oteanj).

ΔΙΕΧΙΟ = degio (ducă, ducător. Tu d.r. “conducător. Singurlu zbor “diegio” = “die + gio” iaste adaptatsie di “die + ghiđ” di tu d.r.). ΔΙΕ + ΧΙΟ (**die** + **gio**), yu “die” iaste ligat di identitatea a “Diolu”, “dio, die, diyo,....” (Zeulu), a “gio” dupo fonetic? a limbiljei ghetic?, a shi ca rezultatu di adaptarea fonetic? tu nao componatlu terminu “degio”, prezent? transformat? form? di zborlu elementar “ghi/d. (-zi)” care az? lu astiljem tu limba daco-rumun?, a iaste cu simasie ti “duc?, duc?tor”. Avem mash transformare a boatsea “ghi” tu boatsea “gi”; “deghio” iaste fonetic adaptat tu “degio”.

ΒΙΕΣΙ = Besi (razi Besi; d.r. “preotsi Besi”)

ΝΟΑΡ = Noar (numa al un di razlji Besi).

E = e (ligân cari azâ s-ufiliseashte tu limba italiană. Tu a.m. shi d.r. azâ atsea iaste “shi, sh.).

ΖΑΝΔΟ = Sando (numă al alantui razu Besu).

ΠΑΝΤΕΛΟ = pantelo (nai marle comandantu; pi d.r. “comandant suprem”).

ΡΥΜΥΝΟΣΟ = Rumunoso (Român).

ΛΥΕ = lue (“al lui, atsel”; d.r. “**acel**”).

ΣΑΛΧΕΡΟ = salgero (“ostean”; d.r. “**soldat**”).

POTOΠΑΝΟ = rotopano (“falanghile tute”; aistu zbor tu d.r. iaste: “**roto** + **pano**”, yu “roto” = “**roată**” (falangă, ceată), a “pano” = “panta” (tută) iaste veclju, zbor arhaic, cari s-ufiliseashte tu tute limbe balcaniche; tu greacă u are forma “pantelis” = “ntreg, didip”; zborlu “rotopano” pi alte pozitsie “pinache”, lu astiljem scriat shi ca: “rotopeno”. Aista zburashte ti nu-aveare standarde cum tu scriarea ashî sh-tu terminologia a zboarălor).

ΦΥΣΚΟ = Fusco (numa a marlei ghenerallu a Românjlor).

ΜΑΤΟ = mato (“mato” = “vrut”; shcurtată formă di zborlu italic “**amato**”, yu prota boatse “a” s-anglită.).

đ = degchio (cându pi vârnă pinacă iaste scriat izolatlu semnu ortografic, scriat tu ortografie stilizatâ **đ**, idylul anseamnă “degio” = “ducă, ducător”, d.r. “conducător”. Tu situatsia concretă stilizata ghrām **đ** iaste scriată sum “degiolu”- “chialea di lup”, a shi anamisă di numa al Detsibal cari tu chirolu actual irra “degiolu” a Dakilor.).

ΔΑ^Ι ΒΑΛΟ = Dacibalo (Detsibal).

E = elo (adecvată pi d.r. “**elogia**” = lavdâ, alavdâ; “**elogiere/e**” = lavdare, alavdare.).

E = elo (adecvată pi d.r. “**elogia**” = lavdâ, alavdâ; “**elogiere/e**” = lavdare, alavdare.).

B = belatoriu (polimoslji; tu d.r. li avem zboarăle: “belici/st,-stâ; belicos; beligeran/t,-tâ”).

Δ = daceocue (dakeshti)

$\underline{\Delta}$ = Dacibalo (semnul iaste scriat isă sum scamnul yu shade Detsibal).

KOTOΠΟΛΟ ΒΟΙΪΕΡΟ = Cotopolo Bicero (“cotopolo” = “maghu”; tu d.r. corespondeashte cu: “**cotorantsă**”, a Bicero iaste numa alui; de facto tu atsel chiro la Skiti Gheti shi Sarmati nu avea “razz”= “preotsi”, ma cum scrie shi Herodot, avea “maghur”).

K. ΒΑΙΟΝΣΟΕΝΟ ΕΠΙΧΕ Ρ ΙΟ = Cotopolo Bonseno Erigero (numa a maghlui)

– + –

XE ΝΥΚΛΑΟ = Genuclo (atsia s-minduiashte pi tsitatea shi marle tsentru relighioz a Ghetslor tu cari s-afila “marea bisica al Zamolxis”, a cari s-afila di nândreapta parte pi mollu di Istros , Genucla. Macă ghine u nutrim compozitsia a pinachiljei shi yu iaste scriatâ numa Genucla, atumtse putem s-constâtâm câ Cotopolo Bicero shi Cotopolo Bonseno Erigero sântu vinitis di Genucla, spetsial tsi shi doiłji sântu “maghyi” (cotopoli) shi sigură câ yin di tsentru relighioz, nică camă tsi tu numa al Cotopolo Bonseno Erigero, s-contentsâne shi parânuma Erigero care putem s-u ligâm di parânuma al marlei hielarhu Dapigea Erigero di chirolu al marle Borebista cari putearea u avea tu tsetatea Genucla.

E–M Δ = elo – M.D.

E–KIPI = elo – Kiri.

CONCLUZIE:

Cum poate ta sâ-s veadă di analiza a zboarălor, **aproape tute zboare arâzga alor aza u au tu limba dacorumunească.**

Diafuraia iaste mash tu stillu di exponare, adică, tu scrierea a vecljul textu autorlu mutrea limba s-u scoală pi tsiva ma analtu nivel di cât tsi irra limba care tu ufilisirea di cafi dzua u avea laolu. Intentsia irra ta sâ-s yinâ pi nivel di unâ limbă sumtâ (sacra) care tu partea di gramatica va-s poată ta sâ-s poartâ cu latina shi greca. Fact iaste câ tu intentsia ta sâ-s yinâ pân di unâ limbă “sacră” sântu fapte multe alatusur. Alatuslji s-ved di factul câ nu mash zboarăle ma shi numile individuale nu totânâ sântu scriate unâturlie. Atsea zburashte ti nu-aveare un sântos tsentru ti educatsie. Educatsia, adică, shtirea ti scriare irra mash tu mâna di unâ njică grupă di oaminj.

URME DE LIMBA AROMÂNĂ ÎN TOPONIMIA ALBANIEI

dr. Albert RISKĂ

Universitatea “A. Xhuvani” Elbasan, Albania

În cadrul relațiilor lingvistice între limba aromână și cea albaneză putem sublinia cu mare interes schimburile lexicale mai ales când e vorba despre elementele pe care limba albaneză le-a preluat din limba aromână. Prezența elementelor limbii aromâne în cea albaneză a fost de mult observată. În acest material observarea se va limita într-un sector a lexicului, cel al toponimiei. Observațiile care se vor discuta derivă din investigație asupra a două grupări de toponime.

1. Toponime care sunt recunoscute în mod oficial în Albania și noi le judecăm ca fiind de origine aromână, de exemplu: *Valamara, Rrogozhink, Karbunark, Stjark, Vinokash, Llkngk, Karpen, Zgjank*; și mai departe *Armen, Rkknkj, Gkrmenj, Ermenj* etc.

2. Toponime care nu se recunosc în mod oficial, dar care se aseamănă cu limba aromână în original, sau în variante diferite de varianta oficială, ca de exemplu: *Neocas* (Elbasan), *Villarde* (Berat), *Treg* (Kklcyrk), *Stcvineri* (Shknepremt), *Bciasc* (Vjosk), *Dzcnc* (Xark), *Cerciau* (Korgk), *Avllona* (Vlorck), *Ferc* (Fier) etc.

Apartenența aromână a toponimelor a fost investigată în general în originea lor dar în vreun caz aparte a fost investigată și în modul de dezvoltare fonetic. Transformările la care au fost supuse aceste cuvinte folosite ca toponime ne ajute să găsim în același timp și timpul nașterii acestora.

De exemplu, *Valamara* care e situată în regiunea *Gramsh* situată aproape de o altă importantă locuire pentru aromâni cum este *Grabova*.

Valamara în aromână e compusă din două părți: *Vala* care în aromână înseamnă un loc în care curge apă și

unde se spală rufe, și în aceeași timp *vale* care probabil vine din latinul *valis* (vale) și *mara* care în aromână corespunde cu cuvântul albanez *i madh* care în acest caz este la feminin. Ambele părți care compun acest cuvânt nu lasă nici un dubiu a supra originii aromâne a acestui toponim.

Judecând din caracterul fonetic putem spune că toponimul *Stjark* (sat aproape de *Delvink* care aparține județului *Sarandk*) este de origine aromână. Acest cuvânt reprezintă o transformare din cuvântul latin *stela* cu rotacismul caracteristic al limbii aromâne $l > r$ și diftongarea $e > ea$ (*tela > tearc*).

Într-un alt exemplu poate fi *Karburnark* care include un grup de sate aproape de *Lushnja*. Unul dintre aceste sate se numește *Stan-Karburnark* sau *Karburnark-Stan* și este locuit în totalitate de aromâni care aparțin unui grup numit "aromâni ai locului" (*mushateni*). Elementul *stan* ai toponimului te face să gândești asupra nașterii acestui loc probabil dintr-un stan. Dintre satele locuite de aromâni este normal să găsești cuvântul *stan* ca microtoponim: exemplu *Stanul lui Migo*, *Stanul lui Bobo*, aproape de *Kosova* din județul *Elbasan*.

Celălalt element *Karburnark* se poate traduce în albaneză *qymyrtore* (cărbunărie).

Aproape de satul *Karburnark*, deasupra unui deal, se află satul *Zgjank*, denumirea cărui poate proveni din cuvântul aromân *dzianc* (deal).

Un alt cuvânt care poate proveni din aromână este toponimul *Llknk/Llungk*. *Llknka* este locuită de așa numiții "aromâni ai locului". Forma fonetica *Llknk* aparține "dialectului" sătenilor și adeverește că regiunea aparține grupului numit în Albania "aromâni ai locului" sau grupului vlahilor din Grabova. *Llknk* este varianta dialectală a adjectivului *lung* la feminin care în "dialectul aromânilor din munte" este *llung* din care derivă cea de a doua variantă a toponimului (*Llungk*) care este din punct de vedere fonetic cea mai apropiată variantă cu originea cuvântului (compară: românește = *lung*, italiană = *lungo*, din latină = *longus*).

Ca fiind de proveniență aromână se poate spune și despre toponimul *Karpen*, un sat aproape de Kavaja. În aromână *karpen* se numește planta *cărp*. Lingvistul albanez Gabej a susținut că cuvântul *karpen* este format în albaneză din cuvântul *karp* (stâncă) considerăm că cuvântul *carpen* în aromână reprezintă o nouă fază dezvoltată a cuvântului *canabis*, dar este foarte important să subliniem că această transformare a cuvântului nu s-a întâmplat în conformitate cu regulile fonetice ale dezvoltării cuvintelor în această limbă.

Un alt caz interesant este toponimul *Kklcyrk*, aflat în sudul Albaniei. În limba albaneză toponimul este explicat din limba greacă bizantină *klisura*, cea ce înseamnă îngustare, închidere, și probabil a fost denumit așa deoarece a fost ca un punct de separare între provincii. Aromâni foloseau denumirea de *Treg/c*. Probabil aceasta denumire în aromână a fost folosită din importanța pe care avea locul respectiv ca o trecere din sud-est în sud-vest Albaniei, și probabil se leagă lingvistic cu verbul (*n*)*trece* (a trece).

Se observă că unele din toponimele pe care le-am pomenit se reprezintă într-o formă care probează originea lor veche. Ca de exemplu, în denumirea *Stearc* se probează transformările $e > ea$ și $l > r$, și la denumirea *Dznc* avem $b > c$, care se probează și în daco-română, cea ce reprezintă transformările al limbii române comune. Toponimul *Karpen* trebuie să fie foarte vechi și ca apelativ în limba aromână este o preluare veche din limba albaneză. Despre exemplele *Niocas* și *Villardc* există și fapte istorice.

PLATON DESPRE MEDICINA ZALMOXIANĂ

Acad. Alexandru Surdu

Contestarea de către anumiți istorici actuali a valorii mărturisirilor antice, în special grecești, despre traco-geto-daci, indiferent de motivele acestora, ne obligă la studii comparative, pe de o parte, și, pe de alta, la verificarea (confirmarea sau infirmarea mărturiilor) până în zilele noastre. Descrierea, de exemplu, a traco-geto-dacilor ca fiind blonzi și cu pielea albă este veridică, fiindcă toate populațiile nordariene au avut și mai au această înfățișare până în zilele noastre. Același lucru este valabil despre îmbrăcămintea lor, despre armele, stindardele și unetele lor. De ce să fie atunci false mărturiile antice despre faptele, obiceiurile și cultura acestora?

De ce să mintă un filosof de talia lui Platon, care iubea adevărul, la fel ca binele și frumosul, atribuindu-le medicilor zalmoxieni niște practici pe care aceștia nu le-ar fi avut? Ce ar fi zis cititorii dialogului „Charmides”, medici sau nu, dacă l-ar fi prins cu minciuna? Este greu de imaginat o asemenea situație, mai ales că practicile medicale zalmoxiene au corespondențe și la alte populații ariene, la germani și la celți, dar nu la greci.

Este vorba despre cel puțin trei practici medicale, pe care le putem numi, în termeni moderni, de tip homeopatic,

psihoterapeutic și sugestohipnotic. Sunt practici obișnuite pentru ritualurile de inițiere și de trecere de la adolescență la junie care s-au practicat la arienii nordici și, la noi, se practică până în zilele noastre, cele mai cunoscute fiind descântecurile, atât de obișnuite la români, despre care vorbește Platon. Faptul că ele sunt atât de vechi nu denotă altceva decât continuitatea locuirii acestor teritorii de atunci și până astăzi de către o populație sedentară despre care nici nu se știe să fi venit din altă parte, cu alte obiceiuri și alte tradiții, cum au făcut-o alții.

POPOARE DE ORIGINE GETO-DACĂ ÎN CATALONIA ANTICĂ

*Prof. drd. Cătălina Lupu,
Seprotec, Barcelona*

În broșura sa *“Originea românilor – răspunsuri, adaosuri, sugestii, lămuriri”*, apărută în anul 1942, Dr. Nicolae Lupu reiterează idei și concluzii precum cele ale lui Nicolae Densușianu, cuprinse în lucrarea *“Dacia preistorică”*. În încheierea studiului său Dr. Lupu amintește despre conferința d-lui Gamilschek, în care acesta afirma că în Spania romanizarea s-a făcut cu mai mare rezezițiune în Catalonia și se întreba dacă nu cumva acest fapt s-a datorat fermentului protoroman existent în această zonă (Vezi cazul Daciei sau al Galliei). Este vorba de stratul *traco-illyric* sau *geto-dac*, descendenți ai *priscilor latini, pelasgii*, prezent pe teritoriul Spaniei din timpuri pre-romane.

Pentru a aduce argumente în favoarea acestei ipoteze vom studia în lucrarea noastră cazul celor două Iberii amintite de autorii antici, Iberia Orientală (sau Iberia Pontică) și cea Occidentală (Iberia Hispanică) și a triburilor de origine geto-dacă răspândite pe întreg teritoriul Spaniei, acordând o atenție deosebită celor din Catalonia și anume: *ilergeții, indigeții, ilerkavonii, misgeții*.

În adevăr, în lumea veche au existat două teritorii ce purtau numele de Iberia. Cele mai complete date în legătură cu acest fapt le avem de la Strabon. El ne spune că, probabil, iberii de la Pontul Euxin și cei occidentali erau “omonimi”, datorită existenței minelor de aur în ambele teritorii. Autorul ne mai informează ca iberii orientali locuiau lângă albi, majoritatea locuiau în munți, erau războinici ca și sciii și sarmații care le erau

vecini și cu care se înrudeau prin rasă. Societatea lor era împărțită în caste.

Profesorul spaniol Adolfo J. Domínguez Monedero, de la Universitatea Autonomă din Madrid, susține că migrația s-a făcut din răsărit spre apus și nu invers, și recurge la mitul lui Hercule și cea de-a unsprezecea “muncă” a sa, pentru a afla cu exactitate poziția geografică a Iberiei Pontice. După toate cercetările românului N. Densușianu aceste evenimente s-au petrecut pe teritoriul țării noastre, dovedite prin mărturiile geografice, arheologice, sau literare (literatură populară).

În ceea ce privește triburile menționate anterior, atenția ne-a fost atrasă atât de etimologia acestora, cât și de numele geografice ale unor orașe (Decium, Deciana, etc), munți, râuri sau nume de persoane (Davus, Dacs, Daga, Dachulina, etc). Alt element semnificativ este simbolul acestor triburi, care apare și pe monedele bătute în aceste locuri sau pe porticurile și chiar în prefixul unor denumiri de localități. Este vorba despre figura lupului.

“Confuzia” voită și asimilarea geților de către goți, relația între cele două Iberii din antichitate, omonimele geografice, relicvele de ceramică sau numismatică, elementele de cultură și limbă prezente pe teritoriul spaniol vădesc și întăresc ideea migrației popoarelor de pe teritoriul vechii Dacii în acest colț al lumii și prezența lor aici înaintea cuceririi romane. Toate aceste argumente le vom dezvolta în lucrarea *“Popoare de origine geto-dacă în*

Catalonia antică". Acest studiu nu se dorește a fi unul exhaustiv, cu atât mai mult cu cât înaintea noastră au făcut cercetări aprofundate personalități ca N. Densușianu sau Al. Busuioceanu, români care au cercetat și au scos la iveală urmele strămoșești prezente în colțuri îndepărtate ale lumii și ale căror opere ne-au fost călăuze și în modesta noastră prezentare. Pe lângă cărturarii mai sus menționați, ne-am slujit și de scrierile unor autori antici precum: Herodot, Strabon, Pomponius Mela, Avieno, Iordanes, Isidor de Sevilla, etc.

REGĂSIREA UNOR INFLUENȚE DIN CONCEPȚIA DACICĂ DE LUPTĂ ÎN SISTEMELE MODERNE DE RĂZBOI

*Prof. Univ. Dr. Ioan Gâf-Deac,
Universitatea Spiru Haret București*

Poporul dacic din marea familie traco-dacică nu a părăsit nicicând infrastructura naturală, istorică, de-a dreptul miraculoasă pe care s-a născut.

De aceea „*conversația colectivă în autonomie*” s-a dovedit a fi motorul transformărilor.

Conversația a fost adesea similară cu definiția conflictului, mai puțin endogen cât reactiv față de amenințările exogene.

Comparația între fenomenele socio-economice și politice traco-dacice cu ale romanilor sau grecilor înfățișează doar vitezele diferite cu care au avut loc transformările în arealele respective, conținutul și sensul spre modernitate nefiind cu nimic mai prejos de la o entitate la alta.

Conceptualizarea sensului sau reconceptualizarea țin de resursele constitutive interioare ale colectivității traco-dacice prin acceptarea conflictelor ca mijloace de modelare.

Conflictele în societatea traco-dacică sunt expresie a dinamismului în toate planurile conviețuirii.

La traco-daci, stările din interiorul sistemului au generat preponderent *senzații conflictuale* iar cele din exterior *poziții conflictuale*.

Unitatea teritorială și colectiv – umană a societății traco-dacice, respectiv faptul că în istorie nu se înregistrează războaie civile pentru divizarea regiunilor, (nu s-au produs scindări de amploare istorică sau confruntări etnice) denotă o anume omogenitate a societății.

În contemporaneitate, *vecinătatea și proximitatea* determină cauzalități obiective pentru stări conflictuale ce pot fi stinse prin câștig, respectiv adjudecarea satisfacerii interesului.

Și astăzi „*dispersia geografică*” este esențială, însă ea tinde să se diminueze, întrucât distanțele nu mai sunt restrictive. Dovada acestei tendințe este că, de exemplu, SUA poate acționa flexibil, eficient și rapid în orice parte a lumii pentru contracararea deteriorării libertății și vieții sociale.

Sistemele de luptă traco-dacice, de natură defensivă, respectiv de respingere a amenințărilor mizează pe *implicare directă în stările conflictuale*.

Traco-dacii nu au angajat pe nimeni, niciodată pentru a-i apăra. Ei s-au implicat direct în războaiele de apărare.

În Europa Medievală și în cea contemporană gradul de implicare din rândul popoarelor în stările conflictuale a fost diferit. Astăzi din partea marilor puteri cel mai frecvent mod de implicare este cel *indirect*.

Dimensiunile calitative și cantitative ale stărilor conflictuale nu sunt proporționale. Pe plan internațional se instalează tot mai mult rafinamentul conflictual, adică, dimensiunea calitativă cu consecințele sale maxime câștigării de teren.

În sistemele de luptă traco-dacice și în concepția de război este identificată *conflictualitatea productivă* spre deosebire de *conflictualitatea neproductivă* izvorâtă din caracterizarea de colectivități „războinice” a altor popoare atacatoare.

Conceptualizarea sau reconceptualizarea sensului evoluției societății traco-dacice țin de resursele constitutive interioare ale colectivității, prin *acceptarea conflictelor ca mijloace de modelare*.

Desfășurarea conflictelor în care au fost angajate sistemele de luptă traco-dacice arată că acestea s-au produs pe următoarele aliniamente strategice conceptuale:

- confruntările au fost „pentru apărare”;
- incursiunile (atacurile) traco-dacice în exteriorul teritoriilor proprii au fost „reglementative”, de normare a climatului de apărare (prevenție și revendicări justificate);

- iarna a fost anotimpul preponderent preferat al confruntărilor, taberele aflate în conflict mizând pe rezistența minimă posibilă a fiecăruia în fața condițiilor grele, suplimentare de luptă;
- regimul lui Decebal (87-106) întocmește *cel mai vast program civil și militar* de apărare. Dualismul „civil-militar” este expresia incipientă a strategiilor multivalente contemporane în domeniu.

Gânduri despre KOGAIONON, muntele sacru al geto-dacilor

Nicolae Țicleanu și Elena Țicleanu

Înconjurat din toate părțile de versanți abrupti asemeni zidurilor unei gigantice cetăți, Ceahlăul, format din mai multe trepte întocmai unui imens zигurat, este dominat de un platou larg, terminat în extremitatea sa nordică printr-un vârful piramidal, Toaca, străjuit spre nord-est de Panaghia, adevărată *axis mundi* îndreptată spre tările cerului. Prin această morfologie unică în Carpați, dar și prin contrastul cu înălțimile munților din jur, Ceahlăul ridicându-se la peste 500 – 1000 m deasupra lor, a atras atenția oamenilor din cele mai vechi timpuri. În jurul său au fost găsite numeroase urme de locuire, cele mai vechi depășind 24.000 de ani. Mai mult, chiar sus pe platoul muntelui, la înălțimi de 1400 – 1800 m, au fost descoperite așezările unor vânători de acum 12.000 – 10.000 de ani, de la sfârșitul ultimei glaciațiuni.

Masivitatea, morfologia particulară, izolarea și contrastul de altitudine combinate cu anumite caracteristici optice ale atmosferei de la latitudinea sa, fac posibilă observarea muntelui de la mari și foarte mari distanțe (peste 300 Km), constituind astfel un reper pe cerul de vest al Moldovei.

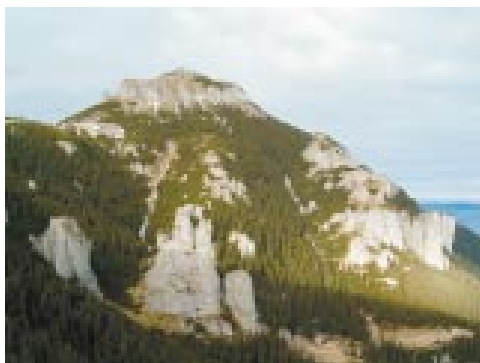
Toate caracteristicile enumerate, multe cu aspect de unicat, deosebesc Ceahlăul de alți munți și îi conferă caracterul unei autentice hierofanii, caracter accentuat prin formarea la răsăritul soarelui, în prima parte a lunii august, a fenomenelor optice singulare Calea Cerului și Umbra Piramidă. Atunci, sus pe platou și la Toaca se desfășoară Sărbătoarea Muntelui, care, prin sincretism, este o îmbinare fericită a rămășițelor unui cult uranian (solar) cu sărbătoarea creștină a Schimbării la Față, ceea ce îi dă un plus de strălucire și sacralitate.

Frumusețea muntelui și atmosfera de profundă sacralitate ce-l înconjoară a atras o pleiadă de scriitori, poeți și oameni de știință, începând cu eruditul domnitor al Moldovei, Dimitrie Cantemir, care scria: “Cel mai înalt dintre munți este Ceahlăul, care, dacă ar fi intrat în basmele celor vechi, ar fi fost tot atât de vestit ca Olimpul, Pindul sau Peliasul”. Un alt mare admirator al Ceahlăului, eruditul preot și arheolog C-tin Mătasă afirma: “Atâta farmec și măreție îți împărtășește acest munte încât aș putea spune că cine nu l-a urcat într-o zi senină de vară, nu știe ce înțeles are cuvântul sublim”. Cuvinte inspirate despre Ceahlău au mai scris și Emil Gârleanu, Alexandru Vlahuță, Vasile Alexandri, Alecu Russo, Gh. Panu, George Coșbuc, Gala Galaction, Mihail Sadoveanu, Calistrat Hogaș, Geo Bogza și încă mulți alții.

În acest context nu este de mirare că pe crestele Ceahlăului sunt plasate întâmplări de legendă și că mulți cercetători, printre care și autorii prezentei lucrări, văd în acesta, locul unde, după cum scria Strabon, sălășluia marele preot al dacilor împreună cu ucenicii săi, mult căutatul KOGAIONON.

Deși faimosul și sacrul munte al dacilor este plasat de diferiți autori în multe locuri ale spațiului carpatic, cum ar fi: Grădiștea Muncelului, Ceahlăul, Retezatul, Bucegii, Vârful lui Pătru, Gugu, Muntele Găina și încă altele, autorii aduc numeroase argumente în sprijinul localizării acestuia în Ceahlău, vechiul Pion al Moldovei. Dintre argumente menționăm: morfologia particulară a muntelui, în special aspectul piramidal al Vârfului Toaca, cu ciudate similitudini în faimoasele piramide egiptene; contrastul surprinzător între altitudinea muntelui și culmile înconjurătoare, fapt ce-l face să fie un mare reper, vizibil de la mari depărtări; prezența toponimelor de origine dacică (bâtcă, lespezi, stănila etc.) alături de toponime alcătuite pe baza numelui unui presupus pustnic Ghedeon (Bâtca Ghedeonului, Pârâul Ghedeonului etc.) considerate a fi disimulări creștine ale vechiului nume Kogaionon în scopul transmiterii peste veacuri a sacralității ancestrale. De asemenea, sunt expuse o serie de considerații privind denumirea antică a râului Siret (= Hierassos), acesta fiind de altfel singurul râu din Europa considerat sfânt în antichitate.

Într-un context mai larg, în lucrare sunt prezentate diverse aspecte privind sacralitatea munților în antichitate, Kogaiononul fiind unul dintre aceștia și se emit ipoteze asupra simbolurilor sacre și pe baza lor a relațiilor dintre diferite popoare antice: pelasgi, traci, daco-geți, etrusci, greci, romani, celți, sciți, hiesoși și alții.

MOTIVUL MORȚII – PUNTE DE LEGĂTURĂ ÎNȚRE EROUL ZALMOXIAN ȘI MEȘTERUL MANOLE

Pr. Prof. Al. Stăncilescu - Bârda

Lucrarea noastră își propune să puncteze câteva trăsături comune dacului zalmoxian, ciobanului mioritic și meșterului de pe Argeș, cu privire la realitatea, sensul ontologic și valoric al morții umane în context cosmologic.

Desfășurându-și viața într-un mediu geografic comun, fără a exagera rolul acestuia, având înrudiri spirituale și naturale evidente, cei trei eroi reflectă o unitate plenară de gândire și simțire, imposibilă în cazul unei nestatornicii, unei necontinuități istorico-sociale și genetice prin veacuri.

Omul rupe, în sens prometeic, legăturile mitologice care-i condiționau existența, îngrădindu-i libertatea de voință și acțiune. Pentru prima dată dacul zalmoxian, Omul, reprezintă ceva în universul cosmic, pentru prima dată, aproape la nivel de egalitate, omul colaborează cu divinitatea. Moartea devine o metamorfoză în planul ontologic și existențial al entității umane. Ființa umană nu poate fi nimicită, în viziunea dacului ea deține acel fascinant non posse mori, moartea însăși devine sensul vieții, Marea Trcere, Marele Drum. Nu este o dispariție, o trecere din ființă în neființă, ci o transformare ontologică a ființei umane, însăși neființa fiind o nouă realitate în planul existențial. Dacul nu se îngrozește de moarte, dar nici nu o caută ca pe un refugiu, acest fenomen fireșc și inevitabil căpătând valoare în momentul în care s-a ajuns la el ca jertfă închinată unui ideal superior, ca sacrificiu suprem pus în slujba societății. Cel care se învrednicea să primească sărutarea morții devenea mesagerul acelor sute de mii de anonimi, aristocrați, oameni liberi și sclavi, uniți pentru moment în frățietatea clipei supreme. Dacă în viziunea dacilor mesagerul trece în planul transcendențial, în concepția ciobanului mioritic și a Meșterului Manole acesta se împământăște, rămâne nu numai ca un simbol ci și ca o realitate în mijlocul naturii din care s-a desprins de moment pentru a se reîntoarce, reînsuflându-o. Putem să afirmăm că aceasta este o evoluție în planul valoric al problematicii existențiale. Dacul colaborează cu divinitatea, păstorul și Manole cu cosmosul. În cazul cel dintâi divinitatea există, este puternică, nu atotștiutoare, lipsită de ubicuitate, nu condiționează libertatea și conștiința oamenilor, dar poate să intervină atunci când i se cere sprijinul de către adepții săi. Păstorul mioritic e singur, el însuși zeificat de natură la ceasul suprem al jertfei sale, în cazul morții sale, al trecerii sale într-un nou plan al existenței, elementele naturii i se vor supune, îl vor sluji ca și cum el însuși ar fi creatorul și guvernatorul lor, ca și cum ar avea drepturi legitime asupra cosmosului întreg. În viziunea păstorului, universul întreg devine, în momentul morții, antropocentric, jertfitul devenind prințul și demiurgul întregului univers. Manole-Creatorul, jertfitorul și jertfitul propriei iubiri, păstrează încă în concepția sa reminiscența ideii de divinitate. I se roagă acesteia, îi este ascultată ruga, dar nu evitată jertfa, cum de altfel nici nu ceruse. Sacrificiul pe care-l face nu este de a trimite mesageri, ci de a-ți însufla propria creație, el însuși formând trup și suflet cu propria sa soție. Înaintea momentului jertfei, natura este amorfă, neascultătoare; după producerea sacrificiului, are loc o răscumpărare ontologică a unor drepturi firești ale omului asupra naturii. Am putea afirma că „Miorița” este posterioară „Meșterului Manole”, dacă ținem seama de evoluția concepției mitologice a eroilor.

Atitudinea demnă, optimistă și realistă în același timp, a strămoșilor noștri în fața morții este comună celor trei stadii de dezvoltare a spiritului în relație cu divinitatea și natura. Pretutindeni se surprinde o irezistibilă sete de viață, de nemurire, de descătușare. Cei trei eroi, momente de referință în istoria gândirii strămoșilor noștri, se dăruiesc ei înșiși morții, ca formă de existență specific înțeleasă, pentru a reda viață și statornicie cetății sau propriei lor opere, atunci când acestea sunt amenințate cu nimicirea. Se surprinde un spirit de dăruire plenară, un eros dus până la jertfa supremă pentru slujirea valorilor permanente, pentru trăinicia creației și a vieții poporului din care face parte. Acest eros de tip altruist, având la bază un fundament ideologic și afectiv, care transformă pe individ drept mesager în transcendență al comunității, respectiv societății sale, a dat statornicie și existență și în spațiul carpato-danubian poporului nostru de-a lungul veacurilor.

Același spirit de jertfire pentru semen, aceeași dragoste de viață, aceeași conexiune dusă până la integrarea absolută, între individ și societate, aceeași dragoste față de pământul pe care-și desfășoară existența și față de propriile cuceriri și realizări, constituie permanente definitorii ale spiritualității poporului nostru din cele mai vechi tipuri până astăzi.

MIGRAȚIA SPRE EST A POPULAȚIEI DE GENEZĂ DACICĂ

Prof. W. Flaviu Rîțiu

Părăsind spațiul Carpato-Danubian din necesitatea de a descoperi ținuturi eventual mai favorabile traiului, dublate de spiritul de aventură și sete de cunoaștere, populația pelasgă s-a răspândit. Au întâmpinat rezistențe sau prieteni, au descoperit diferențe și asemănări, au călătorit plătind câteodată scump, cu viața în fața naturii vitrege sau altor populații care nu renunțau ușor la ținuturile lor. Mărturie este orașul Harapa care acum 4.000 de ani este cucerit de carpato-danubieni în urma unor lupte grele. Despre el vorbește Sir Alexander Cunningham în 1873, și arheologii care cercetând un cimitir descoperă rămășițele de proveniență caucaziană. (Ancient Misteries – de Rupert Furneaux p.93). Altă mărturie sunt literaturile Vedice, Ariene, care vorbesc despre invadatorii carpato-dunăreni, care luau cu asalt Hari-Yupuya, și care nu are alt corespondent decât Harappa. Este acceptat că dacă cetățile dispar, cultura și obiceiurile se transmit din generație în generație și rămân mărturie mai puternic ca stâncă.

Întreaga literatură Vedică se bazează pe 4 texte: Rig-Veda, Yajur-Veda, și Sama-Veda. De asemenea, alte 2 poeme, care izbesc prin conținutul lor cu Iliada și Odissea, cu singura “deosebire” că acestea din urmă au apărut cu mii de ani mai târziu. Întâmplarea face că suntem mai familiari cu Iliada și Odissea.

În literatura Veda, Tamas este al patrulea Manu. Literatura Veda conține concepțiile religioase ale primilor arieni legate de originea primară a lumii, a timpului, a structurii personalității umane. Conține cea mai veche poveste din lume despre Potop, înaintea celor asemănătoare redată de sumerieni, mesopotamieni și creștini.

Cultura Vedică are un zeu al focului Agni foarte asemănătoare cu numele localității Agnita.

Vedicii aveau Moksha, o divinitate care exprima Unitatea și Infinitul. Asemănător avem la 22 Km de comuna Budila, Moaksa.

Muntele Harman înconjoară vârful Baratau. Bhara-ta este eroul carpato-danubian care cucerește o mare parte din India și care este amintit în Maha-Bharata.

Localitatea Sandra din Banat își transmite numele peste veacuri în zeitatea lunara Chandra.

Siriu se regăsește în Shiri (zeița belșugului), Păpușa în Papushan și Negoiul în Negae, iar OM rămâne neschimbat și specific populației carpato-danubiene transmis cu același cuvânt neschimbat: “OM”.

Alte dovezi ale migrației spre est și a influenței sunt cuvinte de origine dacă, care și-au pierdut sensul de-a lungul veacurilor în ținuturile carpatiche. Aceste nume migrează spre est și se regăsesc în “Legile lui Manu” din “Tratatele Ordinii Universale”. De ex. numele “Tamas” a unui sat din Ardeal era considerat de origine germană, maghiară, dar numai local nu.

Carpato-danubienii-aryenii după cucerirea Indiei, au împărțit-o în 4 clase sociale, 3 pentru ei și ultima pentru populația cucerită:

RAMANII (brahmanii de mai târziu) specialiști în rituale, preoți și poeți.

KASHA-TRYAS (apărătorii casei) luptători, șefi de trib.

VAI-SHY-AS

SHUDRA – clasa populației cucerite, ne-ariene, localii.

După cucerirea Indiei, carpato-danubienii nu uita și peregrinează la locurile unde zeii lor vedici locuiau, în DACIA sau Dakcha.

DESPRE CREDINȚELE RELIGIOASE ÎN SPAȚIUL CARPATIC

Virgil Vasilescu

Omul, între viețuitoarele Pământului, s-a dovedit a fi deosebit prin câteva aspecte bio-psiho-fundamentale. Între acestea s-a găsit și sentimentul de frică, de nesiguranță, de protecție, stare generată de impulsuri venite din mediul exterior, deosebite fiind impulsurile cromatice din gama de roșu (v. ocru-roșu, grota Boroșteni, anii 50 mii).

A FOST O CREDINȚĂ UNICĂ, UNIVERSALĂ. S-a creat o entitate abstractă, Atotputernică, Cerul ocrotitor și acestei forțe i s-a cerut sprijin și protecție prin mijloace precum: rugă și mulțumiri, cinstire prin ofrande, dialog prin adorații, scenarii specifice ș.a. Toată lumea Pământului, în toate timpurile vechi a avut unul și același Dumnezeu concretizat în chipul Soarelui (v. ideogramele solare).

RELIGIA CARPATICILOR ÎN EPOCA DE PIATRĂ. După multe izvoare arheologice, omul paleoliticului final

era religios. Avea un ungher în locuința lui rupestră unde păstra materiale necesare practicilor cultice (ocru-roșu, morminte sun bătătura locuinței, ideograme în dialog cu Cerul, ș.a.) În neolitic, practicile cultice, tradiționale de data aceasta, au fost preluate, pe plan superior, ridicând colțul sacru, rupestru, în construcții pe sol, în platforme pe înălțimi, cât mai aproape de Cer, înșirând megaliți sub formă de sanctuar (v. Hărăboru, Lespezi, ș.a.) În asemenea lăcașe de cult a slujit Marea Preoteasă, femeia aleasă dintre celelalte toate care era răspunzătoare de tot ceea ce se petrecea în familie (v. Marea Preoteasă de la Porțile de Fier, Tăuț, Lăpuș, Ghigoești, Cucuteni, Glodeni, pe Prut, „Nestreanca”, ș.a.) Aspectul cultic generalizat a fost de atunci marcat numai cu ajutorul RITUALULUI creat anume pentru rugă și mulțumiri. Din finalul epocii de piatră trebuie să se fi încheat NEDEILE SOLARE pe platformele alpine ale Carpaților. Atunci au răsărit Munții Sfinți pe Retezat, Bucegi, Ceahlău, Apuseni.

ÎN EPOCA BRONZULUI, tradiția cultică în Carpați s-a ridicat în apogeul Cultului Solar. Sentimentul religios generalizat a format o doctrină intangibilă, iar mijloacele de exprimare în practici rituale și-au extins gama bunurilor specifice. S-au îmbogățit registrele cromatografice ale veșmintelor purtătoare de ideograme, s-a mărit numărul gătelilor și podoabelor cu piese de metal, s-a îmbogățit ritualul, s-au accentuat normele cultice în litera doctrinei etc. Dialogul cu Puterea Cerească a fost însoțit de ofrande pe suportul conceptului tridimensional: APA, FOCUL, PĂMÂNTUL (v. Tipologia ofrandelor). Sute de vetre carpatice din epoca bronzului au păstrat documente referitoare la viața spirituală de sorginte solară. După erușiți, ZALMOXIS a fost rege carpatic în perioada finală a bronzului târziu, iar după alții ar fi domnit în anii 1.500 î.e.n. Atunci, obligațiile Marii Preotese s-au difuzat în atribuții casnice, bărbatul devenind conducător de ritual și apărător al obștei sale.

EPOCA FIERULUI, perioada marilor transformări cultice. DACIA – marea forță economică și militară era condusă de către Marele Preot și Rege, după toate canoanele cultice moștenite. În aceste vremuri s-a consolidat reforma eșalonului superior al Marelui Preot, Burebista luând sub sceptrul său puterea cultică, religioasă, a teritoriilor demult organizate pe structura vechilor civilizații carpatice. Și după centralizarea statului dac, ritualurile cultice au continuat cu aceeași intensitate, pe toată paleta celor trei axe fundamentale: nașterea, afirmarea de sine și axul thanatic. Pe lângă acestea, adunările cultice de mare amploare, împlinite la sorocul echinocțiului și solstițiului pe mai multe platforme de rugă au imprimat perenitate veșnică în practicile rituale carpatice.

În viața religioasă a carpaților s-a înregistrat un salt uriaș prin trecerea la noua și dreapta credință, zidire a unicului Atotputernic, stăpân din veci, în veci.

CONCLUZIE:

1. *De când ne știm, am avut o singură credință religioasă, un singur Dumnezeu.*
2. *Sentimentele cultice au impulsionat procesul evoluției noastre prin îmbogățirea permanentă a împlinirilor tradiționale*
3. *Neamul sedentar carpatic și-a format în timp un trunchi al religiei sale pe același palier cu celelalte religii universale. Argumentăm cu multimilenarul colț sacru al locuinței, cu biserica dreptei credințe, cu nedeile solare în ecou contemporan, cu veșmintele încărcate cu ideograme cultice, cu rugă și mulțumiri în ritual, cu lege veche în lege nouă.*

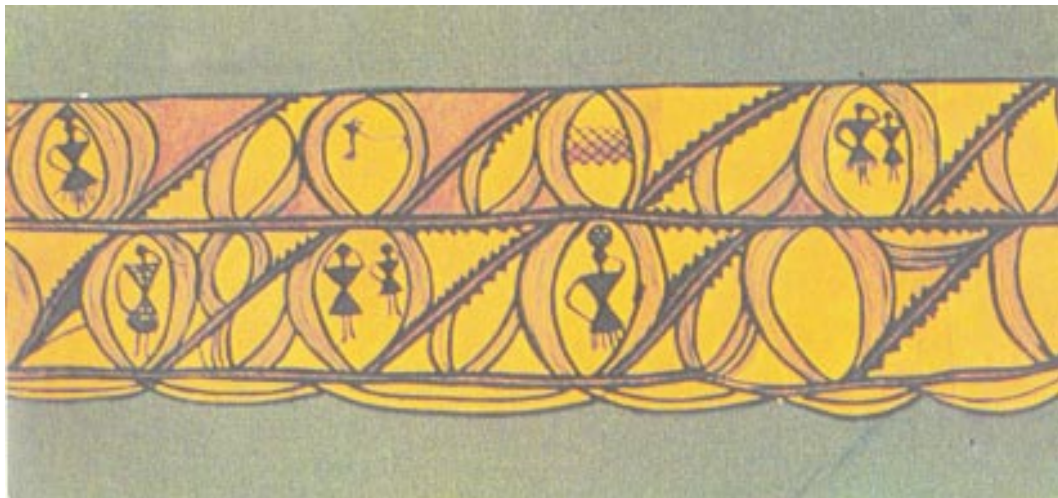
IDIATIA SACRĂ A SIMBOLULUI LA DACI

Tamara Macovei

Cercetător șt. Academiei de Științe a Republicii Moldova, Institutul de Arheologie și Etnologie, Chișinău

Până astăzi Vatra Cucuteniană a rămas parte componentă a epicentrului Carpatic cu toate valorile care și le-a creat în perioada exploziei cultice de început. Zona dintre Prut și Nistru ca extremă Estică și-a tezauryat aceleași valori cucuteniene specifice trunchului genetic autohton, deoarece graiul, factura psihică, limitele teritoriale, convingerile religioase cele de început, toate acestea au încheat sfințenia frumosului în tiparele arhaice moștenite.

Vatra culturii Cucuteni și-a păstrat până astăzi toate semnele sacre, riturile celor trei axe, elementul doctrinal ale cultului solar. Cât privește simbolică sacră ca mod de exprimare, în arealul culturii Cucuteni se foloseau toate semnele primare generalizate prin practicile mileniilor anterioare. Încărcătura plină de semnificații a fiecărui semn a făcut posibilă repetarea perpetuă a imaginilor, căci nu semnul în sine prezenta importanță, ci convingerile spirituale care erau reprezentate prin simbol. Poate de atâta să explică faptul, că după multe milenii, semnele primare devenind simboluri sau practicat, și se mai practică și azi, pe vetrele din Transilvania sud – estică, Moldova, cât și în Basarabia

și în Transnistria de azi. Zestrea spirituală atribuită fiecărui simbol a ridicat aceste semne la rang de unicat în lume iar strălucirea sacră le-a dat rezistență în timp. Credințele primare, acestea au fost temelia semnelor reprezentative, atribuindu-le valențe spirituale alese.

Ceramica și veșmintele au ocupat locul primar ca purtători de mesaje. Croiul veșmintelor și modelarea ceramicii, incizarea și excizarea, imprimarea și încrustarea, pictatul vaselor și împodobirea cu semne primare, ridicate la rang de simbol, a stocat cele mai multe valori spirituale privind sacralizarea lor.

Datorită cutumelor rigide ale cultului solar și normelor derivate din acestea, simbolurile sacre au dăinuit vreme de multe milenii în conștiința și practica populației Carpatice.

„Simbolurile care au evoluat idei, noțiuni și sentimente culte, cele care au mijlocit adorarea mistică prin stimularea ritualurilor religiilor precreștine au fost numite simboluri sacre”. Spre deosebire de alte semne folosite precum cele ale scrisului și vorbirii, cele orientative în spațiu și cele distinctive etc. Simbolurile sacre au constituit un tezaur cu aura mistică, perpetuă, activă, precum rugăciunea, ofranda, cântecul și descântecul, făcutul și desfăcutul, dansul și strigăturile etc. Toate practicile cu substrat cultic arhaic au fost urzite pe structura ritualurilor, au fost păstrate în tipare ce nu au permis alternative. Astfel simbolurile de pe cămașele, iele, fotele, catrințele, pestelca, șorțu, bondițele, burnuzul, zăbonul, scurta, tulpanul, barizul, basmaua, testemelul, marama, cărpa, ștergarul de cap, brăiele, cingătoarele, papucii, cizmele, (atât pentru femei cât și pentru bărbați), peptaru, cioarecii, nădragii, ȋtarii, bernevicii, sumanul, cojocul, burca, chimirile la bărbați constituie o particularitate esențială a spațiului Carpatic o notă distinctivă al marelui arial terestru.

„În vestimentația tradițională croiul carpatic nu s-a confundat și nu suporta modificări. Nota de eleganță era și a rămas asigurată de linia imaginii globale prin croi și îmbinare. În spațiul Carpatic s-a format un croi cu totul aparte, pentru că în această zonă s-au creat primele veșminte fără influențe asiatiche. În ultimele secole ale erei vechi, romanii râdeau și arătau cu degetul spre cei care purtau ȋtari și cioarici iar cărturarii vremurilor de atunci erau surprinși de bogăția cromaticii vestimentare a celor de la nordul enigmatic al Istrului. Femeile daco – geților măcinau grâul cu râșnița de mână, duceau singure greul gospodării, iar în zilele de sărbătoare purtau două tunici una lungă până la călcâie, și peste aceasta, o alta lungă până la genunchi, prinsă la piept cu o agrafă. Pe cap purta o „legătură slobodă”, spre deosebire de soțiile căpiteniilor, care nu-și acopereau coafura... în locul lânei, se frângea darurile zeiței Ceres, (scrie Herodot, IV,74) și se purta apă grea în creștetul capului. Așa purtau vase și în mileniiile V – IV î.d.Cr. la Vădastra în Oltenia, și la Brânzeni, în ținutul dintre Prut și Nistru. Iar călătorii străini susțineau, că în aceste ținuturi, locuitorii „se tatuau și se îmbrăcau în veșminte colorate”. Izul de sărbătoare era susținut de policromia hainelor; deci nemijlocit, si de simboluri și compoziții mult verificate în timp. Basoreliefurile Arcului triumfal de la Adamclisi, inaugurat la data de 1 august 109, și ale Columnei lui Traian, lucrare terminată în anul 113, aduc dovada unor elemente de costum de care s-a făcut uz și înainte de anul zero. Pentru noi a rămas dovadă că în mileniul al V – lea î.d.Cr. era un semn de ajustare a veșmintelor. Statuetele de pe întregul nostru spațiu prin grafica lor arată că se folosea un anumit tipar, un mod de a croi veșminte cu scopul de a scoate în evidență nota de eleganță, bunul gust. Croiul cioaricilor al hainelor groase de

sărbătoare, ale căciului, ale pieptarului etc. nu s-au confruntat cu cele ale altor neamuri. Aceste elemente strict particulare s-au adăugat la elementul de bază global tradițional care ne-a asigurat specificul definitiv”.

Simbolurile arhaice au rămas așa cum au fost create în vremea când prin simbol se dialoga în limitele impuse de cultele secrete. Atât de puternic a fost impactul între simbol și spirit, încât patrimoniul creat în milenii marilor alcătuirii neolitice au rămas intact dăinuind în continuare.

Ținând cont de informațiile documentare existente, putem spune că în secolele de după anul zero, fondul valorilor spirituale autohtone tradiționale nu s-a diminuat. El a fost tezurizat în mediu în care a ființat multe milenii, iar transformările doctrine i-au dat străluciri estetice în locul conținutului primar.

Ornament desfășurat de pe un vas de ceramică din cultura Cucuteni-Tripoli, localitatea Brînzeni, Edineț. Din săpăturile lui

V.I. Marchevici 1970-1974. Fondurie Muzeului de Arheologie și Etnografie al Academiei de Științe a Republicii Moldova

TAINILE TĂBLIȚELOR DE LA SINAIA

Adrian Bucurescu

Cele peste 100 de tăblițe de plumb, ce provin de la Sinaia, sunt cu siguranță geto-dacice întrucât cuprind:

- un alfabet identic cu cel vechi romanesc, zis „chirilic”;
- nume de zei, regi, cetăți, ape etc., ce fac parte din istoria cunoscută a Daciei;
- imagini cu personaje îmbrăcate exact ca Dacii de pe Columna lui Traian, de pe monumentul de la Adamclisi și

de pe alte monumente cunoscute ca aparținând culturii și civilizației geto-dacice.

Un alt argument în favoarea atribuirii acestor tăblițe Dacilor este limba în care sunt scrise, asemănătoare cu limba română și cu cea albaneză, ultima fiind socotită de specialiști ca singura limba tracă vorbită în prezent.

Deși s-a spus că ar fi false, nu există nici o dovadă în acest sens. În schimb, argumente în favoarea autenticității lor sunt foarte multe. Printre acestea se numără: relatarea unor fapte, a unor regi și altor personaje necunoscute până acum nici din izvoarele antice, nici din alte inscripții; informații foarte bogate despre religia zalmoxiană, cunoscută până acum doar după o scurtă relatare a lui Herodot, repetată după aceea, cu doar câteva mici modificări, de toți ceilalți autori greci și romani; savanții suspecți că le-ar fi falsificat, Hașdeu și Densușianu, nu menționează aceste tăblițe niciodată, fiind greu de crezut că le-ar fi „falsificat” fără să le exploateze în favoarea ideilor lor.

Inscripțiile, în marea lor majoritate, sunt ușor de citit, grație acurateței literelor, iar limba în care sunt scrise prezintă o foarte mare asemănare cu latina și cu româna, fapt ce a dus și la o oarecare ușurință în traducerea lor. Din inscripții din afara Sinaiei aflăm că Geto-Dacii numeau această limbă ORO MANISA ori DRAGO MANISA, ambele sintagme însemnând „Limba Curată; Grai Divin”, de unde româna are neologismele roman și romanță precum și arhaismul dragoman, care înseamnă „traducător”.

Gramatica acestei limbi prezintă multe neregularități, ceea ce caracterizează limbile foarte vechi și conservatoare. Ca un argument de moștenire directă din Oro Manisa, limba româna are și ea o gramatică foarte neregulată. Vocabularul și gramatica textelor de la Sinaia arată o profundă înrudire cu limbile zise „indo-europene” sau „indo-germanice”, în realitate atlantice.

Textele sugerează că Oro Manisa era graiul vorbit de Zeii Geți la sfârșitul veacului al VIII-lea î.e.n. Această sugestie, precum și neregularitățile gramaticale duc la concluzia că această limbă extrem de conservatoare este mult mai veche decât sanscrita și alte limbi europene, ceea ce o plasează pe primul loc ca importanță pentru studierea acestei familii lingvistice.

Din două texte de la Sinaia se înțelege că strămoșii noștri cei mai vechi au fost Atlanții, model de înțelepciune și virtute, ale căror precepte le-au studiat Zalmoxis și Buerebuistas.

După Atlanți, Dacia a fost și centrul Imperiului Cerbilor, cunoscut sub numele de Troia, cu capitala pe țărmul vestic al Marii Negre. „Cerbii”, cărora istoricii le spun Ionieni și Dorienei, i-au zdrobit pe Aheii ireendentiști, dar, mai târziu, Grecii au născocit

„Iliada” și „Odiseea”, atribuite lui Homer, ca să spele cumva rușinea înfrângerii lor de către Troieni. La Cerbi și Căprioare se referă și câteva orații de nuntă, în versuri, consemnate în tăblițele de la Sinaia, cu un conținut perfect asemănător cu cel al orațiilor de nunta românești, ceea ce demonstrează încă o dată ca mitofolclorul românesc este moștenit de la Geto-Daci.

Cele mai multe inscripții de la Sinaia se referă la Gemenii Divini, născuți în ținutul Napailor, la Nord de râul sacru al Geților, Naparis „Cerescul”. Mama lor se numea Maria, cu atributele Leto, Oltea, Ledo, toate numele însemnând „Cea Măreață; Magnifica”.

Din aceleași inscripții se înțelege că Apollon-Zalmoxis a fost săgetat de Scytii care stăpâneau atunci Țara Geților și că zeul ucis a înviat sau că a fost înviat de sora Lui. Regele Scytilor este numit în câteva inscripții Pythagoras, ceea ce explică oarecum legenda lansată de Herodot, cum că Zalmoxis ar fi fost sclavul acestuia. O altă inscripție spune că, mai târziu, Zeii S-au înălțat la ceruri.

Cele mai multe texte de la Sinaia sunt scrise în versuri, cu o măiestrie deosebită. Cel mai impresionant astfel de text, pe care l-am numit „Fiii Mariei”, este o adevărată capodoperă poetică. Pe lângă ritm, măsură, rime și asonanțe, poemul se remarcă și prin aliteratii, specifice descânteceilor românești.

Ca întindere, următoarele texte acoperă viața lui Buerebistas, numit în inscripțiile de la Sinaia Boerovisto sau Boeroviseto, cel mai important împărat geto-dac, poreclit și Visica (Pisica). Aflăm că părinții lui se numeau Remio și Coeza, soția se numea Genucla, cu care a avut șase copii.

Despre acest mare rege se spune că a avut o mare iluminare mistică și că a vorbit cu zeii. Cea mai surprinzătoare informație, relatată în câteva inscripții, este aceea că marele preot Deceneu l-a trădat. Din pricina intrigilor lui Deceneu, fiul cel mic al lui Boerovisto și al Genuclei, Dapyx, s-a sinucis. Tot marele preot l-a dat pe Boerovisto pe mâna Romanilor, care l-au asasinat pe marele rege.

Inscripțiile de la Sinaia afirmă că Sarmizegetusa a fost ctitoria lui Boerovisto. Aceleași inscripții confirmă că, în urma morții lui Boerovisto, Imperiul Getic a fost împărțit între cei cinci feciori ai săi rămași în viață.

Urmează câteva texte referitoare la regele Cotiso, ale cărui fapte relatate de tăblițele de la Sinaia sugerează că a fost unul dintre cei mai mari eroi ai Daciei, ceea ce reieșea și din informațiile rămase de la autorii antici străini.

Un mare număr de inscripții se referă la domnia lui Decebal, numit autocrator, adică împărat. Se confirmă unele fapte relatate de istoricii antici, de exemplu că romanii le-au plătit tribut Dacilor, și se aduc informații inedite despre familia lui Decebal.

Astfel, aflăm că Diegio și Vezino erau copiii regelui, și că pe sora acestuia o chema Geopyr, „Giuvaier”; sora lui Decebal lupta în fruntea femeilor dace, alături de bărbați, împotriva romanilor lui Traian.

Încă o informație foarte importantă: Decebal a fost împresurat și s-a sinucis în Valea Jiului.

În textele de la Sinaia apare și cel mai important conducător dac de după Decebal, necunoscut de istoria noastră oficială, dar sugerat de celebrul poem germanic medieval „Cântecul Nibelungilor” sub numele de Ramunc și Sigehar, care duce al Valahilor. Acesta este eliberatorul Daciei, cel ce a inițiat întoarcerea la vechile tradiții ale țării precum și culegerea de legende divine și mirene, fixate în tăblițele de la Sinaia. Variante pentru numele său sunt: Romanh, Romansie, Lomanh și, una foarte importantă, SO LOMONIUS „Cel LUMINOS”.

Acest atribut este chiar dezlegarea enigmei textelor de la Sinaia, ce pot fi atribuite cu certitudine Solomonarilor, care, în mitofolclorul românesc fac parte dintr-un misterios și mistic ordin, cu sediul în cetatea Babariului, care se află în Munții Galareu sau Garaleu. Este limpede că numele românesc de Solomonari vine de la împăratul dac So Lomonius, care nu are nici o legătură cu regele biblic Solomon. În Țara Moșilor, Solomonarilor li se spune Zgriminteși.

Strania cetate a Babariului poate fi lesne pusă în legătură cu la fel de straniile stânci din Munții Bucegi, numite Babele, mai ales că este atestată și o cetate tragică numită Babule. Dacă, într-adevăr, cetatea mitică a Babariului era în Munții Bucegi, atunci nu mai e de mirare că tăblițele dacice de plumb provin de la Sinaia, oraș aflat la poalele acestor munți. Nu numai atât: tot acolo se afla și KOG-A-ION, „Capul lui Ion; Capul Magnificului”, cunoscut sub numele de Sfinxul Românesc.

Așadar, tăblițele de la Sinaia par a fi fost făurite de Solomonari, ucenici ai împăratului dac So Lomonius. În mitofolclorul nostru, Solomonarii învață după o Carte de Magie, ale cărei pagini ar fi putut fi chiar tăblițele de plumb. Ei trec și niște probe fizice extrem de dure, iar dintre ei se alege numai zece.

Conducătorul Solomonarilor se numește Omul Alb sau Uniila. Ei au puteri miraculoase, îndeosebi în chemarea sau alungarea ploilor cu grindină, sluiți de balauri.

Din cercetări rezultă că Romanh sau So Lomonius este același cu Zenovius din celebra inscripție de pe relicvariul de la Biertan, EGO ZENOVIVS VOTUM POSUI, care poate fi tradusă astfel: Eu Dunărea pe dușmani i-am trecut. Pentru Zenovius cf. DANUBIVS, numele Dunării Superioare; pentru VOTUM „dușmani” cf. a vătăma; patimă; pentru POSUI „a trece” cf. a pășui; pas; a păși.

Tăblițele de la Sinaia sunt de o importanță covârșitoare pentru istoria și cultura noastră, fiind prima oară când aflăm

ce spun Dacii despre ei înșiși și despre dușmanii lor cei mai crunți, Romanii. Importanța lor constă nu numai în informațiile istorice deosebit de valoroase ci și în frumusețea artistică, de multe ori la treapta de capodopere, literare și plastice. De fapt, tăblițele de la Sinaia alcătuiesc epopea poporului daco-roman, Miorița fiind doar un rezumat al acesteia.

UN OBICEI FUNERAR STRĂVECHI ÎN NECROPOLELE DACICE DE EPOCĂ ROMANĂ

asist. univ. Sonoc Alexandru

Universitatea "Lucian Blaga", Sibiu, România,

În necropolele daco-romane din Dacia, de la Soporul de Câmpie (jud. Cluj), Obreja (jud. Alba) și Locușteni (jud. Dolj), iar în Moesia Inferior în cea de la Enisala (jud. Tulcea) este atestat un obicei funerar mai puțin răspândit în această perioadă: acela de a înhuma copiii sub jumătăți de vase. În aceeași perioadă, acest obicei a mai fost atestat izolat în Moesia Inferior și la populația autohtonă moesică, la Bisterna (Bulgaria). O variantă a acestui tip de morminte îl constituie înhumările în vase, întâlnite, izolat, în Antichitatea târzie, în mediul daco-roman, la Vrâniș (jud. Caraș-Severin), în cazul unui mormânt de copil din sec. III-IV e.n., cât și în necropola Sântana de Mureș-Cerneahov de la Târgșor (jud. Prahova). Pe țărmurile de nord și de vest ale Pontului Euxin înhumările în vase sau sub cioburi sunt caracteristice însă unui mediu colonial deosebit de conservator, deoarece în Grecia înmormântările în vase și sub cioburi de vase sunt cunoscute în civilizațiile minoică, miceniană și greacă arhaică, iar în ținuturile pontice până în epoca elenistică și apoi chiar și după cucerirea romană, până în sec. IV-V e.n., și Callatis. În Imperiul roman, înhumări în vase sau sub cioburi de vase mai sunt cunoscute și în Africa de Nord (la Sfax) și pe țărmul illyr al Adriaticii (la Narona și Kapljuc), se pare tot în Antichitatea târzie, fără a fi clar dacă ele ar putea fi legate de vechile tradiții funerare autohtone sau de cele ale coloniștilor greci. În schimb, înhumările de copii sub cioburi de vase din Gallia, de la Averdon (sfârșitul sec. III), par a aparține, de fapt, roxolanilor din stepele pontice, colonizați aici forțat.

Pe teritoriul României, cele mai vechi morminte de inhumație în vase se cunosc însă în cultura Otomani din epoca bronzului mijlociu, dar, deocamdată, dintre acestea este publicat doar cel de la Pir (jud. Satu Mare), iar cele mai vechi înhumări sub cioburi de vase de pe teritoriul României datează din neoliticul timpuriu, din cultura Starčevo-Criș, dar ele sunt întâlnite și mai târziu, în grupul Suplacu de Barcău din neoliticul dezvoltat.

În Orient, cele mai vechi morminte de inhumație în vase sau sub fragmente de vase se cunosc în mileniile V-IV î.e.n., în Egipt și în Nubia, în culturile badariană și amratană, dar ele se răspândesc și în Fenicia (la Byblos) și Palaestina (în peșterile de la Kudeirah), iar în mileniul III în Anatolia (la Karataş-Semayük și la Kara Hüyük). În bazinul oriental al Mării Mediterane ele devin mai frecvente însă abia în epoca bronzului. La Ugarit (Ras-Shamra) ele se datează abia în Bronzul mijlociu 1 și 2 (cca. 1900-1600 î.e.n.), pe când în Palaestina se întâlnesc și în Fierul I, în sec. XI-X î.e.n., deci aproximativ până în vremea primilor regi evrei. Faptul că astfel de morminte, cu scheletele adesea chircite, într-o poziție asemănătoare celei a fătului, au fost semnalate la unele civilizații precolumbiene (unde se practica o altă variantă, anume înhumarea în coșuri) și la diferite populații din Africa Neagră, iar în Asia de Sud-Est în tot mileniul I e.n., fiind eradicat în Indonezia abia de răspândirea religiei islamice (sec. XVIII e.n.), oferă cheia înțelegerii sensului lor chiar de la comunitățile la care acest obicei este atestat: recipientul simbolizează uterul (în latină, *uter* înseamnă și "burduf"), deci înhumarea defunctului exprimă credința în viitoarea sa renaștere. Această concluzie este susținută și de identitatea dintre semnul pentru cuvintele "urnă" și "leagăn" în scrierea hieroglifică a dinastiilor egiptene mai recente și de faptul că, în epoca romană, marea majoritate a celor înhumați în vase sau sub cioburi sunt copii. Înhumarea defunctului sub cioburi exprimă, de altfel, o concepție religioasă în esența ei, foarte asemănătoare cu cea deja amintită: ea ar sublinia faptul că omul, la fel ca și vasele ceramice, nu este veșnic și se întoarce și el în lutul din care provine și din care, eventual, ar putea reveni în Lumea Aceasta, ca om sau ca vas, deci că, așa cum se spune, devine "oale și ucele". Înhumarea excepțională în amforă a unui adult încătușat, probabil un executat, la Kapljuc (Croatia), exprimă, de asemenea, o credință legată de renaștere: înmormântat astfel, defunctul, care, datorită fărâdelegilor sale, a părăsit mai devreme decât trebuia Lumea Aceasta, va renaște și el, spre a-și împlini rostul în lume, la fel ca și copii, care nici ei nu au reușit acest lucru. Așa cum sugerează înmormântarea unui câine sub cioburi de vase la Udeni (jud. Teleorman), în mediul Chilia-Militari, unele comunități de daci liberi credeau, probabil, că, din perspectiva teribilului și implacabilului ciclu al veșnicei reîntoarceri,

în această privință nu există vreo deosebire între oameni, fie ei buni sau răi și animale. În schimb, un alt tip de înmormântări, cele în sarcofage în formă de butoi, cunoscute doar în sudul Portugaliei romane, reprezintă însă o influență nord-africană, dar legată de identificarea simbolică a transformărilor prin care trece defunctul cu acelea prin care trece mustul.

Ideea că vasul este echivalentul simbolic al uterului se întâlnește, dar într-o formă mai puțin limpede și mult mai rar, în cazul unor morminte de incinerare, precum în Gallia, în regiunea treveră, la Hermeskeil (la mijlocul și sfârșitul sec. II), unde urnele au fost depuse în alte vase. Semnificația reală a acestui obicei devine evidentă însă doar prin comparația cu unele descoperiri, tot din necropole de incinerare, din mediul celto-illyr de epocă romană, mai precis din teritoriul locuit de latobici, în Slovenia de azi și din necropola coloniștilor norico-pannonici de la Cașolț (jud. Sibiu), unde în interiorul vasului central deșus ca ofrandă în mormântul de incinerare a fost descoperit, adesea, un alt vas de ofrandă, tradiție atestată însă și în sec. IV, în cultura Sântana de Mureș-Cerneașov. În mediul tracic preroman, prin analogie cu cei doi idoli puși unul în altul de la Orșova, de la sfârșitul epocii bronzului și cele 3 vase (din aur, ceramică și bronz), puse tot unul în altul, găsite în apropiere de Sofia și datate la începutul epocii fierului, vasele depuse unele în altele, descoperite în morminte, pot fi puse în legătură cu credința în Marea Zeiță și partenerul ei, care îi este soț și fiu. O semnificație asemănătoare, legată de veșnica reînnoire a vieții, o au, în tradiția populară rusească, așa cum o indică însăși numele lor, binecunoscutele păpuși *matrjoška*.

Nădăjduim că am reușit, astfel, să subliniem necesitatea aprofundării studiului răspândirii și încadrării cronologice și culturale a diferitelor variante de morminte în vase sau sub cioburi de vase, care, până acum, au reținut doar într-o măsură insuficientă atenția cercetătorilor.

ASPECTE ALE SPIRITUALITĂȚII DACILOR

Alexandru Georgescu

În dezvoltarea complexă a spiritualității românești un rol determinant l-a avut spiritualitatea geto-dacilor prin fondul de viață străvechi, prin multitudinea de mituri și credințe despre viață și nu în ultimul rând prin „nemurirea dacică” ce a constituit o caracteristică de primă importanță a strămoșilor noștri, cea care i-a individualizat în antichitate ca fiind poporul care știa să-și acorde îndumnezeirea.

Informații despre daci sunt oferite de gânditorii și istoricii de seamă ai antichității începând cu „părintele istoriei” – Herodot (care evidențiază înalta conduită morală a dacilor și pregătirea militară spunând că sunt „cei mai viteji și mai dreپți dintre traci”) și continuând cu o serie de autori precum Hellanicos, Platon, Aristotel, Strabon, Porphrius și alții care au îmbogățit cunoștințele referitoare la spiritualitatea strămoșilor noștri.

Cele mai importante aspecte ale spiritualității dacilor sunt cele ce fac referire la încercările strămoșilor noștri de a lămuri problemele fundamentale ale existenței în strânsă legătură cu viața sufletească și cu rosturile vieții în genere.

La daci se remarcă în mod deosebit necesitatea înțelegerii relației dintre lumea de aici și ceea ce este dincolo, ceea ce dorișă de a explica raportul dintre relativ și absolut.

La geto-daci ideea nemuririi sufletului capătă un sens aparte și totodată denotă un punct de plecare în gândirea filosofică.

Dacii nu au căutat niciodată nemurirea într-o iluzorie doctrină despre aceasta ori în spațiul pur al ideilor, ci în ordinea unei realități umane, fizice unde încercau să intervină prin mijloacele pe care le aveau la îndemână.

Din afirmațiile lui Platon reiese că ele erau mijloace naturale, în afara oricărui încercări ezoterice, oculte, învăluite în mister. Acordând o semnificație deosebită sufletului, geto-dacii considerau că la fel ca și trupul acesta poate fi vindecat, că poate dobândi o nemurire a sa proprie.

Corpul și sufletul în concepția dacilor nu apar ca două entități separate, disociate în manifestarea lor. Ideea „nemuririi dacice” este purtătoarea unui sens pozitiv și anume eternitatea ființei și a faptei omenști într-un plan al continuității. Ideea „nemuririi sufletului” a jucat un rol foarte important în viața spirituală a strămoșilor noștri fiind una din învățăturile lui Zamolxis despre om și despre destinul său.

Această idee fundamentală a spiritualității dacilor a consolidat cultul omului și totodată puterea sa de afirmare despre o normă a vieții acesteia de care daci nu au fost niciodată străini fiind conșinși că faptele bune rămân nepieritoare pentru toți ceilalți.

N. Iorga afirmă că ambasadorul dacilor trimis la Zamolxis constituia „o pregătire pentru martiriul creștin”. Trebuie amintit Clement Alexandrinul care compară jertfa dacilor cu jertfa creștinilor în Hristos. Această evoluție nu este de mirare căci Sf. Grigore de Nazianz după ce a făcut apel la Apollon, Hermes de a sprijini biruința lui Hristos îl

înfățișează pe Zamolxis ca îndumnezeind pe tot (omul) în mijlocul geților prin săgețile trimise de mulțimea ce îi expediază mesagerii. Este foarte clar că marele teolog capadocian atribuie lui Zamolxis puterea îndumnezeirii lui Hristos. Nemurirea dacilor reprezenta încrederea fără limite în viață și rezistența împotriva morții. Nemurirea este o încercare și un „simptom” iar implantarea ei în suflet creează sentimentul istoriei.

Ca rădăcina a conștiinței istorice se evidențiază trei dimensiuni ale nemuririi prin raportare la scara universală: 1) eternitate cronologică, cea care împinge mereu rațiunea și voința, 2) unitatea spirituală și ordonatoare a vieții, creație a unei osmoze desăvârșite a unui popor ajuns la un asemenea grad de bravură încât era apreciat chiar de greci prin părintele istoriei, 3) continuitatea pe aceeași regiune de pământ prin înlănțuirea aceleiași vieți.

Credința în nemurirea sufletului care nu este întâlnită în comuna primitivă conduce la un cult al morților adică al pomenirii sau al anamneziei acestora, acest cult fiind specific popoarelor cu o istorie veche.

Acest cult și credință în nemurire leagă generațiile trecute de generațiile viitoare; această legătură a generațiilor prin credința nealterată în trecerea sufletului într-o altă etapă a existenței a contribuit în mod incontestabil la trecerea de la spiritualitatea geto-dacilor la cea a urmașilor care au fost și sunt românii.

Într-un proces profund, îndelungat, „nemurirea dacică” devine nemurirea creștină, această transformare a avut loc în perioada formării poporului român și în perioada creștinării sale. Între religia zamolxiană și creștinism există o sumă de trăsături de apropiere și complementaritate.

În mod indiscutabil, nemurirea getică apare transferată în spiritualitatea românească și anume în credințe, datini, aspirații, creații și prin multe alte dovezi care atestă faptul că sămânța creștină a fost aruncată pe un pământ bun și roditor pregătit de Zamolxis.

Zamolxieni ori creștini, românii de astăzi au avut cultul jertfei pentru dobândirea duratei vieții bucuria și privilegiul de a trăi în lumină, în dreptate și libertate, cele ce sunt atributele supreme ale unei înalte spiritualități dintr-o credință de neclintit în Dumnezeu Atotputernic.

SPECIILE ARBORICOLE SIMBOLIZATE PE COLUMNĂ ȘI TRASEELE TRUPELOR ROMANE ÎN CELE DOUĂ CAMPANII DACICE

Gligor Hașa

Traseele parcurse de trupele romane în primul, dar, mai cu seamă, în al doilea război dacic (105-106) au stârnit multe dispute în care s-au angajat “cu ultime argumente” istoricii trăitorii în cultul arheologiei, ajungându-se uneori la afirmații aberante cum ar fi trecerea unor corpuri de oaste, în frunte cu guvernatorul Moesiei Inferioare, prin Pasul Oituz și pe la Bran. Logica bunului simț te obligă să accepți că și oștile din acest spațiu aparținător Imperiului au parcurs drumuri amenajate la sud de Dunăre până la Drobeta, unde, la prima campanie exista un pod de vase, iar la

a doua, Podul lui Apolodor. Dacă am admite această curiozitate, nu strategică, ci turistică, ne-ar contrazice hotărât cei 224 de arbori simbolizați pe Columnă, aparținând celor 37 de specii, dintre care doar 9 de rășinoase și 20 de foioase, realitate pe care o putem atesta și astăzi pe traseele îndeobște admise de către istoricii probi pentru drumuri lesnicioase de parcurs, mai ales în campania din 105-106, care, cu o excepție sunt aceleași, dar de acum amenajate și întărite cu caste. Admițând ipoteza lui Grigore Florescu, la care aderă și Hadrian Daicovicu, conform căreia Manius Liborius Maximus, guvernatorul Moesiei Inferioare, pătrunde în Transilvania prin pasul Bran (101) și apoi prin pasul Oituz (105) devine de mirare numărul restrâns al coniferelor reprezentate, știut fiind că pasurile respective sunt (și erau) acoperite de mari păduri de rășinoase. După ce noi am străbătut cu mașina și cu pasul toate traseele la care se referă istoricii, suntem convinși că cele 9 tipuri de specii de rășinoase nu au putut fi cunoscute decât de cavaleria lui Lusius Quietus, care pătrunde pe Valea Oltului, ajunge în Transilvania prin pasul Turnu Roșu (în nici un caz prin pasul Vâlcău, greu accesibil și astăzi) ține drumul de plai Rășinari,

Cindrel, Vârful lui Pătru, unde amenajează durabil primul castru, iar de aici, din castru, iar de aici, din castru în castru: Comărbicel, Jigoru, Jigorel, Dealul Negru, până împresoară Sarmizegetusa dinspre est și nord. Se pare că acest iscusit și temerar general dă lovitura de grație ocupând cetatea Fețele Albe, de pe Muncelul Godeanului, de unde Decebal conducea ostilitățile și de unde va porni ultimul său drum, către Mureș, Apuseni și Dacia Nordici, urmărit de Tiberius Claudius Maximus.

Cercetătorii avizați au ajuns la concluzia că tipurile de specii reprezentate de sculptori la Roma, după desenele anexe la Comentariile lui Traian, în mintea căruia încolțise, probabil, ideea Columnei încă din timpul primului război, deși contaminate de “nișa dendrologică-ecologică” a executaților, care nu vor fi fost în Dacia, cu excepția unor meșteri, au un mare grad de autenticitate. Pădurea dacică reflectată pe columnă urcă de la Dunăre, în principal prin Banat, către Transilvania, speciile reprezentate, în raport cu frecvența, fiind sorbul, neamul stejarilor (stejar, gorun, ceran), urmat de 9 rășinoase (văzute de o parte și de alta a pasurilor de la Tapae și de la Făget-Dobra). Pe unul din aceste trasee a înaintat, cu prudență, Traian cu o numeroasă cancelarie de geniști și scribi. De aici peisajul aparține arțarului, fagului, pârului și mărului sălbatic, arinului etc.

Astfel judecând lucrurile, Columna ne apare din perspectiva pădurii dacice ca un papirus desfășurat pe verticală, într-o spirală de 125 de scene, pe o lungime de 200 de m, anexă la “comentariile” lui Traian, făcute după modelul comentariilor lui Cezar. Dacă ni s-ar fi păstrat, ar fi fost reprezentarea fidelă, prin arbori stilizați, a celor două companii. Ba, mai mult, ne-ar fi convins că acest monument unic al lumii antice este o lucrare oficială, care limitează imaginația artistului și are, totuși, o mare valoare artistică.

Savanții, preocupați de subiect, au împărțit spirala Columnei în 154 de secvențe: 78 aparținătoare primului război dacic (1-78); 76, celui de al doilea război dacic (79-155), din care zece privesc spațiul parcurs din Italia până la Dunăre. Ca frecvență, după figurile umane (2500), apar pe frizele arborii (224), cu o dublă menire: pe de o parte cifrează informații silvice privitoare la teritoriul parcurs și formele de relief, pe de altă parte marchează (de izolează) scenele după sistemul-bandă al desenelor animate. Pe lângă faptul că reducerea la scară este riguroasă în raport cu realitatea de pe teren, reprezentarea lor se subordonează unor caracteristici biometrice menite să comunice informații traductibile în cuvinte. Astfel, la o cercetare riguroasă, având la îndemână metopele spiralei și atlasul arborecol, ajungem la concluzia că la vremea celor două campanii pădurea dacică era formată din arborete naturale greu de străbătut, că ele erau plurietajate până la etajul superior alcătuit din arbori seculari; că peisajul și după confruntările cu Domițian, era sălbatic și inospitalier. Pădurea de pe Columnă este, că place ori nu place ideea istoricilor-arheologi, una mediteraniano-carpatică prin climă, zona Banatului deluros și a Țării Hațegului fiind influențată până astăzi de o climă mai dulce, favorizată de culoarul Cernei. De aceea în ordinea reprezentărilor arborecole predomină scorușul sau sorbul din pădurile și livezile de astăzi ale Banatului. Mulțimea apelor curgătoare și a celor bălțite de pe traseele trupelor romane explică și reprezentarea mai frecventă a arinului (confundat de unii cercetători ai subiectului cu arțarul), a plopului de apă și a salciei. Sub un arin își ia viața Decebal lângă o apă mare dincolo de care îl așteaptă luntriile (apă care nu poate fi alta decât Mureșul); la Ranistorum (Orăștia de astăzi, cu dealul “La Gorgane”) îi este dus capul și mâna dreaptă, întrucât regruparea trupelor nu se putea face departe de teatrul confruntărilor ultime, fapt adevărat și de reprezentările arborecole de aici, existente până astăzi: stejarul, arțarul, ulmul și frasinul.

Relieful sugerat prin frecvența speciilor arborecole este unul domol, de dealuri și pasuri, cu excepția scenelor care ilustrează simbolizat traseul montan, de culme, al cavaleriei lui Lusius Quietus, așa cum reiese din singurul fragment din Comentarii, păstrat la gramaticul Priscianus: Drobeta – Berzobis (azi Bârzava), Aizis-Arcidava (azi Vărădia – Centum Putri (Surduc) – Aizis (Fârlug) – Tibiscum (Jupa) – Tapae. Noi credem că de la Jupa armata condusă de Traian s-a împărțit în două coloane: una urmează valea Bistrei direct către Părțile de Fier ale Transilvaniei și Țara Hațegului; a doua își croiește drum lesnicios spre stânga, străbate culoarul Făget-Dobra și, pe Valea Mureșului, importantă arteră de circulație din străvechime, ajunge la actuala Orăștie (Ranistorum?), iar de aici, pe Apa Grădiștei, la Costești și Blidaru. Celălalt corp de oaste, în frunte cu împăratul, după bătălia sângeroasă de la Tapae, va străbate Țara Hațegului dinspre sud-est spre nord-est, iar de la Aque (Călanul de astăzi) urcă pe Valea Luncanilor, cucerește Piatra Roșie, străbate dens populatul Platou al Luncanilor, care străjuiește dinspre sud Sarmizegetusa, și face joncțiunea cu oștile ce vin dinspre Mureș, concomitent cu împresurarea executată dinspre nord-est de către cavaleria venită peste plai, campând la Vârful lui Pătru, Comărbicel, Jigoru. De reținut că fără excepție locurile unde se dau bătălii pentru cucerirea unor cetăți și puncte întărite sunt marcate cu metropole Columnei cu specii de foioase, acestea întărind ideea potrivit căreia traseele celor două invazii au fost aceleași sau relativ apropiate. Cetăți, cetățui, puncte întărite de pe alte trasee pe care ni le propun istoricii puteau fi distruse și arse după căderea Sarmizegetusei și moartea lui Decebal: Tilișca, Căpâlna, Bănița, Buridava, Angustiae, Craiva etc.

Cunoscut fiind faptul că suprafața împădurită a spațiului carpato-danubiano-pontic reprezenta peste 75% din

teritoriul care face subiectul și obiectul confruntărilor din cele două războaie dacice, este de la sine înțeles că după rușinoasele experiențe războinice în Dacia, cunoscute de Fuscus și Domițian, Traian a ales deliberat trasee scurte și accesibile, purtând “războiul mai mult cu cumpătare decât cu înfocare”. Raportată la întreaga suprafață de rășinoase a pădurii dacice, suprafața simbolizată pe Columnă este mai redusă, întrucât și spațiul montan al pădurilor de conifere străbătut de trupe a fost doar parte a unui traseu. Proporția reprezentării foioaselor și rășinoaselor ne apare de o precizie uimitoare și argumentează autenticitatea ilustrațiilor de pe Columnă. Gradul cel mai înalt de autenticitate este cel al foioaselor, ceea ce ne îndrituiește să credem că executantul (meșterii) l-a însoțit pe Traian și cancelaria imperială pe traseul principal, ferit de ambuscade.

Izvoarele literare despre războaiele duse pentru cucerirea Daciei sunt laconice și răzlețe. Arheologia, cu toate eforturile de până acum, se arată neputincioasă când este vorba despre drumuri, etape, efective, aliați, confruntări armate sau inițiative diplomatice. Toate acestea au îndreptat atenția cercetătorilor către Columnă, cu “reliefulile-cuvinte” interpretate uneori greșit, alteleori cu preconcepții. E drept că unele sunt clar-vorbărețe, altele stau sub pecetea tainei ori au fost erodate de timp și factorii naturali. Au existat studii pertinente și abordări promițătoare care, din diferite motive, nu au fost duse până la capăt. Descifrarea celor 125 de scene de pe spirala de 200 m presupune o viață de savant închinată acestui scop și recopiarea lor cu mijloacele de vârf ale tehnologiei computerelor. În ultimii ani, măcinați fiind noi de patimi politice și rătăcirii, subiectul a ieșit complet din atenția exegeților. Cel mai important moment (și monument) din istoria multimilenară a poporului român este tratat chiar și în manualele școlare “printre altele”. Încercările ambițioase ale istoricului Hadrian Daicovicu au fost abandonate de o moarte timpurie. În plus, fel de fel de neaveniți sau de istorici făcuți la grămadă încearcă să reitereze luptele lui Hașdeu cu Aronpumnistul. Daci puri sau romani puri! – pentru orbii cu două bastoane albe altă cale nu există. În toate aceste dispute aride (chiar și despre Columnă) se uită că mărșetul monument de la Roma aparține mai mult dacilor decât romanilor: cu aurul dacilor a fost edificat și jertfa lor de sânge o reprezintă. Dincolo de acestea e numai legenda.

Aspecte tehnologice în Dacia preromană

Autor Dl Gusic Jules Vladimir

Coautori: D-na Gusic Margareta Gusic

Dl Oprea Lucian

Autorii fac în această comunicare o incursiune într-un domeniu în care atât datele arheologice cât și unele documente scrise, dar și posibilitățile oferite de logica deductivă: oferă o altă cale noetică în sprijinul căreia se înscrie și mesajul epistemologic al aforismului: “res ipsa loquitur”.

Este o certitudine faptul că bogatele zăcăminte metalifere dar și saline ale Daciei, îndeosebi a componenteii sale ardeleni au determinat și au stimulat mineritul și implicit tehnologiile din acest domeniu, arheologic atestate, dar au stimulat și agresivitatea cu scop prădalnic a împăratului Traian.

Propensiunea și iscusința dacilor pentru exploatarea și bogăția auri și argiferă îi transformă în victimele râvnitorilor la bogăția lor, la aceasta putându-se adăuga și uriașele resurse de sare, sarea fiind o necesitate primordială în imperiul Roman, “sal” fiind și solda, salariul legionarilor romani.

Distinsul istoric Ion Horațiu Crișan arată că de altfel geto-dacii și-au dezvoltat abilitățile și îndeletnicirile dependente de tehnică și de cunoștințele tehnologice, pe practici ancestrale pregeto-dacice în domeniul mineritului și prelucrării metalelor, dacii cunoscând tehnica exploatării cuprului chiar și din combinațiile acestora cum este malachitul (carbonatul de cupru hidric) și alți compuși cuprici, ceea ce era cu atât mai important cu cât resursele de cupru nativ erau în mare parte epuizate. Sunt cunoscute cuptoarele dacice pentru prelucrarea minereurilor feroase la Sercaia (Brașov), Doroșeni (Covasna), Păuleni-Ciuc precum și cis carpatic, la Bragadiru, Botoșani, Piatra-Neamț, Bunești, Cetățeni care au stat și la baza unei adevărate industrii de unelte agricole.

Autorii se referă și la tehnica tâmplăriei și dulgheriei. Prelucrarea aurului este atestată și de conținutul marelui tezaur de la Hinova (Mehedinți). Din sursa citată autorii menționează date referitoare la tehnica exploatării minereurilor de sare (exemplul de la valea Florilor-Ploscas, Cluj), în tehnica fabricării sticlei, în diferitele categorii de construcții civile și militare, în tehnica ceramicii, vestimentației, substanțelor colorante.

În concluzie autorii fac considerațiuni asupra gradului avansat al civilizației – în sensul larg al cuvântului – încă în perioada preromană, atestată de altminteri și pe alte planuri decât cel tehnic al societății geto-dacice.

COGAION („CAP-DE-GAIE / GHION“) - SFÂNTUL MUNTE DIN CARPAȚII MERIDIONALI AI DACIEI

Prof. dr. Ion PACHIA-TATOMIRESCU

Folclorul literar dacoromânesc / valahic, etnologia, mitologia, descoperirile arheologice din întreaga vatră a Pelaso-Thraco-Daciei (Dacoromâniei) pun în evidență numeroase mituri ale *Gaiei / Pajurei-Zeiță*, sau ale *Babei-Gaia*, care au străbătut milenii până la noi, pornind dintre orizonturile culturale ale anilor 10.000 și 8175 î. H., atestate de picturile rupestre din Peștera Chindiei (de la Pescari-Orșova).

Reamintim că *Pelasgi* („stăpâni ai locului / pământului“) este numele celui mai vechi și mai mare popor din Europa. Centrul lor religios-politic era în sacrul munte cu zece terase, Cogaion-Sarmizegetusa (azi „Muntele / Muncelul Grădiștii“). Destule milenii, dintre orizonturile culturale ale anilor 10.000 și 8175 î. H., până în orizonturile cultural-civilizatorii ale anilor 5300 și 5200 î. H., *Pelasgii* au fost politeiști; Cogaionul avea un panteon politeist, în „panoul central“ de credințe / idei religioase fiind perechea primordială, *Samasua* (Samoș) / *Soarele-Moș* (Tatăl-Cer) și *Dakia / Dochia* („Muma Pământ“) alături de care se releva perechea sacră secundă, *So-Ares* (Soare-Tânăr / Războinic, „fiul Cerului“) și *Utya* (Ko-Utya) / *Dochiana* („Sora Soarelui“, „Spuma Laptelui“, „Luna“, Cosânzeana). Între orizonturile culturale ale anilor 5200 și 1600 î. H., *Pelasgii*, îndeosebi cei din bazinul sacralului fluviu, Dunărea, au îmbrățișat un tip de henotheism, care, din orizontul anului 1600, a permis Reforma Zalmoxianismului, trecerea la monoteismul Zalmoxiansimului. Prin Zalmoxianism, *Pelasgii* s-au divizat religioși în *Dax / Daci* („Pelasgii sfinți“, care cred într-un singur Dumnezeu) și *Thrax / Thraci* (Pelasgii închinători la zeitățile din panteonul vechi, politeist, al Cogaionului, Pelasgii închinători la „idoli“ / „draci“), dar administrativ-teritorial, purtau numele provinciilor / „țărilor de râuri / munți“ de care aparțineau (așa cum se constată că urmașii lor trăiesc și azi în România - Românii-bănățeni, Românii-olteni, Românii-munteni, Românii-dobrogeni, Românii-moldoveni, Românii-bucovineni, Românii-ardeleni, Românii-maramureșeni, Românii-crișeni, Românii-bârsani, Românii-hațegani, Românii-gugulani - desemnând „Românii din jurul muntelui *Gugu* < *Cogaion*“ etc.). Etonimul *Pelasgi* a evoluat în *Belagi / Blachi*, apoi în *Vlahi*. Așadar, *Vlahii*, adică *Dacoromânii* de astăzi, câți mai viețuiesc în România, în Republica Moldova, în Ucraina, în Slovacia, în Ungaria, în Cehia, în Austria, în Slovenia, în Croația, în Bosnia-Herțegovina, în Muntenegru, în Serbia, în Bulgaria, în Turcia, în Grecia, în Albania etc., adică în vatra statului Daciei (Dacoromâniei), întemeiat de strănepotul regelui Decebal, *Regalian* (258 - 268 / 270), sunt urmașii celui mai mare popor al Europei, semnalat de Herodot încă din zorii istoriilor.

CULTUL LUMINII, MATRICEA PRIMORDIALĂ A FORMĂRII POPORULUI ROMÂN

Dorel Radu

Descoperirea la Bugiulești-Oltenia a unui schelet uman cu o vechime de circa două milioane de ani dovedește că începând cu acea perioadă în spațiul carpato-balcano-dunăreano-pontic au existat condiții de locuire.

Informațiile despre traiul acelor oameni în acest lung interval de timp sunt puține și provin de la geologii care au reconstituit cadrul transformărilor suferite de mediul înconjurător în zona geografică care are în centru România actuală. Urme ale activității omenesci apar și se înmulțesc mai târziu în peșterile carpatine devenite locuri de refugiere pe timpul erelor glaciare.

După ultimul dezgheț încheiat cu 10000 de ani î.Hr. a urmat o climă temperată care nu a mai suferit modificări importante până astăzi.

Această stabilitate prelungită le-a permis oamenilor să se așeze pe văile râurilor ocrotite de păduri și dealuri.

Flora și fauna bogată constituiau principală sursă de hrană care ulterior a fost completată prin practicarea agriculturii. Cele mai vechi urme din Europa ale cultivării pământului se află la Porțile de Fier (8 500 – 5 500 î.Hr.) scoase la iveală de către prof. univ. dr. Vasile Boroneanț.

Este de presupus că primul semănat a fost precedat de cunoașterea drumului străbătut de soare pe cer de care depindea

alternanța anotimpurilor și nemijlocit soarta recoltelor.

Descoperirea la Cuina Turcului a unui os de ecvideu cu încrustații (circa 9500 ani î.Hr.) susține ipoteza mai sus enunțată.

Liniile și figurile geometrice scrijelite nu par a fi un simplu ornament ce așa cum remarcă dl. Luca Manta ele notează poziția astrilor în momente importante pentru viața locuitorilor de pe pământ.

Legătura dintre aceste semne străvechi (linii, romburi) și un cult al luminii este verificată de rezistența lor în timp fiind regăsite și astăzi în arta țaranului român după ce au apărut în toate civilizațiile neolitice cu vatră în țara noastră.

Folosind aceste informații se poate afirma că prima mare cucerire a minții omenești a fost credința într-un Dumnezeu unic de viață dător aflat dincolo de fața soarelui.

Evlavia care a însoțit dintotdeauna munca țăranilor a fost izvorul primelor manifestări religioase.

Sursele antice menționează Cogoianul ca munte sfânt al geto-dacilor, loc de practicare al cultului luminii.

Numele sugerează înaltul, mărirea, creșterea luminii și a sfințeniei.

Cuvintele românești: copil, copac, cocă, cozonac, etc. toate provenind dintr-un substrat arhaic au legătură cu procesul de creștere în volum sau înălțare pe verticală.

Cozonacul care cu mii de ani în urmă, copt în cuptoare în formă rotundă reprezentând fața soarelui iar în cea alungită raza soarelui (Ra = Zeul za = strălucirea) se află și astăzi pe masa creștinilor de sfintele sărbători a luminii Dumnezeiești.

Cogoianul localizat de unii cercetători în masivul Bucegi era locul unde se aprindeau focuri pe altare (pitrostrii) pentru întărirea luminii în momentul solstițiului de iarnă.

Este posibil că asemenea ritualuri aveau loc și pe alte vârfuri de munți spre exemplu Găina sau Ceahlău. O legătură aparent forțată poate fi făcută cu piramidele egiptene care sunt vârfuri artificiale de munte construite pentru practicarea cultului luminii reprezentat de zeul Ra.

CONTINUITATE DACO-GETĂ

Ion Ionescu

În anul 1910 s-a descoperit, întâmplător, în comuna Ciolănești din Deal, jud. Teleorman, un număr destul de mare de oale de pământ de factură geto-dacică. Prin particularitățile vaselor, ca tehnică și formă, ele apar ca una dintre cele mai reprezentative forme de ceramică din spațiul carpato-dunărean, cunoscută azi sub numele „Ciolănești”.

În anii 1964-1965 s-au făcut săpături arheologice sistematice de către arheologii ieșeni în colaborare cu Muzeul de Istorie din Alexandria, sub conducerea profesorului universitar din Iași M. Petrescu-Dâmbovița, care au publicat rezultatele obținute. Cu acest prilej s-au mai descoperit și alte oale de pământ lucrate la roată sau cu mâna și „s-a stabilit în mod sigur că vasele dacice descoperite în 1910 provin dintr-un puț votiv, de formă rectangulară și cu ghizduri de lemn”. Prin cercetările arheologice întreprinse s-a mai stabilit că platforma imediat spre nord de puț a fost o așezare dacică, contemporană în parte cu puțul respectiv care, prin inventarul său cercetat a fost datat către sfârșitul sec. II î.Hr. și, eventual, începutul sec. I î.Hr.

Importanta descoperire arheologică ne-a adus la lumină un puț din epoca geto-dacică a secolului II-I î.Hr., când se plasează și domnia lui Burebista, de formă rectangulară și cu ghizduri de lemn, asemenea puțurilor construite din lemn până astăzi pe tot teritoriul României și care ne-a păstrat nenumărate oale în apa lui, dovadă a caracterului său votiv, adică închinat morților pentru potolirea setei sufletelor lor în nemurire. Pe tot teritoriul României se găsesc asemenea puțuri și fântâni cu aceeași semnificație votivă, cum o dovedesc crucile care le străjuiesc cu pomenirea morților cărora li s-au dedicat, ca și păstrarea în apele lor a unor oale, ca din epoca geto-dacică a lui Burebista.

PARTICIPANTELE LA NEDEILE SOARELUI DIN MUNȚII SACRI ȘI VEȘMINTELE LOR

Prof. Crișan Ioana

Poporul român reprezintă o mare și inepuizabilă forță biologică și lingvistică. Aidoma stâncilor și gorunilor crescuți din adâncul solului său, el trăiește aici din cele mai vechi timpuri, păstrându-și neclintită ființa și legăturile cu pământul natal. Teritoriul pe care s-a format și pe care-l locuiește neîntrerupt, este plin de mărturii arheologice,

istorice, toponimice și etnografice, care dovedesc capacități creatoare, specifice, a românilor.

În perioada mileniului al VII-lea î.Hr., pe structurile populației neolitice s-a conturat „Vechea Europă”, iar din acest complex s-a ridicat propriul nucleu civilizator epicentru carpat. Spațiul acesta s-a extins cuprinzând zona Carpaților dunăreni, de la Nistru până în Câmpia Tisei, de la Dunăre până la Ceremuș. În această perioadă comunitatea carpatică a înregistrat cel mai înalt nivel posibil de dezvoltare a culturii materiale și spirituale, din era precreștină. Nota dominantă, a spațiului carpatic a constituit-o organizarea cultică.

Între anii 7000 și 3500 î.Hr. Cultul Soarelui se ridică în apogeu, în acești ani s-au pus bazele complexului vestimentar și cromatica sacră a acestuia. Atunci s-a dat sfințenie cântecului ritual, dansului ritual și tot atunci s-au născut și au luat amploare NEDEILE SOARELUI pe platformele alpine ale Carpaților.

Cultul Soarelui a fost întărit prin cinstirea zeilor interpuși între om și cosmos. Herodot, probabil datorită impresiilor lăsate la altare, pe platourile înalte ale munților, a găsit nota comună a datinilor și ceremoniilor închinare tracului Dionisos. Astfel în Carpați, după ruga în taină Dionisos era sărbătorit pe platouri, în munți, noaptea, la lumina făcliiilor, în zgomotul tobelor și al cazanelor din bronz lovite, în cântece de fluier, strigăte de dansatori, țipete de femei despletite purtând în mâni pumnale și șerpi, în euforia „sacră”, în dansuri circulare devorând animale destinate jertfelor. Aceste dansuri cultice conduse de preotese au luat ulterior chipul modern al nedeilor. Nedeile păstrează până în zilele noastre euforia dansurilor, belșugul ofrandelor, cromatica veșmintelor de sărbătoare și de rugăciune.

N. Densușianu în Dacia preistorică arată că „altarele destinate divinităților se află pe aceleași înălțimi, ce le erau consacrate.”

D. Drăghicescu sesiza corect că, ceea ce este temelia creștinismului la noi este ritualul. Munții au avut în viața Dacilor un rol considerabil. Florus preciza că „dacii trăiau nedezlipiți de munți”. Mama lui Galeriu „era o preoteasă a zeilor de munte, care aducea sacrificii aproasa, în fiecare zi, și-i primea pe slujitorii săi la mese și ospețe”. La Germisara, nu departe de vechea Sarmizegetusa, în necropolele închină următoarea dedicație: „Ție, regină a apelor, nimfă, Bassus, ale cărui rugi tu le-ai împlinit bucuros, Ți-a dedicat dintr-o stană de marmură altarul acesta, lângă germisara ta, de pe întăritele culmi”.

Ritualurile dacice legate de munți au lăsat urme semnificative în obiceiurile românești. Cu adevărat, localnicii daci își venerau zeii pe munte, iar capitala lor religioasă Sarmizegetusa, era situată în inima munților, precum și așezările călugărilor daci erau construite pe culmile înalte.

Urcușurile la munte ale românilor repetă pelerinajele dacilor la locurile sfinte. Singura sărbătoare mai importantă a românilor care se mai ține pe munte este NEDEIA. Că obiceiul nedeilor este de origine traco-dacică și nu de altă natură, slavă sau romană, o confirmă un fragment din Eschil: „Orfeu... îl iubește pe Helios, cel mai mare dintre zei, numit acum Apollo. Când se trezește, merge dimineața în vârful muntelui PAGAION, pentru a fi primul care-l vede pe Helios”.

Scenariul celei mai importante nedei din România este următorul: seara se urcă la lumina făcliiilor până sub vârf, acolo se aprind focurile, iar înaintea ivirii zorilor se urcă ultimul povârniș, pentru a fi contemplat răsăritul Soarelui. După aceea are loc petrecerea, jocul, cântecul și târgul. Acest scenariu este extras din relatările despre nedeile de pe Muntele Găina, dar el corespunde și nedeilor de la Căineasa din Bihor sau cele din Moldova. La noi în Ardeal, pe Mureș, în zona Reghinului nedeile s-au transformat în târguri, care se țin cu regularitate în fiecare an. Astfel sunt: târgul „Cireșelor” din comuna Brâncovenesti, târgul „Narciselor” din comuna Gurghiu, târgul din „Podășel” din comuna Vătava satul Dumbrava și târgul de Rusale din comuna Deda. Pentru aceste târguri se pregătesc haine noi, se îmbracă cele mai frumoase costume populare, este o întrecere, care să aibă cel mai frumos costum popular. Aici se întâlnesc cu rudele, cu prietenii din satele vecine, cu care petrec și dansează împreună, până seara.

În secolele din urmă, cântecele și dansurile nedeilor solare arhaice s-au clădit pe structura fizică și psihică a femeilor, a fecioarelor alese spiritual de Marea Preoteasă, care au asigurat un echilibru al stărilor emoționale în vederea conservării vieții. Veșmintele pe care le purtau femeile au fost mereu înnoite ca răspuns al comenzilor sociale.

În conștiința omului primitiv din anii 7000-3000 î.Hr., au existat peste zece zeițăți. Una dintre acestea era zeița anilor 5200 î.Hr. „Dăruitoarea vieții” din spațiul Porțile-de-Fier, care a cuprins cele trei aspecte, nașterea, viața și moartea, ce erau exprimate în incizii și cromatic. Zeița a fost și protectoarea țesutului și torsului. În templu se țesea după anumite canoane o pânză sacră, iar din această pânză s-au creat veșminte necesare femeilor care conduceau ceremonialul specific credințelor societății matrilineare. Veșmintele purtate de participantele la ceremonial erau purtătoare de mesaje prin semnele lor, căci nu semnul în sine prezenta importanță, ci convergerile spirituale care erau reprezentate prin el.

În acest uriaș spațiu al Cultului solar, femeile purtau veșminte încărcate cu simboluri coloristice, ale semnelor primare, ocru-roșu, alb-crem și negru-brun, cunoscute încă din mil. al X-lea î.Hr.

Ritualuri de mare amploare s-au generalizat în Nedeile Soarelui, pe platformele alpine ale Carpaților, pe munții înalți, de pe Muntele Sfânt KOGAION.

Aceste ritualuri la altarele Soarelui erau conduse de Marile Preotese care purtau mască rituală, (de obicei în chip de pasăre acvatică, sau bufniță).

Veșmintele și-au păstrat vitalitatea prin folosirea ritualurilor proprii, prin respectarea tabu a repertoriului simbolistic sacru. Veșmintele pentru sărbători aveau încărcătură sacră, deosebindu-se de cele purtate zilnic.

Întreaga suprafață a țării noastre este cuprinsă în cele șapte areale, care sunt cunoscute cu următoarele denumiri : Cucuteni, Gumelnița, Hamangia, Vădastra, Porțile-de-Fier, Petrești și Tisa, din care se vor prezenta piese de artă populară autentice, alături imaginea veche din zona respectivă. Vor fi șapte imagini din vechime, alături de piese reprezentând arta populară specifică arealului respectiv. Pentru a reda cât mai fidel toate zonele țării, s-au folosit 14 imagini, câte două din fiecare areal. Imaginile din această lucrare în majoritatea lor sunt piese de inventar ale diferitelor muzee din țară.

MUNTELE CĂLIMAN UN ALT PRETENDENT LA TITLUL DE KOGAION (MUNTELE SFÂNT AL GETO-DACILOR)

Marin Mihail Giurescu

Așa cum dr. Napoleon Savescu, în serialul NOI NU SUNTEM URMAȘII ROMEI, publicat în revista DACIA magazin nr. 18 din decembrie 2004, pagina 3, își amintește cum s-au petrecut lucrurile cu descoperirea tăblițelor de la Tărtăria, tot așa și eu mi-am amintit de împrejurările în care am reușit să cunosc Muntele Căliman pe care îl consider îndreptățit de a concura la titlul de KOGAION, muntele sfânt al geto-dacilor, menționat de Strabon în Geografica VII, 3,5.

În primăvara anului 1958, împreună cu colegul de catedră Traian Naum – geomorfolog și cu geologul Emil Butnariu care lucra în zonă și aflase de la localnici că în Masivul Căliman, ce străjuiește Depresiunea Dornelor în partea de sud, existau

trei peșteri, numai de ei știute, care nu erau cunoscute de specialiști și prezentau un interes deosebit, deoarece în țara noastră până la acea dată nu se cunoșteau peșteri în munți vulcanici, am început măsurătorile în peșteri pentru întocmirea planurilor topografice și cercetările de teren necesare întocmirii unui studiu complex de geologie, geografie și geomorfologie asupra Masivului Căliman. Așa am ajuns să cunosc acest munte și oamenii din “Țara Dornelor” cu preocupările, datinile și obiceiurile lor.

Rezultatul cercetărilor întreprinse de: M Giurescu, Tr. Naum și E. Butnariu, în decurs de patru ani, s-a concretizat în lucrarea VULCANOKARSTUL DIN MASIVUL CĂLIMANULUI (CARPAȚII ORIENTALI), despre care am prezentat o comunicare în Sesiunea Științifică a Universității din București, din 7-12 aprilie 1962 și a fost publicată în ANALELE UNIVERSITĂȚII BUCUREȘTI - Seria Științele Naturii - Geologie-Geografie-32-anul XI -1962, pag. 143- 179 (36 pagini text, 4 secțiuni verticale (profile geomorfologice) longitudinale și transversale prin masiv, 6 secțiuni verticale (profile geologice), o schiță geologică, planurile topografice ale celor trei peșteri dublate de hărți geomorfologice cu numeroase secțiuni verticale (profile) prin cele trei grote și numeroase fotografii de la suprafața masivului și din interiorul peșterilor).

Menționez că termenul de vulcanokarst a fost propus și folosit pentru prima dată de noi atunci, pentru a desemna formele dezvoltate pe formațiuni vulcanice asemănătoare cu formele dezvoltate pe formațiunile calcaroase, care au fost denumite carstice.

Lucrarea s-a bucurat de un real interes și a primit premiul Ministerului Învățământului pe anul 1962.

Escavările pentru extragerea sulfului din zăcămintul care s-a descoperit în Masivul Căliman au dus la distrugerea parțială sau totală a peșterilor din interiorul masivului și a unor forme de la suprafață din partea de nord a masivului, așa că acestea vor mai putea fi văzute de cei interesați doar în reprezentările din lucrarea noastră.

Incitat de comunicarea soților Țicleanu CALEA CERULUI DIN KOGAIONON pe care au susținut-o la al III-lea CONGRES INTERNAȚIONAL DE DACOLOGIE din anul 2002, care au extins arealul munților presupuși a fi

muntele sfânt al geto-dacilor, în Carpații Orientali la Muntele Ceahlău și de articolul profesoarei Maria Ciernei UNDE ESTE KOGAIONUL?, publicat în Dacia Magazin nr.16 din octombrie 2004, pag.11-15, care, trecând în revistă localizările de până acum, a încercat să ne demonstreze că Muntele Godeanu este muntele sfânt al geto-dacilor, mi-am dat seama că și Muntele Căliman întrunește elementele pentru a concura la titlul de KOGAION, așa că redau pe scurt câteva din acestea cu speranța că nu vor diminua interesul pentru comunicare:

- nume predestinat în acest sens;
- munte și râu cu aceeași denumire;
- existența celor trei peșteri;
- elemente de ordin geomorfologic cu semnificații simbolice (Sfinxul din Căliman asemănător cu cel din Bucegi și Apostolii – 12 stânci cu siluete de om);

· sărbătoare precreștină a muntelui, ca și la Muntele Ceahlău;

· conștiința originii autohtone ca și la oamenii de pe valea Bistra Mărului și altele care vor fi dezvoltate, analizate și argumentate în comunicarea de la AL VI-LEA CONGRES INTERNAȚIONAL DE DACOLOGIE, dedicat muntelui sfânt al geto-dacilor, menționat de Strabon.

Depresiunea Dornelor situată la poalele Muntelui Căliman, căreia i se spunea “Țara Dornelor” și căreia îi aparține Muntele Căliman, este o vatră de veche locuire autohtonă, în care ocupațiile principale, creșterea vitelor, păstoritul, dăinuiesc poate din vremurile carpilor, ramura estică a geto-dacilor, stăpânii de atunci ai munților ce le poartă azi numele. Și aici în această „țară” adăpostită de munți s-au putut conserva și au putut să dăinuiască atât graiul cât și portul împreună cu sărbătorile precreștine, cu datinile și obiceiurile strămoșești ca și în Țara Oașului, Maramureșului, Lăpușului, Amlașului, Făgărașului, Bârsei, Hațegului, Moților ș.a., din această Țară mai mare care în trecut a fost cunoscută sub numele de DACIA. Și toți Munții Carpați, care i-au adăpostit pe geto-daci putem să-i numim BINECUVÂNTAȚI sau SFINȚI fiindcă datorită lor au putut să dăinuiască prin veacuri și unul dintre acești munți este și Muntele Căliman.

Această dăinuire netulburată până în anul 1775, când Imperiul habsburgic a anexat partea de nord a Moldovei, pe care au numit-o Bucovina, s-a datorat și faptului că migratorii din Asia cu excepția tătarilor, ori n-au cunoscut calea nordică de traversare a Carpaților Orientali, Pojorâta-Iacobeni-Vatra Dornei-Tihuța, pe care s-a aflat și Depresiunea Dornelor, ori au ocolit-o preferând-o pe cea de la nord-vestul Carpaților (Vereczke sau Poarta Rusiei).

Nici maghiarii sau secuii n-au reușit să pătrundă în Țara Dornelor, ei ajungând doar până la poalele sudice ale Masivului Căliman, pe care ei îl numeau „Kelemen”, venind pe Valea Mureșului până la Toplița, care pe hărțile lor figurează cu denumirea de „Olah Toplicza” adică Toplița Valahă, stabilindu-se în depresiunile mai mici din Munții Giurgeului: Bilbor (Belbor) și Borsec (Gyergyo Borszek), adică Borsecul Giurgeului.

DE LA ZALMOXIANISM LA ISIHASMUL ORTODOX

ZOIA ELENA DEJU - ZENOVIE CÂRLUGEA

1.0. **Isihasmul** (de la gr. *hesychia* – stare de liniște interioară și concentrare de sine) s-a impus, încă din primele secole ale erei creștine, ca o practică esențialmente meditativ-contemplativă („*liniștirii*” sufletești), axată pe „rugăciunea lui Iisus” (*oratio mentis*).

Întâlnit, mai întâi, în tradiția paleo-creștină (sec. III-IV) și cultivat apoi ca virtute a purificării, iluminării harice și desăvârșirii de către marii părinți în secolele VI-X, isihasmul „se organizează ca o mișcare de renaștere spirituală (...) în secolul al XIV-lea, pe Sfântul Munte Athos”, ca un „curent” de experiență mistică, - „singura școală creștină de meditație”. Azi, isihasmul este un curent de meditație transconfesional, de largă deschidere filosofică.

1.1. Pornind de la aceste considerente și aspecte particulare privind isihasmul în genere și, în special, isihasmul în cadrul spiritualității noastre ortodoxe, vom observa că, dincolo de atestarea unui primar paleo-creștinism isihast nord-dunărean, putem vorbi, în relație cu vechea spiritualitate geto-dacă, de „*un isihasm înainte de isihasm, la noi*”:

„Adică o tradiție mistică, de predanie inițiativă și cu procedee precise de contemplație, datând din epoca dacilor. Venim dintr-o civilizație inițiativă avansată care, mai târziu, s-a contopit cu civilizația informațională a românilor.”

Există, desigur, și cercetătorii au demonstrat acest fapt, o legătură de esență între **zalmoxianismul** filosofico-

religios de factură transcendentă și **creștinismul filocalic** (fie el și în ipostaza de „creștinism cosmic” și popular, perceput astfel de populațiile carpato-danubiene, în maniera folclorului religios). Căci ce altceva poate întruchipa „Pleroma” zalmoxiană decât „*Împărăția Luminii*” din **ecleziia creștină** – observație făcută încă de filosoful Celsius...

Așadar, „de la credința dacică în nemurire la credința creștină în nemurire, evoluția a fost firească”, afirmă, recent, și cercetătorul Mihail Diaconescu în *Istoria literaturii dacoromâne*, deoarece cultul lui Zalmoxis - observă Mircea Eliade - „se preta, mai mult decât oricare alte divinități păgâne, la o creștinare aproape totală”.

1.2. Ideea de **ascetism isihast**, practicat de atâția mistici ai ortodoxiei nord-dunărene prin retragerea lor, în post și rugăciune, în peșteri și locuințe săpate în stâncă, nu vine atât de la nevoitorii asceți paleocreștini din părțile Egiptului, Sinaiului sau Asiei Mici, cât de la o tradiție pre-creștină mai veche, aceea a retragerii în spații rupestre a marilor preoți geto-daci (spații ale locuirii încă din protoistorie), între care atestarea unui Zalmoxis este mai mult decât convingătoare (*andreionul* din **Kogaionon**).

1.3. O legătură, desigur, de mai profunde similitudine, poate fi stabilită între **incantațiile zalmoxiene** (asemănătoare unor „colinde precreștine”, multe din „epodele zalmoxiene” având un rol terapeutic) și acest soi de **terapie isihastă**, care, prin concentrarea monologică „lucrătoare”, prin rostirea „*stihului isihast*” (*oratio mentis*), urmărește „despățimirea” (eliberarea de sub tirania instinctelor, plăcerilor și comportamentului nevrotic).

Se confirmă încă o dată ideea exprimată de Platon în *Charmides*, privitoare la practica medicilor zalmoxieni (descânțete însoțite de „farmacoane”: plante și băuturi), care, ca și terapia isihastă, pentru a vindeca anumite părți ale corpului, aveau în vedere, cu precădere, spiritul, sufletul, restabilirea stării de bine sufletesc.

„Incantațiile zalmoxiene” amintesc de „stihul isihast” din *oratio mentis*, cu rol de suprimare a dizarmoniilor sufletului, a conflictelor omului cu sine, cu semenii și cu sacrul (chestiune și de *demonologie*). Căci, potrivit aceleiași concepții filocalice, „starea de bine mintal grăbește refacerea fizică” (fiind fundamentală între cele „7 reguli filocalice pentru restabilirea sănătății”), boala putând fi, deopotrivă, nu atât o pedeapsă pentru păcate sau o catastrofă, ca urmare a încălcării Legii revelate, cât și un prilej de introspecție, de liniște, de schimbare, ba chiar o „încercare”, „un prag inițiativ”, o depășire a Răului ipostaziat (diavolul nefiind decât o personificare a Răului).

1.4. Un alt argument al „istoricității” isihasmului la români îl constituie **alimentația** de un anumit tip și rigorile calendarului îndătinat. Secretele inițiatice ale alimentației vegetariene ale marilor preoți daci, favorizând starea de contemplație și intrarea în rezonanță cu energiile necreate, amintesc, deopotrivă, de alimentația isihastă, de „*lecția trapezei*” athonite sau, în general, de configurarea calendarului ortodox.

Să observăm că, propovăduind învățătura sa unui popor carnaris și războinic, marele preot și teosof Zamolxe, dar și Decheneii ce i-au urmat până dincoace de începutul erei creștine, reușiseră, de fapt, să așeze viața geto-dacilor pe un temelie al stăpânirii de sine și dreptei măsuri, zalmoxianismul fiind, în esența sa, și contemporan cu spiritul Vechiului Testament (în care Solomon, Isaia și Ilie ar fi marii contemplativi precursori isihasmului iudeo-creștin), o formă de „ortodoxie” precreștină.

De aici ideea că zalmoxianismul de transcendență, „*pleroma*” zalmoxiană s-a topit, încetul cu încetul, în **lumina din lumină** a ecleziiei creștine, neînregistrându-se, ca în alte teritorii ale romanității orientale, atâtea și atâtea cazuri martirice.

BOTANICA ȘI FITOIATRIA, O COMPONENTĂ IMPORTANTĂ A CIVILIZAȚIEI DACICE

***Autori: SALMAN SHAWKI, GUSIC VLADIMIR, SCARLAT MIHAI
ALIN, VALENTIN MÂNDRUȚIU,
DUMITRU CURELEA, IONESCU DRAGOȘ-LIVIU***

Plantele, îndeosebi cele cu importanță medicinală (fitoiatrică), au constituit desigur una dintre cele mai străvechi preocupări și obiecte de activitate ale omenirii, atât în ipostaza lor de sursă alimentară pentru oameni și de hrană pentru animalele aflate în îngrijirea lor, cât și ca sursa unor remedii cu rol esențial în istoria medicinei, dar și ca

resursă de materiale de construcție de produse textile, de carburanți, de estetică vegetală. Toate aceste ipostaze le regăsim în civilizația dacică și în toată istoria, dar și în preistoria Daciei. Autorii acestei comunicări insistă în favoarea faptului că, dintre cuvintele recunoscute ca având origine dacică, un mare număr aparține unor specii de plante (25: *Tomaschek*, 27: *Decev*, precum și marele iatroistoric clujan: Prof. Dr. Valeriu Bologa – care chiar se întreba într-o interesantă lucrare, în care propunea cititorilor să reflecteze asupra problemei, dacă: “sinonimele dacice ale plantelor, descrise de *Dioscorides* pot servi la reconstruirea limbii dacice? (1930)” (cf. *I. H. Crișan*)), lucrări mult mai vechi ca acelea ale lui *Dioscorides*, istoric și medic grec din sec. I după Hristos, care, în lucrarea sa “*Materia Medica*”, indică numeroase plante medicinale, având denumiri de origine dacică; aceeași constatare se poate face citind și autorul *Pseudo-Apuleius*.

Este un fapt cunoscut că în România cunoașterea și utilizarea plantelor medicinale este atât de străveche în etno-iatric (iatrofolclor), încât este verosimil că fitoiatria a fost preluată de la daci de către daco-romani și apoi a intrat în patrimoniul fitoiatric tradițional din țara noastră, odată cu etnogeneza românilor, în continuitate pe plan istoric. Unul dintre autorii acestei lucrări a efectuat chiar cercetări fitomedicale în unele foarte vechi situri ale județului Prahova cu străvechi tradiții fitoiatro-folclorice, întrucât autorii comunicării consideră că fitomedicina din țara noastră, în principiile, taxonomia, terminologia, precum și în praxiologia ei, are unele arii comune cu aria indo-europeană în marea ei întindere euro-asiatică (cf. și la *I.H.Crișan* care citează pe autorul german *Leo*, 1854, care face unele apropieri în această ordine de idei cu lexicul fitoiatric sanscrit) și cu civilizația indiană vedică, îndeosebi din perioada vedantică, când au înflorit și practicile fitomedicale din cadrul gândirii iatrosifice ayurvedice, în țara cu cele mai numeroase și diversificate specii fitoiatrice și resurse de origine iatrobotanică: India.

Pe această bază a fost inițiat de către Centrul Medical Ayurvedic din București, “*Programul STAR*”; unul dintre obiectivele acestuia este și un studiu comparativ România - India consacrat studiului unor specii comune patrimoniilor fitoiatrice ale Indiei, ale Daciei și florei actuale a României.

KOGAION – DE LA GAEA LA ZAMOLXE

Olimpia Prună

Întreaga catenă a Carpaților a fost un domeniu sacru al marilor divinități pelasge consemnează pentru istoria lumii N. Densușianu în *Dacia preistorică*. La toate popoarele, Pământul și Cerul au fost cei dintâi zei cărora li s-au dedicat vărfurile cele mai semețe unde pământul este cel mai aproape de cer, unde în jurul altarelor și templelor se desfășurau misterele, sfaturile obștești, târgurile, festivitățile și ceremoniile religioase cele mari. Pe toate spațiile geografice unde au viețuit pelasgii este prezentă din vremuri ciclopice, antehomerice, **columna**. De la coloana nelipsită de pe *Muntele sacru* până la *piramidele* înălțate spre văzduh, din Attica, Arcadia, Olimp, Macedonia, Micene până în Latium, Gizeh, aceasta păstrează caracterul religios al citadelor pelasge unde *stâlpul legendar al cerului are* totdeauna alături un profil uman cu caracteristici întâlnite cu prioritate în munții Carpați ai Daciei hiperboreene.

Hesiod amintește *altarele sfinte ale vechilor timpuri pelasge* decorate cu statui, altare, scaune de piatră, portice, înconjurate de blocuri enorme de piatră. Aceste altare situate pe vârful munților au fost agora preistorică primitivă și gigantică *din țara cea sfântă a religiei pelasge de la Oceanus Potamos la Istru* – aprecia N. Densușianu.

Pământul a fost întotdeauna vatra comună și stabilă a universului uman. Acesta este altar și tron zeităților începând cu **GAEA**- MAREA PREOTEASĂ, divinitate majoră ce ne-a transmis în calitate de *mamă gie* – mamă a naturii și a morții, principiul fecundității vieții, ciclicității naturii și regenerării acesteia. Orice templu era de fapt o locuință ce avea în centru vatra unde ardea focul sacru pe care se cocea pâinea obținută din sfărâmarea boabelor, lângă care oamenii se adăposteau la căldură și lumină, își confecționau vasele, îmbrăcămintea, toate cele necesare traiului. Altarul a fost vatra de sociabilizare umană ce a impus norme de conviețuire concentrate în *religia născocită de femeile dace* – cum susținea Strabon. Cercetătoarea Maria Gimbutas demonstrează că femeile au creat o societate matriarhală ce a precedat-o pe cea patriarhală indoeuropeană specifică epocii bronzului și fierului, o societate pașnică, creatoare de artă și religie, întinsă în tot spațiul european-mediteranean, din Nordul înghețat și până-n Africa, de la Atlantic în stepele Asei.

Cultul zeiței **GAEA**, deținătoarea merelor de aur din Grădina sacră, a fost răspândit de veritabili apostoli feminini - cibyle, pitonese, preotese, pe meleaguri unde aceasta a devenit RHEA, BENDIS, IANA, LATONA, DAKIA, VESTA, ISIS, DEMETRA, ROMULA DEA. Între ele s-a evidențiat cibyla Eritreea. Se spune că aceasta a fost un adevărat

apostol feminin care a plecat în misiunea sa de pe muntele Moma, din Apuseni. Numită și Zaranda, cybila Eritreea a cultivat cultul Mamei Mari în marile sanctuare pelasge mediteraneene, în munții Haemus (astăzi Balcani), în Grecia, Libia, Siria, Palestina, Egipt. *Femeia străină cu cartea sub mână* a devenit o importantă misionară în Imperiul Roman.

De la începuturi și până în zilele noastre, călugărițele și mai ales mamele sfinte ale fiecărui cămin au umplut mereu locul mării zeițe cu cel al VĂTRANEI, BĂTRĂNEI, BABEI.

În *Țara Soarelui* – cum numea D. Bălașa **spațiul carpto-danubiano-pontic**, , a *Dakiei*, a *Soriței*, a *Vestei*, s-a format și a existat cea mai veche societate matriarhală atestată documentar, cel mai vechi regat feminin condus de Marea preoteasă – regină, reprezentanta Soarelui pe pământ, cea mai veche societate teocratică, pașnică și creatoare, cel mai vechi corp de gardă feminin menit a apăra vetrele sacre, unic în istoria omenirii: amazoele. De asemenea, **aici s-a născut scrierea**, tăblițele de la Tărtăria fiind legate de cultul dezvoltat al divinității feminine , conform argumentelor savantei Mariei Gimbutas (de altfel grafemele și scrierea au existat numai pe teme religioase și sunt vechi de peste 7000 de ani). Cel mai vechi cod de legi – Belaginele –din care s-au inspirat toți legiuitorii lumii, cât și primele școli de inițiere în misterele antichității - corpul vestalelor diferențiat pe roluri pentru sanctuarele ce împânziseră lumea pelasgă, aparțin tot acestor locuri ale strămoșilor noștri. Aici a fost creat și cel mai vechi folclor din lume atestat documentar pe la anul 1400 î.Hr., folosit pentru medicații de către farmacoane.

În concluzie observăm cum **Kogaionul** era un consiliu al zeitelor ce slujeau Marii preotese **GAEA**, iar discipolele acesteia i-au răspândit cultul în toate colțurile lumii pelasge.

Deși **Kogaionul** își avea sălașul la început în peșterile și grotle vârfurilor muntoase, el nu este un munte în sens geografic, ci în sensul celei mai înalte forme de organizare a ansamblului de practici religioase ale Marii Zeițe. El este sfatul zeitelor slujitoare ale cultului GAEI care a fost preluat de inițiații bărbați, conturat și întărit de filosofia uraniană zamolxiană. Centrele de cult religios, ca sfat al înțelepților, al marilor conducători ce dominau poporul într-un sistem organizatoric unitar, erau dispuse pe toată aria de cuprindere și aveau un rol determinant în cadrul monoteismului religios dacic. Ele erau coordonate de la centru de Marele preot – cum stă mărturie și Sarmizegetusa.

În fiecare casă **Kogaionul** a fost păstrat de femei într-un altar al credinței orientat mereu spre soare – răsare.

Kogaionul a urcat pe munții cei mari unde oamenii se închinau zeitelor, unde sacerdoții îi sfătuiau pe conducătorii poporului în momentele cruciale ale existenței, unde se afla mai apoi Sfatul înțelepților, locul inițierii în tainele religiei și moralei. El a evoluat de la vatra focului sacru la altarul Marii Zeițe unde se afla nelipsita coloană – simbol al contopirii Cerului cu Pământul.

Chiar și termenul **OM** este o creație a teocrației feminine, un cod pentru *Existență* cât și pentru opusul acesteia: **MOarta**.

LIMBA DACILOR

Matei Hutopilă Vieriu

Studiem cu mare interes tot ceea ce ține de daci; urmărim ultimele publicații, facem comparații, ne formăm propriile opinii. Avem, datorită interesului sporit din ultima vreme și a accesului mult mai ușor la informație, o imagine de ansamblu în legătură cu civilizația înaintașilor noștri. Și totuși, în domeniul lingvistic sunt cele mai tulburi ape. Părerile sunt împărțite iar teoriile numeroase. În instituțiile de învățământ și oficial, de către stat, se afirmă că limba română e o limbă romanică și că poporul român a apărut în urma amestecării coloniștilor romani cu populația autohtonă. Pentru cei ce nu s-au mulțumit cu teoriile care ne învață că poporul nostru e o corcitură, pentru cei care au pornit în căutarea adevărului, e clar că lucrurile stau cu totul altfel. Nu suntem un popor latin și nici nu vorbeam o limbă romanică. Spun la trecut pentru că limba română modernă literară, din cauza sălbăticiunii cu care au fost înlocuite cuvintele graiului autohton cu cele din alte limbi, e o amestecătură artificială de franceză, italiană, turcă, maghiară, mai nou și engleză și nu numai; un ghiveci latino-fino-ugrico-turano-altaico-germano-slav, în timp ce sângele nostru e dacic. Oare urmașilor celui mai numeros și fascinant popor antic din Europa le-au mai rămas doar câteva cuvinte din limba cu cei mai mulți vorbitori din părțile astea de lume? Dintotdeauna limba scrisă diferă de cea vorbită, câteodată cu mult, limba scrisă fiind o cale de mijloc, care să fie acceptată pe plan național fără a favoriza doar o regiune, pentru a se evita conflictele între vorbitorii diferitelor dialecte și pentru a se ajunge la un consens. Așadar, nu spre limba literară trebuie să ne îndreptăm atenția, ci spre dialecte. Făcând o paralelă, aș putea spune că e ca în cazul Bisericii: la marile sărbători creștine, oamenii încă practică obiceiuri păgâne, tocmai pentru că sărbătorilor

păgâne li s-au suprapus cele creștine; Biserica s-a arătat tolerantă, știind că în timp vor rămâne doar unele reminescente păgâne. De aceea lumea asociază pe nedrept Floriile cu Intrarea Lui Iisus în Ierusalim, Drăgaica cu Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul etc.

Dacă ne îndreptăm atenția spre graiul moldovenesc și mai ales spre cel aromân, macedonean, perspectiva e îmbucurătoare. Despărțite de atâția kilometri, graiul moldovenesc și cel aromân păstrează o sumentenie de particularități comune, ce duc la această concluzie: odată, de dincolo de Nistru și până în Macedonia, se vorbea aceeași limbă; și încă se vorbește cu întreruperi cauzate de cotropitorii slavi și eleni. Macedonenii n-au fost vreodată greci, ci o seminiție dacică, iar aromânii sunt urmașii lor, al poporului lui Alexandru Machedon, la fel cum moldovenii se trag din carpii nesupuși de romani. Aromânii sunt de mii de ani la sud de Dunăre, în Epir, Thessalia, Macedonia, Illiria; ei n-au venit de la nord de fluviu, ci trăiesc pe acele meleaguri chiar dinaintea grecilor. Însuși Strabo a scris despre macedonenii că se îmbracă și se poartă altfel și că vorbesc o limbă diferită de greacă. Aromâna a rămas cu o treaptă mai apropiată de limba dacilor din urmă cu două milenii pentru că, ruptă de marea masă dacică de la nord de Dunăre, n-a fost influențată semnificativ de evoluția ulterioară a limbii la miazănoapte de Istru. Înconjurați de bulgari, turci, sârbi și greci, aromânii se disting din toate punctele de vedere: tradiții, limbă, port, sânge. Pe dacii rămași în sud nu i-a bucurat deloc venirea slavilor, drept urmare cel mai puternic adversar al bulgarilor a fost un macedonean: Vasile al II-lea supranumit „Bulgaroctonul” (omorătorul de bulgari), cel care a distrus statul bulgar în 1018. Sângele apă nu se face, iar dacă la un mileniu și jumătate de la ruperea dacilor de la sud de Dunăre de cei din nord, după atâtea invazii și asupriri, la sute de kilometri depărtare se vorbesc dialecte cu atât de multe puncte comune, atunci caracteristicile lor trebuie să fi fost și caracteristicile limbii vorbite de daci la începutul primului mileniu al erei noastre, căci până la venirea slavilor și a bulgarilor, într-un timp atât de scurt, nu puteau fi romanizați dacii, oricât de dure ar fi fost măsurile romanilor. Cheia deslușirii limbii dacilor este în atenta studiere a celor două graiuri, moldovenesc și aromân și a istoriei carpiilor și macedonenilor. Iată o serie de asemănări între cele două dialecte, asemănări care le deosebesc de româna literară:

- prezența consoanei „dz” (dzamâ, dzânâ, dzâuâ);
- prezența lui n moale (n`ia, n`iercuri, n`irat, n`ic, n`ilâ);
- în multe situații, când în română este „ă”, în dialectul aromân și-n graiul moldovenesc apare „â” (fără, lună, cană, stână, scară, vatră);
- de asemenea, vocala „e” este înlocuită cu „i”, mai ales la finele cuvântului (carti, ficior, pi, di);
- „ghi” în loc de „bi” (vrăghii, ghini);
- „che”/„chi” acolo unde în română este „pe”/„pi” (chicior; chiele; chiept; chiari; chiatrâ; chică);
- i scurt la finele cuvântului, la singular (chileri, coșări, cucușori);
- terminația la plural în „f” și nu în „ț” (munț, cărf, hârf, pomeț, hoț);
- prezența lui „giu”/„gio” acolo unde în română apare „ju”/„jo” (gioc; gios; giur);
- elidarea lui „i” din „shi” în aromână și a lui „â” din „șâ” în moldavă (ș-n`iercuri și fac?; ș-i-ai dzâs?);
- elidarea lui „â” din „sâ” (va s-dzâcă; va s-hii; va s-arati);
- absența lui „i” atunci când îl precedă în română pe „n” (nainti; napoi; ngropat).

Asemănările sunt mai multe, iar cum macedonenii și carpii, sunt despărțiți de atâția kilometri și alte seminiții dacice: geți, burri, moesi, tribali, nu putem spune că au luat cuvinte unii de la alții, ci că le-au moștenit din limba dacilor, vorbită odată fără întreruperi, de la cursul mijlociu al Vistulei până la sud de Olimp și de dincolo de gura de vărsare a Niprului până în vestul Pannoniei. Moldovenii se trag din carpii nesupuși de romani, așa dar n-au avut cum să fie romanizați, iar faptul că graiul moldovenesc se vorbește încă de dincolo de Nistru până în Carpații Orientali și din Carpații Păduroși până în nordul Bărăganului, moldovenii formând cea mai numeroasă seminiție dacică modernă și ocupând un teritoriu vast pentru un singur dialect și acesta foarte unitar, care mai și are atâtea în comun cu aromâna, cred că demonstrează că nu putea fi romanizat un popor atât de numeros, întins pe un teritoriu atât de mare, cu o asemenea continuitate, în numai 165 de ani, presupusa romanizare fiind dirijată de pe doar 14% din teritoriul Daciei. Dacă romanilor le-ar fi fost atât de ușor să ne schimbe limba, iar după unii chiar și ADN-ul, că cică ar fi rezultat un popor nou din încrucișarea asta puțin credibilă, atunci de ce nu am devenit mai târziu, pe rând, popor turano-altaic, slav, fino-ugric sau germanic, după cum ne-au fost ocupatorii? Prin urmare, nu am fost latinizați ca grai atunci, ci mult mai târziu, într-o nu foarte mare măsură, începând cu secolul XIX, când în limbă au început să ne fie introduși în mod barbar termeni francezi, cuvintele autohtone rămânând a fi considerate regionalisme sau arhaisme, iar limba oficială a noastră devenind forțat francofonă. Dacii sunt încă aici; ei trăiesc prin sângele nostru. Noi suntem daci. Limba lor, limba noastră, se regăsește încă în graiurile regionale, dar o vom pierde definitiv dacă nu o repunem în drepturi.

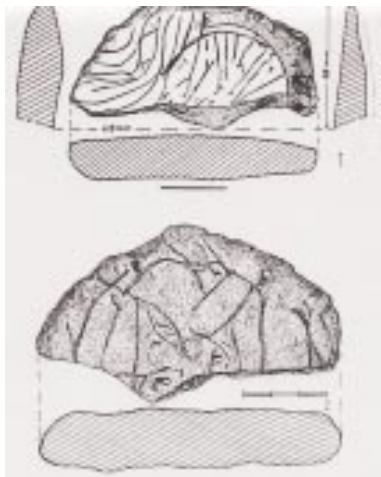
INTERPRETAREA ESOTERICĂ A SIMBOLISTICII ZEIȚELOR DE LA ISAIIA, JUD. IAȘI

Vicu Merlan

Intodeauna m-au frământat problemele legate de existența noastră ca ființe umane, de viața de dincolo de moarte, de „semnele” lăsate ca moștenire (devenite enigme în cele mai multe cazuri) ale înaintașilor .

Cu mintea noastră ”finită” este foarte greu să cuprindem infinitul. ”Zestrea” culturală lăsată drept moștenire de înaintași, a fost trunchiată de „rugina” timpului și **ignoranța oamenilor**. Tot ce ni s-a transmis de milenii este plin de simboluri și sacralitate. Purtăm discuții despre semnificația uluitoare a religiozității triburilor preistorice și continuăm să-i catalogăm drept „primitivi”. Simbolul ca esență a unui obicei sau trăire a fost „întipărit” în lut, piatră sau os pentru a nu se pierde ușor, pentru a nu fi distrus de vremurile timpurilor viitoare.

Civilizația precucuteniană de la Isaiia, prin ceea ce ne-a lăsat ca „moștenire”, se dovedește o comunitate cu un profund caracter magico-religios. Simbolismul esoteric al obiectelor sacre descoperite în acest sit te invită la o reflecție profundă asupra vieții și a sensului ei. Simbolismul precucutenian de la Isaiia are menirea să ne amintească în permanență despre adevărurile sacre ale universului înconjurător care nici într-un moment al vieții noastre nu trebuie ignorate. Conștientizarea fiecărui moment, a fiecărei trăiri, se înscriu într-un „canon” bine conturat al proiecției destinice. Simbolismul străvechi ne demonstrează că în orice clipă cotidiană se poate transforma din immanent în transcendent, din profan în sacru. Orice spațiu bogat în simboluri sacre este consacrat desăvârșirii spiritului uman, prin raportarea la simbolistica arhetipală a macrocosmosului. Intodeauna, pe Pământ, omul a fost măsura tuturor lucrurilor; valoarea unui moment sau altul depinde de atenția și conștientizarea acordată de acesta.

Populația Ainu din Japonia este originară din Carpați?

Prof. William Flaviu Rițiu, USA

Multe mărturii ale trecutului sunt învăluite în mister. Multe metode moderne de testare genetică a țesuturilor mumiiilor, cercetări lingvistice, de proporționalitate a configurației osoase, își aduc contribuția la ridicarea valului ce acoperă aceste mistere. De ce în mod misterios, fizionomia și obiceiurile populației Ainu din îndepărtata insulă a Japoniei, sunt atât de asemănătoare cu ale strămoșilor noștri din Carpați?

Acum 10.000 de ani a fost o mare glaciațiune peste întreaga Europa, cu efecte mai blânde asupra Carpaților. Populația de atunci, cu limba “latină” și obiceiurile lor s-a salvat misterios. În jur de 3.000 B.C., o parte migrează spre Est, ajungând până în teritoriul Japoniei de azi. În jur de 300 A.D. insulele sunt invadate de populația mongoloidă de azi. Prin lupte grele consemnate în istorie, populația Ainu este împinsă în insula Hokaido, mai puțin ospitalieră, din nordul frigos al Japoniei.

Lucrarea se bazează pe o colecție de noi 400 de pagini culese de pe Internet, a unor cercetători de renume mondial, profesori universitari, oameni politici, documente din enciclopedii, metode științifice-genetice ca PCR (Polimeraze Chain Reaction) etc. Numele de Ainu înseamnă “om”. Această populație este considerată de origine caucaziană, cu trăsături de oameni înalți și bărboși, asemănătoare dacilor.

Ei numără astăzi aproximativ 25.000 de suflete. Au reușit să-și păstreze obiceiurile, tradițiile, credința, mult asemănătoare populației străvechi din Carpați, precum cultul ursului, credința că râurile sunt sfinte, obiceiurile de nuntă și creștere a copiilor, etc. În urma înfrângerii suferite la 1799, populația Ainu a fost împinsă din teritoriul Japoniei de azi în nord. După o perioadă de persecuții, ajungându-se spre exemplu chiar până la interdicția de a pescui somon, s-a ajuns totuși ca în zilele de astăzi guvernul Japonez să ia treptat măsuri de preservare a culturii și

tradițiilor Ainu. Populația are și un reprezentant în Dieta Japoneză, asemănătoare Congresului American. Deputatul lor se numește Shi-Geru. Numele de Geru s-a păstrat mii de ani. Răspândirea lui încă în zilele de azi, nu mai suferă explicații suplimentare. Dânsul luptă pentru drepturile în Dieta Japoneză. Domnul Geru a reușit prin justiția Japoneză salvarea unui râu din ținutul Ainu unde o companie dorea să facă o fabrică. În tradiția Ainu, ca și în tradiția Dacilor, râul este sfânt.

Tatăl său, luptător înfocat pentru drepturile Ainu, a trebuit să-și dea copilul la o mătușă, care l-a înfiat, pentru a-l scăpa de persecuțiile administrației Japoneze și a-i asigura copilului învățătura și viitorul.

Cercetările genetice și cele bazate pe configurația și proporția sistemului osos, atestă originea Ainu a samurailor. Fiind luptători deosebit de îndemânatici și viteji, cu un spirit de sacrificiu deosebit, zâmbitori ca și dacii în fața morții, au fost preferați în căsătorii cu membrii familiei împăratului Japoniei.

O NOUĂ LOCALIZARE A KOGAIONULUI ZALMOXIAN

Prof. dr. ZENOVIE CÂRLUGEA

Pe urmele celor afirmat de Strabo în *Geografia* sa (VII, 3, 5) privind existența și topografia *Muntelui sacru* al geto-dacilor (*Kogaion*-ul zalmoxian), de-a lungul timpului s-au lansat mai multe ipoteze. Dacă Nicolae Densușianu, în «Dacia preistorică» identifica *Kogaionul zalmoxian* cu Vârful Omul («*Sfinxul Românesc*») din masivul Bucegi, mai târziu, Constantin și Hadrian Daicoviciu susțin ipoteza existenței acestuia pe Dealul Grădiștei din Munții Orăștiei, iar Constantin C. Giurăscu și Dinu C. Giurăscu localiza supremul sanctuar zalmoxian pe Muntele Gugu din Masivul Retezat.

Cercetând cu atenție atât arheologia preistorică a Olteniei (peșterile cu inscripții rupestre și urme de viețuire), dar mai ales topografia istorică și vestigiile geto-dacice din zonă, luând, totodată, în considerație atâtea și atâtea referințe cultural-istorice exprimate de sute de ani până azi, noi propunem **o nouă localizare a Kogaionului zalmoxian**.

Este vorba de **complexul arheologic de la Polovragi**, din Cheile Oltețului, unde există celebra «*Peșteră a lui Zamolxe*» (ce răzbate dincolo de munte, în Ardeal), numită așa din vechime și consemnată în literatura de călătorie a unor scriitori din secolul al XIX-lea, precum Grigore Alexandrescu (1842) și Alexandru Vlahuță (1901). Deasupra peșterii se găesc ruinele vechii cetăți **Arcinna**, trecută pe harta lui Ptolomeu, vestitul geograf al Antichității, legătura între peșteră și cetate făcându-se printr-o galerie secretă. Cercetând zona, Nicolae Densușianu identifica aici câteva «dolmene» alcătuit de «*o întinsă necropolă preistorică*» și reconstitua grafic, pornind de la fragmentul existent, în monumentală sa lucrare, «*Obeliscul de la Polovragi*» - considerat unul din «monumentele preistorice ale Daciei». Istoricul făcea totodată referiri la locul numit «*Oborul Jidovilor*» (n.n. : Uriașilor), comparabil cu «*Masa Jidovilor*» din Munții Sebeșului.

Numele geto-dacic al **Polovragiului** (*Polo – Vraci*) atestă existența aici a *Marelui Preot*, care era, totodată, și *Marele Vraci*, localitate pe care cei din vechime o considerau «*capîștea păgânilor*», adică reședința a *Marelui Preot*, *Marelui Înțelept*, *Marelui Tămăduitor*.

Există până azi, în flora spontană locală, planta **polovragă** (*povagră*) întrebuințată în popor ca remediu împotriva bolilor (Ghenadie Enăceanu – «*Eraldica românilor*», 1894). Planta respectivă nu numai că este legată de numele reședinței Marelui Preot, dar era un fel de panaceu în *sacroterapia/taumaturgia* geto-dacă, Uzitată de terapeuții daci, planta era un adjuvant *sine qua non* al medicinei sacerdotale, un rol covârșitor avându-l *epodele zalmoxiene* și, deopotrivă, regimul vegetarian recomandat de *Marele Vraci* al Polovragiului.

De la *sacroterapia zalmoxiană* (atestată în dialogul platonician **Charmides**) la *terapeutică isihasmului ortodox* de mai târziu este, de fapt, o continuitate perfectă, având în vedere că în apropierea «*Peșterii lui Zamolxe*»,

la doar câteva zeci de metri, se află vestita și semicentenara Mănăstire Polovragi, cu **Bolnița** ei, edificiu construit, la rândul său, pe o veche vatră geto-dacică.

Există, de asemenea, în această zonă, un obicei tradițional a cărui origine este însăși geto-dacă: vestita *Nedee* de la Polovragi («din vremea dacilor»), ținută mai întâi pe Vârful Nedeea, la cca 2111 m, la care participau geto-dacii de pe ambele versante ale Carpaților. Ca multe alte datini și credințe, și această *Nedee* a fost preluată de creștinism, astfel că la 20 iulie, în fiecare an, se desfășoară aici, timp de o săptămână, vestitul *Târg de Sfântul Ilie*. Este iarăși o dovadă concludentă cum o credință zalmoxiană s-a topit, de-a lungul a mii de ani, în lumina și semnificațiile multiple ale ecleziei creștine (Sfântul Ilie Tesviteanul, cel ce fulgeră și tună împotriva celor neascultători, fiind unul din cei mai râvnitori prooroci ai *Vechiului Testament*, atestat la 850 î. Hr.).

Ipoteza existenței **Kogaionului** (= *Munții Căpățâni*) în zona Polovragilor poate fi susținută, așadar, de întregul **complex arheologic preistoric și geto-dac** din zonă : «*Peștera lui Zamolxe*» din Cheile Oltețului, *dava* de pe platoul stâncos în care s-au descoperit vestigii și inscripții dacice, necropola din apropiere cu «*dolmenele*» și «*Obeliscul*» de piatră («*Oborul Jidovilor*»), *sacroterapia zalmoxiană* și vechiul obicei privind vestita *Nedee*.

Existența în zonă a plantei «*polovragă*», un panaceu în fitoterapia tradițională, precum și legenda ce vine din negura vremurilor potrivit căreia aici, în «*Peștera lui Zamolxe*» de la Polovragi, a fost «*capîștea păgânilor*», ca și toponimia istorică a Polovragiului (reședință a *Bătrânului Vraci / Marelui Preot*) – toate acestea ne îndreptățesc a crede că Polovragiul cu renumita «*Peșteră a lui Zamolxe*» nu e o simplă legendă, căci, dincolo de vâlul care o ascunde, pulsează aici o realitate istorică străveche, de substrat etnic, ce reverberează în semnele nobile ale străvechimei noastre zalmoxiene.

MAREA DIASPORĂ A GRAIULUI STRĂBUN

conf. Univ. dr. Ion D. Dunăreanu

Fiecare mare civilizație care s-a rostuit în istorie a avut ca dimensiune și componentă definitorie un limbaj propriu, o modalitate sine-qua-non de comunicare între oameni.

Potrivit unor texte străvechi, între mulțimea de civilizații care s-au perindat de-alungul timpului, unele au dispărut ca urmare a unor mari cataclisme sau evenimente de proporții cosmice, care au provocat distrugerea, în cea mai mare parte, a infrastructurii, a bazei lor materiale.

Cercetări recente, desfășurate independent, par a da seama de faptul că o marea civilizație europeană, dispărută în urma Potopului ar fi avut drept locație arealul din jurul Mării-Negre și Balcani, areal cuprinzând și teritoriul actual al României.

Din motive lesne de înțeles, nici o cercetare arheologică nu are vreo șansă serioasă de a reconstitui imaginea acestei civilizații.

Există însă abordări care au posibilitatea de a aduce dovezi cu privire la ceea ce s-a întâmplat cu oamenii acelor timpuri, fie înainte, fie după producerea cataclismului. Am în vedere cele spuse de Biblie, privitoare la avertizarea celor care meritau să afle mai dinainte ceea ce urma să se întâmple spre a se salva, sau unele vestigii care indică mari deplasări de populație pe Terra în urma Potopului, pe trasee care ar putea fi reconstituite.

În sprijinul acestei ipoteze vin o sumedenie de dovezi oferite de cercetările de antropologie și arheologie lingvistică.

Timp de 15 ani autorul acestei lucrări a întreprins cercetări de profunzime, obținând date de o acuratețe care nu lasă loc nici unui comentariu pieziș, referitoare la dispariția în spațiul geografic al vechii Eurasii a unei limbi originare, comună tuturor semințiilor care alcătuiau strălucita civilizație carpato-danubiano-pontico-balcanică.

În substanța ei intimă, aceasta limbă pare a fi pelasgo-traco-getodaca. Fondul principal de cuvinte al acestui grai originar se află dispărat în aproape toate limbile și dialectele europene, care cuprind atât elemente pre-latine, cât și elemente dacice. Cele mai frapante constatări privesc limbile scandinave (în special finlandeza și suedeza), dar și irlandeza veche, germana, engleza și franceza, precum și limbile ale populațiilor din proximitatea vieții înaintașilor noștri - precum slovacă și (mai tarziu) maghiara, respectiv limba romanes.

Nu mai puțin frapante sunt congruențele lexicale dacoromano-chineze, -japoneze, -arabe și -urdu, acestea indicând cu o înaltă probabilitate producerea cândva în trecut a celei mai mari diaspore umane.

Autorul lucrării prezintă câteva eșantioane ale acestor congruențe lingvistice, care vin în sprijinul ipotezei referitoare la primordialitatea civilizației dacice și originea pelasgo-traco-dacă a limbii române.

RITUALURI DE TĂMĂDUIRE ÎN EVUL MEDIU CARPATIC

Dr. Elena Chițimia Armenescu
Dr. Costin Laurențiu Chițimia

Relațiile omului primitiv, a omului mitic, a omului tradițional cu Supremul, sunt menționate în mituri, legende, basme și intermediare de simboluri ca purtătoare a informației ancestrale materializată în reprezentări de obiecte asupra cărora s-a pus amprenta sacralului. Sacrul devine astfel aproape vizibil și palpabil.

Supremul aude, vede, se înduioșează și-și revărsă dragostea protejând ființa expusă fără apărare în fața monștrilor văzuți: grindina, vânturi dezlănțuite, uragane, șerpi, alte animale sălbatice, mania și răutatea oamenilor, dar și a celor nevăzuți pe care îi găsim în basmele noastre populare: Muma Pădurii, Ielele, Vântoasele, Zmeii, Nefărtatele (diavolul) etc.

În locuri considerate de ei sacre, identificate prin ceea ce azi numim clarviziune, erau organizate rânduieli, ritualice, împlinite cu sfințenie, pe care le întâlnim și azi în vetrele noastre folclorice.

Revenind la ritualul propriu-zis, amintim în primul rând descântecurile, care au făcut obiectul unei alte prezentări, apoi, trecerea copilului bolnav printr-o gură de lup, schimbarea numelui, desfacerea vrăjilor, a blestemelor, adică a unor cuvinte grele purtătoare de informație negativă, rostite cu răutate, manie și ură, care se abat asupra unei persoane și o tulbură, o dezorientează, cei apropiați nu o mai recunosc, în sensul că nu mai seamănă cu cea care a fost, are comportamentul schimbat, bizar, ia decizii pe care altădată le-ar fi respins, etc.

TREI PLANTE MEDICINALE DIN FARMACIA SARMIZEGETUSEI

Prof. dr. Ion PACHIA-TATOMIRESCU

Un rol fundamental în farmacia Cogaionului l-au avut plantele. Prin medicii militari daci de pe calea spirală-planetară întru Samasua / Samoș („Tatăl-Cer“ / „Soarele-Moș“, „Dumnezeu Cogaionului“, confundat mereu de către istorici cu „omul lui Dumnezeu pe pământul Daciei“, regele-zeu-medic, **Salumasua** > **Salmoș** > „Zalmas“ / „Zalmoxis“), dar mai ales prin dacia-medici-militari / războinici „angajați“ în puternicele armate antice de pe traseul civilizatoriu-zalmoxian, renumele unor plante medicinale din Cogaion (Sarmizegetusa) s-a propagat în mai toate ariile culturale, în primul rând, în Eurasia. În armata imperial-romană, imediat după cucerirea Daciei lui Decebal, împăratul Traian a încadrat 50.000 de soldați daci; realitatea pare a fi alta, dacă avem în vedere informațiile „de la fața locului“, ale cronicarului medic-militar-zalmoxian, Criton, Valah / Dacoromân din Macedonia, angajat de împărat ca „medic personal“, care l-a însoțit în campaniile din Dacia Decebal-Traiană: «După ce (a cucerit și din Dacia Nord-Dunăreană și după ce) l-a înfrânt pe regele Decebal, **puternicul Traian a adus Romanilor 5.000.000 livre de aur, o cantitate dublă de argint, în afară de cupe și lucruri de mare valoare, depășind orice prețuire, apoi turme și arme, și peste 500.000 de bărbați cât se poate de potriviți pentru luptă, împreună cu armele lor...**» (Fontes, I, 507). Acesta este un „fragment“

din lucrarea lui Criton, *Getica*, păstrat la Ioannes Lydos (490 – 565), în *Despre magistraturile Statului Roman* (II, 28 – *apud* Fontes, II, 493), deoarece și această lucrare „a fost pierdută“ („sistematic pierdută“) de secolele dinspre noi; alte fragmente transmise din *Getica* lui Criton grăiesc și despre *medicina zalmoxienilor*: «iar Criton, medicul împăratului Traian, vorbește nu numai de arta vindecării la Geto-Daci, ci și de o întreagă rețea de „flori ale câmpului și plante ale pământului“ pe care le foloseau „tămăduitorii“ Marelui Preot Deceneu...» (DDog, 154; v. / cf. AII, 33; VMg, 851 sq.; PCA, 1 sqq.; MIMp, 210 sqq.). Plantele medicinale din Dacia erau căutate / apreciate în lumea greco-romană cu mult înainte de căderea Sarmizegetusei (iulie-august 106 d. H.), cel puțin din „secolele lui Platon“ (al V-lea și al IV-lea î. H.). Această realitate l-a determinat pe medicul militar din armata Imperiului Roman de pe vremea

împăratului Tiberius Drusus Claudius (41 – 54 d. H.), Pedanios Dioscoride, alcătuind – în orizontul anului 50 d. H. – lucrarea-i *De materia medica* (*Despre mijloacele / materia de tămăduire*), „în cinci cărți“, să acorde mare atenție și unui număr considerabil de plante medicinale, utilizate de medicii militari daci-zalmoxieni, bineînțele, înregistrând și numele din limba dacică al acestor plante, *limba dacă din aria Cogaionului / Sarmizegetusei* (Carpații Meridionali – România). Plantele medicinale dacice și rețetele lor tămăduitoare erau foarte importante nu numai pentru Dioscoride ca medic din armata romană-imperială, ci și pentru ceilalți medici-militari ce nu proveneau din Dacia; și, mai întâi, erau deosebit de valoroase pentru menținerea sănătății armatei, a capacității ei de luptă. După aproape două mii de ani de la scrierea lucrării lui Pedanios Dioscoride, *De materia medica*, încurajează zămbetul eforturilor unor lingviști / istorici (din secolul trecut și din cel prezent) aflați „în solda recentelor“ imperii, îndeosebi ale istoricilor / lingviștilor „staliniști“, care pun la îndoială valoarea documentară a acestui „dicționar de plante medicinale dacice / valahice (arhaic-dacoromânești)“ spre a nu se releva și astfel adevărul că poporul Pelasgo-Thraco-Dacilor / Valahilor (Dacoromânilor / Românilor), cel cu *știința de a se face nemuritor* – are acumulată o experiență socială / istorică de o impresionantă vechime, de peste zece milenii: «... cele mai multe sunt apelative pentru plante medicinale insignifiante, a căror determinare botanică nu este totdeauna sigură...» (W. Tomaschek, Viena, 1893 – TDaTh, II, 24; cf. RLtr, 44); „savantul vienez“ din Imperiul Austro-Ungar considera că medicul militar imperial-roman, Dioscoride, autorul lucrării *De materia medica*, apreciată nu numai în antichitate, ci «foarte căutată în tot evul mediu până la începutul epocii moderne (Fontes, I, 381), se ocupa de „plante medicinale nesemnificative“ ca și cum sănătatea unei armate ar fi fost fără vreo importanță în vreun imperiu; «din cele 40 de nume dace care apar în listele de sinonime ale lui Dioscoride, 8 (adică 20?) sunt latine (...), 5 (12,5?) sunt grecești (...) și 27 (67,5?) sunt daco-thrace (...); listele lui Pseudo-Apuleius au 32 de apelative dace, din care 9 sunt latine (...), 8 grecești (...) și 15 daco-thrace (...); astfel, în intervalul de timp dintre alcătuirea listelor lui Dioscoride și ale lui Pseudo-Apuleius, numărul plantelor daco-thrace a scăzut de la 27 la 15; în acest fapt pare a se oglindi procesul deznaționalizării Dacilor, respectiv a Thracilor.» (D. Decev / Detschew, Sofia, 1929; republicat la Viena, în 1957 – DDPfl, 47 sq.; cf. DthS, 566 sqq.; RLtr, 46); I. I. Russu consideră – în fața „statisticii lui Decev“, „interesantă și instructivă“ – că «indiferent de procentajul numelor de plante ce pot fi considerate cu siguranță ca dace (aparținând limbii traco-dace), sigur este că ele trebuie să derive de la populația dacică din nordul Dunării (Dacia provincie romană între anii 106 și 271), din al cărei lexic cotidian trebuie să fi făcut parte» (RLtr, 46 – „Dacia provincie romană“ = partea Daciei lui Decebal cucerită de împăratul Traian); Decev dorea să credem că medicul militar Dioscoride (atunci când făcea precizările, în *De materia medica*, că plantele *așa se numesc în limba dacică*, „în limba Dacilor“ / „la Daci“, de unde puteau fi procurate „numai sub numele respectiv“, subliniind în multe cazuri și „varietatea“, că altă rațiune nu aveau menționările numelor respective, precizări nuanțate, până la relevarea paronimiei / sinonimiei, absolut necesare în aprovizionarea cu plante-„medicamente“ din aria Daciei cogaionice, pentru armata imperial-romană), nu cunoștea nici limba-i „maternă“, elina / greaca-veche, și nici pe „cea paternă“, limba latină (ambele limbi sacre / oficiale în Imperiul Roman), spre a face deosebirea dintre numele grecești / latinești și cele dacice.

CETATEA GETICĂ DE LA CĂSCIOARELE, JUD. CĂLĂRAȘI

Dr. Done Șerbănescu

Comuna Căscioarele este situată pe terasa înaltă a Dunării, la 55 km sud de București și 16 km de municipiul Oltenița. Localitatea este cunoscută în literatura arheologică mai ales prin cercetările făcute în tell-ul neolitic de pe Ostrovel efectuate de regretatul savant Vladimir Dumitrescu și colaboratorii săi.

Cetatea geto-dacică, care face obiectul comunicării noastre, a fost descoperită în ultimul deceniu al secolului al XX-lea în punctul numit de localnici „D-aia parte“, care se află situat pe malul de est al lacului Cătălu, vizavi de comuna Căscioarele și la 100 m nord-vest de tell-ul de pe Ostrovel.

Cercetările din punctul „D-aia parte“ au început în anul 1963, prin mici sondaje anuale efectuate de regretatul Barbu Ionescu. Deoarece cercetările efectuate urmăreau în primul rând vestigiile neolitice, fortificația din epoca geto-dacică nu a fost observată. Imediat după anul 1990 situl arheologic de la „D-aia parte“, ca și alte situri arheologice din apropiere, au fost agresate de localnicii care doreau să intre în posesia acestor terenuri bune pentru plantarea viței de vie. Pentru a salva situl arheologic de la o distrugere iminentă, Muzeul Civilizației Gumelnița din Oltenița a început cercetarea în toamna anului 1991. Până în anul 1996 cercetările s-au desfășurat prin campanii anuale, iar după o întrerupere, au

fost reluate în anul 2001 de V. Sârbu și P. Damian, iar în anul 2004 de semnatarul acestor rânduri.

În secțiunile trasate în timpul cercetărilor arheologice, s-a constatat că pătura arheologică de pe botul de terasă de la „D-aia parte” are o grosime de peste 4 m. La baza depunerilor arheologice se află un strat de cultură aparținând civilizației Dudești, suprapus de trei nivele de cultură aparținând civilizației Boian și fazei de tranziție de la civilizația Boian la Gumelnița. Stratul de cultură Latčne, care suprapune straturile de cultură amintite mai sus are o grosime cuprinsă între 0,50 – 1,20 m și este format din trei nivele de locuire din epoca getică timpurie. În timpul cercetărilor efectuate până acum au fost cercetate 13 locuințe de suprafață și un bordei prevăzut cu vatră și cuptor. Sistemul de fortificații al cetății geto-dacice de la Căscioarele „D-aia parte” prin complexitatea și ineditul său prezintă un interes deosebit. În perioada getică, în prima jumătate a secolului al IV-lea d.Hr., promontoriul pe care se află așezarea a fost separat de restul terasei, în partea de nord și est, printr-un șanț în formă de arc. În partea de sud și vest, așezarea este înconjurată de apele lacului Cătălui. Succesiv, în timp, cetatea avut trei sisteme de fortificații. În prima fază, fortificația cetății a constat dintr-un șanț adânc de peste 6 m și lat de 30 m. Pe marginea șanțului, în interior șanțului era dublat de o palisadă de lemn (un zid de lemn și pământ), lată de 3,20 m și înaltă de circa 6 m.

Deoarece în urma unui atac vrăjmaș palisada a fost incendiată, ea a fost înlocuită cu un zid format din paramente din cărămizi uscate la soare cu emplecton din lut bătut amestecat cu pietre. În faza a treia de existență a cetății, care se datează la sfârșitul secolului al IV-lea și începutul secolului al III-lea, fortificația din cărămizi uscate la soare a fost înlocuită cu un zid de piatră, lat de 1,20 – 3 m. Zidul avea numai un parament, cel exterior, construit din piatră sumar fasonată de dimensiuni diferite. Al doilea parament, cel dinspre interior, îl constituia taluzul vertical săpat în panta promontoriului, iar în unele locuri chiar resturile zidului de cărămizi neare, acolo unde se mai păstrau. Emplectonul zidului de piatră era format din pietre de calcar și de râu, de dimensiuni mici, legate între ele cu lut bătut. Piatra de calcar folosită la fortificație, deoarece lipsește în zonă, a fost adusă de la sud de Dunăre, dovadă că dinastul get care a ridicat cetatea de la Căscioarele își întindea autoritatea și la sud de Dunăre. Cel puțin 14 așezări getice din Lunca Dunării și Valea Zboiului gravitau în jurul cetății, care avea atribuții militare, economice și administrative.

Cetatea getică de la Căscioarele își începe existența în al doilea sfert al secolului al IV-lea a. Chr. și durează până la jumătatea secolului al III-lea d.Hr. În decursul existenței ei, cetatea a înfruntat atacurile sciților conduși de Ateas, cât și ale armatelor greco-macedonene. Cetatea a jucat un rol important în timpul conflictului cu regele Macedoniei Lisimach, ale cărui armate au trecut Dunărea în mod repetat. Deoarece majoritatea cercetărilor sunt de acord că Țara lui Dromichete se afla pe cursul inferior al râului Argeș, este foarte verosimil ca mult căutata cetate Helis să fi existat chiar la Căscioarele. Dacă unora dintre cercetători li se pare exagerată această localizare, trebuie totuși să admită că cetatea getică de la Căscioarele „D-aia parte” este una din importante fortificații ale geților nord-dunăreni.

KOGAION / KOGAIONON-UL RODNEAN (NORDIC) PELASGICITATEA ȘI STRUCTURA MULTIKOGAIONICĂ A CARPAȚILOR PRIMORDIALI / MUNȚII RODNEI (MR) – STUDIU DE CAZ HIDRO-ORO-TOPO-ANTROPONIMIC

Dr. Valer Scridonesi-Călin, Universitatea București

Memoriei Zalmoxis-ului Întrupat – Nicolae Densușianu și urmașilor săi: preot Dumitru Bălașa, istoric Augustin Deac, arhitectă Silvia Păun

Prin Carpații primordialii înțelegem <Carpații Daciei>, inclusiv burebistanii Carpați Păduroși. Pelasgicitatea ca atribut al Munților RODNEI (MR) ni se impune indirect și parțial prin “Dacia Preistorică” (1913), cum argumentează (1) ? (7). Parțial, deoarece orografia (studiul formelor de relief) și iconimia (studiul numelor și locuirii) corelate prin

cercetarea lingvistică hidro-oro-topo-antroponimică îi va dovedi și mai pelasgici. Investigând mulțimea {TELCI, RODNA, NĂSĂUD, paraclău} din zona MR, prin prisma mitologiei zeilor ante-olimpieni (mitologia pelasgă), MR ne vor oferi un șir de surprize hidro-oro-topo-antroponimice, între care prezența CUREȚILOR, ceilalți ”maestri în topirea și lucrarea metalelor”, lângă exploatarea miniere antice de la RODNA (active și azi), în subzona CURATEL [culme/munte, vf. (1520m.), și .pârâu] în E/SE-ul MR, TELCHINII aflându-se în partea diametral opusă V/SE subzona TELCI – TELCIȘOR. Cum CUREȚII ”erau divinități arhaice, precedând nasterea lui Zeus, fiind născuti de GAIA” (Hemberg, 1956, p. 24). În vreme aflat și în subzona GAJA/GAIA [munte, căldare, culme, Dosu (1859 m.), și, vf.(1847 m.), pârâu afl. al SOMEȘ, pârâu afl. al BILA] vecină cu zona CURATEL. Tot de GAIA, erau născuți și CABIRII (de la tatăl URAN), în același perimetru, conservându-se elemente ale mitologiei pelasge a CABIRI (CEI MARI)-lor ”grup de patru divinități arhaice, pelasge [(Ax)IEROS, (Axio)KERSA, (Axio)KERSOS și KASMILOS]... descoperitorii metalelor și zeități artizane (turnători, topitori, fierari)... dar și personificări ale forțelor telurice și naturale” (”Grande Encyclopedie”, t. 9, 1899, p. 606) prin subzona COBĂȘEL/ CĂBĂȘEL (substituție A/O ca în Dacia/Docia) [culme/munte, vf.(1835 m.), pârâu, vale, exploatarea miniere de azi], între CĂBĂȘEL și GAJA, aflându-se subzona HAROS/HIROS (culme/munte vf. (1654 m.)), relicvăndu-l pe (Ax) IEROS, dar și pe Cavalerul Trac (HEROS/HIEROS). O subzonă CABA (toponim, hidronim, izvor mineral) există între localitățile MAIERU și CORMAIA paleolitică (aparținând de SĂNGEORZ/ Sf. GHEORGHE – ocultantul creștin al lui ZALMOXIS), CABA maiereană conservând CAUTES – numele dadoforului din Cultul Soarelui (Mithra), cel ce anunță răsăritul Soarelui cu torța <flacăra sus>. Porecla CAUTES o poarta neamul ISIP – alta relicvă pelasgă de la AESIP/ AESIPOS – tatăl adoptiv al Gemenilor Divini/ Zalmoxieni APOL și ARTEMIS, Zeița având un ”descendent” antroponimic local ARTENE, iar din poziția CAUTES-ilor, maierienii constatând cel dintâi răsăritul de soare al zilei. Al doilea și al treilea CABIR, eliminând adresarea (Axio), ne furnizează KERSA și KERSOS (fem. și masc.), ambele dând relicva pelasgă GERSA (râu, vale, localități), cu KERS – CER – CERUS confirmată pelasgo-galic prin râul și ținutul GERS, existent, și azi, în Franța. Numele KASMILOS al celui de-al patrulea CABIR îl vom rescrie CAS MILOS, astfel primind înțeles fundamental, existențial, într-o zonă în care păstoritul asigură existența omului, din timpuri imemorabile. ”CABIRII figurează în religia pelasgă din care a ieșit antropomorfismul homerice, și ca genii ale focului terestru. Ei comunicau VINULUI flacăra focului” (ib. ”Grande...”, p. 606-610), prezența lor ante-istorică în MR explicându-se prin excepționala mulțime de hidro-oro-toponime cu VIN: Valea VINULUI (sat al c. Rodna, pr. afl. al Izv. Băilor, pr. afl. al Cormaiei, pr. afl. al Rebrei – în PARVA vestică), Lunca VINULUI (vechi nume al Parvei), Vf. /DI. VINULUI (1028 m) la V de Parva, DI. VIN (1011 m) la N de GERSA II, Piciorul VINULUI la S de TELCI, pr. VINIȘORUL afl. al Pârâului Repede (afl. al VIȘEU-lui) în BORȘA, la SE de ea.

CHALYBII sunt atestați în MR, peste tot unde se mai pronunță, construiește, ori folosește COLIBA.

Alăturând la RODNA (cetate dacică RUIDAVA, apoi top. RUDANA, RODANA, ROCNA, ROGNA) NĂSĂUD-ul (vezi pelasgicul african NASAUDUM), rezultă noi confirmări... metalurgice pentru MR, de astă dată, telchinice, prin activitatea arheologică fluviatilă a VĂII CASELOR (capricioasă ca în 1422), care a umplut vatra localității cu zguri metalice (resturi ale prelucrării metalelor), aduse din amonte de la circa 10 km S de TELCI, astfel confirmându-l pe Densușianu (ib. XCVI), chiar dacă nimeni n-a pus, încă, problema cercetării provenienței acestor zguri. Confirmarea arheologică a pelasgicității NĂSĂUD-ului, în afara numelui, se dovedește arheologic, prin prezența în VALEA CASELOR a unei așezări neolitice (inclusiv ceramică), continuată în epoca bronzului [unelte, sarcofage de gresie - la nivel de necropolă (Năsăud, având etimologie de la funerara năsălie)], apoi în epoca fierului, și prin descoperirea de monede de tip tetradrahmă macedoneană (din sec. lui Alexandru cel Mare – MARE închinător la și apărător de CABIRI), respectiv prin dovezi paleolitice, în zona imediat vecină, la REBrișoara (cu GERSE-le sale și cu râul GERSA) și la REBRA (cu REB, din BuREBista, atestat în scris pe ceramică, în La Têne-ul dacic de BURIDAVA/ Ocnița – sec. 3 î.Hr.).

KOGAION/ KOGAIONON-ul și structura multikogaionică a Munților RODNEI (MR) începe cu ÎNCEPUTUL, adică cu Muntele CRUCEA CHEU-lui [din spatele pelasgului Muncel (1625m.)] – INIMA/ NUCLEUL lingvistic al acestei structuri/ structurării, deoarece rădăcina indo-europeană (IE, Pokorny, 1959) KEU, de la care derivă KOGAION (Vinereanu, 2001), semnifică <a se înălța/a se ridica (încovoindu-se/ curbându-se)>, precum o fac căciula, căpița, căpăt(ăna), ciuca, cioaca (Moldoveanului, 2543 m.) etc., toate provenind etimologic din KEU, alte înțelesuri primare ale acestuia fiind <a (se) încovoia/a fi curbat, ridicătură, curbură, concavitate, cavitate>.

Sintetizând strabonian (STRABON, 64/63 î.Hr. – 23/26 d.Hr.) KOGAION/KOGAIONON-ul, ca o structură funcțională religioasă, la daci, prin elementele sacre/sfinte: {munte, râu/pârâu, peșteră/grotă, loc de adunare/ închinare/ celebrare}, se constată că încercările de localizare a KOGAION/KOGAIONON-ului, de-a lungul vremii, au reușit o surprinzătoare și nesperată, de aceea neremarcată/neglijată/ocultată, rezultantă: <Cultural, Carpații Daciei aveau o

structurare multikogaionică, cu un KOGAION SUPREM – KOGAIONON-ul [muntea Godeanu (1656 m) cu promontoriul multiterasat al SARMIZEGETUSEI REGIA și cu celelalte artefacte răspândite în <<podiușul dacic>> al masivului SUREAN], care, sacerdotal, ținea sub ascultare religioasă mulțimea de KOGAION/KOGAIOANE, răspândite pe întreaga arie carpatică (a foarte numeroaselor neamuri de pelasgo-daco-geți), model ce s-a propagat și în creștinism.

SIMBOLURI MEGALITICE: KOGAION, DOCHIA ȘI MERU

Camelia TRIPON

În decursul timpului, odată cu evoluția științelor, cercetarea trecutului a început să se facă prin studii interdisciplinare și transdisciplinare. Astfel, după ce în 1759 J. D. Michaelis a definit limba ca o arhivă, iar William Jones în 1786 afirma afinitățile lingvistice dintre sanscrită, greacă și latină, europenii vor dezvolta ideea de paleontologie lingvistică. Nicolae Densușianu în Dacia Preistorică îmbină datele istorice cu tradiția și înțelesurile profunde a unor nume, toponime și hidronime - ca părți ale unui întreg care formează istoria noastră și a planetei Pământ.

Rudolf Steiner a afirmat că „Civilizația Megalitică și Cultul Druizilor au pornit de la Marea Neagră.” Descoperirile arheologice confirmă existența unor simboluri megalitice cercetate în anii 60' de Daniel Ruzo în România, dar și în alte zone ale Europei sau ale Americii de Sud. Tradiția și limba ne pot ajuta la înțelegerea acestor monumente megalitice (uneori doar pietre) și în același timp la „delimitarea” în timp și spațiu a oamenilor care au fost purtătorii acestei civilizații. Între Baba Dochia (cuvintele bau-bau care sunt folosite pentru a-i speria pe cei mici) și civilizația predinastică egipteană există o legătură profundă și mult mai veche decât ne închipuim. Tot așa se poate vorbi despre Kogaion și Muntele Meru din Mahabharata.

Dacă noi nu putem vorbi, vorbesc pietrele, spunea un călugăr de la **Putna**. Alături de ele și figurinele de lut din mileniul VI îHr. ne vorbesc despre un cult străvechi. Ecoul lor se regăsește azi în figurinele modelate din aluat dospit de „**Simți**”, pe **9 martie**, numite bradoși. Peste ele s-au suprapus „cei 40 de mucenici”, sacriificați pe **8 martie**, dar sărbătoriți a doua zi pentru **uitarea** tradițiilor strămoșești, precreștine. Așa cum acum sunt două săptămâni înaintea intrării în Post, tot așa de la **Dragobete** până la **Baba Dochia (între 24 februarie - 9 martie)** sunt **14 zile**. Mai mult, există o paralelă între aceasta și perioada de la Crăciun la Bobotează, căci ambele se încheie cu imaginea gerului care „craapă pietrele” pe 6 ianuarie sau transformă în piatră pe Baba Dochia, pe 9 martie. Dacă „ne confundăm” în marea vis al lingviștilor, după afirmația lui Maurice Olender, care este **paleontologia lingvistică** vom fi uimiți. Vom descoperi în Egiptul antic, unde după spusele lui Edgar Cayce „**Ra-Ta și tribul său din Carpați au construit Marea piramidă**” că sufletului i se spunea **BA**. Imaginea lui **Ba** era o **barză** până în mileniul II, dinastia a XVIII-a, când apare sub formă de pasăre cu cap de om. Sufletul călătorea în **barcă** alături de zeul Ra. Poate nu întâmplător la sumerieni zeul soare era **Babar**. Apropiindu-ne de India Vedică vom descoperi cuvinte cu aceeași rădăcină **Ba**: **Bala**=putere, **Bahaya**=eternitate și **Bhava**= existență. Deci am putea spune că **Baba este puterea sufletului a cărui existență este eternă**.

Da, aproape eterne sunt toate stâncile cu numele de **Babă sau Babele** presărate pe crestele munților, precum Ceahlău sau Bucegi, dar și ca stânci solitare. Toate ne amintesc de preistoria noastră, de **civilizația Megalitică, despre care Rudolf Steiner spunea că pleacă de la Marea Neagră**. Deci a considera că „babă” vine din slavă, ca femeie bătrână, și din turcă, pentru dispozitivul (precum o stâncă) de legat vasele pe chei, este ridicol. Dar navigație se face de mii și mii de ani, nu numai din secolul XIV, când au apărut turcii.

Legătura cu legendele antice se poate face prin „piatra Leto” (grindul Letea) - mama lui Apollo, din care se trage tribul dac al Apulilor, prin pământul egiptean sau lutul ebraic, cărora li s-a insuflat viață de către divinitatea creatoare. **Baba Dochia, cu bastionul ei Cap-a-dochia**, reprezintă împietrirea sau imortalizarea în stâncă a sufletului de țară, a mamei pământ, Gaia, Gea sau Terra. Alăturarea lui „**Ba**” din **Baba**, de **Dochia**, ne duce la un alt termen sanscrit - **Daksha, energia creatoare a universului**. Deci **Baba Dochia ar putea fi sufletul creației sau al primăverii**, care moare odată cu iarna pentru a renaște sub forma **bobului** de grâu „ocultat” prin semănare și reînviat sub căldura primăverii. De asemenea nu sunt de neglijat toate procesele de împietrire din mitologia greacă și din basmele noastre, în care privirea, fie a Meduzei, fie a zmeoaielor transformă în piatră. Un eveniment asemănător este prezentat de Biblie, la distrugerea Sodomei și Gomorei. Nu este poate întâmplător că piatra (cremene) folosită pentru aprinderea focului a dat și expresia “a încremenit de durere”. Legenda Niobei, rivala autohtonei Leto (ce a dat în nord numele țărilor Letonia și Lituania) ne descrie procesul invers;uciderea celor **14 copii** o îndurerează așa de tare încât cere să

fie transformată în stâncă... Iată cum piatra prinde viață prin Leto, iar viața se pietrifică prin Niobe. Tot așa, poate și lumea noastră oscilează între trupul animat de suflet și sufletul eliberat din trupul... de lut.

Forma evoluată a originii omului din lutul modelat de Dumnezeu este reprezentat de numele sacru **Kogaion**. El poartă dubla emprentă a originii din pământ, dar în același timp locul în care s-au refugiat supraviețuitorii cataclismelor cunoscute sub denumirea de Potop. Astfel **Ko-gai-on** se definește ca originea, **coca** sau **coconul** (copil, dar și aluat plămădit) zămislit sau plămădit din **Gaia** de către **On** sau **Unu**. **On** apare în Biblie ca **zeu la egipteni** și care în **multe limbi europene are sensul de unu**. În procesul evoluției spirituale budiste emanațiile divine sunt denumite prin **Kon-go-kai** și sunt traduse prin „elemente de diamant”. Astfel se întăresc spusele unor autori precum W. Raymond Drake și Edgar Cayce care afirmă că în trecutul îndepărtat a existat o civilizație pe care o identifică cu cea a legendarei Atlantide, care se închinau lui Unu sau On. Pe legendarul **munte sacru Meru** al arienilor, s-a născut și Krishna, într-o poiană - din fecioara Devaki. Deși sunt denumiri vechi de peste 5.000 de ani ele se regăsesc în toponimele românești precum **Poiana Mărului** (trei denumiri în apropiere de munții Retezat, Bucegi sau Carău - tot atâtea zone cu rezonanță sacră, în care Vârful Omu și Sfinxul sunt dominante). **Deva** este o cetate construită pe ruinele unei **dave**. Hidronimele precum **Crișul alb**, **Crișul negru** sau **Crișul repede** amintesc de Krishna.

Acestea nu sunt simple întâmplări; ele au fost subliniate și de grecii antici care i-au numit pe strămoșii noștri **geți** (de la Mama Pământ - **Gaia**). Munții noștri poartă sacralitatea acelor vremuri îndepărtate, prin nume precum Scaunul Domnului în Munții Călimani (apropiat zeiței Kali, dar și Kali Yuga - vârsta întunecată sau de fier, din zilele noastre), Caraiman (Omul- negru), Piatra Craiului și Peleaga.

Memoria colectivă (din mituri, toponime etc.) și arheologia lingvistică oferă posibilitatea de a cunoaște un trecut strălucitor și ne dă șansa de a ne implica activ într-un prezent pe măsură - care să se ridice la acea strălucire de altă dată. Așa cum a spus Nostradamus [5], ”Mesopotamia Europei a fost și va fi strălucitoare”.

CÂNTARE LIMBII ȘI ȚĂRII DACILOR

Vasile I. Bunea

președintele Fundației Naționale de Cultură și Tradiție Populară

Faptul că l-am cunoscut pe autor nu este ceva deosebit, dar amănuntul că l-am secondat la scrierea cărții de față, este totuși un aspect destul de important.

Preocupat de cercetarea cuvintelor dacice și a păstrării lor în limba actuală vorbită și scrisă, mi-a atras atenția asupra scriiturilor sale, în care încă de la acea vreme credeam.

Autorul pornește simplu de la o expresie popular- religioasă : « și acum și pururea și-n vecii vecilor - unde PURUREA, cuvânt existent de mai bine de doua milenii, joacă rolul esențial în istoria neamului românesc, o preamărire a limbii lui Burebista și alor săi de acum 2050 de ani, strict legată de permanența pamântului românesc, acel dintotdeauna al existenței noastre pe aceste meleaguri, eternitatea vetrei geto-dace.

Cartea lui George Marinescu-Dinizvor, intitulată “PURUREA”, se vrea o realizare poetică a unei cântări situată între odă și psalm, între poem și epopee, între baladă și gestă, bazată pe multe cuvinte de presupusă origine dacă, se dorește și a reuși să fie deci, un imn al cuvintelor strămoșești, al protosimbolurilor de comunicare verbală, transmise din tată în fiu, din mamă în fiică, din generație în generație.

Folosirea unui grup de 100 cuvinte dace într-un poem de bază, matricea cărții, construit pe un dublu stih alexandrin, în cadență amfibrahă, cu rimă pe presupusele cuvinte dace și cu reluarea acestora și folosirea lor în poemul « mama » în cânturi scurte, pe hemistih alexandrin folosind monorimele, care uneori se repetă, ca un ecou, dă cuvântului dac o rezonanță francă, a ceea ce a fost și este acest cuvânt.

Notificările făcute de exegeți ai cărții pe care o comentez și analizez din punctul meu de vedere, ca Academicianul Șerban Cioculescu care spunea : « Cartea este un act de pietate lirico-epică cu prilejul unei mari aniversari : 2050 de ani de la unitatea statului geto-dac, sub Burebista » sau a Prof. Univ. Ion Rotaru care spunea atunci că : « cele 86 de poeme cuprinse în volumul « Pururea », constituie nu numai o performanță literară ci și un act de mare curaj din partea autorului, care este un mesager al proto-părinților noștri Daci, carte care valorifică valențele de expresivitate ale celor 100 de cuvinte de substrat prelatin, într-o arhitectură simfonică de mare vibrație lirică. », aspecte de la care eu am pornit în a reevalua lucrarea, cartea lui George Dinizvor.

După poemul « mama » autorul vine în capitolul “Caierul” și ni-l invocă pe Zamolxis în Dacia Rediviva în 11

Cânturi. Apoi trece cu nonșalanță și cu o măiestrie literară deosebită, la capitolul « Mugurele » în alte cânturi, face un expozeu liric despre Burebista și ai săi, ca în capitolul Brândușa să evocă cu măiestrie : **strămoașa**, urmată de capitolul Căciula, care invocă **strămoșul**.

Autorul vine să ne propună în continuare alte capitole cum ar fi : Ciobanul, unde face o a treia evocare a unui reazăm în istorie, continuă cu capitolul : Năpârca, unde evocă infiltrările sau năvălirile străine, care au răvnit înca de atunci la spațiul nostru dac și etern.

Un capitol demn de remarcat este și : Vatra, unde autorul face o a cincea evocare a neamului și poporului nostru, de la permanență la nemurire.

Cum putea poetul George Dinizvor să-și încheie cartea, decât cu un capitol de marcă intitulat : Ghioaga, unde într-o versificație de excepție ne prezintă deznodământul ca pe o apoteoză. Din nefericire pentru noi cei de astăzi, apoteotica sa corespunde pe deplin cu realitățile cărora acest vestit popor dac a trebuit sa le facă față de-alungul istoriei.

Vorbind despre discursul poetului, nu pot sa nu amintesc că acesta, folosind acolo unde a fost posibil tezaurul lingvistic dac, a ales cuvintele cu rima cea mai bogata cum ar fi : pânză-rânză ; groapă-grapă ; mugure-strugure ; gata-beregata etc., spre o mai lucidă exprimare poetică sau pur și simplu pentru încheierea discursului la tema respectivă.

Autorul pentru a imprima o anumită prestață cânturilor invocate, se folosește de ritmul amfibrahic, în sistem tetrapodic, care imprimă astfel ritmului alexandrin o cadență și o muzicalitate particulară, cu o construcție specială.

Asemenea particularități literare, pentru o mai elocventă exprimare poetică mai rar intalnită, au mai folosit si poeții naționali : Dimitrie Bolintineanu, Grigore Alexandrescu, George Coșbuc și chiar Nicolae Labiș.

Cânturile poetului aduc o preamărire (imn, psalm) sugerată de fiecare din cele 86 de cuvinte de presupusă origine dacă, ce au un corp rapsodic indisolubil legat ca fond de poemul « mama » de poemul de bază, așijderea cloștii, unde cânturile joacă rolul de pui și au o structură prozodică oarecum diferită, deci proprie.

Strofele, al caror număr de rânduri variază de la 4 la 26, în funcție de mesajul transmis, sunt până la urmă în genul epopeilor antice, care ne-aduc aminte de Eminescu, Coșbuc și Alcsandri, cu cânturile lor bătrânești păstrate de tradiție, fie ea si orală.

Ce este iar demn de remarcat, particularitatea celor 86 de cânturi, care sunt compuse în monorimă, tocmai pentru a fi posibilă o accentuare mai particulară și mai flexibilă, în raport cu rima înmărechiată Deci se urmărește efectul imediat în atenția auditorului cand ele ar fi recitate, sau a cititorului în mod special, cand el lecturează cartea.

Desigur alte detalii vor fi prezentate în lucrarea destinată Congresului, dar nu voi încheia rezumatul fără să precizez că autorul George Dinizvor, iubitor de trecut, origini și istorie adevărată, o invocă numai pe muza Clio, muza istoriei și a legendelor, care nici pe departe nu vine în conflict de interese cu Euterpe, patroana muzicii, cu Calliope, muza elocinței și a poeziei eroice, sau chiar cu Erato și Polimnia, muzele elegiei sau poeziei lirice.

Acest demers a fost desigur deliberat folosit de către autor, tocmai pentru a putea realiza și puncta lumea dacă la care se referă, acea lume a mirificului lingvistic, greu încă de pătruns pe baza celor ce le știm astăzi.

FIGURI DE DACI LA... LOUVRE

Prof. drd. Catalina Lupu

Septec, Barcelona

Prezenta lucrare a fost elaborată cu scopul de a aduce o dovadă în plus despre originea comună a locuitorilor cetății Iliionului și a triburilor vechii Dacii, triburi ce făceau parte din ramura nordică a Tracilor. Aceste seminiții își trăgeau seva din neamul cel mare și vechi al Pelasgilor.

Pe lângă izvoarele scrise, vă aduc în atenție o piesă găsită la muzeul Louvre, în sala Mozaicului roman: un basorelief ce poartă sculptate figuri de... Daci. Este vorba despre partea principală a unui sarcofag din marmură ce a fost datat ca aparținând anilor 190-200 d.H. (găsim această indicație pe plăcuța explicativă ce însoțește exponatul amintit). Proveniența este necunoscută.

Basorelieful înfățișează o scenă inspirată din *Iliada* lui Homer și anume cântul al XXIV-lea al epopeii: răscumpărarea corpului neînsuflețit al lui Hector, fiul regelui Troiei, Priam, ucis în război de către Achile. Se pot observa trei tablouri, de la stânga la dreapta, ambasada lui Priam la Achile, restituirea corpului lui Hector și întoarcerea la Troia în prezența Andromacăi, soția sa și a micuțului Astyanax, fiul său.

Ceea ce atrage atenția în mod deosebit sunt veșmintele purtate de către regele Priam și întregul său cortegiu. Putem observa mantiile purtate de către troieni, cămășile lungi, pantalonii strânși pe picior, dar mai ales căciulile de pe cap. Regele poartă căciulă dacică (vezi celelalte statui de conducători daci) și putem observa de asemenea șuvițele de aur cu care nobilii daci își legau părul, după cum aflăm din scrierile autorilor antici. Cei care alcătuiesc ambasada sunt acoperiți cu acele glugi de *Tarabostes* (vezi statuia unui Tarabostes de la Muzeul Național de la Roma). Pe acest sarcofag mai apar doi bărbați ce duc pe brațe corpul lui Hector. Aceștia fac parte din casta *Comatilor*, a treia castă, a oamenilor de rând, cei care nu purtau căciuli. În ultimul tablou îl avem înfățișat pe micuțul Astyanax (sau Scamandrios, după cum apare numit de către tatăl său, Hector, în *Iliada*), purtând aceeași căciulă dacică.

Aceste detalii vestimentare (și nu numai ele) ridică două supoziții plauzibile: troienii și dacii făceau parte din aceeași gintă, sau autorul acestei piese s-a inspirat după Columna lui Traian ori după statuile cu reprezentări de daci. Dar și în cazul celei de-a doua ipoteze se impune întrebarea: de ce s-ar fi ales tocmai modelul dacic?

Încercările de a răspunde la aceste întrebări și eventualele concluzii sunt prezentate în lucrarea integrală.

DATE DESPRE COMERȚUL ȘI INDUSTRIA DIN DACIA PREROMANĂ

Aurelian GOGULESCU

Luana TEODORESCU, Valentin MÎNDRUȚIU, Vladimir GUSIC

Autorii fac câteva considerații referitoare la viața economică din Dacia Preromană și schimburile comerciale, care au avut loc în acea perioadă a istoriei Daciei. După cum sugerează NICOLAE IORGA în magistrala lucrare „Scrieri Economice” (publicată într-o ediție exhaustiv și științifică de către doamna prof. univ. Dr. Georgeta Penelea) producția economică în Dacia Preromană ajunsese la un nivel care depășea nivelul de subsistență și permitea și schimburi economice, încă de pe vremea Agatârșilor și care au crescut după organizarea Regatului lui Burebista, astfel încât pe de o parte se făcea aprovizionarea din teritoriile limitrofe lor, a coloniilor eline pontice, îndeosebi cu grâu și mei (și în pofida interdicției cultivării viței-de-vie în Dacia Preromană și cu vin existând și amfore ceramice cu această utilizare, autohtone sau importate). Desigur și aurul constituia o ofertă dacică, pe care apoi cucerirea romană a transformat-o din ofertă, în pradă, având ca sursă un minerit activ, pe de altă parte unele produse erau exportate și în Moesia, așadar în aria transdanubiană. După cum arată Ion Horațiu Crișan anumite descoperiri numismatice din perioada Preromană îndreptățesc supoziția că schimburile comerciale preromane nu s-au rezumat la troc. În perioada succeselor militare asupra romanilor (obținute înaintea cuceririi Daciei de către Traian) de către daci și pactului defavorabil Imperiului, în vigoare în perioada domniilor împăraților Domițian și Nerva a funcționat un sistem de ajutorare tehnico-economică unilateral favorabil dacilor, ceea ce alături de ispita de a stăpâni sursele de metale prețioase și alte bogății ale Daciei a dus la războiul de cucerire a Daciei întreprins de către Traian, război grăbit și de incursiunile dacilor la sud de Dunăre. Oricum „Alea Jacta Fuit” încă cu mult înainte, când Iuliu Cezar decisese deja declanșarea cuceririi Daciei. Ar fi publicat oare și Cezar un „De Bello Dacico”, care să aibă un destin mai fericit decât lucrarea lui Traian?

În comerțul exterior al Daciei Preromane a existat conform lui Ion Horațiu Crișan și o importantă componentă a importului de produse în Dacia, probabil prin troc.

Dezvoltarea impetuoasă economico-comercială a Daciei Romane este, considerăm, un indiciu că aceasta a survenit pe un teren deja fertil în aceste domenii, adică încă din perioada Daciei Preromane.

NICOLAE IORGA, DESPRE MIHAI EMINESCU CA PRECURSOR AL IDEII ORIGINII NOASTRE DACICE

Dan Ion Predoiu

A existat o perioadă din viața lui Eminescu, când poeziile sale cu referire la originea dacică a poporului român i-au fost refuzate la publicare, cu excepția poeziei „Rugăciunea unui dac”. Dar în articolele de ziar Eminescu și-a exprimat argumentat convingerea privind originea dacică a poporului român. Nicolae Iorga, apropiat al lui Titu Maiorescu, deși adept al părerii privind originea latină a poporului român, văzând în ansamblu opera poetică și literar-istorică a lui Eminescu, îl laudă pe acesta pentru ideea originii **dacice** a poporului român, pronunțându-se în diferite rânduri asupra profunzimii analizei istorice făcute de Eminescu numindu-l fără șfială „istoric” și „gânditor de geniu”.

Nicolae Iorga spunea că:

„Eminescu e sinteza sufletului românesc din vremea netulbure.

Sinteza științei, cugetării, simțirii și instinctului acestui neam. [...] Omul Eminescu aducea cu dânsul din adâncul generațiilor care se succedă ceva foarte vast și foarte adânc. Iar locul unde se născuse îi dădea din cetățile și bisericile sale un sentiment istoric, de lungi înfrățiri seculare. [...] Opera lui întregă, ... (are) numai caracterul general românesc. E cel dintâi scriitor român care scrie către toți românii într-un grai pe care românii de oriunde îl pot recunoaște ca al lor. Eminescu e întruparea literară a conștiinței românești, una și nedespărțită. Aceasta e și valoarea lui politică, marea și covârșitoarea lui valoare politică...prin simbolul de unitate cuprins în ființa sa literară. Întemeindu-se pe tot ce simțim noi, el s-a ridicat într-un nebiruit avânt spre culmile culturii moderne. De aceea el e vrednic de o pomenire oriunde se luptă cu întunericul adânc și cu vântul vrăjmaș, o licărire din conștiința neamului”.

După 1976 apare „influența austriacă”, iar Iorga precizează: „**avem acum un istoric**”. „*Tot ce avem de la Eminescu sunt fragmente ale unui geniu împiedicat de a pune în valoare imensele lui posibilități. În Eminescu trăiește întreaga Europă metafizică. În adâncul sufletului său chinuit este ceva din deznădăjduitul Prometeu; are pentru nația română sentimentul unei mame iubitoare care-și pleacă privirile asupra copilului bolnav. Și pentru aceste sentimente de compasiune, față de tot ce formează istoria plină de suferințe a acestei națiuni, îi suntem recunoscători lui, și nu numai poetului.*

Eminescu are capacitatea de a reprezenta un întreg popor, în totalitatea sa. Într-adevăr, ce nu a cunoscut Eminescu din viața, faptele și gândul poporului său? Eminescu a fost cel mai autentic reprezentant al aspirațiilor românești, identificat în întregime cu poporul său, Eminescu a fost totodată un european al timpului său.

Eminescu făcea orice lucru din toată inima; așa încât nu e un rând din ce-a lăsat el care să nu merite o cercetare de aproape și o respectuoasă considerație”.

Pentru ca apoi să conchidă: „orice rând din Eminescu merită să fie tipărit”.

Părerea lui Eminescu despre originea dacică a poporului român răzbate din întreaga sa operă, poezii, articole de ziar, scrieri, note, teatru, etc.

În articolul „Labirintul istoriei noastre” (Ms 2257/24-27): „Noi românii, născuți și crescuți românește, abia ne putem strecura prin labirintul istoriei noastre”.

În același articol, Eminescu spune: „Era un popor brav acela care-a impus tribut superbeii împărătese de marmură a Romei. Era un popor nobil acela a cărui cădere te umple de lacrimi, iar nu de dispreț și a fi descendentul unui popor de eroi, plin de nobleță, de amor de patrie și de libertate, a fi descendentul unui asemenea popor n-a fost și nu va fi o rușine niciodată”.

Cu precauție, Eminescu se exprimă: „Căci nu ma-ndoiesc că sunt și români a căror străbuni au fost daci”.

În articolul „Distinguendum est” (29 iulie 1881) Eminescu, pledând pentru păstrarea elementului natural, autohton și de „emancipare națională”, spune: „Aprinși de-o instinctivă ură contra tuturor elementelor istorice și autohtone ale acestei țări, le-am văzut introducând în toate ramurile legi străine neadaptate nici intereselor, nici naturii ei. E o luptă comună, la care tot neamul românesc ia parte în mod instinctiv cucerind bucată cu bucată bunurile lui naționale. Azi e limba, mâine va fi poate organizația socială, poimăine biserica și școala, una câte una. Totul trebuie smuls din mâna acestor oameni c-o înăscută incapacitate de-a pricepe adevărul și lipsiți de posibilitatea patriotismului; totul trebuie dacizat carecum de acum înainte”.

Cu privire la caracterul viu al limbii, Eminescu spune: „A crede însă că un popor de zece milioane de suflete a fost compus numai din nătăngi și că n-au avut nici destul de auz nici destuă minte pentru a-și plăsmui o limbă cumsecade, a primi apoi ciudatul axiom, că numai domnii filologi sunt oameni cumți, care ne pot pune la cale teorii pe care le sug, între patru pereți, din degetul cel mic, o asemenea credință este o insultă pentru nația românească, care a vorbit și a scris bine și într-un fel și înainte chiar de a fi sămânță de filologi pe plaiurile Daciei lui Traian”.

Dovada că a existat inclusiv o scriere dacică a fost făcută recent prin descoperirea plăcuțelor de plumb de la Sinaia, prezentate în lucrarea sa de Dan Romalo, în care sunt cuprinse informații dinainte de cucerirea romană în Dacia.

Înțelegând sensul mesajului istoric transmis de luceafărul poeziei și al spiritualității românești văzându-se izolat într-o mare de păreri contrare, Nicolae Iorga se ruoe de acestea și la 45 de ani de la comemorarea trecerii în eternitate a poetului face o excepțională apreciere asupra corectitudinii viziunii istorice a lui Eminescu, cu privire la originea dacică a poporului român: „Eminescu stăpâna cu desăvârșire cunoștința trecutului românesc și era perfect inițiat în istoria prefăcută, nimeni din generația lui n-a avut în acest grad instinctul adevăratului înțeles al istoriei, la nimeni el nu s-a prefăcut, ca la dânsul, într-un element permanent și determinant al întregii lui judecăți. E uimit cineva astăzi, spune Iorga în 1934, după adăugirea unui imens material de informație și atâtor eforturi ale criticii, când constată cât știa, cât înțelegea acest om, și gânditorul politic trebuie să admire ce mare era puterea lui de a integra faptele mărunte și trecătoare ale vieții publice contemporane în maiestuoasa curgere a dezvoltărilor istorice. Nu e de mirare că un asemenea limbajiu, care ar fi onorat orice țară de veche cultură, n-a fost priceput de contemporani cu o pregătire așa de slabă, a căror minte nu se putea ridica la recunoașterea acelorași adevăruri eterne”, încheie Iorga.

Nicolae Iorga îl recunoaște pe Eminescu ca istoric și gânditor de geniu. Geniul lui ne-a ajutat să înțelegem, în ciuda interdicțiilor Romei, că noi românii suntem continuatorii marelui popor al geto-dacilor din bazinul hidrografic al Dunării.

UNDE A FOST KOGAEONON?

Silviu Dragomir

Localizarea Muntelui Sfânt al geto-dacilor încă este controversată – ne încredințează autorul. Unii specialiști l-au localizat în **Munții Orăștiei**, alții pe **Muntele Gugu**, alții în **Munții Bucegi** sau pe **Ceahlău**, dar și în **Masivul Cozia**, în **Masivul Bihariei**. Sarmizegetusa Regia a fost considerată capitala spirituală, sacră a geto-dacilor, căreia Traian, după ce a distrus-o, a înțeles să-i dea o „replică” la cca. 40 km distanță.

Autorul redă, succint, argumentația pentru primele trei localizări care, după părerea sa, „întrunesc cele mai multe sufragii ale cercetătorilor”. Nu exclude nici ipoteza capitalelor „itinerante” (ca în Evul Mediu: „capitala este acolo unde este regele”).

Conform argumentelor admise, Munții Orăștiei s-ar înscrie perfect în „acea aură de sacralitate” descrisă în izvoarele istorice. Dealtfel, din Evul Mediu și până azi asupra acestei zone și-au concentrat atenția prădătorii patrimoniului geto-dac.

După Al. Borza (lucrarea „**Sanctuarul dacilor**”), **Muntele Gugu** din Masivul Godeanu ar „concura” cu succes, în acest sens, Munții Orăștiei. Acest autor dă și o demonstrație filologică: cum s-ar fi ajuns de la **Kogaion** la **Gugu**.

Cel mai important susținător al localizării Kogaionului în **Munții Bucegi** a fost Nicolae Densușianu. Și autorul, dl. Silviu Dragomir, ține să invoce, atent, argumentele marelui dacolog.

Asupra **Masivului Ceahlău**, ca fiind Muntele Sfânt al geto-dacilor, s-au pronunțat multe personalități, unii fiind cercetători avizați, de la Dimitrie Cantemir la preotul arheolog Constantin Matasă sau ieromonahul Ioanichie Bălan.

Acest munte- atrage atenția autorul- este singurul care în tradiția populara a locului are și un hram al său.

Autorul studiului- ce va fi expus pe larg în Congres-, dl. Silviu Dragomir, adaugă și multe alte localități „concurrente” a fi fost „Kogaionon” (=”Muntele Înțelepților”) la geto-daci, dar domnia sa personal, luând în considerație „principiul ubicuității”, este de părere că acest munte, de fapt asemenea „munți ai înțelepților”, puteau fi „oricare dintre înălțimile” în apropierea cărora se aflau așezările geto-dacilor – opinie ce are marea șansă de a se impune. Autorul aduce, în plus, un argument neadus de altcineva până acum. Anume, că este de luat în seamă că la nunta ritualică a ciobănașului din Miorița, poporul, autorul colectiv al baladei, arată că au oficiat „Preoți munții mari...”

Ulterior, după creștinare, încheie domnia sa, credincioșii intrau în legătură cu Divinitatea supremă la cea mai apropiată biserică din preajma caselor/ satelor lor.

“LUPII DACICI” ȘI SF. PETRU

Prof. Dan Oltean

Scopul acestei comunicări este de a pune în evidență modalitatea în care s-au creștinat luptătorii daci din trupele auxiliare, recrutate fie din interiorul provinciei romane Dacia, fie din afara ei.

Metodologia de cercetare este pluridisciplinară, pe tot parcursul lucrării îmbinându-se metodele și datele specifice arheologiei, cu cele ale lingvisticii, etnografiei, mategiei, istoriei religiei, psihologiei colective, etc. În urma combinării acestui arsenal de metode, prin intermediul cărora am putut recupera nenumărate “piese” ale acestui puzzle istoric, reiese o concluzie foarte clară: luptătorii daci au fost creștinați masiv după secolul 4 d. Ch., sub semnul lui Sf. Petru. Sfântul creștin, apostolul

lui Christos, devine în toate împrejurările patronul spiritual și militar al lupilor.

Spre a demonstra această creștinare timpurie, aducem mărturie în primul rând dovezile păstrării acestor contingente foarte numeroase din luptătorii dacici recrutați după cucerirea romană, soldați care așa cum ne informează scriitorii antichității, și-au păstrat până și strigătele de luptă. Numele acestor *alae* și *cohorte* sunt păstrate pe lespezile de piatră și au fost descifrate de epigrafiști. Pe monedele romane emise în Dacia apare în secolul 3 d.Ch. balaurul dacic. Toate aceste date și multe altele vin în sprijinul ideii că dacii nu au dispărut din granițele fostei provincii romane Dacia. După retragerea romană asupra lor au venit agenții creștinării.

Pentru a-i creștina pe acești daci rămași la nordul Dunării biserica creștină a trebuit să le accepte propriile obiceiuri: patronul bisericii romane, Sf. Petru a devenit pur și simplu patronul lupilor, al luptătorilor dacici, acceptându-le vechile deprinderi de a mării sabia ori sulita. Astfel, la Bobotează Sf. Petru devine personajul central al sărbătorii. El împarte prada lupilor. În momentul botezului apelor, dracii ies din ele, iar lupii îi alungă. Cu alte cuvinte, lupii devin aliații creștinilor, împotriva dracilor. În nici o altă provincie creștinată nu se mai întâmplă un asemenea lucru. Pretutindeni, în afară de Dacia, lupul este echivalat cu dracul.

La Sf. Petru de Vară, apostolul creștin devine patronul balaurilor atmosferici și ai solomonarilor. Sf. Petru decide unde să cadă grindina și unde nu. Este a doua *interpretatio dacica* pe care o acceptă creștinismul la nord de Dunăre. Simbolurile dacice: lupul, balaurul, sunt preluate în simbolistica bisericii creștine și așezate sub patronajul ucenicului lui Christos. Creștinarea timpurie a ținuturilor dunărene a făcut posibilă această asimilare unică a simbolurilor unei religii de către o altă religie. În toate provinciile învecinate Daciei lupul și balaurul au fost dușmanii ireconciliabili ai crucii.

În timp ce asupra luptătorilor, a lupilor, a balaurilor acționează această forță a asimilării creștine, în schimb asupra a ceea ce ține de aspectele minore ale sărbătorilor dacice vechile tendințe rămân aproape neschimbate. Este vorba de zilele lupilor, de cei 7-8 Filipi ținută de femeile dace în cinstea animalului care domină anotimpul friguros. Aici magia a rămas precumpănitoare. Fără ajutorul nici unui sfânt creștin, femeile cinsteau ca pe niște divinități acești lupi necreștinați. Aceste datini magice țin probabil de ceea ce înconjoară atmosfera plecării lupilor dacici la război. Fiindcă dacii plecau la război la începutul iernii, femeile rămase acasă cinsteau lupii, stăpâni luptătorilor.

O altă problemă ce nu a fost îndejuns de bine administrată de creștinismul primar a fost frica de strigoi. Trecerea de la riturile de incinerare proprii dacilor, la cele de inhumatie specifice creștinilor a adus noi dificultăți în drumul sufletului

spre lumea ceaștă. Se credea și se crede și astăzi în multe regiuni ale României că atunci când sufletul mortului nu ajunge dincolo el se poate reîncarna chiar într-un lup: asupra celor bănuși de a fi strigoși se practicau vechile ritualuri de incinerare: li se ardea inima. Asistăm aici la un retard mental colectiv către vechile practici dacice, anterioare creștinismului, care asigurau plecarea sigură a sufletului spre cealaltă lume.

Păstrarea tuturor acestor obiceiuri, sărbători, credințe și datini de înmormântare legate de aspectele reciprocității dintre religia dacică și creștinism este confirmată și de cuvintele păstrate de vocabularul românesc. Numai în limba română sexul masculin este apelat prin cuvântul *bărbat*, care derivă din *barbă*. În toate limbile romanice *barba* a dat *barbar*. Este încă o dovadă în plus că dacii ce și-au menținut obiceiurile și înfățișarea au fost integrați social și militar de către noii stăpânitori. Numai în română din *lup* derivă cuvântul *luptător*. Prin urmare, dacii s-au bătut ca niște lupi, devenind asemenea lor, devenind luptători.

Concluzia ce se desprinde din acest studiu este că bărbații luptători daci au rămas la nordul Dunării și au acceptat patronajul spiritual al Sf. Petru, dar în același timp și-au păstrat înfățișarea, obiceiurile, sărbătorile și câteva din practicile de incinerare.

SISTEMUL DE FORTIFICAȚII GETO-DACICE DIN NORDUL ȘI PODIȘUL CENTRAL AL MOLDOVEI ÎN SEC VII Î.E.N - II E.N. ȘI ORGANIZAREA TERITORIULUI DE ATACURILE ALTOR POPOARE

Ing. Costel Ioniță

Din nordul până în podișul central al Moldovei cercetările arheologice au pus în evidență un sistem de fortificații ale geto-dacilor, formate din numeroase cetăți ca: Stăncești (jud. Botoșani), Brad și Răcătău (județele Roman și Bacău), Bâta Doamnei (Piatra Neamț), Cotnari, Moșna, etc.; rolul lor era de apărare a cetății propriu-zise, a teritoriului și al așezărilor getice deschise, de tip adunat, aflate în apropierea cetăților sau de-a lungul râurilor în zonele la care ne referim.

Descoperirile arheologice din cadrul necropolelor au pus în evidență, pe lângă numeroase obiecte de podoabă sau vase ceramice utilizate în cadrul ceremoniilor de înmormântare și diferite arme, piese de harnașament sau fragmente și piese întregi de echipament militar.

Acestea din urmă pot demonstra existența preocupărilor deosebite de organizare a armatei geto-dacice formată din unități de cavalerie și pedestrii ceea ce subliniază și existența diferențierilor sociale cât și o organizare politică, administrativă și economică în diferite etape din secolele VII î.e.n - II e.n.

Asemenea dovezi probează admirația scriitorilor antici, contemporani cu geto-dacii, în operele lor, care îi situează pe strămoșii poporului român alături de cele mai vestite neamuri ale Europei.

OBSERVAȚII ASUPRA UNOR ASEMĂNĂRI DE LIMBĂ ÎNTRE POPOARE FOARTE DIFERITE: ROMÂN, EVREU, CHINEZ, HAUSA, QUECHUA, ș.a.

Emanuel Florin Ganciu

Comunicarea al cărei rezumat îl prezentăm nu este o lucrare filologică propriu-zisă, ci se dorește a fi încă un semnal pentru specialiștii în domeniu, dar și pentru publicul românesc mai larg, preocupat atât de probleme de limbă cât și de cunoașterea adevăratei sale identități.

Lucrarea aduce un număr mare de elemente inedite apărute odată cu compararea, inițial, prin simpla alăturare a unor termeni asemănători ca formă și sens din limbi considerate anterior fără nici o legătură filogenetică. Asemănările sunt suficient de numeroase pentru ca analizate statistic să fie eliminată problema întâmplării.

Premiza de la care s-a plecat a fost că a existat un popor primordial, matca, din care provin toate popoarele actuale (și

cele dispărute), popor care a avut o limbă, o credință, o cultură și un mod de operare abstractă, prin simboluri, din care trebuie să fi rămas urme mai mult sau mai puțin numeroase, ceea ce constituie o zestre comună care trebuie cunoscută.

Scopul lucrării este de a pune în discuție posibilitatea de a hotărî caracterul unei limbi, doar pe baza asemănarilor cu limba (limbile) poporului (respectiv popoarelor) cu care poporul al cărui idiom este analizat a fost în contact o anumită perioadă istorică.

Nu sunt contestate influențele lingvistice care, evident, apar în relațiile dintre diferitele grupuri umane, dar care nu pot schimba în mod esențial caracterul unei limbi.

Un popor, în cadrul relațiilor de putere cu unul sau mai multe neamuri, se impune, supraviețuiește sau dispare, prin asimilare sau extincție. Dar, în urma acestor confruntări – pe diverse planuri – nu apar alte popoare și limbi, ci ele dispar sau își continuă existența păstrându-și identitatea, dar pe o altă treaptă de dezvoltare. Pot apărea, în anumite condiții de context istoric și de izolare ale unor populații aparținând aceluiași popor, dialecte și graiuri, dar nu limbi noi. Teoriile contrare acestor afirmații nu sunt decât un evoluționism darwinist transferat în lingvistică. Evoluționismul, darwinist sau nu, s-a dovedit a fi fals în urma a numeroase cercetări matematice, genetice, paleoantropologice, geologice, ș.a. Evoluționismul aplicat la aceste domenii, inclusiv cel al formării limbilor, nu are o bază științifică reală și n-ar trebui să cedeze locul adevărului. Știința trebuie să slujească adevărului, iar nu adevărul să fie subordonat și adaptat științei. Romanitatea limbii și a poporului român – și a altor limbi și popoare europene – a devenit un mit ridicat la rangul de dogmă. Miturile nu au ce căuta nici în știință și nici în credința adevărată. Iar dogmele fiind adevăruri de credință fundamentale descoperite prin intervenție dumnezeiască, nu sunt proprii științei care operează prin rațiunea discursivă.

Metoda folosită a fost explicarea creaționistă a apariției, dezvoltării și diversificării limbajului și chiar a degenerării lui.

Argumentul biblic: poporul primordial și apoi cele provenite din el, în urma amestecării limbilor, sunt urmașii supraviețuitorilor cataclismului diluvian petrecut la nivel planetar.

Argumentul științific, raționalist: nucleul uman primordial dovedit ca existență prin cercetări genetice a avut un mod de comunicare inițial care, apoi, s-a diversificat, amplificat și complicat, existând posibilitatea să rămână anumite urme până astăzi (inclusiv în limbile moarte cunoscute).

Argumentul științific concret bazat pe observație directă apoi pe analiza a numeroase cuvinte cu forme și sensuri identice sau asemănătoare unor popoare care să nu fi avut contacte directe timp de mii de ani sau dacă au avut ele să nu fi fost determinante pentru caracterul limbilor respective.

Argumente de altă natură decât cel filologic: concordanțe etnografice, mitologice, ș.a.

Materialul studiat l-au constituit limbi ale unor popoare foarte diferite ca rasă, localizare în spațiu, cultură, grad de civilizație, istorie: român, evreu, chinez, incaș, hausa (Africa de Vest), dar și limbi moarte ca: latina, sanscrita, slavona, gotica și sumeriana.

S-au cercetat cuvinte și familii de cuvinte cu forme (radicali, morfeme-lexeme) și sensuri primare sau derivate asemănătoare.

S-au studiat termeni care se referă la: ocupații, obiecte, forme gramaticale (sufixe, prefixe, ș.a) etc. comune popoarelor luate în discuție, într-un număr semnificativ statistic.

SIMILITUDINI PESTE TIMP ȘI SPAȚIU

Cercet. șt. Lucreția Eugenia BREZEANU

Cele mai valoroase vestigii ale erelor trecute sunt construcțiile. Studiindu-le putem afla foarte mult despre nivelul tehnico-economic al celor care le-au realizat. Dar astfel de vestigii sunt la vedere, iar altele de-a dreptul ascunse... chiar și specialiștilor.

La venirea fanarioților, aceștia au constatat cu stupeoare că modestele case tradiționale românești seamănă ca organizare spațială, surprinzător de mult, cu celebrele temple antice grecești. Istoria arhitecturii și a construcțiilor ne prezintă faptul că templele grecești au fost inspirate de templele egiptene. Un fapt derutant este că unele construcții de cult din evul mediu românesc (bisericele ortodoxe) seamănă cu templele egiptene. Pictura interioară și exterioară și coloanele masive ale templelor egiptene se regăsesc și în locașurile de cult ortodox, în special, la celebrele mânăstiri din nordul Moldovei, celebre tocmai pentru acest fapt. Putem concluziona că a fost un vechi centru comun de „iradiere culturală” și cultică pentru toate cele trei civilizații consacrate: egipteană, greacă și traco-getică.

Un alt aspect este și prezența în picturile așezămintelor de cult ortodox a unor scene mitologice ale anticului Egipt: *scenele iadului de pe biserici îl au pe Apopés și pe Set, iar Iisus este reprezentat asemenea lui Osiris (Osi-Ra).*

În scrierile celebre ale antichității Dunărea este comparată adesea cu Nilul. Dunărea, Danubius partea dintre izvoare și cataracter și Istru de la Cataracte până la Pont conform cu Strabon, „*Geografia*“ VII/III este apreciată de Seneca în „*Probleme de istorie naturală*“, astfel:

„Unii cred că și **fluviile, a căror natură nu poate fi explicată** s-au născut o dată cu lumea (!) ca de pildă, Istrul și Nilul, **fluvii imense și prea importante spre a se putea spune că au aceeași origine ca celelalte.**“

Nilul însă se presupune, din interpretările actuale ale scrierilor, că este lucrat, construit artificial de la izvoare la vasta deltă. Din documentele aflate la Biblioteca Vaticanului rezultă că Dunărea este prelucrată numai de la Cazane până la Deltă. Astfel, un fluviu care venea din M-ții Pădurea-Neagră și se vărsa în M. Adriatică, a fost deturnat spre M. Neagră, pentru a se crea o arteră importantă a vechii Europe. Sunt scrieri care atestă că în vechime Dunărea avea o deltă formată din 5 brațe principale.

Cine a făcut această lucrare și pentru ce nu se știe, dar Maximus din Tir, în „*Discuții*“ afirmă: „între fluvii, cea mai plăcută priveliște oferă Nilul, dar nu din pricina belșugului de ape, căci și Istrul **poate purta corăbii mari.**“

Studii geodezice au indicat că traseul firesc în zonă al Dunării ar fi cu totul altul prin zone mult mai joase și mult mai ușor accesibile decât traversarea unui lanț muntos.

Surprinzător este că Dunărea este singurul fluviu al lumii care are pe parcursul său două nume consacrate. Dunărea de la izvor la Porțile de Fier – Cazane și de aici la Deltă este Istru. Din scrierile lui Pliniu cel Bătrân (*ISTORIA NATURALIS, Enciclopedia cunoștințelor din antichitate*, volumul *Antropologia. Zoologia, Cartea a IX-a. Animale acvatice*, cap. 52) din care aflăm că numai pești *trichiae* după ce hibernează în Marea Egee, primăvara pătrund în Pont, **se afundă în fluviul Istru și din el prin canalele lui subterane înoată la vale în Marea Adriatică** și se văd (acolo) coborând în mare și niciodată urcând din ea.

Dacă această lucrare de unire a două fluviu, cel care izvora din M-ții Pădurea Neagră și se vărsa în M. Adriatică cu cel care aduna apele curgătoare din sudul M-ților Carpați, a fost executată de „om“ este evident că a necesitat un volum imens de muncă și un înalt nivel tehnic pentru realizarea unei astfel de lucrări care se evidențiază și printr-o perfectă integrare în natură.

SACRALITATEA MASIVULUI CEHLĂU

Silviu Dragomir

Continuând, de fapt, o comunicare anterioară despre Ceahlău ca Munte Sacru al geto-dacilor, munte pe care credincioșii zalmoxieni din împrejurimi dar și mai de departe se adunau o dată pe an pentru a fi cât mai aproape de Divinitatea supremă, efectuând și anumite ritualuri de mulțumire și slavă, autorul arată cum pe acest munte impozant din Carpații Răsăriteni, această adunare anuală a continuat să aibă loc și în era creștină, ca „Sărbătoare a Muntelui“, sacralitatea zalmoxiană „cuplându-se“ firesc la sacralitatea creștină, ca un tot organic al dreptei credințe a poporului nostru.

În comunicarea extinsă, pe care o va prezenta la Congres, autorul, participant el însuși la „Sărbătoarea Muntelui“ pe Ceahlău, aduce interesante date și detalii. Comunicarea este, totodată, și o pledoarie pentru considerarea la adevărata valoare a acestei duble sacralități, care dă o mare vechime, originalitate și forță credinței poporului român.

VALAHII, FACTOR DE CONTINUITATE ÎN ISTORIA UNIVERSALĂ

Maria Ciornei

Pelasgii, sau protodacii sunt cei mai vechi locuitori ai vechii Europe, după unii cercetători, chiar cei mai vechi locuitori ai Terrei (D. Bălașa-Noi nu suntem urmașii Romei); anticii îi numesc și hiperboreeni.

Valahii, descendenții acestora, sunt menționați încă în mitul biblic, în Cartea Genezei. E vorba de țara Havila, care e înconjurată de râul Fison; avem în vedere timpul biblic dinainte de deriva continentelor.

Evident lexemul Havila este anagrama cuvântului Vlahia. Se pune problema unde este Fisonul? Despre acesta și despre locuitorii de pe malurile lui – fisoniții, vorbesc și Efrem Sirul și Severin, episcop de Gabala, dar și o lucrare anonimă din sec. V, VI e.n.

Cei mai vechi locuitori ai acestei țări se numeau aviii, și despre ei vorbește și Homer în „Iliada“. Studiul demonstrează

acest lucru prin argumente lingvistice și istorice. Anticii îi semnaleză sub denumiri diferite, care arată evoluția, în timp, a lexemului, ei apar și în sec. al V-lea î.e.n., la Tucidide, și în secolele I și al II-lea e.n.

În sec. al VI-lea e.n. Procopiu vorbește de aceștia, trimiși să construiască o mănăstire – fortăreață pe Muntele Sinai; în sec. al XX-lea, Marcu Beza întâlnește încă urmași ai lăhilor, care știau că vin din țara Lah și că au fost creștini. **Lahii** sunt (**h**)avii-lahii, cunoscuți mai târziu doar sub denumirea de lahi.

Atestarea valahilor

Cercetătorii contemporani, sau din ultimele două secole, găsesc menționat lexemul **valah** abia la sfârșitul sec. al X-lea (Kedrenos-976) - vezi Lucian Pavel (Despre semnificația cuvântului **valah**).

Există documente, semnalate la Muntele Athos, manuscrise, care arată că despre acești **vlahi** se vorbește încă din secolul al VIII-lea, *cu două secole și jumătate mai devreme decât se crede, dar și în sec al IX-lea, și la începutul sec. al X-lea și al XI-lea*. Studiul nostru vorbește lămuritor despre acestea.

Denumirea valahilor în deosebite timpuri

Din antichitate și până în epoca modernă ei sunt consemnați cu denumiri apropiate, în funcție de aparatul fonator al vecinilor.

Majoritatea cercetătorilor susțin că etimonul comun al acestor etnonime este lexemul germanic *walach*, ori celticul *walh*.

Considerăm ca etimon comun, un alt lexem, urmând a demonstra aceasta, bazându-se pe vechimea și răspândirea largă a acestuia.

Taina tainelor

Se pune întrebarea: care este însă etimonul cuvântului **V(A)LAH** ?

Problema nu e nouă; mai toți istoricii și-au pus-o V. Kernbach (Universul mitic al românilor) spune ferm „nu știm cum se autodenumeau străromânii, etnonimul de azi e o generalizare târzie.”

Gh. Brătianu chiar susține că termenul e subiect de controversă (O enigmă și un miracol istoric-poporul român) - „lui nu i se poate da un etimon.”

D. M. Pipidi îi atribuie origine celtă (Dicționar de istorie veche a României), „Dicționarul Enciclopedic” (Bucur. Edit. științifică, 1998) găsește acest etnonim de origine germană.

Fugariu Florea (șC. Ardeleană - Bucur. 1970 vol. III, PAG.35), vorbește de o origine slavă.

Cercetatori ai religiilor și ai istoriei vorbesc de prestigii extraordinare al acestui cuvânt care a dus la apariția lexemului **valah**.

Iată ce spune S. Coril (Valahii în Caretea Genezei): „și totuși, termenul care a stat la originea cuvântului **valah**, trebuie să fi avut un prestigiu deosebit, pentru că altfel nu se poate explica extraordinara forță de iradiere a acestui nume, din Caucas până la Vatican, și din Peninsula Sinai, până în Germania, fără a mai vorbi de aria culturală bizantină.”

Cu adevărat acest cuvânt ascunde în spatele său un prestigiu uriaș, demonstrând totodată existența neîntreruptă a locuitorilor celor mai vechi din lume, consemnați și de Biblie, cu ascendență până în mitul Marelui Pelasg, Cel Negru, sau Cel Ceresc, ori Cel Nobil, simbolul unei civilizații, veche de zeci de milenii. Etimonul cuvântului **valah**, va face lumină în istoria daco-românilor, dar și în cea universală.

Vom argumenta, pe baze științifice, istorice și lingvistice, propunerea pe care o facem pentru acest etimon.

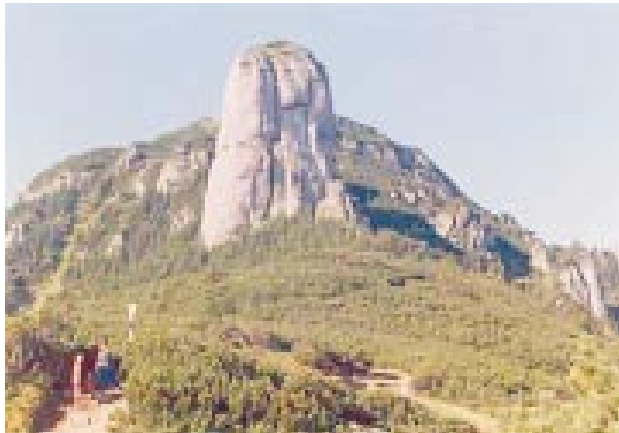
Credem că demersul nostru va convinge că valahii-daco-români sunt un factor de continuitate a istoriei noastre, și a celei universale.

Vom spune adevăruri, care fac lumină în trecut, dar și justifică prezentul, restituind națiunii române demnitatea, la care au atentat și încă o mai fac așa-ziii istorici, mânați de alte interese, decât evidențele istorice.

În ce ne privește, credem cu tărie că va veni ziua când copiii noștri și copiii copiilor noștri vor trăi mândri de neamul lor și de cei care, ca genialul N. Densusianu, și-au închinat viața, pentru a lumina calea spre adevăr, ce ar trebui cuprins cu dreptate, până, sau mai ales, în manualele școlare.

Dacă a fost un singur Kogaion, acesta a fost Masivul Ceahlău

Maria Crișan

Așa cum am subliniat și cu vreo șase ani în urmă, în comunicarea mea prezentată la cel de-al VIII-lea Congres Internațional de Studii Sud-Est Europene (București, sept. 1999) – *L'Ubicuite des Geto-Daces*, precum și în cea din 8 nov. 2000, în cadrul L.R.D. (publicate apoi în 2002-2004), o fac și acum pornind de la *Istoriile* lui Herodot (c. IV 48-49 și 94-96): în cap. 48-49 istoricul, delimitând țara *Sciților*, trece în revistă și apele și munții și cetățile mai importante. în cap. 94-96 Herodot vorbește despre credințele și muntele sfânt Kogaionon (bănuim că este un cuvânt traco-geto-dac pentru că nu se află în Bailly) sediul lui Zamolse și al preoților lui renumiți în întreaga antichitate pentru evlavia lor; din muntele acesta a izvorât o apă purtând același nume.

În memoria locuitorilor de pe Valea Bistriței, unde eu am petrecut o parte din copilărie și adolescență (chiar la poalele Ceahlăului), acesta se numise în vechime *PION* sau *PăUNA*. Numele de Păuna era încetățenit inclusiv în Buhalnița – comuna natală a mamei mele dar și a remarcabilului jurist prof. univ. și renumit diplomat *Victor Cădere*, al cărui părinte *Gheorghe Cădere* fusese peste 50 de ani dascălul școlii din Buhalnița. Victor Cădere fusese coleg cu mama mea și rudă prin alianță. După refugiul din Bucovina în Moldova – 1944-1946- am luat lecții de franceză (eram în cl. a II-a de liceu) și am început și studiul limbii engleze cu ilustrul profesor și diplomat, el aflându-se între două pușcării.

Așadar, am primit informații mai întâi de la înțeleapta mea mamă, de la onorabila familie Cădere (bătrânul Ghe. Cădere încă mai era în viață), de la „Prostul satului” care era un adevărat înțelept și de la care am deprins și slovele chirilice, de la mulți alții dar și de la un moșneag care cutreiera satele cărând în spinare saci cu plante medicinale printre care și *Limbă Vecină*, un panaceu care s-a găsit decât de ciobani și de acel moșneag, pe Ceahlău și în anumite locuri sfinte.

De la el am învățat istoria multor pietre de pe Ceahlău și de la poalele acestuia: asemenea persoane mi-au fost dascăli de preț privind *Ceahlăul* plus mintea mea iscoditoare. Această „piramidă uriașă” cum o numesc o într-o din poezii, văzută de pe pârâul Buhalnița seamănă perfect cu o păuniță uriașă, așa că i se potrivea mai curând numele de *Păuna* (primul care s-a zărit după Potop, povesteau localnicii), decât cel de *Pion* (care după etimologia latină înseamnă gras, grasă, și care nu ni se pare deloc convingător).

Apa izvorând din munte și purtând același nume cu acesta, despre care relatează Herodot (c. IV, 94-96) poate fi identificată cu afluentul drept al Bistriței, numit *Izvorul Muntelui*, iar satul a luat același nume cu pârâul, adică în locul în care el se varsă în Bistrița. Ceahlăul are două vârfuri – *Panaghia*, însemnând în elină „cu totul sfântă” și *Toaca* (2004 m, nume predestinat căci înainte de a fi Toacă era locul de unde se *buciuma*, anunțând o invazie de dușmani). Faptul că *Ceahlăul* face parte din *Carpații Orientali* care se mai numesc și *Carpații Dacici*, m-a făcut să cred că aici trebuie să fi ființat și un palat al lui Burebista sau Decebal sau, în orice caz, un punct de observație foarte important, de unde se dădea semnalul în caz de primejdie, căci, atunci când e senin, de pe vârful Toaca se poate vedea, spre nord-vest, nord-est, până la Iași și Cetatea Albă, iar spre sud-vest – Constanța (am văzut cu proprii mei ochi, repetat, aceste orașe, căci am urcat masivul de vreo 12 ori dar numai de vreo 4 ori a fost senin); *Legenda babei Dochia cu cele 20 de oi*, un adevărat complex sculptural este viu păstrată în memoria localnicilor (la rugămintele ei fierbinți către Zalmose, a fost împietrită împreună cu turma sa, spre a nu cădea vie în mâinile romanilor); Dimitrie Cantemir relatează în *Descriptio Moldaviae* ca despre niște minuni, atât despre zarea cuprinsă cu ochii de pe Toaca cât și despre sora lui *Decebal, Baba Dochia*. Un alt motiv care mă determină să văd în *Ceahlău* Kogaiononul lui Herodot este și prezența, în jurul masivului, a numeroase schituri și mănăstiri, amintind de pioșenia geto-dacilor care

erau dați de exemplu și de către *Josephus Flavius* în *Antiquitates Judaicae*, explicând cititorului pioșenia călugărilor *essenieni*; flora cu totul aparte de pe Masivul Ceahlău, i.a. și *Limba Vecină* – ne duc cu gândul la cognomenul dat de Herodot lui Zalmose, cel de „zeu medic” iar preoții lui, călugării geto-daci, erau toți medici fără de arginți; *serbarea muntelui*, extrem de fastuoasă, amintind de *Marile Dionisiacee*, în ziua de 6 august, este specifică numai acestui Munte. Ea a căpătat și o conotație creștin-ortodoxă, *Schimbarea la față a Maicii Domnului*, când cerbul urinează în Bistrița și, deci, oamenii nu mai au voie să se scalde. Iată rațiuni suficiente- cred eu, spre a susține că Masivul Ceahlău este același cu *Kogaionon*-ul lui Herodot.

Nu-mi e clar de ce denumirea de Ceahlău este explicată de unii filologi prin cuvântul maghiar *CSAHLO* – însemnând *vultur auriu* și strigătul lui, care, e drept, trăia pe Ceahlău. Posibil ca acest cuvânt elin *Kogaionon* să fie autohton și nu elin, iar Herodot să-l fi luat de la ei (legătura cu elina posibil să o fi făcut Herodot cu un verg elin însemnând *a striga*).

TĂBLIȚA NEOLITICĂ SCRISĂ DE LA TĂRTĂRIA, NUMITĂ ȘI “TĂBLIȚA –SOARE”.

ASPECTE NECUNOSCUTE PÂNĂ ACUM. RITUALURI PRE- CREȘTINE.

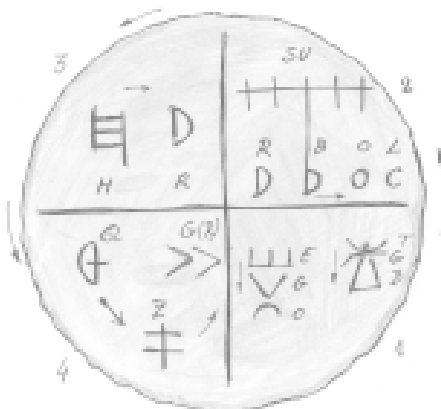
DESCIFRARE, CITIRE, INTERPRETARE. O ADEVĂRATĂ “CAPSULĂ A TIMPULUI”

Dipl. Ing. Eugen Rău

Artefactele aparținătoare culturii Vinca, foarte multe din ele purtătoare ale unor înscrisuri au fost și vor fi obiectul unor discuții aprinse. Majoritatea lor poartă semne, dar care probabil nu aparțin unui sistem de scriere finit. Câteva din ele însă, la cea mai sumară analiză comparativă pun în evidență existența unuia, în pragul finalizării sau chiar finit, însă nedescifrat. Această din urmă ipoteză din păcate este susținută mai degrabă de o minoritate a comunității științifice decât o majoritate. Dar descoperirile majore și punctele de cotitură de multe ori au fost opera unor individualități. Descifrarea scrierii lineare B, a celei egiptene și a altora precum și descoperirea unor stele și planete au fost făcute mai întotdeauna de individualități și nu de colective de cercetători. Pentru a intra în rândul unei scrieri propriu-zise există mai multe criterii științifice absolut necesare de a fi îndeplinite cum ar fi gradul de repetabilitate de exemplu. Ce păcat că nu există mai multe de acest tip în discuție. Poate că urmează în viitor să fie scoase la suprafața pământului.

Nucleul și centrul de greutate al acestei lucrări, se constituie în jurul faptului că asemenea semne/ litere au fost folosite pe scară extrem de largă, (este adevărat în perioade mai târzii). De reținut că lucrarea nu își propune stabilirea și statuarea locului de origine al celei dintâi scrieri din lume, oriunde ar fi putut să fie.

Lucrarea are ca obiect doar descifrarea sau dacă vreți să-i spuneți citirea acestei tăblițe. În situația ipotetică că ar fi singură și unică pe acest pământ, eu nu pot schimba această situație cu nimic. Este posibil ca fiind aplecat asupra operațiunii de descifrare, ca unui meseriaș oarecare să îmi scape unele aspecte cu implicații majore în apariția și evoluția acestei ființe neastâmpărat mișcătoare, cunoscătoare și tot timpul în transformare și dezvoltare care este omul. Eu sper ca această lucrare să nu fie luată ca o pretenție de a afirma o poziție de autoritate și de ultim cuvânt în acest domeniu, ci dimpotrivă să constituie o incitare, o chemare de ajutor pentru a lămurii aspecte esențiale legate de dezvoltarea umanității. Trebuie să rețineți că posibilitățile mele, chiar cu toată dăruirea de care sunt capabil, sunt limitate de capacitatea unei singulare și simple individualități.

Jurământul de la Strasbourg și Limba Română

O abordare nouă a Dacoromânei primului mileniu (sec. VI-IX). Cazul Torna, torna fratre

Gheorghe Gavrilă Copil

În legătură cu propoziția dacolatina **Torna, torna fratre**, atestată în sec. VI d. C., **Carlo Tagliavini**, în tratatul său **Originile limbilor neolatine**, a preluat „reexaminarea” făcută în anul 1942, de ungurul **M.Gyoni**, care susține că în textul lui **Teofilact** se găsește **torna, torna**, iar **fratre** apare doar în două din totalul manuscriselor, deci trebuie să fie considerat ca o modificare ulterioară a lui **frater**.

Datele problemei arată că spre sfârșitul secolului al VI-lea, dacolatini din Dacia (România) de sud-est, împreună cu micile garnizoane locale opuneau o rezistență impresionantă în fața avarilor. În această vreme de domnie a împăratului Mauricios, forțele imperiului roman erau angajate într-un război cu perșii. Comentiolus, comandantul Traciei, cu puținele trupe de care dispunea, obține o victorie la Zaldapa și alta la Tomis, deci chiar pe teritoriul României. O coloană, condusă de generalul Castus, care s-a desprins de pe terenul principal al operațiunilor militare, aventurându-se în urmărirea avarilor, la nord de Dunăre, fu zdrobită. Comentiolus, în această situație, ordonă retragerea, strategică, în Munții Haemus (Balcani). Baian și avarii săi pătrund în Tracia. Avarii se resfiră după pradă. Acesta e momentul pe care îl alege Comentiolus pentru a-i zdrobi. În plină noapte, generalii Comentiolus și Martius își pun ostașii în marș, urmând ca în zori să strivească tabăra lui Baian. În timpul acestui marș, din anul 587, unei vite de povară îi atârna încercătura, iar un camarad graiește stăpânului animalului, în limba părintească, să se întoarcă, să îndrepte sarcina: **Torna, torna fratre**, dar stăpânul animalului nu a luat în seamă cuvintele camaradului său, însă oștenii, auzindu-l și închipuindu-și că dușmanii dau peste ei, au luat-o la fugă, strigând **torna, torna**. S-a produs mare dezordine. În același timp fugeau și avarii, îngroziiți de apariția neașteptată a oștenilor lui Comentiolus, dar în direcția opusă. Acestea sunt transmise posterității de către **Teofilact** (610-640) și de către **Teofan** (născut între 741-775, încetat din viață pe la 817). Se știe că după lupte dârze, victoria a fost de partea imperiului roman, care i-a alungat pe slavi din Tracia și i-a învins pe avari, în fața Adrianopolului, în anul 587, respingându-i peste Dunăre. Armata lui Comentiolus nu era constituită din trupele imperiale, ci din localnici, în urma chemării la arme, pe care generalul le-o adresează, după ce avarii cuceriseră o parte din orașele dunărene. E vorba de localnicii dacolatini de pe ambele maluri ale Dunării, care în chiar acele vremi aveau, la fața locului, zeci de centre episcopale, inclusiv Arhiepiscopia Iustiniana Prima. Dar aceste rânduri sunt doar un rezumat al studiului, în care contextul cultural și istoric, pentru dacolatini și galolatini acelor vremuri, este mai pe larg.

În sprijinul cuvântului **fratre**, ca fiind în manuscrisul original al lui **Teofan**, nu **frater**, cum apare în cele mai multe copii ale operei acestuia, trebuie să avem în considerare manuscrisele cele mai vechi, mai aproape de timpul redactării originalului, nu cele mai târzii. Cele mai vechi manuscrise, în care există forma **fratre**, sunt manuscrisele **Parisianus Regius 1711** și **Vaticanus 978**, primul din sec. XI, iar al doilea, din sec. XI-XII. Aserțiunea noastră este bine susținută documentar. Manuscrisele mai târzii sunt susceptibile de tendința unei erori. Așa, probabil în sec. XV-XVII, cineva a însemnat pe marginea textului lui **Teofan**, după ms. **Vaticanus graecus 978**, f. 140, verso, **Torna, torna frater**, redând astfel, cu litere latine, ce era scris cu grecești, **Torna, torna fratre**. Norocul nostru a constat și de data aceasta, păstrării textului original, cu litere grecești. Pentru acest lector, poate un învățat umanist apusean, **fratre** îi apărea ca o greșeală. Așa ne explicăm de ce în manuscrisele mai târzii, ale istoriei lui **Teofan**, în loc de **fratre** (barbarism), aflăm **frater** (latina cultă). Caracteristică pentru această tendință ne apare traducerea latinească a istoriei lui **Teofan**, făcută de **Anastasius**, bibliotecarul papei, care, în nici un chip nu poate fi un argument în sprijinul formei **frater**, căci ori **Anastasius**, ori copiii acestei traduceri vor fi îndreptat textul, conform latinei culte, înlocuind **fratre**, cu **frater**. Numai că **fratre** este din vorbirea obișnuită a ostașilor de rând din sânul Neamului dac, de la sfârșitul sec.VI. Dacă ar fi fost vorba de o conversație în lumea cultă, a înaltei ierarhii bisericești de la Roma (sec. XI-XVI), desigur, s-ar fi consemnat forma **frater**. Copiștii, se vede, erau oameni cultivați, scriind în alte locuri, decât în cele în care se petrecuseră evenimentele consemnate de istoricii greci. Dar acești istorici greci trăiseră în Balcani și au fost bine documentați asupra realităților carpto-balcanice. Este evidentă eroarea de a-i

considera pe băștinașii dacolatini, dar nu numai pe ei, ci pe toți latinii orientali (tracii și dacii), de la Dardanele, până în Ardeal și Moldova, că vorbeau cu frater, ca în limba operelor lui Cicero. De această eroare nu a fost scutit nici **C. De Boor**, editorul din 1887, al manuscriselor lucrărilor celor doi istorici greci. Eroarea, uneori, se perpetuează, prin folosirea acestei ediții, rămasă până azi, prestigioasă.

Corectarea cuvântului **fratre**, din istoria lui **Teofan**, respectiv din limba dacolatină, după normele limbii latine literare, nu se poate face unilateral, fără a se aplica aceeași corectare cuvântului **fradre**, din textul **Jurământului de la Strasbourg**, din limba galolatină. Dar cum nimeni nu a încercat așa ceva, în raport cu Limba Franceză, apare cu toată limpezimea, părsirea domeniului științei, de către cei ce au încercat eliminarea cuvântului **fratre**, din Limba Română a primului mileniu de d. C. Istoria lui Nithard, în care e consemnat textul galolatin (**fradre**), s-a păstrat într-o copie de la sfârșitul secolului al X-lea, deci de după un secol și jumătate, copistul fiind considerat foarte fidel. Nithard a încetat din viață în anul 844. Teofan a încetat din viață în anul 817. Istoria lui Teofan, în care a consemnat textul dacolatin (**fratre**), s-a păstrat în copiile din secolului al XI-lea și din sec. XI-XII. Nici fidelitatea acestor copiiști nu poate fi pusă la îndoială. Nithard știa foarte bine latina, dar nu corectează **fradre**, cu **frater**. Nici Teofan, având în vedere pe **fratre**, din secolul al VI-lea, nu îl corectează cu **frater**. Însăși istoria lui Nithard este un argument, prin analogie, al autenticității frazei dacolatine.

Este pentru prima dată când s-a avut în vedere textul **Jurământului de la Strasbourg**, într-o cercetare științifică, în legătură cu limba vorbită de strămoșii românilor, în sec. VI.

MITUL SARABHA ÎN SIMBOLISTICA TEZAUROLUI DE LA AGIGHIOL

Gheorghe Șeitan

Existența unei caste sacerdotal-regale dacice, numită Basarabha se poate susține și arheologic, așa cum vom încerca să arătăm, propunându-vă o interpretare a unei unități decorative din cadrul tezaurului de la Agighiol-Tulcea. Ceea ce nu s-a observat până în prezent, de către specialiștii în arheologie, este faptul că în simbolistica decorativă a tezaurului, ce datează din secolul al patrulea î.e.n., se află un mit indo-european foarte important, cunoscut sub numele de Sarabha. El este reprezentat, de mai multe ori pe cupele de argint, așa cum a fost descris în literatura vedică și cea tantrico-buddhistă, adică printr-un cerb fabulos, având opt picioare în loc de patru. Pornind și de la ceea ce înaintași ca N. Demosianu și B.P. Hașdeu au arătat cu privire la casta Sarabilor, studiul vine cu noi argumente în a demonstra că voievodul Basaraba-întemeietorul- nu trebuie căutat în evul mediu creștin ci în perioada dacică de dinaintea lui Burebista. Se demonstrează că tradiția sacerdotal-regală s-a păstrat nealterată la daci și ea a ieșit la suprafață după un mileniu de la agresiunea romană, de data aceasta sub o haină creștină. Cumularea de către Basarabii getici a ambelor funcții- cea sacerdotală și cea regală- corespunde celor două funcții de rege și zeu îndeplinite de Zalmoxis. Prin urmare, regele înmormântat la Agighiol-Tulcea în urma cu 2400 de ani era un rege get aparținând castei Sarabha, ca dovadă fiind reprezentarea mitului în cauză pe cupele de argint ce i-au aparținut. Sunt argumente ce susțin existența pe teritoriul Daciei, în perioada hiperboreană, a unui centru spiritual universal, condus de un monarh-sacerdot, numit Basarabha. Deci, nu există nici o ruptură între societatea feudală valahă și societatea geto-dacică, iar cei care au văzut în numele Basarabha o etimologie cumană au greșit. Lingvistic, Basarabha este un cuvânt compus din "bha"-lumină și Sarabha, adică Sarabha-Lumina, monarhul înțelept care răspândește lumina spiritului. Basarabha este voievodul-bodisatva, care luminează calea norodului, precum cerbul Sarabha, spre un teritoriu mirific, care, în sens istoric constituie mitul întemeierii statale, iar în sens religios înseamnă eliberarea de suferințele existenței. Cuvintele cosoroabă și căpriori din limba română (neogetică) arată că avem de-a face cu un mit autohton, aparținând unei populații sedentare, constructori de case. Este încă un argument că în spațiul getic s-au format marile mituri indo-europene, iar aportul getic la cultura universală trebuie reconsiderat.

ANTROPONIME DE ORIGINE DACO-GETĂ

Ion Ionescu

1. Burebista

Numele făuritorului statului geto-dac, „care depăsea cu mult spre toate zările teritoriilor de azi al României, ținând spre vest până la marginile Boemiei și până la mijlocul Pannoniei, spre nord până dincolo de Carpații Păduroși, spre răsărit până la Olbia și până la țărmul Pontului Euxin, spre sud până la Illiria și până la Munții Balcani”¹, ne-a fost păstrat de geograful Strabon (cca. 60 î.Hr.-25 d.Hr.), grec din Amasia din Pont, în Asia Mică, în parte contemporan cu Burebista (cca. 82 î.Hr.-44 d.Hr.) ortografiat în două feluri: Boirebistas și Byrebistas (Bóñlábóóás) și de inscripția Acornio de la Dionysopolis (Balcic, în Bulgaria), din anul 48 î.Hr., tot în două grafii: Byrebistas (Bóñlábóóás) atestat și într-o inscripție din Mesambria și Byrabeistas (Bóñlábóóás).

Iordanes, în sec. VI d.Hr., îl transcrie Burvista. Forma greacă cea mai frecvent folosită, mai ales în inscripții și, deci, cea mai apropiată de aspectul fonetic autentic este Byrebistas, care, după normele transliterației din acea epocă, dă forma latină Burebista.

2. Decebal

Despre regele Decebal (86-106 d.Hr.) avem până în prezent o incertitudine etimologică. Dio Cassius ne-a lăsat o caracteristică portretistică ajunsă clasică: „Foarte priceput la planurile de război și iscusit în înfăptuirea lor, știind să aleagă prilejul pentru a-l ataca pe dușman și a se retrage la timp. Dibaci în a întinde curse, era un bun luptător și se pricepea să folosească izbânda, dar și să iasă cu bine dintr-o înfrângere. Din această pricină, multă vreme a fost un dușman temut de romani.”

Decebal-Dicebalus-ÁĽéÝááééh este compus din două radicale: „Dece” (Dice)-”bal”. Radicalul „-bal” se întâlnește frecvent în antroponime compuse: „Areibalos”, „Bazobalis”, „Decebalus”, „Dinibalis” și provine din i.e. „bel”, „puternic”.

¹ Radu Vulpe, *Getul Burebista, conducător al întregului neam geto-dac*, „Studii și comunicări”, Pitești, 1918, p. 33.

INSCRIPȚIA PALEOCREȘTINĂ DE LA DIERNA/ORȘOVA

Prof. Ionel Cionchin

Cuvântul – expresie rostită a gândului, comunicarea lui, a avut un rol deosebit în procesul de antropogeneză. Apărută în paleolitic, vorbirea articulată l-a ridicat pe om deasupra tuturor viețuitoarelor, dezvoltându-i gândirea, capacitatea de a hotărî conform voinței sale, posibilitatea de a face descoperiri, competența de a-și îmbunătăți viața, dar și de a-și făuri istoria.

Pe lângă utilizarea în vorbirea de zi cu zi între semeni, cuvântul a avut un rol deosebit în comunicarea omului cu zeitățile benefice cărora le cerea ajutorul prin rugăciuni și jertfe, dar și pentru alungarea spiritelor rele, malefice, prin vrăjitorii și blesteme. Potrivit «Noului Testament», evanghelistul Ioan în «întruparea Cuvântului» a susținut că «La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Cuvântul era Dumnezeu». De-a lungul timpurilor, o mulțime de cercetători au încercat să afle «cuvântul» cu întreita accepție, dar foarte puțini au reușit să-l cunoască, eventual cei care au fost inițiați în treapta superioară.

La multe neamuri au fost folosite mai multe limbi, una populară și alta cultă. În evul mediu, în occidentul european limba latină a fost limba administrației și a creștinismului catolic, iar oamenii de rând au vorbit o limbă populară. Dacă limba latină era limba cunoscută de funcționari și preoți, limbile populare arareori erau consemnate în scris. În Afganistan, persana este vorbită în orașele comerciale, iar araba este limba științifică.

Scrierea profană, demotică, populară se baza pe limba populară vorbită de oamenii unor ținuturi. Era cunoscută de scribi, nobili, parte din negustori și meșteșugari.

Adeseori, limbile scrise erau limbi artificiale cunoscute de un număr limitat de inițiați, după cum există și posibilitatea codificării unor texte, ceea ce a făcut ca multe izvoare scriptice să fie nedescifrate (cazul zecilor de inscripții etrusce și a câtorva așa-zise trace nedescifrate).

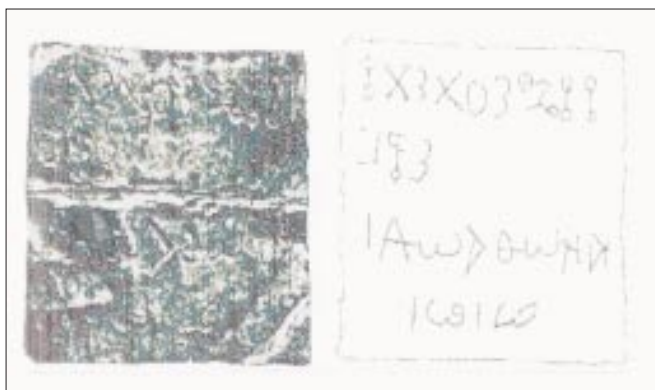
Scrierea magico-religioasă, considerată o revelație a zeilor era tainică legată de unele ritualuri religioase și era

destinată nu atât oamenilor, cât mai ales zeilor. S-ar putea să fi existat o așa-zisă «limbă a zeilor» necunoscută oamenilor de rând, ci numai inițiaților, limbă a cărei scriere era bine tănuită și cunoscută în mod gradat pe diverse trepte de inițiere. Care este «limba zeilor»? Parte din scriitorii antici au susținut că limba pelasgă a fost limba zeilor. Cunoscând că limba pelasgă este străvechea valacă, cercetătorilor le este în măsură să descopere această limbă.

Descifrarea unor inscripții traco-geto-dacice: inscripțiile de pe tăblițele de la Tărtăria, cea mai veche inscripție traco-getică (secolul VI a.Chr.) de la Kiolmen (șumen, Bulgaria), inscripția monedei emisă în jurul anilor 500 a.Chr. de cetatea Edessa – capitala Macedoniei, inscripțiile de pe fialele traco-getice – secolul V a.Chr. – de la Agighiol (comuna Valea Nucarilor, județul Tulcea, România), Rogozen (districtul Vrața, Bulgaria), Borovo (districtul Ruse, Bulgaria) și Alexandrovo (districtul Loveci, Bulgaria), inscripția de pe monedele «KOÓUN» descoperite în ținutul Hațegului, inscripția de pe inelul de la Celei (România), inscripțiile de pe vasele tezaurului de la Sâncolaul Mare (județul Timiș), precum și «dezlegarea» unor toponime, oronoime, hidronime, teonime etc., ne îndreptățesc a descifra inscripția de pe foița de aur, descoperită la Orșova Veche (județul Severin, România).

În anii 1960-1965, cu prilejul săpăturilor pentru amenajarea spitalului de la Orșova Veche a fost descoperit un sarcofag de cărămidă ce învăluia un sicriu de plumb cu scheletul unui copil, alături de care se aflau monede romane, un inel cu gemă gnostică și o plăcuță de aur. Pe baza materialului funerar, dar în special a monedelor, mormântul a fost datat în a doua jumătate a secolului al III-lea (eventual în secolul IV p. Chr.). Plăcuța de aur, în greutate de 1,86 grame, cu dimensiunile 44 X 33 X 0,5 mm, are un text incizat pe 4 rânduri, cu rândurile înalte de 3-4 mm. Despre monumentul funerar și plăcuța de aur cu text incizat au publicat studii reputații istorici Doina Benea, A. șchiopu și Nicolae Vlăsa.

Textul incizat al plăcuței de aur a fost considerat a reprezenta «o combinație între câteva semne (litere) ale unui sistem de expresie semitic și al unei scrieri grecești, iar rândul numărul 3, în transliterare latină este:

IAW A TH WNII (pentru IAE ATHWNAI)

ce reprezintă o invocare pentru divinitatea supremă ebraică. Rândul 2 ar putea fi identic cu R4, unde repetarea formulei «I W» este foarte probabilă».

CLOȘCA CU PUII DE AUR, SIMBOLUL FAMILIEI SACRE LA TRACI ȘI ETRUSCI

Gheorghe Cârlan

*“Da, etruscii nu ne-au lăsat istoria lor scrisă,
iar pe cea trăită le-au scris-o pentru noi
cei ce i-au nimicit”.*

(George Dennis, Lumea etruscilor, 1848)

Rândurile scrise mai sus de către “diletantul” George Dennis – după unii cercetători – în 1848 în lucrarea sa închinată etruscilor antici, după cunoașterea la fața locului a urmașilor și urmașilor lor în Toscana (Tuscana-țușă-mătușă) într-o lumină plină de compasiune și înțelegere, ca și poeziile închinată AUSONILOR - ”blânzilor toscanezi” de către poetul francez Louis le Cardonnel (1862-1912), mai ales “ULTIMA VERBA” = “ULTIMUL CUVÂNT”, “ULTIMA VORBĂ” în culegerea de versuri “Carmina sacra” = “Cântece sacre” (1912) se potrivesc cum nu se poate mai bine cu cele ce ar trebui scrise despre “AUSONII” din Carpați, cunoscuți în antichitate sub numele de traco-sciți, vlaho-valahii evului mediu, cu care se înrudeau și se asemănau în multe privințe.

În urma cercetărilor efectuate am ajuns la concluzia că la traci și etrusci “Cocoșul și cloșca (cu puii de aur)” reprezentau simbolul “Familiei sacre”.

Astfel pe un vas de la Vulci (Etruria) – Toscana a fost pictată scena intitulată “Patera cu ochi misterioși” despre care G. Dennis scrie că semnificația “scapă expertului”. Dar nu trebuie să fii expert “pentru a observa și a-ți da seama că scena respectivă nu reprezintă altceva decât scena alegorică a unei căsătorii între doi tineri reprezentați prin „mirele-cocoș”, „mireasa-găină”, însoțiți de nași („nunul mare-bărbatul cu lance”, „nuna mare” în chip de Diana cu arcul la vânătoare de căprioare). Între miri, Apollo cu lira sa (Soarele) iar în spatele său o căprioară paște liniștită și neștiutoare.

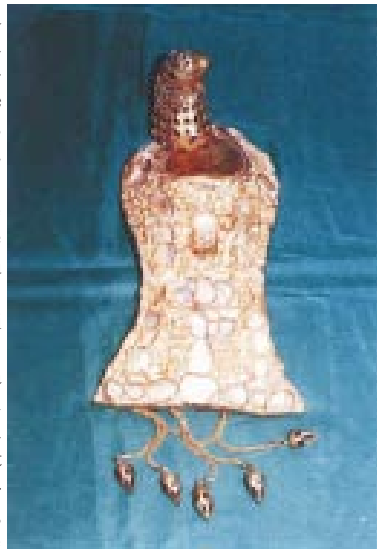
Această scenă ne trimite la „Cloșca cu pui” a Tezaurului de la Pietroasa, și la Cocoșul care lipsește acum, precum și la tradițiile și obiceiurile legate de cocoș și găină în toate cele trei momente din viața omului: naștere, nuntă, moarte.

Aceste tradiții la vlaho-valahii carpatobalcanici perpetuate din antichitatea îndepărtată până în zilele noastre se regăsesc în ceea ce Ernest Bernea scria despre „Nunta în țara Oltului” la poalele nordice ale munților Făgăraș, în Transilvania, dar care se reîntâlnesc în întreg spațiul locuit de tracii antici, „cel mai numeros popor din lume, după inzi”, cum ne spune Herodot la mijlocul sec. V î.e.n.

Pe scurt, aceste tradiții și obiceiuri, păstrate din neolitic la tracii sedentari, ca și la etrusci, dovedesc originea comună, unitatea, continuitatea și permanența de-a lungul mileniilor (VI î.e.n. - II e.n.).

Ernesc Bernea ne spune ce a văzut cu proprii lui ochi la Drăguș, în Transilvania: Feciorii din partea mirelui vin la casa miresei și zic la poartă:

„Noi am venit la dumneavoastră
Nu pe porunca noastră,
Ci suntem cu domnul mire-n frunte
Vânători vestiți de munte...
Că am umblat
Și-am cutreierat
Tot pământul...
Dealurile cu văile
Munții cu florile...
Și-am urmărit o căprioară
Și-i viitoarea mirelui soțioară...”

Cercetările întreprinse arată că din Rodnei până-n Rodopi, de la Nistru până la Tisa, peste tot sunt aceleași obiceiuri la nuntă, naștere și înmormântare, peste tot se cântă „Ia-ți mireasă ziua bună/ De la tată de la mamă/ De la frați de la surori/ De la grădina cu flori...” Peste tot mirele are „steagul” lui cu cruce dublă, sub formă de stea în cinci colțuri, simbolul omului care, dacă moare înainte de nunta planificată precum în Miorița, să le spună prietenilor și rudelor „Că la nunta mea/ A căzut o stea/ Soarele și luna/ Mi-au ținut cununa..” Mirele are un buchet de flori artificiale, „vrâsta” lui, pe care i-l coase mireasa sâmbătă seara înainte de nuntă. „Vrâsta” e semnul fecioriei, el poartă Vrâsta pentru prima și ultima oară (v. și Capul Vrâstelor pe faleza Mării Negre, la sud de Constanța). Mireasa are ca semn al fecioriei rochia albă, „pintenu” sau „colacul cu gaură”, „fachelul”, „două ouă fierte” și semințe de tot felul.

SURPRINZĂTOARE ASEMĂNĂRI ÎNTRE BASMELE ȘI MITOLOGIA ROMÂNILOR ȘI JAPONEZILOR

Oana Patrichi

V-ați gândit că există și în Japonia “Degețel”, “Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte”, “Fata babei și fata moșului”, isprăvile lui Păcală? Desigur, în forme modificate. Dar tiparul este același.

Lucrurile s-ar putea explica prin migrația unor populații din zona europeană în epoca timpurie a umanității sau prin migrația ideilor prin intermediul unor triburi nomade și a diverșilor călători. Un alt factor ar putea fi asemănarea creierelor umane, indiferent de latitudine și longitudine. Tot lapte sugem toți de la mamele noastre. Și, odată cu laptele, și știința Căii Lactee ne ajunge în minte și în suflet. Suntem făcuți să ne folosim imaginația. Este posibil ca lucrurile receptate să fie adevăruri în ele însele, să aibă viață undeva în univers. Dacă vrem să avem certitudini, ne putem limita la a crede că imaginația este de vină.

Unele popoare sunt înrudite psihologic foarte mult, chiar dacă sunt la distanțe mari și de rase complet diferite. De exemplu, japonezii și celții au foarte multe elemente mitologice comune. Chiar și despre români și despre strămoșii acestora, se poate spune că prezintă o înrudire cu poporul Țării Soarelui Răsare. Dar este o afinitate subtilă. Trece aproape neobservată pentru că nu s-a studiat suficient domeniul. În Japonia, există peste 25.000 de texte populare, adunate în culegeri. Dintre acestea, multe prezintă asemănări frapante cu basmele și snoavele românești. Se schimbă decorul, ochii sunt oblici, dar, în general, se respectă o matrice. O deosebire ar fi că eroul negativ la japonezi devine bun la sfârșitul poveștii, iar în basmele românești el este pedepsit. Dar chiar și în basmele românești se întâlnește iertarea de păcate după tribulații destul de îndelungate (mama care își trădează fiul și îl omoară este pusă într-un butoi de băiatul ei, după ce acesta a orbit-o și se va face bine după ce va umple butoiul cu lacrimi sau fata care va naște după ce voinicul va atinge cercurile).

Finalitatea etică este păstrată la ambele popoare. Funcția formativ-educativă poate fi regăsită, dar cea ritualică a înghețat parcă și suntem amenințați de moarte spirituală pentru că textele populare nu mai sunt transmise prin lanțul viu al povestitorilor. Desigur, ne rămâne creștinismul. Același fenomen este întâlnit peste tot pe Pământ, deci și în Japonia.

Felul în care unele din textele populare românești au ajuns la culegătorii de folclor prin intermediari români sau de altă etnie îl edifică pe cercetătorul de astăzi asupra migrației motivelor de la o categorie socială la alta, dintr-un mediu de povestit în altul și asupra trecerii lor dintr-o comunitate etnică în alta, pe deasupra oricăror bariere sociale, profesionale și lingvistice.

În basmele românești, există puterea Ursoaicei, închisă în tipare mitice de strămoșii noștri. Valențele funcționale inițiatice directe ale basmului s-au atrofiat peste tot în lume, cu excepția poate a unor triburi primitive. Ce este basmul acum: “o desfacere de inimă, mai uși de ale rele, mai răzi cu tovarășii de hăle necazuri”, după cum spune un povestitor. Fenomenul povestitului a avut caracterul unor manifestări spirituale largi, de masă. Motivația povestitorilor populari de demult nu se mai cunoaște. Aici este o taină mare, pe care oamenii nu au aflat-o încă. Atunci când omul era copilul Universului, cred că viața era mai luminoasă.

De unde au venit basmele acolo se duc. Sau, după cum spunea un povestitor: “Doamne, iartă-ne! Noi nu mai credem în ce-au crezut cei bătrâni”.

10 ARGUMENTE PENTRU A-I DA GODEANULUI LOCUL CUVENIT

Vladimir Brilinsky

Cînd Stabon menționa în cronicile sale Muntele Sfînt al geto-dacilor, nu bănuia că peste milenii subiectul Kogaion va stârni atîtea patimi. Controversele legate de localizarea sa au existat de la începutul cercetărilor istorice, fiind prezente în operele unor istorici și scriitorii de marcă precum Densușianu, Hașdeu, Iorga, Pârvan sau Daicoviciu. Probabil că pe răul Sargeției va mai curge multă apă pînă să aflăm cu certitudine care este locația exactă a Kogaionului. Cert este că izvoarele scrise indică precis și fără dubiu un unic Munte Sfînt al geto-dacilor. Politica de a împăca și capra și varza indicînd mai multe *Kogaioane*, termen pe care îl folosesc mulți dintre respectabilii istorici, credem că se dovedește a fi una păguboasă. Cu tot respectul pentru opiniile tuturor celor care situează Kogaionul în alte părți, dar fără a fi întrutotul de acord cu acestea, venim astăzi să argumentăm plasarea Muntelui Sfînt al geto-dacilor, pe vârful Godeanu.

1. Vârful Godeanu se află înconjurat de cea mai mare concentrare de așezări civile militare și religioase reperate și cercetate din toată Dacia (o situație identică o întâlnim în cazul Olimpului grecesc)

2. La poalele Godeanului sunt situate cele mai multe sanctuare din toată Dacia, 8 la Sarmisegetusa, 3 la Fețele Albe și alte câteva zeci la Pustiosu, Rudele, Meleia și Tîmpu.

3. Este singurul vîrf care este vizibil de pe culmile tuturor cetăților dacice din zonă inclusiv de pe cetățările Căpâlna și Golu aflate la o distanță apreciabilă de acesta.

4. Este singurul vîrf din munții Șurianului care oferă o panoramă completă a văilor și tuturor înălțimilor din această zonă. Sunt vizibile Valea Streiului de la izvoare pînă la vărsare și Mureșul de la Alba pînă dincolo de limita dintre Arad și Hunedoara. Se văd perfect lanțurile muntoase Șureanu, Parâng, Retezat, Vulcan, Poiana Ruscăi și Metaliferi.

5. Conține toate elementele descrise de Stabon și Herodot în ceea ce privește relația vîrf-sanctuare religioase-peșteră-apă sacră.

6. Denumirea de Godeanu dată unui vîrf de 1600 de metri este una sacră provenind din prefixul indo-european god-Dumnezeu Divinitate.

7. Niciunde pe teritoriul de astăzi al Daciei nu există atîta concentrare de conservare a moștenirii dacice ca în această zonă care înconjoară Godeanul. Platforma Luncanilor, Costești-Deal, Ludești-Deal, Grădiștea de Munte, Valea Rea, sunt tot atîtea locații în care cercetarea moștenirii dacice din punct de vedere etnologic, etnografic, demografic și nu în ultimul rînd, arheologic, dă roadele cele mai spectaculoase și mai lămuritoare. Gradul înalt de antropizare conferit de arealul din care face parte vîrfurile Godeanu a permis permanent, pe tot parcursul anului o stabilitate și chiar o dezvoltare demografică și spirituală față de condițiile climaterice oferite de celelalte locații amintite a fi pretendente la titlatura de Muntele Sfînt.

8. Ultimii ani au coincis cu o recrudescență a braconajului arheologic. Zeci de kilograme de aur au fost descoperite de către căutătorii de comori pe platformele care se constituie ca puncte de plecare spre înălțimile Godeanului, ori se știe foarte clar, că șefii triburilor geto-dacice care veneau să se închine zeului sfînt, aduceau ofrande pe care le depuneau în sanctuarele din jurul Godeanului. Nici o altă locație din cele vehiculate a fi Muntele Sfînt, nu beneficiază de o mărturie cît de cât elocventă în ceea ce privește aceste ofrande aduse zeilor. La fel cum în nici o altă zonă a munților Șurianu nu există pînă la această ora cel puțin, o densitate de comori dezgropate ca cea de la poalele Godeanului.

9. Toate manifestările importante ale identității spirituale dacice din secolele 1 î.e.n. și 1 e.n. izvorăsc din locațiile din jurul Godeanului și stau sub semnul reformei deceniene, care polarizează toate energiile spirituale și conferă sub o formă încheată caracteristicile culturale ale religiei dacilor.

10. Ultimul argument vine din zilele noastre ca o dovadă de necontestat. În anul 2000 eclipsa de soare, eveniment astronomic ce se petrece odată la sute de ani distanță a fost vizibil pe un cer fără urmă de nor, în toată măriștea și splendoarea sa în zona Godeanu Sarmisegetusa. Un fapt care poate părea banal la prima vedere, dar excepțional atunci cînd facem precizarea că niciunde dincolo de arcul carpatic, eclipsa nu a fost vizibilă din cauza norilor de ploaie. Pendulînd între miracolul divin, știință și coincidență trebuie remarcat că acest eveniment de excepție nu a fost vizibil nici măcar în

lunca Grădiștei locație aflată la doar 2 kilometri de Sarmisegetusa.

Spuneam la început ca va mai curge multă apă pe râul Sargeției până să aflăm care este muntele ce a stârnit atâtea patimi. Din păcate probabil cu cât ne afundăm în presupuneri fără argumente științifice mai mult, cu atât mai mult se va îndepărta momentul adevărului, iar apa Sargeției va seca, fără ca noi să fi aflat adevărul.

CONSIDERAȚIUNI asupra medicinei la daci

Autor Dl Gusic Jules Vladimir

*Coautori: D-na Oprea Florentina, Dl Banica Titus, Dl Scarlat Mihai,
D-na Gusic Marga*

Societatea geto-dacică era în posesia unor cunoștințe și practici din domeniul istoriei medicinei, care ajunseseră dincolo de practicile magice, etno-iatrice (iatro-folclorice) neculte, deci primitive, primare, intrând și în sfera competențelor unor clerici, chiar ierarhi care a fost numită nero-medicină (medicina hieratică, sacerdotală) ajungând apoi în sfera iatrosifică (Ion Horia Crișan) practicată de medicii laici sau clerici cu implicații adeseori filozofice, general biologice, psihologice, sociologice, iatrosafia având arii comune gândirii medicale și gândirii din domeniile mai sus menționate.

Foarte interesantă în această ordine de idei se găsește o mărturie: în dialogul platonician Charmides care se referă la afirmațiile unui medic trac (geto-dac n.n.) al lui Zalmoxis, afirmații care constituie o pledoarie în favoarea unei gândiri holiste în medicină și care constituie în prezent “filonul de aur” al gândirii medicale științifice integrativ fundamentate, așa cum afirma medicul citat de Platon Charmides: “A vindeca ochii fără să vindeci capul și nici capul fără trup, nici trupul fără suflet”, iar tocmai aceasta este pricina pentru care cele mai multe boli rămân nevindecate de medicii greci; faptul că ei nu țin seama de întregul al cărui îngrijire ar trebui să o întreprindă și că, dacă acesta nu se simte bine, este cu neputință ca partea să se simtă bine (și vice versa) Aceasta zicea el și este greșeala pe care o săvârșesc oamenii, că încearcă să devină medici ai unei părți, fără de cealaltă (citat de Crișan). Unele surse indică și la daci o tendință de transfer spre zeități adiacente a unor atribuții, ca de pildă: DERZIS – DERZELOS, zeitate care are funcția de a dărui forță și sănătate. DERZIS – DERZELOS a fost eclipsat în lumea tracă de cultul lui ASCLEPIOS, fiind prezent mai mult în lumea geto-dacă. I.H. Crișan apreciază că sunt multe mărturii, care ar pleda în acest sens și anume: numele frecvent inscripționat în stațiunile balneo-climaterice de HERCULES INVICTUS, nume substituit celui originar de DERZIS – DERZELOS.

Autorii consideră că viitoare investigații ar putea mai bine elucida această problemă ca și semnificația inelelor apotropaice (protectoare împotriva bolilor și noxelor diverse) de la Anadolchioi (Constanța). Tot Crișan apreciază că în numeroase stațiuni balneo-climaterice active în perioada romană au funcționat, fapt atestat de investigații arheologice și înainte de cucerirea romană în ipostaza de surse tămăduitoare dar și de cult. Autorii fac referiri și la una dintre cele mai vechi practici etno-iatrice și chiar iatrosifice și anume FITOIATRIA (exemple de localități cu practici ancestrale din Prahova: Bătrâni, Star-Chiojd, etc.) chiar dacă numele atestat documentar este mai vechi. Considerațiuni asupra trepanațiilor efectuate “ILLO TEMPORE” ca cea semnalată în necropola de la Monteoru sunt de asemenea făcute.

În concluzie, autorii constată că și sub aspect conceptual, cât și praxiologic există date care confirmă că sub aspect iatroistoriografic geto-dacii se remarcă proeminent.

Economia animalieră a dacilor oglindită în studiul arheozoologic privind cetățile de pe malul Siretului

Sergiu Haimovici

S-au studiat resturi faunistice descoperite prin săpături în trei bine cunoscute cetăți situate pe înălțimile de pe malul stâng al râului Siret: Brad, Răcățu și Poiana (Tecuci), culoarul acestei ape fiind străbătut de principalele drumuri de legătură între Baltica și Marea Neagră.

S-a constatat că una din principalele ocupațiuni a locuitorilor din zonă, poate chiar cea de bază, era creșterea animalelor domestice. Pe primul loc se găseau cornutele mari (taurinele) care aveau frecvența cea mai ridicată, dar totodată, prin mărimea lor reprezentau, odată cu laptele furnizat, și sursa de bază a necesităților de proteine animale pentru populația cetății; de asemenea, ele constituiau cel mai important „motor animal” avut la dispoziție pentru executarea unor munci. Locul al doilea era ocupat fie de cornutele mici (ovicaprine) fie de porcine, acestea din urmă folosite doar ca sursă de hrană, ovinele dând însă laptele și lâna lor. Urmează calul, și el comestibil, dar mai ales cu rolul de a fi, de asemenea, „motor animal”, nu numai pentru munci ci și pentru necesitățile militare.

Vânătoarea, cu totul secundară, era totuși încă bine cricumscrisă, cerbul și mistrețul fiind principalele specii doborâte de locuitorii cetăților. La Brad s-au găsit și resturi ale elanului, acest animal nordic mai existând deci și pe valea Siretului.

O IPOTEZĂ DE LUCRU PENTRU CERCETAREA IMPLICAȚIILOR DACOLOGICE ALE RELAȚIILOR DINTRE LIMBILE ROMÂNĂ ȘI ALBANEZĂ

Vladimir GUSIC,

Alexandru BĂDULESCU, Emil Gheorghe MÎNDRUȚIU, Diana IONESCU

Până în prezent nu s-a putut reconstitui limba vorbită de traco-iliri și geto-daci, cunoscându-se doar un mic număr de cuvinte ca aparținând limbii vorbite de aceste seminții, multe dintre acestea fiind numele populare de plante. Nu trebuie considerat că această reconstituire, măcar parțială, nu va fi într-o zi posibilă. Desigur, cum remarcă savantul dacolog ION HORĂȚIU CRIȘAN, nu putem să regretăm îndeajuns pierderea (pare-se fără speranță de a fi regăsit) textului lucrării împăratului Traian „*De Bello Dacico*”, care ar fi elucidat poate și multe aspecte ale limbii vorbite de daci și ar fi putut releva și existența unor scrieri în limba respectivă. Autorii, pornind de la unele similitudini lexicale dintre română și albaneză emit în această comunicare o ipoteză de lucru pe baza unei metodologii aplicată de istoricul american Morgan, în reconstituirea unei realități revoluate pe baza unor realități actuale. Mutatis Mutandis este vorba de efectuarea unei cercetări ale cărei principii le vom expune în cele ce urmează. Am reflectat de mult la faptul că din fostul univers daco-geto-traco-iliric nu a „supraviețuit” nici o limbă sau măcar un dialect viu în afara limbii albaneze singura cale până în prezent posibilă de a cunoaște cât de cât limba vorbită cândva de popoarele din acest univers și de a încerca o reconstituire fie și parțială a lexicului acesteia. Este desigur suficient că există cuvinte comune limbii albaneze și limbii române, atât de uzuale ca: bucuria (în limba albaneză și nume propriu), pâstăie, copaci, pentru a constata capacitățile limbii albaneze de a ajuta la identificarea și recuperarea reminiscentelor dacice din limba română. Autori ca J.E. THUNMANN (1774), BOGDAN PETRICEICU HAȘDEU, AI. PHILIPPIDE, O. DESUȘIANU, AI. ROSETTI, G. REICHENKRON au abordat diverse aspecte ale relației lingvistice româno-albaneze, pe căile încercării de cunoaștere a limbii daco-tracice. Până în prezent nu au fost înregistrate rezultate care să ofere o imagine satisfăcătoare în acest domeniu. Autorii comunicării propun o ipoteză de lucru care ar putea pe baza ideilor și a metodologiei, mai sus prezentate, să aducă noi elemente de cunoaștere și care implică, considerăm, o cooperare în toată aria balcanică și chiar dincolo de limitele acesteia:

1. Alcătuirea unei liste a cuvintelor din limba română, care nu sunt de origine latină, slavonă, slavă, maghiară, ebraică, greacă, turcă, a neologismelor pătrunse începând din a doua jumătate a secolului al XIX-lea (Dimitrie Cantemir a intuit, poate primul, importanța unor asemenea cuvinte).

2. Alcătuirea unei liste, cu asemenea termeni, și din limbile celorlalte popoare existente în aria daco-traco-ilirică și **compararea acesteia cu cea alcătuită pe baza studiului lexicului românesc.**

3. Investigarea pe aceeași bază a lexicului limbii vorbite de toți românii din comunitățile din Peninsula Balcanică, dar și a lexicului isto-român (aromâni, meglenoromâni, cuțo-vlahi, etc.)

4. Studiul comparativ trebuie extins nu numai pe plan geografic, dar și pe plan cronologic comparativ, așadar, în perspectiva evoluției în timp a fondului lexical și chiar a semanticii acestuia. Accentul trebuie pus desigur pe lexic, care este mai stabil și peren în comparație cu fonetica și sintaxa, cercetarea trebuind să fie extinsă, pe cât posibil și la domeniul folcloric.

5. Deși poporul român, se află, în principal, la confluența dintre daci și romani, nu trebuie omis faptul că

singurul popor existent actualmente în lume, înrudit cu românii, pe linie daco-traco-ilirică este poporul albanez, schiptarii.

6. Este evident că dorința unei împliniri a acestor deziderate implică o îndelungată și laborioasă cercetare științifică și colaborarea internațională în domeniul de la care daco-tracologia are, pe drept cuvânt, de așteptat multe elucidări, ceea ce implică și un parteneriat multidirecțional cu participarea unor specialiști din mai multe țări.

7. Cercetările dacologice trebuie orientate și pe tărâmul diferitelor forme de expresie ale folclorului, care poate fi o sursă de cunoaștere în domeniul care ne interesează pe toți cei care participăm la lucrările acestui forum deci și pe tărâmurile folclorului muzical.

LYKANTROPIA DE LA PROSLĂVIREA UNICULUI ZIDITOR LA APOLOGIA CARNASIERULUI

George Liviu Teleoacă

Fascinat de arhaismul atestat al lupului în simbolistica religioasă, dar refuzând să vadă faptul că simbolul-lup putea sugera **înțelesuri contrare**, Mircea Eliade a încercat ca din perspectiva Timpului Primordial să integreze într-o singură viziune toate manifestările cultice ilustrate de imaginea lupului conținând pe teoria, aflată atunci în mare vogă, a carnasierului supranatural definit ca totem adorat de vânătorul exemplar ca și de războinicul-fiară.

Or, în această tentativă riscantă de a subordona unei idei la modă fenomene religioase diverse, desfășurate pe mari arii geografice și în răstimpul a mai multor mii de ani, era imposibil să nu se recurgă la anumite manipulări în interpretarea dovezilor cu tot atâtea riscuri de a comite erori.

Astfel, pentru a se justifica înscrierea străbunilor noștri între carnasieri se pretinde că mai demult dacii s-ar fi numit ei înșiși „lupi”, fără alt temei decât o vagă aluzie la cuvântul frigian „daoī”, iar stindardului dacic a fost interpretat în legătură cu războiul, deși trupul cu pene atașat capului de lup obligă la semnificații mai subtile. Nemulțumit de labilitatea dovezilor invocate, chiar autorul va recunoaște că „la daci nu avem nici un fel de atestare în acest sens.” sau că „Etapel procesului, prin care apelativul ritual al unui grup a devenit numele unui întreg popor, ne scapă.”, deși tocmai acesta fusese scopul pe care și l-a propus.

Către sfârșitul carierei sale, față în față cu ceea ce a creat temeinic și rare ori doar urmând moda, Mircea Eliade va publica volumul intitulat *Nostalgia originilor*, care ne oferă criteriile de principiu în numele cărora încercările nereușite de interpretare fragmentară a stindardului dacic rămân ca niște etape depășite, în drumul spre adevăr.

În bun acord cu subtitlul său, *Istorie și semnificație în religie*, cartea de sinteză intitulată *Nostalgia originilor* pune în valoare ideea că istoria religiilor ar putea avea o contribuție de primă importanță la formarea unui nou umanism la scară mondială și, în acest sens, evidențiază contribuțiile de excepție la istoria religiilor ale lui Wilhelm Schmidt și ale școlii sale vieneze, care împreună cu Andrew Lang sau R. Thurnwald și alții au dovedit că:

• Totemismul nu este de aflat la începuturile religiei.

• Totemismul nu este universal și nu toate popoarele au trecut prin faza totemică.

• Omorul ceremonial nu are nimic de a face cu originea sacrificiului.

• Populațiile pre-totemice nu cunosc canibalismul etc..

În finalul unui tratat ce numără 11000 de pagini, și în bun acord cu mulți alți autori, Schmidt a tras concluzia deosebit de importantă că, la începuturi exista pretutindeni un fel de *Urmonotheismus*, dar că dezvoltarea ulterioară a societăților umane a degradat și în multe cazuri aproape a obliterat credința originară.

Dar, această concluzie, formulată atât de clar prin generalizarea unui volum imens de informație ne îndreptățește și chiar ne obligă să respingem ca eronată ideea că la originea religiei dacilor s-ar afla lupul totemic. De asemenea, în numele aceleiași adeziuni, semnificația stindardului dacic trebuie reconsiderată pentru a fi asociată Marelui Dumnezeu și nu fiarei.

De fapt, ideea că la originea religiei dacilor s-ar afla lupul totemic trebuia respinsă demult având în vedere faptul că V. Kernbach a pus, chiar și la îndemâna marelui public, postulatul conform căruia „totemurile ca atare sunt pretutindeni respectate, temute chiar, **însă niciodată adorate** ca divinități”.

În ultimă instanță, este dezolant să se constate cum atâtă trudă doctă continuă să ignore aceste criterii majore pentru a se mai pune și astăzi în slujba configurării „carnasierului”, fără ca nimeni să așeze, măcar, un semn de întrebare între Apollon, zeu al luminii, al artelor sau al tămăduirilor medicale, supranumit totuși *Lykios*, și echipele de

luptători, care îmbrăcați în piei de lup sunt inițiați în morala cruzimii carnasierului.

O aceeași păguboasă inerție va trebui reproșată mai ales celor ce se consideră în slujba dacologiei, din moment ce nu s-a înregistrat nici o reacție – nici *pro*, nici *contra* – la cele trei articole pe care le-am publicat în perioada 2000-2003 prin care am arătat că stindardul dacic reprezenta însemnul marelui pontif conceput ca fonogramă pentru a sugera numele de *Volco-Dlac* devenit ulterior *Vlă-Dică*.

Pentru depășirea acestui impas vom relua dezbaterea lykantropiei pornind de la unul din exemplele oferite de domnul academician Alexandru Surdu în culegerea sa de eseuri *Mărturiile anamnezei*. Domnia sa, pe baza unor informații directe cum sunt cele oferite de Homer sau de Pausanias, a reușit să pună în evidență faptul extraordinar că „Lykaon însuși considerat, ca și Lykos, o zeitate pregrecească (tracică), un fel de rege al zeilor (*Götterkönig*),... a fost numit inițial *Lykurgos* la cauconii și aheii din Arcadia și Triphylia și chiar la traci”.

Dar, ca rege al zeilor Lykaon, transferă solarului Apollon sau uranicul Zeus, atât supranumele de Lykios și, respectiv, Lykaios, cât mai ales însușirile pe care le au, așa încât el, Lycaon – arhetipul lor, trebuie considerat că se află în zona transcendentului uranian, adică dincolo de orice înrudire cu lupul-fiară considerat întruchiparea exemplară a carnasierului.

Desprinsă, astfel, din hățișul falselor înrudiri cu fiara, taina zeului Lykaon poate fi dezlegată, dacă vom reliefa că numele său inițial de *Lykurgos*, deci numele său determinativ din punct de vedere semantic, reprezintă contragerea sintagmei Lyk-Urgos, care ca și sintagma latină Lup-Ercus, sunt asemănătoare prin simetrie sintagmei teonimice Wer(c,g)-Wolf inclusă de mitologie în seria de sinonime apărută pe seama sintagmei teonimice arhetipale *Vilah-Vilah*. Raliată astfel la această serie de sinonime, mitonimele *Lykurgos* (Lykaon) și *Lupercus* poartă semnificația teologică a arhetipului *Vilah-Vilah*, care este același arhetip pe care înțeleapta teologie ebraică l-a codificat sub forma tetragramei sacre *YHWH*, singura care a spus lumii întregi pentru vece „Eu sunt Cel ce sunt” (Exod 3,14), taină în care este cuprinsă desăvârșirea Dumnezeuului celui Prea Înalt. Altfel spus, la originea, teonimul Lykurgos a servit celor din peninsula Balcanică pentru invocarea Marelui Dumnezeu, tot așa după cum teonimul Lupercus a servit aceluiași scop italicilor, fără să fi avut nici un fel de legătură cu lupul-fiară.

Același Unic Ziditor, creator al soarelui (*în ziua a patra*) și protector al artelor, desemnat la origini prin teonimul arhetipal *Vilah-Vilah*, a fost venerat și de celți, dar sub numele de *Lug*, și el tot un fel de *Lyk* dacă avem în vedere că fonemul G reprezintă varianta sonoră a fonemului K.

Pe de altă parte, primordial și omnipotent la dimensiuni cosmice zeul *Loki* din mitologia scandinavă trebuie considerat, și el un *Lykios*, același cu Unicul Ziditor, numit arhetipal *Vilah-Vilah*, atât prin însușirile sale cât și prin numele său care, asemănător cu *Lyk*, derivă lingvistic din arhetipul *ViLak* prin pierderea (afereza) lui V cu reamplasarea ulterioară a lui *i*.

Pornind de la acest extraordinar teonim arhetipal *Vilah-Vilah* mai pot fi explicate: cuvântul românesc *Vlă-Dică*, cuvântul *Vesco-Vo*, care în limba italiană mai are și forma „piscopo” cu înțelesul de Episcop și cuvintele de limbă rusă *Vraci* și *Völh-v*. Ca semn pentru marea sfințenie a sintagmei arhetipale *Vilah-Vilah* au supraviețuit în limba română cuvintele: *vălhovnic*, *vlahovnic*, *vărhovnic* cu înțelesul de mag, magician sau astrolog, dar și cu înțelesul de „dumnezeiesc” atunci când sunt atribuite celor doisprezece apostoli ai lui Iisus.

În încheiere, vom arăta că toți acei descendenți care nu au mai cunoscut sensul sacru al simbolurilor-lup prin pierderea legăturii sacre dintre cuvintele *Vilah* și *Lykos* sau orice altă traducere a cuvântului *Lykos* au fost nevoiți să confere noi înțelesuri ritualurilor lykantropice și au sfârșit prin a se închina lupului perceput în înțelesul concret al cuvântului adorându-l ca totem al carnasierului.

MUNȚII CĂLIMAN

Michaela Al. Orescu

Unii dintre munții sacri ai spațiului carpatic, pe culmile cărora au fost construite din cele mai vechi timpuri centre sacre pentru rugăciune, ritualuri religioase, locuri de pelerinaj ale pelasgilor răspândiți în lume, locuri de sfat și de adunare a reprezentanților religioși ai numeroaselor triburi pelasgo-trace și locuri de sărbătoriri, au putut fi și Munții Căliman, care și-au primit numele, ca și Munții Caraiman, de la “Cerus Manus” (“Cerus Magnus”). Pe culmile munților Căliman au fost săpate în stâncă monumente megalitice, reprezentări ale divinităților (eroi civilizatori), reprezentări antropomorfe dar și zoomorfe, în ansamblul aproape circular (cromlech) al formațiunii numite “Doisprezece apostoli”, denumite astfel în accepțiunea ulterioară, creștină. Dintre acestea, figura cea mai importantă

este cea a “Moșului”, prevăzută cu trei fețe distincte ale chipului uman. Către poteca ce duce la Valea Haitii (satul Gura Haitii), în figura “Moșului” apare o față înaltă și lată (cu acea “frunte înaltă a zeilor”), tradiție perpetuată în marile civilizații antice, precum Egiptul, mai târziu Maya, ș.a. Spre poteca ce vine dinspre Vârful Lucaciu, de la nord, apare un cap ceva mai redus, cu fruntea mai îngustă, mandibula mai alungită și continuată cu o barbă ascuțită. O a treia față, înaltă și îngustă, cu un coif pe cap, apare în fața potecii dinspre Vârful Tămădău. Cele trei fețe distincte sunt orientate către căi de acces. În apropierea “Moșului” apare o stâncă izolată, zveltă, reprezentând o figură cu părul buclat. Pe latura vestică a calderei, în sectorul Tămădău-Lucaciu, apar stânci cu aspect de turnuri sau piramide, asemenea unor piloni (“Podul de piatră”), stânci semețe cu forme fantastice: ziduri de piatră, ciuperci, figuri de sfinți și grupați în jurul Vârfului Tihu, precum: “Cetea Tămăului”, “Cezar”, “Dragonii” din “Pietrele Roșii”, grupul celor “Doisprezece apostoli”, cuprinzând: “Mareșalul”, “Moșul”, “Ramses II”, “Godzila” și “Poarta Hârlei”, cu “Piciorul Hârlei” (o figurare a unui picior încălțat) și grupul “Lucaciu”, cu “Gușterul”, “Cămila”, ș.a.

Pe flancul sudic al Pietrosului se înalță Vârful Tinu, cu figurarea megalitică denumită “Nefertiti”.

Masivul Căliman din Carpații Răsăriteni este integrat în arealul civilizației megalitice. În anul 1987, elevul Claudiu Pată a descoperit în valea pârâului Paltinu – satul Gura Haitii, la 27 km distanță de Vatra Dornei, la cca. 400 km de la confluența cu pârâul Haita, în caldera Călimanului, un megalit aflat în apropierea reprezentărilor megalitice antropomorfe și zoomorfe de pe “Piciorul Hârlei” și din grupul celor “Doisprezece apostoli”. Megalitul are înălțimea de 135 cm, lățimea de 92 cm și greutatea de peste 1,5 tone. Este gravat și prezintă urme evidente de prelucrare. Se păstrează urma șanțului de tăiere a rocii. Gravurile sunt centrate pe cea mai plană latură a blocului andezitic. Inciziile, destul de adânci, par a fi efectuate cu o unealtă metalică, dacă se ține cont de regularitatea lor. Aceste gravuri reprezintă cercuri concentrice, cel mai mare dintre aceste cercuri având șase raze formate din semicercuri (“în turbină”) la distanțe egale cu dimensiunea unei raze. În imediata apropiere a blocului gravat s-a descoperit un bloc tot din andezit, cu forme regulate înscrise într-un paralelipiped. Datorită corespondenței lor, cele două blocuri au sprijinit, probabil, placa unui dolmen. Se detașează doi “umeri”, ceea ce pledează pentru folosirea lor ca “picioar” de susținere a plăcilor. În partea dreaptă a cercului mare se detașează o figură enigmatică. “Cercul cu raze în turbină” incizat pe megalitul vechi de câteva mii de ani este identic cu cercul conținut într-o pictogramă de mari dimensiuni, descoperită în câmpurile de cereale din Anglia, înregistrată în anul 1991.

Un punct de vedere: Dacia din vestul Europei

Mihaela Albu

Pentru cel ce se apropie de oricare dintre laturile istoriei trecutului nostru interesul nu poate să întârzie. Intră ca într-o peșteră plină de comori căreia îi ghicea existența, dar căreia nu-i deținea cheile. Aceste „chei” pot fi zecile, sutele de articole, cărți despre istoria noastră veche, despre daci, geți, pelasgi etc., despre traiul lor pe (aproximativ) acest teritoriu, despre regi, despre războaie, credințe, tradiții, cultură. Aceste „chei” sunt, de fapt, bibliografia unei teme sau a alteia. Domeniile sunt diverse când vrem să cuprindem cu gândul trecutul – de la popoarele băștinașe la cele care s-au așezat pentru un timp aici, de la climă, la resurse, de la mod de viață la războaie, de la aspect și îmbrăcăminte la mod de comportare, la credințe, de la zeițăți la limbă și scriere. Cel ce le parcurge nu va putea să nu facă o primă observație și anume aceea că s-au format cel puțin două tabere care se luptă cu toate mijloacele (unele chiar și în afara științei!) pentru a susține fie teoriile cu care am fost „hrăniți” în școală, fie unele noi (care, spre surpriza unora, nici nu sunt atât de noi), menite să revizuiască șabloanele. De foarte mult timp mă preocupă, întâi ca o vagă idee, faptul că ceea ce am studiat în școală despre romanizarea Daciei, despre așa-zisa uitare a limbii materne și preluarea limbii cuceritorilor etc. nu poate fi un adevăr complet. Mai târziu, în urma unor lecturi din ce în ce mai diverse, mi-am confirmat intuiția imposibilității ca cele descrise de manualele de istorie să fie cu totul reale. Una

dintre cărțile cu care m-am întâlnit la scurt timp după sosirea mea în Statele Unite a fost rodul muncii unui ne-istoric, un medic ce și-a dedicat întreaga viață studierii istoriei noastre vechi. Că suntem sau nu suntem întru totul de acord cu el aceasta este o altă problemă.

Cartea este intitulată șocant *Dacia din vestul Europei* (Editura Albatros, 1999), iar autorul său, Andrei Bădin își propune să aducă – pe cât posibil – „clarificări asupra a două elemente:

1. Cine au fost Dacii și celelalte popoare care au trăit în Dacia înaintea cuceririi romane.

2. Care a fost limba vorbită pe teritoriul Daciei în perioada preromană...”

Pentru că ambele probleme sunt de mare interes și pentru că această carte este mai puțin cunoscută, mi-am propus o prezentare critică a acesteia.

HIDRONIME, ORONIME SI TOPONIME TRACO-GETO-DACICE IN EUROPA

Mihai Bocioacă

Institutul Național de Hidrologie și Gospodărire a Apelor

Dintre mărturiile încă vii ale istoriei popoarelor vechi ale Europei amintim numele râurilor, munților, localităților, locurilor, ținuturilor și țării.

Dintre neamurile Europei, populațiile de origine traco-geto-dacică, au lăsat cele mai numeroase și răspândite denumiri pe imense suprafețe, nu numai în Europa, aceasta fiind *națiunea primordială pelasgică, sau matcă*, cum o numește N. Densușianu [10] și G.D. Iscru [12], strămoașa traco-geto-dacilor.

Vasile Lovinescu în lucrarea „Dacia hiperboreană” spune: „când a reorganizat Imperiul Roman, spre sfârșitul secolului III î.Hr., Dioclețian a numit **ROMANIA** (s.n.) teritoriul locuit de geto-traci. Dacă ar fi avut vreo legătură cu Roma, termenul s-ar fi potrivit Italiei. De fapt Roma, Romania, sunt vechi nume pelasgice” [10/790-798,11/71].

E. Vidal în lucrarea „Analogie du Roumain et du Provençal” Ressemblances, Jerusalem, 1987, p. XII citat de Mitu Grosu în „Occitan et Roumain” spune: „jumătatea sudică a Franței era deja numită cu numele glorios de **Roumanie** într-un edic al lui Clotaire, nume pe care l-a pierdut pentru a-l schimba în cel de Occitania” sau, tot aici constată „asemănări până la identitate între *română, limba matcă* a Europei cu idiomurile: provençal, catalan, tot midi-ul Franței, corsican, siscilian, friulan, toscan, (unde, în vechime s-a vorbit limba românească)” [11].

Pentru a putea denumi râurile, locurile, etc., acele popoare trebuiau mai întâi de toate să aibă un nivel cultural ridicat, să fie sedentare și practicanți ai agriculturii, [Comunicare de V. Enăchiuc la Congresul de Dacologie 2004].

Despre vechimea și răspândirea acestor populații stau mărturie operele celor mai de seamă *istorici, geografi, împărați, poeți*, etc, din toate timpurile. Contribuții majore la cunoașterea limbii și răspândirii populației traco-geto-dacice (românești) le vom întâlni în operele cunoscute ale lui: **Homer, Strabon, Caesar, Ovidiu**, [3], care spun că aceștia sunt răspândiți de la est de Marea Caspică până la Pădurea Hercinică.

Autorii medievali ca **Jordanes și Procopius** exprimă fără nici o îndoială **identitatea dintre geți și goți**, [13-14], ca și scriitorii nordici de mai târziu, arhiepiscopii de Upsala, frații **Johanes și Olaus Magnus Gothus, Carolus Lundius** [4], alte documente istorice de mare valoare în acest sens sunt Biblia lui Wulfila [*Codex Argenteus*, la traducerea căreia lucrează **M. Crișan**] și *Codex Rohonczy*, tradus de **V. Enăchiuc**.

Din epoca modernă o pleiadă de valoroși oameni de știință s-au ocupat în operele lor de această problemă, dintre care amintim pe **Bogdan Petriceicu Hașdeu, Nicolae Densușianu și Simion Mehedinți**, întemeietorul învățământului geografic românesc.

Dintre cele mai vechi denumiri românești amintim marile orașe din peninsula Balcanică. Atena are la poalele

Acropolisului cartierul cel mai vechi - **Plaka (de la Placi/Blaci/Vlahi, etc.)**, în care multe străzi au nume ca: **Vlahu, Dracu, etc.** În **Salonic (Săruna Valahă)** mai sunt și azi așezăminte vechi românești ca: Arcul lui Galeriu, Biserica Rotundă, etc.

Numele de **Vlah** (sau **Rumun**, de pe plăcile de plumb de la Sinaia) apare în mai multe lucrări antice traduse de M. Crișan, unde în Iliada abundă denumirile de **pelasgi** (ins. **Delos=Pelasgia**), Thracicos **Pelagos**, termenul de **arhipelag = pelasgul vechi** [10, 27].

Dintre cele mai vechi și cunoscute hidronime menționăm **Dunărea**, care încă din antichitate avea mai multe nume: **Istros/ Istru/ Hister/Danaistru**, pentru sectorul inferior, în scrierile grecești și **Danubius** în cele latine romane. Acesta conține etimonul **don, dan, dun**, de la izvor (**eschingen** = ieșire, care nu apare în dicționare), până la vărsare, unde mai multe râuri din Rusia meridională de azi se numeau cu același etimon, care exprimă o caracteristică hidrologică, adică râuri mari, adânci, cu viteză mare de curgere. Dintre ele amintim: **Don, Nistru, Boristene**, iar **Volga** se numea **Itta/Ittl/Rha** [3,6], iar în România mai sunt: un râu **Dunărea** în Dobrogea, **Dunărița** lângă Blaj, topicele **Histria**, iar în Franța **Istres, Istrana** în Italia [25]. Acest etimon pare a satisface cel mai bine explicarea originii lui dacice, de la **Dacia/Dania**, adică apa care aparține și curge în totalitate pe teritoriul vechii Dacii și culege afluenții săi numai din ținuturile dacice. [...]

Hidronimele, toponimele și oronimele nu sunt coincidențe de scriere, ci martori ai dăinuirii populațiilor străvechi, dacice, care au roit cu multe milenii î.Hr. Ele arată nivelul cultural ridicat al acestora și sensul transferului cultural către alte neamuri cu care au venit în contact și că românii sunt cel mai vechi popor, care prin strămoșii săi a creat cea dintâi civilizație omenească, așa cum susținea **N. Densușianu, S. Mehedinți, A. Deac, G.D.Iscru** ș.a.

Pentru corectarea opiniei istorice, vehiculată și azi, cum că poporul român a luat naștere după anul 106 d.Hr., deci fără tradiții, în merit deosebit revine titanilor istoriei, geografiei și nu numai, ca **B.P. Hașdeu, N. Densușianu, S. Mehedinți**, precum și mai mulți autori contemporani care deși combătuți la acea vreme, dar și azi, se dovedește că au căutat și au găsit drumul prin timp al adevăratei etnogeneze românești.

INFLUENȚE PESTE TIMP ALE ARHITECTURII DACICE ÎN EVOLUȚIA AȘEZĂRILOR EUROPENE MODERNE

Dr. Sorin Pavăl

Facultatea de Drept Universitatea Spiru Haret București

Examinarea multidimensională a civilizației dacice trebuie legată de cerința de a accede spre „conținutul istoric” aplicat pe sistemul de referință structurat multi-valent.

Înfățișarea fizică a dacilor, modul de a trăi, îmbrăcămintea, acțiunile casnice, rituale, economice, sociale și de război – toate acestea sunt conectate în ecuația existențială generală de parametrii constanți, obiectivi în care s-a manifestat civilizația dacică: geografia locurilor, anotimpurile, fertilitatea solurilor, biodiversitatea la vremurile respective, construcțiile civile și militare.

La acestea se adaugă mișcarea, amenințările, cunoașterea generală la timpul respectiv, capacitatea de a percepe, descoperi și învăța prin generalizare.

Civilizația traco-dacică poate fi validată ca existență și manifestare distinctă într-o operaționalitate logică, în fapt confirmată de dovezi arheologice și informaționale după cum urmează:

➤ se manifestă certitudinea existenței civilizației dacice și prin extensie traco-dacică, întrucât aceasta este cuprinsă în memoria istorică a neamului, fiind înregistrată distinct;

➤ evoluția istorică a poporului român este marcată de începuturi care confirmă complementaritatea faptelor și evenimentelor dovedite în corectitudinea traco-geto-dacică și pe teritoriile în care a locuit aceasta în timp; nu este posibilă manifestarea „vidului” istoric, respectiv situațional în nici o istorie. Chiar „linistea” socio-istorică („a nu se petrece nimic altceva decât fapte convenționale”) reprezintă segment justificativ, articulat în istoria fundamentală a unei seminții, a unui popor;

➤ faptele istorice ulterioare ale românilor se bazează pe extensii motivaționale derivate din civilizația geto-traco-dacică legitimată ca existență reală, în sine;

➤ civilizația dacică este real-contributivă și civilizația lumii antice și a orașelor europene moderne, devenind în primul rând element constitutiv fundamental al evoluției civilizației generale europene, și prin extensie a civilizației

mondiale;

- civilizația dacică a asigurat continuitatea civilizației umane;
- este dovedit faptul a teritoriului antic nu a fost caracterizat de uniformitatea prezenței sau de densități echipotențiale de civilizații.

Întrucât civilizația dacică se dovedește a fi „puternic potențială” este vizibilă concluzia că, în context, aceasta se află structural și în conținut în poziții de importanță superioară, de excepțională relevanță pentru evoluția socială a omului și a faptelor sale în Europa și pe planetă în comparație cu multe alte civilizații ale vremii.

Concluziile de mai sus, în esență, devin argument integrativ – global pentru continuarea cercetărilor și pentru validarea științifică a continuității dacice pe teritoriul României și a incontestabilei contribuții a poporului dacic la civilizația europeană și mondială.

SEMNIIFICAȚIA MUNTELUI DACIC ÎN ROMANUL “LUNTREA LUI CARON”, DE LUCIAN BLAGA

Vasile Spiridon

Recuperare a unui timp pierdut pentru actul creației, dar răscumpărat în direcția ilustrării tragiceii condiții a intelectualului sub regimul totalitarist comunist, romanul realist cu infuzii mitice Luntrea lui Caron se impune ca unul dintre documentele existențiale de excepție apărute în perioada postdecembristă. Probabil că marele nostru filosof Lucian Blaga avea în intenție, prin acest roman neterminat, cu titlul provizoriu “Robie pământescă, robie cerească”, scrierea unei (auto)biografii exemplare despre un destin deturnat de la rosturile lui de a trăi în orizontul sacralității și cufundat acum cu sila în marasmul primitivității barbare. Autorul Revoltei fondului nostru nelatin își regăsește, odată cu acest roman, destinul în acela al profeților neînțeleși care se retrag în spațiul necontrafacut al muntelui pentru a aprinde, în izolarea aproape mistică, scânteia demonică a creației.

În prima parte a lucrării **Semnificația muntelui dacic în romanul “Luntrea lui Caron”, de Lucian Blaga**, autorul își propune să demonstreze că textul luat în discuție are un caracter inițiativ prin faptul că scriitorul nostru reface, la altă vârstă creatoare, drumul inițiativ parcurs în înveșnicirea satului de către copilul Blaga, descris în **Hronicul și cântecul vârstelor**. Afundarea fantasmatică în mitologia dionisiacă și recuperarea tracismului corespund regăsirii fondului magic infantil reprimat de către o luciditate clasică, morfologul nostru al culturilor făcând din elogiul revoltei fondului trac genuin o veritabilă profesiune de credință. Vine în sprijin lectura poemului **Cimitirul latin**, unde poetul pleda pentru ideea că romanii au format un popor dominat de pragmatism, fără acces la sensibilitatea metafizică. De sub pojghîța acestei mentalități raționaliste ar izbucni furtunile iraționaliste ale fondului nelatin, iar opozițiile dionisiac/apolinic, dac/roman și sat/oraș ar fi avataruri ale acestei structuri de bază. Tracii sunt situați, în viziunea lui Blaga, sub semnul vetrei strămoșești, vârsta lor corespunzând copilăriei scriitorului în satul natal, în timp ce romanii sunt învestiți cu emblema drumului marțial, Via Appia, epoca lor corespunzând destinului citadin al scriitorului nevoit să purceadă în marea călătorie a vieții.

Partea a doua a lucrării pune în evidență faptul că transpunerea mitică a dispersării și dezorientării umane în fața vremurilor potrivnice și a cotropitorilor sovietici, în zilele anului 1944, o constituie vechea practică a transhumanței, iar drumul bejeniei, în accepția autorului, parcurge un sens invers, din istorie în preistorie. Aceasta, întrucât preistoria și retragerea în munți au fost pentru noi “pavăză împotriva încercărilor de a ni se impune istoria din afară”. Traseul de refugiat al autorului-narator este suprapus peste itinerariul de primăvară, dintotdeauna, al ciobanilor și cutreierului acestora de la șes înspre plai. Proiectate pe dimensiunea sacralității păgâne, a unor eresuri de esență ancestrală, secvențele mioritice ale urcușului în durată eternă a turmelor de oi, care însoțesc refugiu din fața bombardamentelor trupelor inamice, precum și cele ale trecerii apelor Mureșului cu brodul părintelui Vasile Olteanu, în fapt, o pe-trecere spre tărâmul de dincolo de lume, devin expresia unui plin ontic, punct germinal și central al lumii refuzând seria Istoriei.

Autorul lucrării observă că itinerariul până pe coama Blidarului reprezintă ultima etapă dintr-un refugiu care comportă câteva trepte succesive: mai întâi de la Cluj la Sibiu, apoi, de la Sibiu la Căpâlna (de la oraș la sat, însă, în

același timp, și centru poetic, inițiativ al datelor afective ale copilăriei și ale erotismului) și, în sfârșit, din obștea satului într-un spațiu montan aflat la un stadiu purificat al existenței umane. Se reface astfel, în sens invers, întreaga evoluție a societății românești până la "ieșirea din timp" prin recuperarea stadiului original. O concluzie de etapă a lucrării este aceea că Lucian Blaga se regăsește identitar în miturile traco-geto-dace, care îmbină în aceeași viziune măreția toposului edenic al muntelui sacru, ca simbol luminos ascensional, cu afundurile peșterii – simbol al introversiunii.

Urmărind linia unei lecturi marcate și de trimerite spre câmpul simbolic, finalul romanului devine pentru autorul lucrării cu atât mai relevant. Călătoria întreprinsă de personajul-narator împreună cu Ana Rareș la Grădiștea închide în ea un sens major, care depășește cu mult simpla tramă erotică. Nu se neglijează, în primul rând, etapa anterioară a relației celor doi, desfășurată la Căpâlna. Acolo, într-un fel de nou Paradis (și chiar trăind, în spirit, o existență paradiziacă), Axente Creangă își redescoperă potențele creatoare cu ajutorul iubitei ce poartă nume manolic și voievodal și întruchipează aici însuși Principiul feminin. Drumul spre Grădiștea (spre „adevăratele izvoare”) echivalează atât cu o ascensiune spre zonele înalte ale spiritului, cât și cu o coborâre înspre zorii istoriei. Spațiul privilegiat își pune din nou pecetea, ca și în scena de la început, asupra Timpului, anulându-i cursul. Pentru alter-ego-ul blagian, este momentul unei stări apoteotice: acordul deplin pe coordonata spațio-temporală a Creației cu Erosul duce la regăsirea totală a sinelui. Iar ascensiunea pe culmile Grădiștei coincide cu o coborâre în timp, în care autorul lucrării Semnificația muntelui dacic în romanul "Luntrea lui Caron", de Lucian Blaga identifică același duh al spațiului mioritic, sintetizat aici în însăși ființa regăsită a eroului-narator.

DOUĂ FENOMENE ASTRONOMICE CUNOSUTE DE GETO-DACI

Ion I. Bratu

Pe baza informațiilor lăsate de istorici, distingem în antichitate două perioade, în care au pătruns pe teritoriul locuit de geto-daci importante cunoștințe de astronomie: perioada în care a trăit Zamolxe (secolul VI î.Hr.) și perioada în care a trăit Deceneu, secolul I î.Hr.

Mărturiile rămase, în special din această a doua perioadă de înflorire a astronomiei pe pământul locuit de geto-daci sunt foarte elocvente. Istoricul Iordanes ne-a lăsat multe informații în acest sens: [Deceneu] „le-a demonstrat teoria celor douăsprezece semne ale zodiacului, le-a arătat mersul planetelor și toate secretele astronomice și cum crește și cum descrește orbita lunii (...) și le-a spus ce nume și sub ce semne trei sute patruzeci și șase de stele trec în drumul lor cel repede de la răsărit la apus (...)”.

Posedarea unor cunoștințe foarte avansate în astronomie [care, trebuie s-o spunem drept, se dezvoltă mai mult ca soră mai mică a astrologiei], cunoștințe dezvăluite în zilele noastre – este vorba de un proiect de reformă a calendarului, preconizată și aplicată în Dacia de Burebista, cu câțiva ani înaintea lui Cezar la Roma – cercetările asupra fenomenelor cerești, care ni se arată că le făceau geto-dacii, discipoli ai lui Deceneu, ne îndreptățesc să credem că preoții geto-daci descoperiseră petele din Soare și ciclul solar de 11 ani.

Susținerea ipotezei de mai sus o fac apelând la cultura noastră populară, mai precis la o legendă populară culeasă din județul Suceava și publicată de scriitorul Ion Filipciuc în volumul său „Și pietrele curg”, apărut la Editura Sport-Turism, București, în anul 1985. În acest volum, la paginile 113-116, se află legenda „Toiagul de fier”, unde aflăm că: „într-un sat, bunăoară, cum ar fi Slătioara, trăia o fată” care dând naștere unui copil l-a hrănit cu grâu „tocmai dintr-al unsprezecelea an (...) când soarele se scutură de rugină”.

Legenda populară, culeasă dintr-o zonă în care trăiau Dacii liberi, spune în termenii în care se putea exprima țăranul român, care știe această legendă din moși-strămoși, cunoașterea a două fenomene astronomice: „rugina soarelui” sunt petele din Soare care, după cum se știe, au fost observate prima dată de Galileo Galilei în anul 1610, iar „al unsprezecelea an” reprezintă ciclul solar, adică depinde cum privim lucrurile: intervalul dintre anii când soarele are cea mai multă „rugină” pe el (maximul de pete solare) sau intervalul între anii când soarele are cele mai puține pete (anul soarelui calm).

Întrucât pe teritoriul țării noastre au existat în secolele XVI-XIX observatoare astronomice la Oradea, Cluj, Alba-Iulia, Cotnari, care însă au funcționat scurte perioade de timp, ceea ce nu le putea permite observarea ciclului solar de 11 ani, și cum numai preoții geto-daci au avut la dispoziție o perioadă mai mare de timp, cca. anul 60 î.Hr. până la 106 d.Hr., deci 166 de ani, timp în care putea fi observate 15 cicluri solare, m-au determinat să emit această

ipoteză îndrăzneată: preoții geto-daci cunoșteau petele solare și ciclul solar de 11 ani, două fenomene astronomice descoperite cu peste 1600 de ani mai târziu în cazul petelor solare și peste 1800 de ani mai târziu în cazul ciclului solar.

SEMANTICA IDEOGRAMELOR-O INTERPRETARE DIN PERSPECTIVA LIMBII DACOROMÂNE

Conf.univ.dr. Ion D. Dunăreanu

Limba unui popor este o expresie a fundamentului său ontologic, a gradului de civilizație atins la un moment dat, precum și a legăturilor și interferențelor cu alte popoare, respectiv a evoluției în timp a acestora.

Limba strămoșilor noștri daci prezintă o caracteristică de excepție, care nu poate fi explicată încă de lingvistică: o bună parte din cuvintele ei originare sunt răspândite în multe alte limbi, fondul principal de cuvinte regăsindu-se în acestea, cu toate că nu există dovezi ale unor contacte nemijlocite sau interferențe culturale care ar fi putut genera ceea ce se cheamă «împrumuturi lingvistice».

Una dintre cele mai stranii constatări oferite de analiza comparativă a cuvintelor dacoromâne este aceea că multe dintre ele sunt congruente cu structurile lingvistice aferente ideogramelor sau sistemului de scriere propriu civilizației chineze, vechi de peste 6000 de ani, cel mai vechi sistem de scriere ideografică din lume și singurul care a rezistat timpului până astăzi..

Această constatare privește în special partea de ideograme, în număr de circa 2000, preluate de cultura japoneză, devenite fundamentul acestei culturi și baza sistemului educațional nipon.

Bogația de cuvinte dacoromâne prezente în vocabularul japonez elementar îndreptățește afirmația că, cel puțin în acest caz, teoria împrumuturilor lingvistice este falsă, elaborată parcă special pentru a ascunde neștiința celor care nu pot explica altfel etimologia cuvintelor comune prezente în diferite limbi.

Simpla enumerare a acestor cuvinte, atașate ideogramelor corespunzătoare lor este de natură să ofere câteva jaloane pentru o nouă abordare în domeniu, debarasată de toate prejudecățile și inepțiile pe care falși lingviști le-au promovat și le propagă în continuare, îndeosebi cele cu privire la originea și evoluția limbii dacoromâne.

Lucrarea prezintă câteva eșantioane de cuvinte «surori» dacoromâne- japoneze, autorul fiind încredințat că acestea pot fi deschizătoare pentru un astfel de drum nou, atât în cercetarea lingvistică, dar mai ales în cercetarea fundamentelor proto-civilizației dacice .

SINCRETISM ȘI CABALISTICĂ APLICATĂ ÎN BALADA MEȘTERULUI MANOLE

Nae Vintilă

Balada nu poate fi opera întâmplătoare a unui bard popular. Este exclus ca la creația ei, fie și numai literară, să se fi implicat mai mulți astfel de mestreți. Simbolistica cu care se operează pe parcursul întregului suport liric manifest pledează pentru o cu totul altă origine. Și, deși ocultarea este la ea acasă în versificația cu aer voit popular, totuși (și nu neapărat de aceea) contribuția masonică la alcătuirea baladei nici nu poate să fie avută în vedere, indiferent că am putea invoca factorul epic legat de relatarea dificultăților construirii în sine a unei mănăstiri.

Balada este o operă închinată Cuvântului, căci este o alcătuire de cuvinte. Din chiar început se fundamentează o Idee care va fi urmărită insistent pe parcursul întregii serii de versuri (448, comp, nr. pag. Codex Rohonczy):

“Negru-Vodă sta/ ./ / / **ȘI SE TOT GÂNDEA.** / Că tot ce căta, / El tot nu afla/ **MEȘTER DUPĂ GÂND/ ȘI DUPĂ CUVÂNT.**”

Este clar că la mijloc este vorba despre o creație profund creștină, pentru că în joc nu se găsește exclusiv construcția de piatră, ci ni se vorbește despre Ctitorirea Bisericii ca operă de mântuire, adică despre înălțarea edificiului intelectual uman implicat de actul gândirii desăvârșite în Credință. Facerea prin Cuvânt este pe de o parte de natură hermetică, iar pe cealaltă profund creștină. De aceea trebuie să afirmăm că nu este vorba aici despre Creația unei simple Biserici, sublimată prin metafora artei poetice, ci despre Creația întregului Univers (Ioan.1;1-3-):

LA ÎNCEPUT ERA CUVÂNTUL, ȘI CUVÂNTUL ERA CU DUMNEZEU, ȘI CUVÂNTUL ERA DUMNEZEU. El era la început cu Dumnezeu. **TOATE LUCRURILE AU FOST FĂCUTE PRIN EL; ȘI NIMIC DIN CE A FOST FĂCUT, N-A FOST FĂCUT FĂRĂ EL.**

Acest adevăr este încă subliniat de cei care înalță acea mănăstire “înaltă și chipoasă” (deși mănăstirile îndeobște sunt mici și nu tocmai remarcabile arhitectonic) și care au următoarea structură numerică: **1** Meșterul Manole, **9** calfe și **12** ucenici (cele trei grade masonice scoțiene inițial acceptate - Londra, 1716). La înălțarea operei Cuvântului care este Dumnezeu Însuși, participă **22** de actori. Exact acesta este și numărul literelor alfabetului ebraic și echivalentul Poruncilor și Blestemelor (10 + 12) pe care a jurat întreg poporul la Ebal-Garizim atât în Iosua cât și în Ezdra/ Neemia (al doilea Templu). De aici rezultă că inclusiv Tora are rolul ei aparte în construcția divină. Manole este ZECE ceea ce corespunde desfășurătorului cabalistic, lui IOD – exact a zecea literă și rădăcina, care semnifică perfecțiunea divină. Termenul poate fi echivalat astfel: IOD = 10 + D, unde D este sigla divină și prescurtarea de la

DEUS = Dumnezeu Este Unul Singur, așa că putem obține soluția enigmatică:

ZECE + DEUS = ZECEDEUS = DECEZEUS = DECENEUS (acrobație: Z = N culcat – Peștera Ialomicioarei).

De altfel transliterația DZ este ceea ce se numește lingvistic dzitacism, și chiar a circulat lexical întocmai.

Manole era mason, adică Zidar. De bună seamă, la construcția Templului un alt Mare Maestru își are locul lui aparte. Este vorba despre Hiram Abiff cel ucis de ciracii lui Solomon pentru a nu i se atribui acestuia opera. Ca Arhitect al Universului, Hiram moare în masonerie, dar este viu în Biserică, pentru că HIRAM = HÉRAM (é = iod) = HRAM.

Și, pentru că Manole exprimă prin poziția lui de literă divinitatea, acest lucru trebuia verificat și prin transcrierea ocultată a numelui Marelui Arhitect al Operei Nepieritoare, care nu putea fi de găsit decât în Numele Zeului însuși.

ZAMOLXE = NAMOLXE = MANOLE X unde X = 10 sau ZECE latin

Adică special pentru a obține soluția desfășurată în baladă: “**MANOLE ZECE, care mi-i întrece**”

Decriptările acestea sunt implicite și, mai ales, obligatorii, pentru că în acest sens găsim următoarea indicație:

ZAMOLXE = DAMOLXE = DAMOLCSE = DAMOCLES. (Toate reciprocele sunt valabile)

[...] După cum o cunoașteți, toți “conducătorii istorici” din vechime nu se laudau cu aurul și stăpânirea, ci cu sărăcia, fiind din acest punct de vedere asemănători în filosofie nu numai (ord)esenilor, ci și eboniților. Pentru că, precum o cunoașteți din Evanghelie, “mai ușor este unei cămile să treacă prin urechea acului, decât unui bogat să intre în Împărăția lui Dumnezeu” (Mat.19;24). Statul antic românesc era unul al Teocrației, în care nu existau Domni, căci cu toții erau frați și trăiau în Porunca lui Pavel/ Hristos: “Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși” (Gal.5;14, Mar.12;31, Lev.19;18). TIMP DE O MIE DE ANI ROMÂNIA ESTE UN ȚINUT OCULTAT, SPAȚIUL HYPERBOREILOR, căci Țara se află atunci între pământ și cer. Despre acesta nu ne relatează nici un document ȘI NICI NU TREBUIE SĂ EXISTE UN PROBATORIU MATERIAL PENTRU CĂ DACĂ AR FI, NU NE-AM MÂNTUI PRIN CUVÂNT (Evr.11;1-3), ADICĂ PRIN REVELAȚIE. Putem însă afirma că dacă Sfânta Treime Statală românească devine “reală”, pe la sau după 1300, CU TOT CU POPOR, atunci nimeni între Neamuri nu poate pretinde că are vreun drept de forță asupra ei invocând trecutul. O POT MOȘTENI, DAR NUMAI PRIN CREDINȚĂ ȘI PRIN ÎMPLINIREA ÎNTOCMAI A PORUNCII.

Dacia Hiperboreană: o viziune integratoare asupra lumii

Nazaria Buga

Într-o dimensiune în care nu încapă concesiile, într-o lume în care golirea de sine ar fi una din premisele necesare, în lumea în care s-a încercat sfâșierea dramatică a Tradiției (opusă, din rărunchi, experimentalismului desacralizator contemporan), tocmai în acea lume care a supradimensionat rolul “domniei cantității” (lăsând la marginea penumbrei “calitatea”), a apărut un Vasile Lovinescu - une merveille programmée - dacă acceptăm că, într-un tărâm în care Dumnezeu este luat uneori ostatec de orgoliul uman, însuși Dumnezeu rănit are grijă de răsfrângerea Chipului său în lume. Și, de la înălțimea rigorii, în zona profund economică a explicării neamului românesc, a apărut această formă de sacerdoțiu, prin viața sihastrului de la Fălticeni.

Efigial, Fălticeni, la această oră, oferă lumii moderne regii neîncoronăți ai Tradiției. Unul spectacular foarte se

delimitează de posteritatea tăcută a celui alt: un Vasile Lovinescu în ipostaza de “monarh ascuns” și un Ion Irimescu - cel care varsă lumii, de acolo din Septentrion, spectacolul copleșitor al statuarei românești.

Viața lui Lovinescu s-a suprapus peste acel fior chthonian al “vetrei strămoșești” - matrice care-și scrie încă Evanghelia pe vântul subțire al Nordului. A vorbi despre Lovinescu este a aduce un elogiu Daciei Hiperboreene - adevărată Alma Mater a devenirii românești, în care autorul s-a scufundat până la uitare de sine: migrații, tradiții, monumente, mituri, monede, inscripții, legende, basme, steme și stele funerare, lexeme. A luat forma mântuitoare a spațiului, s-a curbat pe arcul Carpaților asemeni unui dragon ratașat la semnificațiile, fulgurările demersului spațial. Nu a rămas un singur *topos*, din legenda spațiilor, neexplicat. Nici omul primordial.

Lovinescu nu poate lipsi, prin unicitatea sa, din țesătura filosofiei pereniale ce (de)marchează viziunea integratoare asupra lumii. Acum, la crepuscul, îi invocăm personalitatea profund rezonantă (cu ancestralitatea noastră) și considerăm că, dacă Dumnezeu va îngădui un Congres “Lovinescu”, va fi acea sărbătoare a temelor-subtemelor, a motivelor-submotivelor ce fac să expandeze viziunea asupra spațiului, neapărat în atingere cu ceea ce a fost Dacia pre-anceștrilor noștri. În fond, a dus, înspre o a 9-a vibrație, ceea ce a fost intuitiv și ceea ce a fost Densușianu. Unul aversul, celălalt reversul medaliei desăvârșit unitare: Dacia străveche.

Pentru că Lovinescu a fost, cu necesitate, o făptură contaminată de Absolut, rezonant cu planurile profund radiante ale *totalității* - matrice generatoare de mister, de sugestie și de simbol. Considerăm că, de la Lovinescu încoace, s-ar putea institui - în planurile teoriei - acel concept de *ontologie a spațiului* a cărui morfologie și semasiologie le descoperim încă din vârsta de aur a Daciei paradisiace, vârstă pierdută și recuperată doctrinar și în scrierile unui Lovinescu. O doctrină a spațiului spiritual românesc, spațiu “esențialmente metafizic”, a cărui hartă corespunde unui cod al transcendenței, în care opoziția tradiție/ antitradiție are o dezvoltare *sui generis*. Integrarea sa în anonim și în “ritmurile cosmice” determină spațiul în strictă învecinare cu sacral ce expandează din energetică sa, încă din primordii, peste această *matcă a Europei* - structulur suveran al Daciei adevărate. Asistăm la generul profund metanoic al demersului său: de restituire a integralității noastre înspre Pantocratorul care veghează asupra matricei esențializate în *deal-vale-deal*. Se odihnește în acel *sarcophage* auster, de o simplitate scoțiană, al Lovineștilor, în țintirumul deja patrimonial al unui “loc” despre care s-ar spune că, în el, “nu s-a întâmplat nimic”. Afară de testamentul lapidar din *opera omnia*. Viața și opera sa - *point ontologique* - coboară din legendarele românești (amplificându-le acustica inițială) și, într-un efect de dublă impresiune, proiectează pontifical Cerul peste Pământ. Cititorul este împins imperceptibil înspre zona arhetipurilor, înspre Transcendentalul “care coboară”.

Celții nu au pătruns în Transilvania

Ing. Romulus Constantin Mironescu

Celții sunt menționați ca popor prima oară în secolul al VI-lea î.e.n. de către Hecateu din Milet; Herodot îi așează la izvoarele Dunării.

La începutul al III-lea î.e.n. din așezările lor aflate pe teritoriul Franței și Germaniei de sud își extind aria de locuire în insulele britanice, pe întreg teritoriul actual al Franței și în Italia de nord. Textele scriitorilor antici se referă la expedițiilor de jaf și atacurile lor violente, când în anul 387 î.e.n. ei ocupă Roma, iar în anul 278 î.e.n. devastează sanctuarul de la delphi.

Numiți celți, galli sau galatai de autorii antici, ei pătrund în anii 279-278 î.e.n. în Macedonia, Tracia, Grecia, unde sunt înfrânți și ajung până în Asia Mică.

Unii cercetători români au emis ipoteza potrivit căreia mormintele descoperite prin săpături arheologice la Silivaș, Mediaș, Ciumești, Apahida, Sântioara, Dipsa, pot fi atribuite celților; de aici ei ar fi pătruns în Valea Mureșului și în sud-estul Ardealului.

Alți cercetători români sunt sceptici deoarece subliniază faptul că pe teritoriul Daciei nu s-au descoperit așezări celtice. Aceștia precizează că mormintele atribuite “celților” pe teritoriul Daciei pot fi datate în secolele III-II î.e.n. sunt în exclusivitate de incinerare, iar osemintele defuncților erau depuse în urnă sau direct pe pământ alături de alte obiecte-obiecte tradiționale dacice. Pe de altă parte celții practicau în același timp ritul inumației și mai rar al incinerării.

Lucrarea își propune analiza inventarelor descoperite în mormintele atribuite celților, pe teritoriul vechii Dacii și a inventarelor mormintelor geto-dacice. Urmare analizei descoperirilor arheologice am ajuns la următoarele concluzii:

- nu se mai pot admite ipotezele cercetătorilor români, francezi, etc prin care se susține o așa-zisă “celtizare”

a spațiului dacic prin pătrunderea unor cete războinice ale celților în Transilvania;

- mormintele considerate ca fiind “celtice” aparțin dacilor;
- dacii sub conducerea lui Burebista s’au luptat cu celții respingându-I de la Tisa până la izvoarele Dunării și ale Rinului

MELCHISEDEC ȘI ECUMENISMUL

George Liviu Teleoacă

Textul esenienilor de la Qumran, *Midrash Malkizedeq*, pune în evidență existența unei relații de excepție între Yehowah (YHWH) și Melchisedec, iar Sfântul Apostol Pavel spune despre Melchisedec că „avem multe de zis și lucruri grele de tâlcuit” (Evr. 5,11).

Or, tâlcul acestor „multe și grele lucruri” se cere a fi reaprofundat mai ales astăzi când „Divizarea continuă a Bisericilor este un scandal și pentru că ea contribuie direct la secularizarea progresivă a lumii”, așa cum s-a arătat în comunicatul final al reuniunii Goslar VII la care au participat BOR și Bisericile Evanghelice din Germania.

Convinși că numai credința în Unicul Ziditor și în poruncile Sale mai pot atenua procesul de îmbătrânire entropică a omenirii afirmat chiar de Melanchthon, considerăm că aprofundarea Tainei lui Melchisedec poate inversa procesul divizării religioase cu toate nefastele-i consecințe.

Convinși că nu există nici un conflict între marea tradiție religioasă și progresul civilizației materiale, progres conceput, însă, ca mijloc al înobilării umane a elitelor, dar și a vulgului, vom încerca să subliniem importanța ecumenică a lui Melchisedec insistând asupra faptului că el trebuie considerat mult mai mult decât un preot-rege oarecare, dat fiind faptul că SFÂNTA SCRIPTURĂ începe și se sfârșește cu el, iar Manuscrisele de la Marea Moartă îi conferă chiar funcții escatologice.

Cu speranța de a ajunge să trăim în „anul binecuvântării lui Melchisedec” ca timp al răscumpărării mesianice, propunem Mișcării Ecumenice în întregul ei, dar și fiecărei biserici în parte să se apropie cât mai mult de Taina lui Melchisedec. Pentru toți, Melchisedec-neeureul este cel care a primit zeciuiala chiar și de la patriarhul Avraam atunci când l-a binecuvântat în calitatea sa de preot al Dumnezeului Celui Prea Înalt (Fac. 14,18), iar prin însemnarea numelui său, Melchisedec mai este și „Împărat al neprihănirii” și „Împărat al păcii”(Evr. 7,2-3).

Alături de înaltele sale atribute, vom sublinia, aici, că încă de la începutul BIBLIEI, evreul Avram și neevreul Melchisedec se închinău Aceluiași Unic și Prea Înalt Dumnezeu.

La peste o jumătate de mileniu după Avraam, marele rege David insuflat de Duhul (Mt. 22,43) invocă în Psalmul 109 aceeași consacrată autoritate a lui *Melchisedec*, după ce YHWH l-a asigurat că împărăția unuia dintre urmașii săi va dăinui veșnic.

Protagonist al unor momente de mare tensiune mistică, păstrând unul și același statut de *arhiereu arhetipal* atât în Vechiului Testament cât și în Noul Testament, *Melchisedec* dobândește în iconomia SFINTEI SCRIPTURI o mare importanță și cu toate acestea continuă să fie privit ca un necunoscut. De aici și încercarea de a mai afla și alt ceva despre el pornind în mod firesc chiar de la numele său, întrucât identitatea originară a lui *Melchisedec* s-a constituit înainte de Facerea – lumii ebraice – adică în acele „timpuri asupra cărora orice tradiție nemijlocită a amuțit, singurele dovezi autentice la care s-ar mai putea apela fiind cele lingvistice.

CRUCEA – SIMBOLUL MÂNTUIRII

Pr. Horia Țâru

În antichitate, un rol important în istoria omenirii l-au avut cele patru simboluri considerate fundamentale: centrul, cercul, crucea și pătratul. Crucea {grec. *ὀμόδῆδῆ* *ăstausōsī*, lat. *crux*} este semnul compus din două linii întretăiate. Crucea este cea care a stabilit relația dintre celelalte simboluri fundamentale: la intersecția celor două drepte se află centrul; crucea se înscrie în cerc împărțindu-l în patru; prin unirea extremităților brațelor se obține pătratul, care la rândul lui împărțit în două prin diagonală dă naștere triunghiului. Aceste simboluri au dat naștere unui limbaj universal complex. Ca cel mai totalizant dintre simboluri, crucea simboliza pământul, numărul patru și al pătratului, stătea la baza tuturor simboluri de orientare raportate la punctele cardinale cerești. Orientarea spațială se făcea pe direcția est-vest (răsăritul și apusul soarelui), iar orientarea temporală pe direcția sud-nord (axa de rotație a lumii), iar

prin încrucișarea axelor se ajunge la crucea de orientare totală.

Funcția de sinteză și de măsură a crucii se raportează la punctul unde se întâlnesc cerul și pământul. *«în ea se amestecă timpul și spațiul. Ea este cordonul ombilical, niciodată tăiat, al cosmosului legat de centrul originar. Dintre toate simbolurile, ea este cel mai universal, cel mai totalizator. Crucea este simbolul intermediarului, al mijlocitorului, al celui care este, prin chiar natura sa, permanenta aducere laolaltă a universului, și comunicarea între pământ și cer, de sus în jos și de jos în sus».* Crucea măsoară spațiile sacre, templele, marchează piețele orașelor, străbate câmpurile și cimitirele, iar întretăierile brațelor crucii marchează răspântiile. *«Puterea ei este centripedă și centrifugă. Ea explicitează misterul centrului. Crucea înseamnă împrăștiere, emanare, dar și adunare, recapitulare».*

Crucea este un simbol apărut în preistorie. În spațiul românesc, crucea a fost atestată în orizontul cultural al paleoliticului, răspândit în epipaleolitic și neolitic. O găsim inscripționată pe tăblița circulară descoperită la Tărtăria. Tăblițele de la Tărtăria aparțin străvechiului complex cultural timpuriu Turdaș-Vincea, propriu neoliticului sud-est european, datat în mileniul al VI-lea, în jur de 5300–5200 a.Chr. și face parte din scrierea «Vechii Civilizații Europene/Old European Civilization», dovadă certă a apariției scrierii în sud-estul Europei. Sute de vase, farfurii, cupe votive din zona centrală și estică a Peninsulei Haemus/Balcanică aparțin perioadei timpurii și clasice ale culturii Vincea (Gumelnița, Boian, Gradeșnița, Vrața), prezentând semne ale scrierii Vechii Civilizații Europene/Old European Civilization. Tăblițele de la Tărtăria sunt cu aproape 2000 de ani mai vechi decât scrierea sumeriană. Confecționată din lut ars, tăblița circulară are un diametru de 6,6 cm., cu un orificiu în partea superioară, ceea ce presupune că era utilizată ca «medalion» în cazul în care era legată cu «sfoară». Tăblița este împărțită de o «cruce» în patru cadrane/planuri, în fiecare dintre ele găsiindu-se semne inscripționate.

Crucea era un simbol al «Soarelui sfânt», al «cultului solar», continuator al «cultului morților». Se pare că de la pelasgii/străvechii valachi ai ținutului carpatic, crucea s-a răspândit la popoarele antichității. Crucea înscrisă într-un cerc, devenită «roată solară» a fost cunoscută la popoarele euro-indiene în cultul solar ce ținea de solstiții și echinocșii. *«în nopțile solstițiale, roți de car îmbrăcate în paie și aprinse se dau de-a dura de pe înălțimi la vale, însoțite de tineret, care aleargă chiuind, țipând și bătând tâlângi... în Banat, la echinocșul de primăvară se purta pe o roată trasă de mai mulți flăcăi unul din plugarii leneși ai satului, în jurul căruia se făceau glume referitoare la faptul că nu a profitat de vremea bună, de cerul însorit, ca să-și are pământul la timp. Nu știm în ce măsură roata solară a celților care au conviețuit cu dacii, în câteva zone pe teritoriul Daciei, s-a transmis dacilor, care ca indo-europeni ar fi putut să aibă și ei roata ca simbol solar. Dar știm că, în mitologia lor, celții aveau un anume zeu al roții, Tarams, căruia druzii îi consacraseră un cult complex, cu rituri de inițiere apotropaice și tropaice. Dar și grecii acordau un cult roții solare, reprezentând prin ea când Olimpul, când Infernul. Este prezentă roata solară în numismatica hristiană, ca un element de cult autohton îmbinat cu unul eterohton».*

CONSIDERAȚII PRIVIND INFLUENȚE ALE CULTURII DACICE ÎN SPIRITUALITATEA EUROPEANĂ MODERNĂ

Conf. Univ. Dr. Maria Gâf-Deac, Universitatea Spiru Haret București

Monumentele de artă figurativă se regăsesc în aproape toate civilizațiile globului. Toate popoarele Europei, de exemplu, au în istoria lor imagini mitologice. Amuzamentul, ceremoniile sezonale, sacrificiul sunt legate la un cult, de cele mai multe ori particularizat în vechime, însă devenit mai rafinat, mai generalizat în contemporaneitate.

Teritoriul dacic conexat cu cel traco-dacic dinspre centrul și sud-estul Europei de astăzi este cel care fructifică cel mai expresiv forțele fertilității contra ceea ce este nefertilitatea. Ceramica de Cucuteni, Vama, Sarmisegetusa ș.a., statuetele de Hamangia, „Cloșca cu pui de aur” (complex figurativ prelucrat în aur) și alte vestigii arată: 1) utilitatea instrumentelor, sculelor sau mijloacelor de sporire a fertilității; 2) forma necomplicată a imaginii; 3) mișcări restrânse, lente sugerate de obiecte; 4) intensitate simbolică sporită.

În spiritualitatea traco-dacică însemnele artistice moștenite analizate astăzi arată că se identifică anumite tipuri de bază de *nuclee structurale spirituale* care au influențat remarcabil spiritualitatea și cultura europeană în ansamblu. Dintre acestea se amintesc:

- tendința de a crea și a avea imagini, remarcată ca fiind secundară activităților de bază;
- cultură dacică deschisă nu prin expansiune, ci prin valoare validată care s-au răspândit novativ și atractiv la alte semănții din regiunea europeană;
- spiritul cultural comportamental era manifestat în formulă comună, mai colectivă, unită, interdependent în interiorul neamului traco-dacic. Această caracteristică este rezultatul conturării dense, puternice, personalizate a spiritului traco-dacic în propriul areal de viațuire;
- spiritualitatea traco-dacică nu este autarhică, ci conectată la condițiile sociale ale timpului antic și în continuare medieval.

Traco-dacii sunt identificați în actualul teritoriu românesc și în extensia largă față de granițe, încă din secolele 12-11 î.Hr. După populația hindusă, populația traco-dacică, în secolul 6 î.Hr. este considerată a doua populație din lume ca dimensiune și bogăție. Grupările traco-dacice își aveau Centrul la Nordul Dunării. Dacii și geții reprezentau întâietatea compozițională a colectivității traco-daco-getice.

În anii 60 î.Hr. regele Burebista al Daciei a construit una dintre cele mai mari puteri militare ale timpului, formată din fortărețe și aproape 200 mii de persoane cu statut de luptători. Triburile celtice din Europa Centrală au fost zdrobite în acea vreme de către formațiunile lui Burebista, fiind oprită dominația celtă în zonă. Sunt indicii că dacii au pătruns până în zona *Dnepr*. Burebista a generat interferențe în războiul civil din Roma, însă victoria rapidă în zonă a lui Cezar a oprit o eventuală dominație dacică asupra Romei.

De altfel, Cezar avea în vedere atacarea Daciei cu concepție punitivă.

Burebista a fost preocupat de construcția a unor puternice sanctuare în formă de careuri sau cercuri, cu ziduri și coloane înalte de piatră în păduri dese. Sanctuarele aveau și rol de locații religioase. După Burebista, regele dac Decebal a avut o activă politică externă. Dacia a devenit centrul de gravitație al anti-Romei. Decebal a reușit victorii importante împotriva Împăratului Domițian, însă Traian, noul împărat roman, cu o armată de peste 100 mii de persoane a pus stăpânire pe teritoriul dacian.

Decebal a fost ucis (sau s-a sinucis), fortărețele în mare parte au fost distruse și numeroși daci au trebuit să treacă munții Carpați spre locații proprii mai sigure. Abia restul populației înrobite, rămasă în zona de atac roman, a intrat în asimilare sau îngemănare cu coloniștii romani.

Vlahii medievali sunt urmașii dacilor liberi, cărora li se adaugă ulterior daco-romanii - această populație în totalitatea sa fiind precursora românilor contemporani.

Limba traco-dacică a existat distinct, puternic conturată, însă ea a fost suspendată sub ocupația romană, fiind impusă practicarea limbii latine. Autori greci ai vremii relatează elemente mitologice dacice, iar ceramica, armele, harnașamentele de cai, ulcioarele și statuetele descoperite, inscripțiile și vestigiile sanctuarelor demonstrează existența unei culturi și spiritualități excepționale, generatoare de remarcabilă influență în cultura europeană de ansamblu. Spiritualitatea și arta traco-dacică se manifestă distinct și personalizate în perioada antică, generând influențe în cultura Evului mediu european.

Este remarcabilă interferența comportamentală a poporului traco-dacic cu situațiile sociale și conflictuale ale timpului, prezența acestuia la marile evenimente ale erei și rolul jucat în instaurarea unor stări istorice de fapt în Centrul Europei.

KOGAIONUL DIN CEAHLĂU

Luca Manta

1) Surse istorice. Istoria antică prin Herodot (*Cartea IV*, 93, 94) ne spune că: *...geții se cred nemuritori și... că cel care piere se duce la (Z)almoxis*. Geograful Strabon (*Geogr*, VII, 3, 5) ne arată că altarul acestui zeu era situat în vârful unui munte sfânt (cu peșteră și riu aferent) numit *Kogaionon*, localizare pe care cercetătorii o caută de secole. Așa dar, strămoșii noștri geți / daci aveau un zeu suprem numit *Zalmoxe / Zamolxe* și credeau în nemurirea sufletului.

2) Surse etnografice. În multe legende din România găsim descrise vîrfuri și platouri din Munții Carpați socotite a fi sfinte, unde de veacuri se desfășoară serbări populare și drumeții montane. În categoria munților sfinți din Dacia

se încadrează: *Omul, Caraimanul, Cozia, Găina, Ceahlăul, Parîngul* ș.a., de unde putem deduce că în Dacia existau mai multe altare de tip **Kogaion**.

3) Originea numelui Kogaion. Scriitorul și numismatul Ion Gheorghe în lucrarea *Cogaioanele – Munții Marilor Pontifi*, Ed. Cartea Românească, 2004, pag. 39, pornește în descifrare de la glosa: „*Roio Kotis Svaticus svatic cogi dacis*”, unde *cogit* (lat.) este *cugetul* credincioșilor daci, care numeau megalitul locului prin **gogaion** însemnând *pietroi / stîncă*. Biblia ne arată că, Moise și Iisus propăvăduiau în vîrfuri de munți, iar locul de răstignire a lui Iisus Hristos a fost **Golgota** (în ebr. „căpățînă”), o colină de lângă Ierusalim. Semantic, această formă rotundă / semirotundă apare în multe cuvinte românești, de pildă: *gogă* s.f. este partea de sus a cuptorului (jud. Orhei) – Glosar dialectal – M.O. – 1939; *gogonat-ă* (< *gogon*, reg., obiect rotund) ca și *gogoneaua, gogosarul* ș.a. – (M.D.E. – 1978); *gogă* s. f. Mold. (a gogi – a coji) are înțeles de nucă cojită (Dicționar L. șaianu, Craiova, 1945).

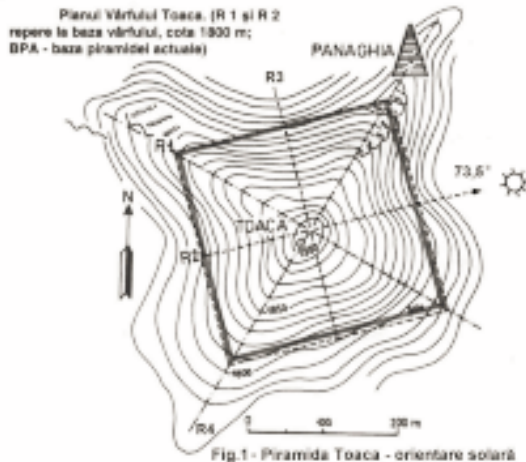
4) Kogaionul din Ceahlău. Dimitrie Cantemir a realizat prima descriere a muntelui Ceahlău în *Descrierea Moldovei* la anul 1714, de unde am descifrat legenda *Babei Dochia și a celor 20 de oi albe*, care de fapt reprezintă *Echinocțiul de primăvară sau Poarta astronomică* din data de (1+20) și 21 martie.

În tradiția muntelui Ceahlău găsim memorată data de 6 august, care reprezintă sărbătoarea anuală a urcării pe munte, în așa fel încît drumuțel care pornește seara la drum, să ajungă dis-de-dimineată în vîrfurile Toaca înalt de 1900 metri și să admire răsăritul de soare.

5) Ipoteza piramidei Toaca din Ceahlău. De curînd, în anul 1988, un geolog și un hidrolog Nicolae și Elena Țicleanu au lansat ipoteza existenței unei **piramide** construite / cioplită în vîrfurile Toaca - muntele Ceahlău din Carpații Răsăriteni. Ipoteza acestor doi cercetători conține o multitudine de dovezi geologice, arheologice, cartografice, fotografice ș.a.

6) Piramida Toaca este orientată solar! Lucrarea *Kogaionul din Ceahlău* susține ipoteza piramidei din Ceahlău pe baza unor dovezi geografice și astronomice corelate istoric, care au avut ca punct de pornire Harta topografică a muntelui Ceahlău, scara 1/25.000. Această hartă topografică conține linii de nivel unde găsim pozată geometric baza piramidei - un pătrat cu latura de 290 de metri – și de unde am determinat cu ajutorul indicatorului nord direcțiile diagonalelor R1 și R4, cît și direcțiile axelor principale R2 și R3 (vezi fig.1).

În acest mod am determinat că, axul principal R2 are un azimut geodezic de 73,5°, o direcție unică pe orizontul solar care totuși nu corespunde cu răsăritul de soare - urcătul tradițional pe muntele Ceahlău - din data de 6 august!

EMINESCU ȘI MODELUL DACIC

Dr. Lucia Olaru Nenati

Atașamentul lui Eminescu față de mitul dacic se poate însera, credem, în inventarul acelor „tărîmuri compensatorii” pe care le-a identificat exegeta Ioana Em. Petrescu în manifestarea spirituală eminesciană, ca evadări din realul agresiv ale eului său ce se simțea inconfortabil, în alte zone precum: trecutul, istoria, visul, natura ș.a. De aici dezvoltarea substanțială a acestor teme, precum istoria și mitul dacic. Ipostaza omului dacic constituie o **forma mentis** pentru Eminescu. Pornind de la concepțiile filozofilor greci despre poeți ca purtători ai memoriei anistorice, ca aleși ai zeilor, putem considera că și Eminescu poartă în sinele său acest arhetip inițial ce-ar fi trebuit să dezvolte o lume edenică. În poemele din corpusul dacic el se identifică **modelului comportamental al omului dacic** și manifestă atitudini adecvate acestuia.

Multe exemple ne conduc spre concluzia că în toată opera, exprimarea și conduita sa umană și socială el și-a

însușit instinctiv, **idealul dacic al demnității individului ce nu acceptă compromisurile și preferă să moară decît să se umiliească**, după ce a luptat din toate puterile sale pentru apărarea cauzei și după ce a pierdut, dar nu s-a lăsat învins și umilit. Atitudinea sa definitorie este aceea de-a lupta mereu pentru **ipostaza optimă a națiunii sale** și, după unii autori, aceasta i-a grăbit sfîrșitul. Aceasta este de sorginte dacică și el și-o asumă organic. Chiar obsesia lui pentru figura lui Ștefan cel Mare pare a fi o prelungire a celei pentru epoca dacică și, de fapt, motivul care nutrește aceste două obsesii eminesciene este același, idealul destinului optim al poporului său, ideal pe care atît Decebal cît și Ștefan l-au întrupat cu strălucire, și mai ales cu putere de exemplu, atît de necesar în vremile de decădere și care a constituit pentru Eminescu elementul pozitiv al unei antiteze esențiale. Valorosul scriitor și filozof român din diaspora, Vasile Posteuca, validează această perspectivă.

DESCIFRĂRI ISTORICO-RELIGIOASE

Michaela Al. Orescu

Înainte de mileniul al VII-lea, pelasgii concentrați în spațiul carpatic, după retragerea apelor în urma ultimei glaciațiuni Würm, se răspîndesc în Apusul și nordul Europei, spre bazinul mediteranean, nordul Africii, Asia Mică, coasta de est a Mării Mediterane, Mesopotamia, sudul Mării Caspice. În jurul mileniului al V-lea, străbat sudul Mării Caspice, constituind, printre altele, ținutul Aria, la sud de Bactria și ajung la Indus, ca mesageți. Numele arienilor semnifică „oamenii altarelor”. Ei au dus în India o civilizație european-ariană, cu o religie constituită încă de la Hermes, alterată prin ulterioare intervenții datorate corpului sacerdotal, care a reconstituit panteonul, impunându-și autoritatea.

În Asia Mică, la sudul Mării Negre, se afla **ținutul Cappadociei** (al cărui nume evoca Dacia), ținut udat de râul Lycus, la est, și ocupat de chaldei (Chaldeia-Dahae-Dahii, menționați de Xenofon) cu așezările: Asasia, **Comana**. Ținutul udat de râul Halys găzduia orașele: Trocmi, Pteria, Tavium, Eusebia, Cesarea; pe râul Sarus erau așezările Adana și **Comana**. Pe râul Orontes, hărțile antice menționează: Apamea, Epiphania, **Aradus**, Arca, Hemesa, Samaria (localitate și ținut ulterior în conflict cu evreii (la est de care s-a dezvoltat Palmyra), Heliopolis, Damascus (fondat de Damas, fiul lui Hermes cu nimfa Halimede), și mai la sud, Gadara, Gadir, Gades, nume celtice care îl invocă pe cel de pe coasta Spaniei, Cadix; de asemenea, localitățile: Bastra, Rabbat-Ammon (Amon fiind numele lui Uran), Hierosolyma (numele fiului lui Tiphon, care a întemeiat vechiul Ierusalim, fratele său Iudaos punând bazele Iudeei).

Pe coasta estică a Mediteranei aflăm pe hărțile antice așezările: Myriandus, Chalcis, Pieria.

Ținutul Canaan, al cărui nume apare în una din Cărțile Sfinte ale evreilor: „Din Pentateuh face parte și cartea lui Iosua Navi, carte care conține istorisirea cuceririi de către evrei a „Țării Canaanului”, la anul 1300 î.Hr., sub conducerea lui Iosua Navi”.

La est de Canaan se afla, înainte de sosirea evreilor, **Galaad** – ținutul Galileii, cu așezările: Capernaum și Magdala, lângă Lacul **Tiberiada** (Marea Galileii), Cesarea, **Dor** și Cana. La nord de Capernaum, așezarea **Rama** (care evocă numele conducătorului pelasg care a cucerit, cu oamenii lui, India). La Dunărea de Jos au fost menționați în izvoarele vechi arimii, ramii. Ptolemeu menționează **Ramidava**, importantă cetate a Daciei Meridionale, cetatea ramilor și a râmilor, aflată pe atunci în regiunea de astăzi a Buzăului. De așezarea **Rama** aflată la nord de Capernaum este legată profeția proorocului Ieremia (31.15), prevestind fuga familiei sfinte în Egipt. La locul nașterii lui Iisus au venit magii **chaldeeni** de la Răsărit (Mesopotamia). În biserica Sant' Apollinaire Nuovo din Ravenna există un mozaic ce reprezintă pe cei trei magi, purtând „căciuli dacice”. Prevestirea proorocului Ieremia spunea: „Un glas s-a auzit în **Rama** / plângere și mari gemete: Rahila își plânge copiii...”

La est, în ținutul **Galead**, găsim așezările: **Gadara, Pella, Gilead, Getgal**, la vărsarea Iordanului în Marea Moartă (Marea de Asfalt). La sudul Mării Moarte se află localitatea **Arad**; în deșertul Șur, unde a pribegit poporul israelit după fuga din Egipt, găsim pe hărțile antice așezările: **Gades-Barnea, Cades, Arad**.

În **Mesopotamia** (Țara dintre Ape), în ținutul udat de **Eu-phrates**, sunt menționate așezările: Metilene, Samosata, Orhoe, Edessa, Carrhae (carieni-pelasgi), Nicephorum, Europas, Bambyce, Hieropolis, Thapsacus, Resapha, Phaliga, Dura, Babilon, Borsippa și teredon, la vărsarea Eufratului în Golful Persic.

Pe **Tigris** au fost menționate în hărțile antice așezările: Amida, mai la vest de Dara, Nisibes, Antiochia, Mzgdonia, Larissa (nume de cetate pelasgă și asemănător, nu întâmplător, numelui capitalei Tibetului, **Larsa**; mai târziu, cetate macedoneană), Arbela, Caene, Sumere, Opis, Sittace, Ctesiphon, iar la vărsarea Tigrului în Golful Persic, Alexandria și Antiochia.

Privitor la Mesopotamia, sumerienii, popor „euro-indian” care a intrat în istorie la 3500 î.Hr., venit peste vechii pelasgi, popor nesemitic trăitor inițial în Babilonia, de la care ulterior babilonienii au preluat civilizația de moștenire pelasgică și scrierea, a fost concluzia formulată de Jules Oppert, cercetător care a clarificat numele sumerienilor, după ce a cercetat această civilizație.

MUNTELE SFÂNT – MIT SAU REALITATE

Mioara Călușiță-Alecu

Din vremuri străvechi, oamenii au crezut în existența în văzduh a unei lumi divine și au nădăjduit să stabilească o legătură cu ea. Arborele cosmic cu rădăcinile înfipte în pământ și cu coroana în cer, coloana cu un capitel care amintește coroana arborelui, muntele cosmic, simbolizau **căi spre lumea divină**.

René Guénon cita mai mulți munți sfinți din tradițiile vechilor popoare: Meru la hinduși, Alborj la perși, Quaf la arabi, Olimp la vechii greci, Montsalvat din legendele occidentale ale Gralului... Acești munți erau pe tărâmurii îndepărtate sau inaccesibile muritorilor. În țara în care nu au existat înălțimi s-au construit simulacre – zigurele –. De bună seamă că și **Cogaiononul** se înscrie în această tradiție. El **reprezenta un centru religios în care se stabilea o legătură cu lumea divină**. Inversul (complementul) muntelui este o cavernă subpământeană ca aceea în care, Herodot menționează că, s-a retras Zalmoxis timp de 4 ani. Muntele ilustra spiritualitatea geto-dacilor care credeau în existența unui *tărâm sfânt* ca: Agarttha, Paradeșa-Paradis, Shambala din tradițiile orientale, un centru axial care dirijează lumea, așa cum axul centrează învârtirea roții fără să ia parte la ea (cakravarti, motorul imobil din tradiție).

Scriitorii antichi au citat existența, în Dacia hiperboreană de sub Urșă Mare, a unor elemente reprezentative pentru astfel de centre, fără să le înțeleagă semnificația spirituală: Polul Getic (Geticus Polus), Axa Lumii (Cardinex Mundi), Muntele Sfânt (Cogaiononul), Insula Albă (Leuke). Unele basme românești amintesc de un arbore cosmic, pe porțile de lemn ale caselor din nord este cioplită roata, pe ei cusută svastica, o simplificare a roții... Soarta a decis ca rezistența eroică a geto-dacilor în fața năvălitorilor romani să fie înscrisă, de Apolodor din Damasc, pe o columnă plasată în centrul Romei. Cuvintele românești celălalt tărâm și văzduh ilustrează caracterul ceresc al religiei geto-dace. Preot a însemnat înainte-pre, spre emanația divină-ot, rădăcină care apare și în numele zeului Odin.

Mircea Eliade afirmă că în India a învățat să înțeleagă folclorul românesc sau sud-est european, moștenire traco-dacă. Dovedesc aceste tradiții legătura noastră cu Orientul? Unde au apărut aceste tradiții?

A existat un centru religios în Dacia? Poate că au existat mai multe. Căile sfinte ale scythilor (Herodot, istorii, IV, 52), marcate de menhirii atribuiți de romani lui Liber Pater, nume dat lui Bacchus – zeu taur – duceau după tradiție la un centru religios. Pe vremea lui Hașdeu, marcajul de menhiri pornea de la Marea de Azov, apărea în Basarabia ca Cheile Bâcului și se oprea la Prut.

Tradiția Muntelui Sfânt al Daciei a fascinat pe mulți scriitori. În cartea sa *Muntele Sfânt al Daciei*, publicată în engleză la ed. Nagard, Ion P. Bogdan de la Timișoara susținea că Polul Getic ar fi indicat, la început, locul sfânt unde Uranus s-ar fi unit cu Gaea. Mult mai târziu, când cunoștințele oamenilor au evoluat și au atribuit un înțeles geografic și astronomic polului, s-a constatat că acesta era în nordul Daciei și au apărut chiar opinii că tradiția polului ar fi migrat în Dacia din nord, ceea ce este puțin probabil. I. P. Bogdan identifică Cogaiononul în Munții Bihor. El se baza pe asemănarea acestora cu descrierea Muntelui Meru de M. Eliade în *Cosmologie și alchimie babiloniană* și pe tradiții locale. Spunea că numele ar fi fost Cuca lui Ion. Menționea lui Paul Lazăr Tonciulescu (în România la p. 167) că în georgiană și persană munte se spune koh, iar în osetă kogh ar întări această ipoteză. Ion-Iancus-Ianus-Armis-Sarmis-Hermes ar fi fost primul egor-zeu, care ar fi dominat aici și ar fi lăsat silaba Io moștenire voievozilor valahi. Demonstrația m-ar fi convins, dacă nu aș fi cunoscut argumentația lui Nicolae Densușianu că Muntele Sfânt a fost în Carpații Meridionali. În secolul 18, D. Auville presupunea că Muntele Sfânt era Kaszon sau Kaszin din Moldova; Alexandru Borza spunea că era vârful Gugu de la est de Caransebeș, iar alții, că era Ceahlăul. Recent, Cristiana Pănculescu argumenta că era Vârful Ocolit – Bucura. Astăzi cei mai mulți cred că Muntele Sfânt era la Sarmizegetusa dacică.

Oare în Stema Daciei, publicată de P. R. Vitezović, cei doi lei afrontați se urcă pe Muntele Sfânt?

Getae montibus inhaerent. **Geto-dacii erau lipiți de munți și în ei au dăltuit lumea divină din sufletele lor**. Pe muntele Omul este un simulacru al lui Zalmoxis-Saturn. Pe o stâncă se mai disting urmele unor basoreliefuri pe care le-a descifrat N. Densușianu. Pe platforma Babele este reprezentată teribila Tripla Hecate: Brimo-Persefona

infernală, Bendis-Artemis pământeană și Iana-Luna cerească. Pe muntele Ceahlău se distinge o piatră asemenea unei femei, înconjurată de alte pietre mai mici. Ea reprezenta pe Baba Dochia-Gaea cu oile sale. Se spune că Prometeu a fost înălțuit în Parâng sau Bucegi. Pe o monedă din timpul lui Antonius Piul, Dacia este înfățișată ca divinitatea Gaea, ținând în mâna dreaptă o grupă de munți, Munții Sfinți ai Daciei de care pomenea Strabon. Cercetătorii care au studiat câte un munte mai important din Carpați au găsit tradiții care coroborate cu scrieri antice să justifice că, în trecut acel munte a fost considerat sfânt.

Mulți munți au fost centre de viață religioasă. Au existat asceți și contemplativi, adoratorii lui Zalmoxis, care se hrăneau cu vegetale, miere, lapte și brânză. Strabon adăuga că aceștia erau solitari, pioși, trăiau departe de femei și, în Tracia, se numeau ktistai (ctitori). Flavius Josephus informa că la daci se numeau pleistai (constructori de cetăți). Mircea Eliade caracteriza pe acești **geto-daci, specialiști ai sacrului**, că **duceau pe munți o viață monahală**, retrasă.

Cum în vechea Dacie creștinarea s-a făcut treptat, prin misionari, multe din tradițiile păgâne au fost adaptate la creștinism. Primii **călugări creștini** care s-au retras în munți sau în alte locuri mai izolate, **au continuat viața asceților geto-daco-traci ktistai, pleistai, abioi**. Sihaștrii români, ca și puscicii din Orient, au căutat pacea prin izolare, în vederea unei legături nemijlocite cu Dumnezeu. Acest sacrificiu deliberat de a locui ca sihastru, fără încălzire, fără nici un fel de confort, nu a cunoscut-o ascetismul occidental. Stau mărturie sutele de chilii rupestre din munții Carpați, unele amenajate și amplificate formând ansambluri cu adevărate biserici rupestre, precum cea a Peșterii Lilieciilor de lângă Mănăstirea Bistrița din județul Vâlcea, cele de la Cetățuia Negru Vodă și a Jgheabului din Corbii de Piatră din județul Argeș, cele de la Nucu și Aluniș, din județul Buzău, din valea Ordincușii din munții Apiseni, de la Țăpova din Basarabia, chilia lui Daniil Sihastrul...

Și totuși unele legături cu vechile tradiții s-au rupt; sau numai s-au ocultat? Se vorbește de Paradisul pierdut, de Cuvântul pierdut. Oare se poate spune și Muntele Sfânt pierdut?

DACIA DUPĂ DACIA

Dr. Mihai Zamfir

În jurul anului 1100 î.Hr. la aproximativ un mileniu după desființarea regatului DACIEI și formarea poporului român prin latinizarea peste noapte a dacilor și multe altele de acest fel, din analiza datelor conținute în Codexul Rohonczii, aflăm că:

Regatul DACIA este bine merți (de întrebare) sănătos, puternic și voios. El se întinde pe un teritoriu ce va fi mai mare decât România Mare, având hotarele pe Nistru, Tisa și Dunăre și se numește în mod oficial DACIA, fapt care și explică insistența cu care, în virtutea inerției, mulți politicieni din jurul spațiului românesc încă priveau refacerea DACIEI ca pe un fenomen logic și natural, dar nu întotdeauna agreabil pentru ei. Ca și DACIA lui Burebista și lui Decebal, și acest stat este tot un regat, monarhul momentului numindu-se Vlad. Locuitorilor acestui stat li se spune daci (în Transilvania) și geți (în afara Carpaților), cam așa cum am spune noi azi munteni și câmpeni. Și pentru că sunt unul și același popor, aceștia își zic și li se zice blaki, adică valahi, așa cum vor continua românii (adică dacii) să se numească până la refacerea statului lor național România. Este destul de ușor de văzut că despre continuitatea statului și poporului dac, adică vlah, nu mai are nici un sens să ne mai îndoim, sau dacă o facem, o facem în afara bunului simț. Acest regat al DACIEI este la această dată unul creștin ortodox, Marele Preot fiind acum episcop creștin. Dar exact ca și Marele Preot, acesta îi este Regatului, cel mai apropiat și de nădejde sfetnic. Statul are și o armată. Aceasta este una foarte bine organizată pe arme și corpuri militare, și ca și armata dacilor lui Decebal, este o armată națională, fiind formată numai din daci. Această armată nu folosește mercenari și, la nevoie, poate atinge cifra de 200.000 de luptători, ceea ce conduce la o populație de minimum 2-3 milioane, ceea ce, în acea epocă, nu era un element neglijabil. Acest regat creștin al DACIEI este unul feudal, însă unul centralizat și cu mare prestigiu în epocă. Regele Vlad tratează în termeni de egalitate cu împăratul bizantin, care i se adresează condescent cu formula: „Tu care ești vrednic de un mare rege”. DACIA se aliază cu Bizanțul, luptă când de partea Ungariei, când contra, așa cum îi cere interesul propriu, iar în relațiile cu cruciații discută în termeni de suveranitate absolută și aceștia nu-i tranzitează teritoriul decât în temeiul unei înțelegeri, sub escorta militară a dacilor și numai în schimbul unui ajutor militar contra inamicilor migratori ai DACIEI. În privința Ungariei, prin armata sa, Dacia arbitrează succesiunea coroanei ungare (aceea a Sfântului Ștefan). În ceea ce-i privește pe cumani (pe care unii istorici îi plasau cu dărnice pe teritoriul nostru), DACIA nu era o gazdă prea bună, obligându-i, prin mijloace militare, la o locație în regiunea

Donului, unde trupele de cavalerie ale dacilor îi țineau sub o supraveghere foarte atentă. În mod permanent DACIA menține câte un corp de armată de 80.000 de luptători atât la răsărit de Nistru cât și la apus de Tisa pentru a le ușura vecinilor respectivi înțelegerea noțiunii de graniță de stat (suveran, desigur, așa cum s-ar spune în termenii zilelor noastre). Un efort pedagogic rămas până azi la baza bunelor relații de vecinătate. Regatul dacilor are în această etapă a existenței sale și structuri fortificate: Ineu, Arad, Dridu etc. în care se continua o locuire de mare vechime. Centrul religios al acestui regat este acum la Vicina (Păciul lui Soare de azi), fapt care spune foarte mult căi semnificația dublă a acestei poziții este mai mult decât evidentă. În cele ce urmează vom prezenta o analiză preliminară a situației istorice Daciei creștine, așa cum ne este ea revelată de monumentalul document care este Codexul Rohonczii, a cărui descifrare, eveniment crucial pentru istoria și literatura română, România o datorează valorosului arheolog, istoric și etnolog care este doamna prof. Viorica Enăchiuc, eminent savant ale cărui rezultate științifice se bucură de recunoașterea totală și fără rezerve a celor mai exigente elite științifice internaționale, acolo unde aceste rezultate nu dărmă erori înălțate la rangul de dogmă antinațională de batjocorire a strămoșilor noștri, dacii.

RENAȘTEREA DACIEI

(DE LA DACIA LA ROMANIA (ROMÂNIA) ȘI IARĂȘI LA DACIA)

Marin Mihail Giurescu

Lucrarea constituie reluarea într-o formă mai completă și mai actualizată a lucrării anterioare intitulată: „DE LA DACIA LA ROMANIA (ROMÂNIA) - A DOUA ROMANIZARE A DACILOR ȘI A DACIEI”, al cărui titlu, am constatat, după apariția lucrării lui Gh. D. ISCRU din 2003, „TRACO-GETO-DACII - NAȚIUNEA MATCĂ din spațiul carpato-danubiano-balcanic”, că se aseamăna întrucîtva cu titlul capitolului IX- „DE LA NAȚIUNEA TRACO-GETO-DACĂ LA NAȚIUNEA ROMÂNĂ”, al cărui subcapitol 3 „De la traco-geto-daci la români, de la Dacia la România”, a fost reluat și în revista DACIA MAGAZIN numărul 7 din noiembrie 2003 pagina 14-16.

În lucrarea menționată, îmi expusesem ideile lansate în primăvara anului 1977, prin comunicările susținute la Sesiunile Științifice organizate cu prilejul sărbătoririi Centenarului Independenței Statului nostru: prima la Institutul pedagogic din Oradea pe 28-29 mai și a doua la Universitatea din București, Facultatea de Geologie - Geografie, la începutul lunii iunie și prin Memoriul, întocmit pe baza aceluiași idei, la care am anexat și câteva copii după unele documente în sprijinul celor afirmate, memoriu pe care l-am înaintat Conducerei de Partid și de Stat, cum se spunea atunci.

Printre altele arătam că „Generația revoluționară pașoptistă”, care a condus lupta pentru Unirea Principatelor și eliberarea lor de sub dominația străină, a fost animată de concepția latinistă privind originea poporului și a graiului său, fapt ce a determinat atribuirea numelui de ROMANIA (ROMÂNIA) în locul celui vechi de DACIA, care s-ar fi convenit noului Stat ce se formase la 24 ianuarie 1859, prin unirea celor două Principate: Moldova și Valahia.

Totodată îmi exprimasem convingerea ce mi-o făcuserm din studiul unor documente, că Hotărârea parlamentelor celor două Principate reunite pentru prima dată, după unire, în ședință comună la 24 ianuarie 1862 la București, care de atunci a devenit capitala noului stat, a însemnat o mare nedreptate de ordin istoric, o mare greșală ce trebuia îndreptată și am cerut ca această problemă să fie discutată în Marea Adunare Națională, în speranța că va fi îndreptată greșala făcută în 1862.

Prin Hotărârea de la 1862 s-a ignorat nu numai Hotărârea Convenției de la Paris din 19 august 1858, care recomandase ca Moldova unită cu Valahia să se numească „PRINCIPATELE UNITE”, nume pe care noul Stat l-a purtat timp de trei ani, de la 24 ianuarie 1859 până la 24 ianuarie 1962, ci și „vechiul deziderat al neamului nostru” care prevedea REFACEREA DACIEI prin UNIREA PRINCIPATELOR aceluiași neam, ce se formaseră în Evul Mediu pe teritoriul DACIEI, după retragerea legiunilor romane de ocupație.

Unirea Moldovei cu Valahia a constituit doar începutul „vechiului deziderat” și după cum știm, restul s-a împlinit în 1918, după primul război mondial, care din punctul nostru de vedere se poate numi „războiul reîntregirii neamului”, însă spre regretul nostru s-a împlinit tot sub emblema concepției latiniste.

Ideile prezentate în cele două comunicări la acea dată au surprins auditoriul, stîrnind un deosebit interes, monopolizînd discuțiile. Deoarece comunicările nu mi s-au publicat au rămas cunoscute numai de cei care le-au auzit atunci, la numai trei luni de la prezentarea lor în 4 martie 1977, iar Memoriul, pe care îl depusesem la Registratura Comitetului Central a fost dirijat către Institutul de Istorie al Partidului pentru ca specialiștii să se pronunțe.

Chiar dacă nu a avut un rezultat direct și imediat, a avut un efect întârziat, constituind un îndemn pentru acei

membri ai Institutului de Istorie care i-au cunoscut conținutul și care nu au fost adepții teoriei latiniste, dintre care unii au devenit promotorii cercurilor de dacologie de mai târziu, precum: Augustin Deac a cărui activitate este cunoscută, Nicolae Copoiu, fondatorul Ligii pentru renașterea Daciei, Paul Lazăr Toncilescu, care a condus cercul Deceneu ș.a.

Un rol important în relansarea ideii de RENAȘTERE A DACIEI a avut-o apariția lucrării lui PTOLEMEU ȘI MARINUS DIN TYR - GEOGRAPHIA, reprodusă în Perioada Renașterii, în care DACIA a fost prezentată în toată măriștea ei dinaintea de a fi cucerită de către Imperiul roman și cred că sunt în asentimentul colegilor din cercurile de Dacologie ca următorul Congres Internațional de Dacologie să fie dedicat acestor doi învățați din perioada antică.

Imboldul actual pentru RENAȘTEREA DACIEI, nu este un fenomen recent care să fi fost declanșat de cei din LIGA PENTRU RENAȘTEREA DACIEI sau de cei de la GETICA sau DACIA REVIVAL ș.a., ci datează din perioada antică și a fost generat de cotoșirea a DACIEI de către Imperiul roman în anul 106 și asemenea unui foc, al cărui jar acoperit de cenușă pare stins, se poate reaprinde ori de câte ori se crează condiții favorabile.

În lucrare am trecut în revistă toate încercările de REFACERE a DACIEI, începând cu cele din timpul stăpânirii romane, până în cea de a doua jumătate a secolului XVII, când a apărut curentul latinist și ideea autohtoniei noastre a fost întreruptă fiind înlocuită cu concepția latinistă.

Rămâne să vedem dacă efortul pe care îl facem noi azi, va fi încununat de succes.

ROMÂNII ÎN CĂRȚILE SACRE ALE OMENIRII PRIN CALITATEA LOR RELIGIOASĂ DE VLAHI-NEGRI

George Liviu Teleoacă

Spre deosebire de toate celelalte neamuri care au roit din vatra arheologică a băștinașilor Europei, atât de bine descrisă de Marija Gimbutas, românii fiindcă au rămas pe loc și-au păstrat atât calitatea lor de întemeietori ai vetrei religioase, cât și denumirea de *Vlahii Negrii* ca expresie a semnificației stindardului dacic reprezentat de corbul cu cap de lup, care ilustrează sintagma teonimică primordială Volco-Blac (ulterior Volco-Dlac) atribuită Dumnezeului Dumnezeilor, Unicul Ziditor al tuturor celor văzute și nevăzute.

Numiți de izvoarele străine până în evul mediu *Kara-Iflac, Mauro-Vlahi, Latini-Nigri*, toate însemnând *Vlahii Negrii* sau *Ungro-vlahii*, (*negro — engro — ungro, diferit de ungaro*) românii sunt consemnați în *Scrierile Vedice* și în *Biblie*, Cărțile Sacre ale omenirii, și frecvent în mitologie sub forma mai multor denumiri, ca o consecință directă a marii lor vechimi. Atestați astfel ca păstrători autentici a ceea ce a mai rămas din Tradiția Primordială, românii sunt chemați să participe, și ei, la eforturile de unificare a Europei, eforturi făcute până acum mai mult prin măsuri de tip Sanepid, dar care trec sub tăcere dimensiunea religioasă a omului ca și nevoia sa de unitate spirituală autentică, edificabilă doar prin raportarea diversităților la origini.

Definirea corectă a originilor și conștientizarea lor la nivel de masă nu (mai) pot fi demonetizate prin peiorativul „protocronism” din moment ce reprezintă temeiurile ontologice ale unității bătrânului continent. Or, din această perspectivă avem obligația de a veni cu propriul nostru aport, de importanță specială, ca cei care deținem nestrămutat vatra arheologică a băștinașilor Europei și implicit matricea stilistică a primordialităților care au dăruit omenirii sacralul. În fond, înaintarea omenirii spre desăvârșire prin etape de prezent presupune lărgirea orizonturilor de cunoaștere și nu doar tehnicizarea devenită și ea o combinație alienantă de butoane.

Chiar, acceptând, prin absurd, că mișcarea de unificare a continentului nu ar prelua nimic din oferta noastră și încă ar trebui să o facem. Se va răspunde pentru opțiunea adoptată, tot așa după cum și noi vom răspunde de implicarea ca și de nonimplicarea noastră. Comoditatea, chiar drapată în modestie, rămâne culpabilă căci nu există derogare de la ceea ce poate fi numit dreptul, dar și obligația de a sluji.

Ceea ce ne rămâne de făcut este să aprofundăm fiecare semnificație în parte și pe toate să le propovăduim trăind după eternele porunci dumnezeiești fără de care suntem sortiți să ajungem acolo unde va fi plânsul și scrâșnetul dinților, în mijlocul ruinei ecologice pe care o provocăm prin păcatele de a exacerba consumul și compromiscuitatea.

VALABILITATEA CONCEPTIEI TERAPEUTICE DACICE – FUNCTIILE APEI

Gălinescu Teodora

A spune că sufletul trebuie tratat înaintea corpului e deja un truism. A spune că omul trebuie tratat nu ca o sumă a părților componente, ci ca un întreg, e un lucru deja relativ bine cunoscut. Îl spun, de la o vreme, medicii aleopați, mai ales după războiul din Vietnam. L-a spus, la vremea lui, Samuel Hahnemann, întemeietorul homeopatiei moderne. L-a spus Hipocrate, discipolilor săi de la școala din Cos. L-a spus Platon, vorbind despre daci și medicina lor.

O reclamă a zilelor noastre declară “Esti 70% apă. Esti ceea ce bei”. Suntem, într-adevar, 70% apă, după cum ne-o poate confirma orice compendiu de fiziologie. Știm că nu putem rezista fără apă mai mult de două săptămâni. La începutul secolului, savanții au încercat (și parțial au și reușit) să demonstreze că viața ia naștere din apă. E drept, o apă “îmbogățită”, așa-zisa “supă primordială”. Dar cât de importantă este apa ca remediu terapeutic? Și ce importanță avea ea pentru terapeutul dac?

Nu știm multe despre medicina dacică. Multe surse documentare s-au pierdut. Dar ceea ce nu știm și nu putem (încă) afla, poate fi dedus, chiar cu riscul de a reliefa o imagine nu tocmai conformă cu trecutul real, dar veridică și viabilă.

O bună sursă de informare o constituie terapeutică populară, așa-zisa medicină băbească, adevărat tezaur de informații.

Baza terapiei “băbești” o constituie preparatele din plante, marea lor majoritate fiind realizate ca extracte apoase (infuzii, decocturi, macerate). O utilizare aparent banală, dar importantă, aceea de vehicul al “vindecării”, după cum vom mai avea ocazia să constatăm.

Dar dincolo de extractele din plante, apa are un rol esențial într-o seamă de descântece, fiind în acestea fie personificată (invocată, adorată), fie pur și simplu utilizată ca suport (adică tot vehicul) al acțiunii descântecului rostit deasupra apei. Și nu orice fel de apă, ci curgătoare (simbol al trecerii, al curgerii bolii prin sau pe lângă pacient, în dreptul cuvânt “apa trece, pietrele rămân”) ori “neîncepută”. Ei, da, neînceputa. Neatinsă nici măcar de umbră de om, pentru că apa are “ținere de minte”. Așa cel puțin declară una dintre teoriile care încercă să explice acțiunea medicamentelor homeopate prin apariția unor “clusteri”, a unor forme de structurare sterica a apei care reproduc întocmai structura moleculelor de substanță activă, molecule care în diluțiile înalte (peste 100 CH) sunt cu desăvârșire absente.

În afară de structura substanțelor cu care intra în contact, apa “ține minte” și informațiile și energiile de o cu totul altă natură, după cum demonstrează dr. Masaru Emoto, în studiile sale de modificare a structurii cristaline a apei funcție de informațiile cu care intră în contact sau de energiile direcționate către aceasta. Metode similare acestora practică și bisericile creștine, în timpul ritualurilor de sfințire a apei. Ritualuri care, deși practicate acum “creștinește”, își au cu siguranță aceeași origine ca și descântecele babelor, origine pre-creștina și, în cazul arealului nostru, dacică.

Probabil ca tot pe capacitatea apei de a memora anumite caracteristici, fie ele informaționale, energetice sau structurale, se bazează și metoda de terapie taoistă care presupune îngurgitarea unei cantități mari de apă (3-4 litri) într-un timp foarte scurt (15 minute). Studiile farmacocinetice moderne pun un accent deosebit pe rolul apei (atât din punct de vedere calitativ cât și cantitativ) asupra ingestiei și absorbției medicamentelor administrate pe cale orală.

Acțiunea acestei metode se poate baza și pe capacitatea apei de a “curăța” substanțele nedorite din organism, așa cum și biserica se bazează pe posturi pentru purificarea organismului.

Pe lângă interiorul organismului, o atenție deosebită trebuie acordată și mediului, a cărui influență nu poate fi negată. Apa are o acțiune purificatoare și asupra acestuia, fie și numai prin prezența sa ca ploaie sau ca mult mai banala apă utilizată pentru curățenie.

Sub apă utilizată concertată a apei, atât intern cât și extern, organismul (care și el este, să ne reamintim, tot apă într-o mare proporție), poate să revină la forma sa “ideală”, sau cel puțin la o formă cât mai apropiată de ideal.

Tot în folclor, de data aceasta în basme, mai găsim niște forme de acțiune ale apei: apa vie și apa moartă, revelator și fixator al formei inițiale, al matricii organismului respectiv.

Nu este exclus ca lichidul amniotic în care fetusul este scâdat timp de 9 luni, să implementeze în structurile apei din interiorul organismului această Matrice, pentru utilizare ulterioară în timpul vieții adulte.

În afara acestor ipoteze și fapte puse cap la cap din cele mai diverse domenii și culturi, nu putem nega

certele cunoștințe ale dacilor asupra apelor minerale și termale, cunoscut fiind faptul că stațiuni balneoclimaterice frecventate încă intens astăzi erau locuite încă de pe vremea dacilor. Și cu siguranță cunoașterea dacilor, în diverse domenii, incluzând terapeutică, era mult mai avansată decât ne lasă sursele arheologice să dovedim.

SIMILITUDINI PELASGO-SANSCRITE CONSERVATE ÎN LIMBA VALACĂ/ROMÂNĂ

Prof. Teodor Pocol

Una din problemele care a frământat capetele încoronate, dar mai ales pe cercetători de-a lungul veacurilor a fost limba primordială a omenirii. Biblia a oferit o explicație: «Tot pământul avea o singură limbă și același cuvinte» și că, oamenii au vrut să zidească «o cetate și un turn al cărui vârf să atingă cerul», dar supărat, Domnul a hotărât să «Ne pogorâm și să le încurcăm acolo limba, ca să nu-și mai înțeleagă vorba unii altora. și Domnul i-a împrăștiat de acolo pe toată fața pământului; așa că au încetat să zidească cetatea. De aceea cetatea a fost numită Babel, căci acolo a încurcat Domnul limba întregului pământ, și de acolo i-a împrăștiat Domnul pe toată fața pământului»¹. Dacă citatul Biblic a dat naștere la multiple controverse care au încercat să explice problema limbilor lumii în diverse moduri, presupunem că astăzi mai există inițiați care pot explica plauzibil cel puțin apariția limbilor euroindiene. Dacă problema limbilor euroindiene poate fi acceptată într-un fel sau altul, total diferită este situația etnogenezei neamului românesc. Cu privire la limba română, cercetătorii s-au împărțit în două grupe care par a se înfrunța și ignora pe toate planurile: adepții originii latine a limbii române așa cum a fost inițiată și amplificată de cărturarii școlii ardelenne și adepții acesteia, și adepții originii traco-daco-gete, care, în acest moment, încep să câștige «teren». Fără a ne declara de o parte sau alta a baricadei, secundându-l pe cunoscutul istoric Ionel Cionchin am încercat să găsim argumente infailibile privind spinoasa problematică a etnogenezei poporului și limbii române. Considerăm necesar a prezenta în acest context paralelismele dintre limba sanscrită și limba română, în măsura în care acestea vor fi acceptate².

Neîndoind că există în limba română sute de cuvinte (noi am «găsit» circa 1.500) care au o mare asemănare cu cuvintele din limba sanscrită, ca formă și sens, dacă nu identice, foarte înrudite sau cel puțin susceptibile de înrudire. Sigur explicația fundamentală a acestora constă în fondul comun euroindian. Este posibil ca unele din aceste cuvinte să fi pătruns mai târziu, prin diverse filiere, dar, ținând cont că în anul 800 a.Chr. limba sanscrită a devenit o «limbă moartă», presupunem că ipoteza noastră este verosimilă.

Lingviștii nu pot stabili etimologii, decât pornind de la limbi cunoscute, or nici o limbă sau idiom tracic nu ne este cunoscut, în ciuda afirmațiilor «așa-zisilor» tracomani care pretind că au descifrat limba tracilor sau dacilor. Din păcate avem în prezent prea puține informații, dar suntem optimiști, sperând că limba pelasgo-traco-daco-getă va fi cândva cunoscută. Istoria ne-a rezervat adeseori surprize senzaționale (vezi cazurile Schliemann, Tutankhamon, etc.) și este posibil ca în mileniul III să regăsim ce am pierdut în milenii anterioare.

1 *Vechiul Testament, Genesa (Facerea), 11, 1-9.*

2 *Ionel Cionchin, Teodor Pocol, Similitudini pelasgo-sanscrite conservate în limba valacă/română, volum aflat sub tipar.*

Tradiție și continuitate

prof. Tudora Patrichi

Lucrarea își propune abordarea unui subiect asupra căruia persistă multe incertitudini. Conținutul este o încercare originală de interpretare a *Colindului/Corindei*.

Realitatea mitului se regăsește în cele mai multe din textele așa-zis «populare». Colindatul este obiceiul care atestă existența / practica unor ritualuri străvechi pe teritoriul Daciei și în alte centre în care a fost dovedită prezența populației pelasgo-traco-getice.

Distorsionarea adevărului în legătură cu tradiția antecreștină ne îndepărtează, în continuare, de percepția corectă a realităților divine, conținute în vechile obiceiuri. Comunicarea de față - ca și cele anterioare - aduce câteva

argumente în sprijinul ideii de continuitate, singura atitudine normală, care să împace adversitățile cauzate de orgolii, de rea-voință sau de ignoranță.

Tradiția autohtonă are marca unui fenomen de prim rang. De aceea, trebuie cunoscută și revalorizată.

„Râmnic” – toponim de origine dacică

Profesor Vasile Roman

Întâlnirea de astăzi în cadrul celui de-al VI-lea Congres Internațional de Dacologie îmi oferă posibilitatea de a prezenta în fața Domniilor voastre un demers științific privind o nouă ipoteză despre etimologia toponimului „Râmnic”.

În cartea „*Râmnic*” – toponim de origine dacică, publicată în anul 2004 sub egida și cu sprijinul Direcției Județene Vâlcea pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național și al Primăriei Municipiului Râmnicu-Vâlcea, susțin că termenul „Râmnic” provine din cuvântul traco-dac REB.

Între anii 1959-1980, în județul Vâlcea, în punctul Cosota – Ocnița (cunoscut de localnici sub numele „La Cetate”) s-au efectuat cercetări arheologice de anvergură, sub conducerea profesorului univ. dr. docent Dumitru Berciu. Acesta a publicat, în 1981, volumul „*Buridava dacică*”, *Biblioteca de Arheologie XL, Editura Academiei RSR*, în care „a adunat la un loc bogatul material arheologic de la Ocnița și care va folosi pentru sintezele viitoare, cât și pentru studiul de detalii”.

Un asemenea studiu de detaliu este și demersul nostru științific: „*Râmnic*” – toponim de origine dacică.

În 1967 și în anii următori, arheologii au dat la iveală o cetate de pământ cu terase și turnuri de apărare cu palisade și trei încăperi subterane bogate în materiale unice din punct de vedere istoric despre civilizația geto-dacilor de pe ambele versante ale Carpaților până la Dunăre și litoralul dobrogean al Mării Negre, și chiar dincolo de aceste spații.

Descoperirile de la Ocnița – Vâlcea marchează prima atestare documentară a centrului economic și politic al dacilor buridavensi cu rădăcini adânci în epocile premergătoare traco-geto-dacilor în întreaga regiune carpatodunăreană și pontică.

Depozitul de la Buridava este o sinteză a ocupațiilor, a relațiilor comerciale, a vieții spirituale a dacilor, îndeosebi din epoca Statului Dac al lui Burebista.

În marele complex geto-dacic de la Ocnița, pe platoul „Colinei Sacre” s-au descoperit 16 dovezi de scriere cu litere latine sau grecești, reprezentând „cel mai mare număr de inscripții găsite într-o singură dava geto-dacă”, cu excepția numeroaselor litere grecești izolate de la Grădiștea Muncelului, având de asemenea importanța lor.

Unul dintre aceste vestigii, descoperit în 1972, se referă la cuvântul REB, scris pe un fragment ceramic dacic. Este un antroponim de certă origine traco-dacică ce se repetă și pe alte patru fragmente. Cuvântul este în formă întreagă, întrucât, la începutul și la sfârșitul său, nu a mai fost altă literă, iar între litere distanța este egală.

Cele cinci fragmente de ceramică cu inscripția REB aparțin nivelului II al stratului de cultură și se fixează în sec. I î.Hr. sau, cel mai târziu pe la începutul secolului următor (I d. Hr.).

În cartea sa *Buridava dacică*, profesorul univ. D. Berciu afirmă despre cuvântul REB că „se sprijină pe un substrat indo-european, dar el poate fi considerat, fără nici un fel de rezervă, un nume dacic”. Frecvența lui – de cinci ori – pare a indica o persoană cu un oarecare rol în societatea complexului de la Ocnița. Cuvântul a fost pus în legătură atât cu antroponimele compuse și derivate cât și cu numele râului *Rabon*, menționat în Dacia de către geograful Ptolemeu (III,8,2) și identificat cu *Jiul* (V. Pârvan) sau cu *Drincea* din județul Mehedinți (R. Vulpe). „*Evident că termenul*, afirmă în continuare Dumitru Berciu, *ne amintește și numele lui Burebista, Rubobostes, Rubocentus sau Raebucentus*”.

PSIHOARHEOLOGIE JURIDICĂ (OBICEIURI GETO-DACE)

Victor Denciu

1. Obiceiul = rânduieli (datini) omenești pe care oamenii le transmit urmașilor ca reguli obligatorii.
2. Dreptatea este să se spună adevărul, să nu vitregești pe altul, să nu rănești pe altul, că-l doare sufletul, că dacă rănești sufletul altuia, vei fi spurcat la suflet: „Ce ție nu-ți place altuia nu-i face.”
3. Cinstea este cuvântul dat, da să fie da nu să fie nu, să nu-ți iei vorba înapoi. La fete, să fie fată mare (virgină),

când o fată era necinstită de un fecior era răzbunată pentru că nu se mai putea mărita decât foarte greu, de obicei cu un băiat care mai fusese însurat. Pe lumea cealaltă, sufletul băiatului necinstit era mâncat de ființe neomenești.

Cap.II- 4. În vechime, oamenii se rânduiau după nevoile și trebuințele oamenilor din sat.

La treierat:

Se făcea o ceatăă dă (de) douăzeci, treizeci de oameni din care trei care (căruțe), la boabe, două căruțe să care apă la vaporul cu aburi.

4.1. Două perechi de boi, la târgi, trăgeau pălimarul (lanțurile) proprietatea vaporeanului cu purcoaie de paie de la spatele (curu) mașinii, batozei.

Puneau pândari la câmp.

Trăgeau cu plugul șanțuri în jurul Ariei să nu s-aprindă focul și să aprindă paiele și grâul nesecerat al altor oameni – neamuri.

Puneau ciobani la oi și văcari la vite.

Rânduiau gardiști la paza satului și a morii cu sacii oamenilor în ea veniți la rând.

Vinul îl păstrau la marginea viilor într-o pivniță mare, comună, fără să se fure din butoaiele vecinilor. Oamenii erau pătrunși de cinste dumnezeiască. Ultimul om care a avut pivniță la vie și după puținii ani de colectivizare bolșevică a fost moș Gheorghe Nedelescu care știa să scrie și să vorbească limba slavonă, fapt pentru care rușii l-au pus primar când au intrat în țară.

4.2. Înainte vreme, până la apariția batozelor și după, grâul era secerat, legat în snopi ce se așezau în formă de cruce, cu spicele unele spre altele numiți măgari, apoi se pregăteau pentru a fi treierați cu furcile sau cu ajutorul animalelor prin călcarea în copite a spicelor sau se scuturau spicele de un suport de lemn așezat pe o cergă din cânepă țesută, oamenii erau organizați în ceatăă sau clacă.

În alte sate se băteau, izbeau spicele paielor de marginea unei putini mari, fiind apoi vânturate la uliță, unde era vântul mai puternic.

ȚIȚEICA

Moș Ciulama folosea țiteica virtuelită, mare, un par gros bătut în pământ, iar în capătul lui era bătută o grindă pe care o încălecau copii sau oameni mari, iar alți oameni o învăteau și călcau pământul amestecat cu paie sau pleavă folosit la lipitul caselor din paiantă sau se călca bălegarul după care se trecea printr-un tipar pentru chirpici, pus la uscat, apoi folosit la făcutul focului în sobă toată iarna.

5. În sat era ales un bun gospodar (om înstărit) să conducă satul, mai târziu s-a numit Primar sau Vătaful satului. Bătrânii erau cinstiți, înțelepți și respectați datorită experienței lor de viață ce o transmiteau urmașilor, la fel meșteșugurile la construirea caselor, aratul, semănatul, tăiatul viei, răchitei cu care se legau snopii de grâu, porumb, cânepă, bumbac, orz, ovăz, porumb de sămânță, țesutul în casă la război, pescuitul cu coșul fără fund, alaiul, tăiatul copacilor, albinăritul, tratatul animalelor bolnave ale oamenilor, femeilor care nu mai puteau alăpta li se dădea un anumit număr de boabe de cânepă sau în și le revenea laptele la sân. Gardurile erau făcute din împletituri, de ramuri de alun, frasin, ulm, salcâm. Casele se ridicau din pari groși, împletite cu răchită pe două rânduri, care se umpleau cu fân, apoi erau lipite cu pământ la exterioarele zidului și văruiute. Pe Valea Teleormanului se foloseau chirpici amestecați cu paie sau pământ bătut, amestecat cu pleavă, zidul era gros de aproximativ 70-80 cm.

VĂTAFUL

6. Primarul da cu goarna și oamenii se strângeau la sfat (Primărie) și le spunea ce s-a hotărât împreună cu bătrânii satului și fiecare sătean știa ce are de făcut. Primarul era un om în putere, făcea sfatul cu nouă oameni înțelepți folosind votul sau bețișoare pentru tras la sorți.

7. Femeile au luat parte la sfat, dar și ele erau organizate în treburile lor femeiești și gospodărești tot după pricepere, deșteptăciune și vârstă.

8. Nu erau serbări la care să fie separați bărbații de femei. Erau amestecați.

9. Feciorii și copiii aveau cetele lor după modelul celor mari, pe zone, de o parte și de alta a satului din partea de sus sau din partea de jos a satului.

10. Sat se numește o așezare de oameni pe marginea unui râu, fie doar pe o parte, fie pe ambele maluri ale apei. Numărul locuitorilor este fie mai mare, fie mai mic, cu o primărie la mijlocul satului, mai târziu și o școală tot în centrul așezării, în apropierea răspântiei satului.

Școala era locul unde se preda morala, tipurile de luptă geto-dacice, lucrul manual specific agricultorilor, acte culturale, învățarea jocurilor și cântecelor populare, iar peste drum este și acum bătătura satului, adică locul pentru

hora satului de la sfârșit de săptămână. Aici se formau „cei mai drepți și mai viteji dintre geți”.

10.1 Cătunul este tot o așezare de oameni, dar mai mică, până la 30 de case, fără Primărie, dar ține de primarul satului apropiat și este la fel împărțită și organizată.

De obicei, în cătunele la noi, în Teleorman, sunt români veniți de peste Dunăre fugiți de mânia bulgarilor, turcilor care au invadat Serbia. Cătunele lor se află ascunse prin văi, iar mai târziu au fost declarate strategice pentru vremurile de război. De aceea, rușii când au ocupat țara au obligat învățătorii satelor să facă monografiile ca să poată descoperii satele și cătunele netrecute pe hartă.

„Odaia” este la noi, în satul Antoniei, camera de sus pentru oaspeți, deoarece bordeiele aveau două nivele:

Nivelul de jos unde erau ținute vitele, iar treapta de deasupra era folosită de oameni pentru că era mai caldă de la căldura animalelor. Când veneau rudele sau oaspeții, călătorii erau culcați în “odaia” de regulă păstrată și după apariția caselor de suprafață.

Moș Ciulama (Marin Iordan) și-a ținut bivoliile într-o astfel de măgură până a venit colectivizarea, apoi a transformat-o în pivniță, deasupra ei construind magazii pentru cereale, pătutul pentru porumb și grâu pentru animale.

Când ne-au scos din curte căruțele cu boi și celelalte animale, oi, caii pe care i-au dat la porci, vaci, care ajunseseră doar piele și oase fiindcă „colectivul” doar le muncea fără să le hrănească și în momentul scoaterii pe poartă bunicul meu Mărin plângea, Moș Ciulama, vecinul nostru, sta pe vine rezemat de gard cu cocjocul lui din piele întoarsă, cu lâna pe dinafară, vorbea singur, „Rămâne țara săracă pentru că animalele sunt adevărata bogăție a țării”.

Eu fiind mic, aveam șase ani, l-am întrebat pe Moș Ciulama: De ce rămâne țara săracă?

El mi-a răspuns: Pentru că în tranșee scoți codrul de mămăligă și cocoloșul de brânză din traistă, în timp ce dușmanului “ii scapără ochii de foame”. Era desfășurarea rusificării României și confiscarea economiei particulare a țăranilor să nu mai poată întreține trupe de război.

10.2 – Sălăș stână = popas pentru oi în care sunt ținute la nimieală după ce s-au întors de la păscut. În forma transhumanței (coborârea la iernat), în timpul sălășuirii se organizau ospățuri, jocuri, măsurarea laptelui, etc. Alte denumiri: stână, târlă, saivan.

- Coliba = căsuță mică făcută din bârne lipite cu pământ și acoperite cu stof, paie, papură sau trestie, coceni de porumb, întâlnite în sate sărăcicioase de-a lungul vremurilor de restriște.

IMNUL DACILOR

Marin-Mihail Giurescu

Deoarece NOI, urmașii daco-geților autohtoni ai acestei țări, care spre regretul nostru, poartă numele de ROMÂNIA (ROMANIA), de la numele cötropitorilor romani, nu ne regăsim nici în numele țării nici în versurile actualului Imn de stat, m-am gândit că am fi îndreptățiți, ca fii naturali ai acestei țări, pe care noi continuăm s-o numim DACIA să avem și noi măcar imnul nostru în care să ne regăsim, până când țara își va recăpăta în mod oficial numele ce l-a avut în trecut, fiindcă nu mai putem tolera acest paradox, ca țara dacilor să se numească ROMÂNIA, deoarece nici românii cât au stăpânit Dacia nu s-au gândit să-i schimbe numele, ba dimpotrivă, atunci când împăratul Aurelian (270-275) a fost nevoit să-și retragă legiunile militare și personalul de ocupație din Dacia, la sud de Dunăre în Moesia, a denumit această provincie “Dacia Aureliană”, nu ROMANIA, așa, cum a fost denumită mai târziu Tracia.

Așa cum filoromanii sau cei care s-au considerat urmași ai romanilor și își zic români, se regăsesc atât în numele țării, pe care l-au impus în anul 1862 în locul celui de Dacia, care s-ar fi convenit, cât și în versurile actualului Imn de stat, la fel și noi trebuie să ne regăsim atât în numele țării cât și în versurile imnului național.

Versurile actualului Imn de stat al filoromanilor, fac parte din poezia care a fost numită la început “Un răsunset” și au fost scrise de filoromanul Andrei Mureșanu, adept al Școlii latiniste din Transilvania, în timpul revoluției din anul 1848 și se presupune că, alături de discursurile înflăcărâte ale conducătorilor revoluției, ar fi animat mulțimea care se adunase atunci pe câmpia din jurul Blajului, numită de atunci “Câmpia libertății”. Puse pe muzică de Anton Pann, versurile lui Andrei Mureșanu au devenit imnul “Deșteaptă-te Române” care după evenimentele din Decembrie 1989, a fost adoptat de noua conducere a statului ca imn național.

Acest imn vechi, reflectă concepția latinistă a generației pașoptiste și nu mai corespunde cu concepția noastră despre originea poporului și a graiului său, de aceea noi cei care nu împărtășim ideea latinistă, am recurs pentru început, până se va găsi o soluție mai bună, la o alternativă la poezia lui Andrei Mureșanu pe care prin analogie cu poezia lui, am intitulat-o “Trezește-te măi dacule!”, care va constitui textul imnului nostru, imnul dacilor, în ale cărui

versuri se reflectă concepția noastră, deci o adaptare la noua situație care s-a creat, în care să ne regăsim și noi.

În felul acesta vom îndrepta o parte din răul pe care l-au făcut filoromanii din țara noastră, începând de la cronicarii moldoveni Grigore Ureche și Miron Costin încoace.

Dacă autoritățile nu vor lua în considerare versurile imnului nostru, noi le vom memora și vor fi în gândul nostru ori de câte ori se va intona imnul și în felul acesta, fiecare parte (grupare) va fi mulțumită, deoarece se va regăsi în versurile imnului care o reprezintă.

În lumina noilor cercetări și descoperiri, teoria latinistă a filoromanilor și termenii pe care s-a bazat (român și România), au devenit paradoxali și considerăm că vremea filoromanilor a trecut ca și o modă și acum a venit rândul nostru al băștinașilor să ne impunem punctul de vedere și să reaşezăm în drepturile lui numele uzurpat al țării și fiecare va fi liber să se considere urmașul cui dorește, până când vom avea posibilitatea să stabilim filiațiunea pe baza analizei genomului.

Sperăm că influența nefastă a Romei să dispară și din Dacia, așa cum a dispărut și din Tracia și astfel țara-și va recăpăta numele ce l-a avut, numele ei din trecut, strămoșescul "Dacia" și lupta se va-ncheia și cu toți ne-om bucura.

M-am străduit ca să alcătuesc versurile imnului nostru în așa fel încât să poată fi intonate pe melodia actualului imn de stat și ca să se poată face comparație între cele două imnuri, m-am gândit că ar fi bine să redau și "Deșteaptă-te, române!" nu în întregime ci așa cum rezultă el din Broșura "Imnul de Stat al României".

COMENTARIU LA FILMUL „PARCHES”

Nicolae Nicolae

Ne aflăm în satul Parcheș, jud. Tulcea, unde în vara anului 2004 în urma unor ploii abundente, a fost decopertată o uliță de margine a satului în partea de N-V, drum ce duce la vechea mănăstire Saun. În urma acestei decopertări au ieșit la lumină trei piese ceramice (chiupuri) de dimensiuni gigantice. Măsurătorile făcute la fața locului au dat următoarele dimensiuni: diametrul chiupurilor la buza de sus 3,5 metri liniari, iar grosimea materialului ceramic de 35 cm. Imediat am anunțat Institutul Eco-muzeal Tulcea pentru luarea primelor măsuri de conservare, dar din diferite motive subiective nu s-a realizat nimic până în momentul de față.

Mai mult chiar, a început o distrugere sistematică a acestor piese prin circulația atelajelor și a altor mijloace de transport peste aceste piese.

Pe data de 16.02.2005 ne-am deplasat din nou în acest loc cu o echipă formată din: Singalevici Vladimir, Marinescu Camelia, Nuță Romeo și Nicolae Nicolae, pentru a realiza un film cu toate piesele apărute în acest loc. Deoarece în imediata apropiere a acestor piese se găsesc și foarte multe bucăți de minereu topit, presupunem că poate fi vorba și de cuptoare de reducere a metalelor.

Oricare ar fi adevărul, mărimea pieselor de la Parcheș ne permite să presupunem că ele nu aparțin unor particulari, ci unei cetăți antice. La aproximativ 1 km de acest loc, în partea de nord a satului se găsește o stâncă cu o lungime de aproximativ 150 metri liniari, pe direcția N-S, cu înclinația de 15 grade spre nord, în care sunt săpate șanțuri cu dimensiuni variabile începând de la 10 cm primul șanț, terminând cu ultimul șanț de 35-40 cm. În aceste șanțuri sunt introduse alte pietre finisate din material mai dur. Prima impresie este aceea că această construcție ce îmbină mediul natural cu istețimea geniului uman nu poate fi decât o rampă (trolliu) de lansare la apă a corăbiilor, dar și de preluare a unor mărfuri grele de pe corăbii spre uscat.

Presupunem că această construcție reprezintă o rampă de lansare și pentru faptul că zona Parcheș a fost intens împădurită cu un soi de stejar (pendiculat) ce era folosit atât în antichitate cât și în evul mediu în exclusivitate pentru construcția de crivace la corăbii. Chiar dacă ne referim la o perioadă târzie -imperiul otoman- adevărul este că turcii protejau cu pază aceste păduri din nordul Dobrogei tocmai pentru acest material necesar construcțiilor de corăbii.

La aproximativ 10 m de această construcție, pe partea stângă, tot în vara anului 2004, malul abrupt s-a surpat, iar în urma acestei surpări au apărut în secțiune verticală cel puțin 6 cuptoare de reducere a metalelor.

Cele menționate mai sus ne îndreptățesc să credem că aglomerarea de piese ceramice, cuptoare și rampa de lansare a reprezentat în antichitate o cetate puternică, una din cele 2 cetăți neidentificate până acum: Genucla sau Vicina.

Am prezentat acest film pentru a sensibiliza specialiștii prezenți și a decide începerea cercetărilor în zona Parcheș. Menționăm că filiala Geția Minor își va da în continuare concursul pentru orice acțiune întreprinsă în zona Parcheș.

VECTORIZAREA SEMANTIC-SINCRETICĂ A IDEOGRAMELOR TĂBLIȚEI-SOARE DE LA TĂRTĂRIA (5300 Î. H.)

Prof. dr. Ion PACHIA-TATOMIRESCU

Tăblița rotundă, perforată, de la Tărtăria-Orăștie (România), sau *Tăblița-Soare* (fig. 1), are mai multe „tălmăciri“ interesante (evident, din interiorul ariei spirituale sumeriene, ori al altor arii culturale / civilizatorii): **a) la V. Titov și B. Perlov:** a-1) «în cea de-a patrusprezecea domnie, pentru buzele (gura) zeului Șane, cel mai vârstnic, după ritual, este (a fost) ars; acesta-i al zecelea.»; a-2) pe tăblița tărtăriană rotundă «sunt scrise următoarele: **nun, ka, sa, ugula, pi, idim, kara i** – (De către cele) patru conducătoare, pentru chipul zeului Șane, cel mai în vârstă (conducătorul-patriarhul-sacerdotul-preotul suprem), în virtutea adâncii înțelepciuni, a fost ars unul.»; **b) la Jean Amsler:** «tăblița rotundă reprezintă Pământul / «o figurare a Terrei»; „intuiția cosmologică,, a lui J. Amsler este plauzibilă, dacă avem în vedere că: 1) potrivit mitologiei pelasgo-daco-thrace / valahe (dacoromâne) referitoare la „geneză“, îndeosebi, din legendele geogonice, aflăm că **Pământul este rotund ca o turță**, că este delimitat de restul apelor celeste / primordiale printr-un brâu-balaure-de-apă «făcut-de-nouă-ori-colac; 2) Pelasgo-Daco-Thracii / Vlahii (Dacoromânii) arhaici din centru / nucleu de la **Old European Civilization (= Pelasgo-Daco-Thracia)**, au transmis legendele despre „oculul pământului“; la Herodot (*Istorie*, IV, 36), este consemnată legenda despre Pelasgo-Dacul nord-dunărean „Abaris“ („hyperboreul“ pomenit și de Platon, de Strabon, de Iamblicus, Celsus ș. a. – poet din aria Daciei, căruia i se atribuie o *Theogonie* și un „corpus“ de descăntece / farmece, *Katharmoi*): acesta «ar fi făcut înconjurul lumii cu săgeata ce-o avea, fără să mănânce ceva». Ideea cogaionică („hyperboreeană“) că **pământul este rotund**, amendată de Herodot cu „un hohot de râs“, rămas-a o „erezie“ pentru anticii greco-latini, dar nu și pentru solii / mesagerii celești ai Zalmoxianismului, ce călătoreau în mistica / inițiatică spirală-cale a cunoașterii sacre. În cele patru sectoare ale tăbliței rotunde, J. Amsler (care privește / abordează tăblița ca și când ar avea-o pe șnur, la gât) consideră a fi reprezentate: «sus, la stânga, o casă; jos, la stânga, o grădină / curte; sus, la dreapta, un zeu dansator cu arc, săgeată și o țepușă de vânătoare; universul Pelasgului-tărtărian era la stânga; zeii pădurii / sihlei, la dreapta; masculinul – sus; femininul – jos» (ALtT, 6). „Busola“ găsită de J. Amsler în *Tăblița-Soare de la Tărtăria-Orăștie* din anul 5300 î. H. nu se prea dovedește a fi „convingătoare“ în fața lui **Samasua / Samos** („Soarele-Moș“ / „Tatăl-Cer“, sau „Dumnezeul Cogaionului Sarmizegetusan“). În primul sector al tăbliței rotunde, ideograma 2 (fig. 1, b) ar reprezenta: a) „arc abandonat“; are asemănare în ideograma 10 de pe Statueta Scrisă a Moșului / Tatălui-Cer (Soarelui-Moș) de la Ocna Sibiului; această ideogramă trimite pe sumerologi la reprezentarea numărului 60; b) „om“ / „cap“, dacă ideograma „descinde“ din „desenul abstract“ relevat în peștera Gaura Chindiei, sau **cal și călăreț**, „erou călăreț“, „desenul sacru“ (ideograma) de la Oltețu-Plovragi (fig. 2); lângă „arc“ („în spatele corzii“, **ideograma 3**, deseori întâlnită (izolat ori nu) pe fusaiole de lut aparținând culturii Turdaș-Vincea, sau pe cioburi ceramice, ar tălmăci: a) „ghearele / mîinile zeiței-Gaie / Pajură“, care „rotesc și turta Cerului / Soarelui“; b) „măinile zeiței-țesătoare“; pare a fi o „variantă evoluată“ la semnul / „totemul“ 9 de pe tăblița rectangulară, perforată.

În sectorul secund, **ideograma 4, „un arc cu săgeată în două vârfuri“**, desemnează – după cum se dovedește și arheologic (prin statuete, inscripții etc., din orizontul cultural al anului 5300 î. H. / î. e. n. și până dincoace de anul 500 d. H.), după cum se relevă multimilenar și din mitologia pelasgo-daco-thracă / valahă (dacoromână), ori din cronici, „istorii“ etc.: „zeița / zâna înrăzărită“, „Sora Soarelui“ / „Dochiana“ („Spuma Laptelui“ / „Luna“, „Cosânzeana“ / „Zâna Zorilor“), ori: „raze“, „lumină“, ideograma „pronunțându-se“ / „rostindu-se“ (ca orice mitonim, ca orice termen sacru, „conservând“ bine „învelișul sonor“, fără a înregistra „vreo mare lucrare a legilor fonetice“ asupra semnificativității): **Utua / Utya**. Cu același arhaic „semantism sacru“, **Utua / Utya** și-a început „călătoriile“ spre alte vetre spirituale euro-asiatic-africane, o dată cu prima și ultima migrație europeană în Asia (până în aria dintre Tigru și Eufrat, ori până în Hokkaido / Arhipelagul Nipon) și în Africa (Valea Nilului – Egipt) a dunăreano-carpato-ponticilor, determinată de cataclismul geo-climateric / tectonic din neolitic (către sfârșitul culturii Criș-Starcevo), când Câmpia Dunării de Jos a cunoscut submersia în valurile Mării Getice / Negre. După **ideograma „arc și săgeată cu două vârfuri“ („între sâni“)**, recunoaștem „zeitatea“ / „zâna“ reprezentată de o statueta de teracotă descoperită la Turdaș, din orizontul cultural al anului 5000 î. H. Dincoace de orizontul cultural-religios al anului 1600 î. H., în Zalmoxianism, a cumulat atributele zeităților-fecioare, devenind **Co-Utya** (fig. 3) – înregistrat prin vremuite cronici: „Cotyas“ (din **Co-** / „tânără-zeiță-cap / căpetenie“, „conducătoare“, „zână“, și **-Utya** / **-Utya**) –, înfățișându-se în „sacră pereche secundă“ cu Sa-Ares (Soare-Tânăr / Războinic). Pelasgo-Dacii din bazinul Dunării o considerau pe zeița (zâna)

Utua / Utya protectoare a eroilor / cavalerilor Cogaionului, a ordinului cogaionic al *Cavalerilor Dunăreni*. Numele acestei importante zeități feminine (din „henoteismul“ / „monoteismul“, din „tetradă“ Zalmoxianismului) s-a conservat și în toponimul *Utidava* (din *Utua- / Uty-* + *-dava* = „cetatea sacră închinată Sorei-Soarelui“), toponim înregistrat și în *Geografia* lui Ptolemeu.

Fig. 1. *Tăblița-Soare de la Tărtăria-Orăștie* (România), 5300 î. H. / î. e. n. (cultura Turdaș-Vincea): ideogramele mito-textului (2 – 11) dispuse în cele patru „sectoare“ (I – IV), sau în *Crucea lui Samasua / Samos* („crucea Soarelui-Moș / Tatălui-Cer“).

BRÂNCUȘI DESPRE DACI ȘI DOR

Sorana Georgescu-Gorjan

Un adevărat tezaur de cugetări și încercări literare, în română și franceză, așternute pe hârtie chiar de mana lui Constantin Brâncuși, a intrat recent în conștiința publicului. Tipărite în volumele “La dation Brancusi” (Paris, 2003) și “Brâncuși inedit” (București, 2004), aceste texte autentice ne dezvăluie noi fațete ale sculptorului, artist-filosof și poet, care-și păstrează dragostea pentru ținutul natal, dar este conștient și de universalitatea geniului său. În rândurile scrise de artist în limba maternă se întâlnește adesea cuvântul dor, numele unui sentiment atât de caracteristic românilor. Exemplele găsite în cartea “Brâncuși inedit” merg de la simple notații sau încercări de versificație până la un fragment de eseu. În comunicare se citează acestea, dar se menționează și conexiunile făcute de exegeți între “dor” și opera brâncușiană.

Brâncuși afirmase cândva “Noi ăștia suntem daci în munți” și pomenise de “coborătorii din daci din Gorj”. Tor el declara: “Eu cu noul meu vin din ceva foarte vechi”. Obârșia străveche a artei atât de moderne a sculptorului a fost relevată de numeroși exegeți, români sau străini, menționați în lucrarea de față. Se enumeră și izvoarele arhaice ale câtorva capodopere brâncușiene. Dintre cugetările notate de Brâncuși se scot în evidență cele care-i ilustrează animismul sau tendința de integrare profundă în natură și cosmos, trăsături moștenite de la străbunii trăitori de milenii pe pământul care le-a fost mamă. Din notațiile artistului aflăm că își socotea opera “esența celei mai înalte expresii a purității universale”, că pentru el patria, familia erau “pământul care se-nvrâște/ adierea vântului/ norii care trec”, iar coloana fără sfârșit o asemăna cu “un cântec etern care ne duce în infinit, dincolo de orice durere și bucurie factice”.

Zăul Moș, Kogaion și cultul morților

Viorel Patrichi

Panteonul dacilor, deși insuficient cunoscut, uimește încă, mai ales prin forța de iradiere spre alte spiritualități vechi. Primul care face legătura între Zalmoxis și Saturn este Nicolae Densușianu. “Numirea de Zalmoxis nu putea fi altceva decât un simplu epitet hieratic al lui Saturn, un atribut cu același înțeles ca *senex, deus vetus, deus avus, majus* sau *Maesius*, pe care le avea Saturn și la alte triburi pelasge. Din punct de vedere al etimologiei, cuvântul *zalmox-is* în limba dacilor nu însemna decât Zeul-Moș. Finalul *-is* reprezintă aici, ca și în alte cazuri analoage, numai un simplu sufix grecesc.” (Nicolae Densușianu, “Dacia preistorică”). Observația este foarte corectă: așa auzeau grecii vorbirea dacilor. Noi îi vom spune Zăul Moș fiindcă această transcriere este cea mai apropiată de adevărul vorbirii românești.

În concluzie, printr-o cercetare atentă s-ar putea dovedi că Zăul Moș - Zalmoxis, cum au transcris grecii - este mai vechi și decât Mithra. Iar dacă unii susțin - cu argumente serioase - că mithraismul se află la originea creștinismului, noi credem că zalmoxianismul a inspirat mithraismul și, indirect, creștinismul. Istoricii religiilor vorbesc foarte

frecvent despre dualismul religiei mithraice. Se poate demonstra însă că perechea Ahriman-Mithra are aceeași semnificație cu Zalmoxis-Gebeleizis.

Mithraismul s-a răspândit până în India și China, spre nordul Africii, în Europa, pe cursul Dunării, spre Roma. Până în secolele III - IV, mithraismul și creștinismul și-au disputat Imperiul Roman. A învins religia care l-a câștigat pe împăratul Constantin de partea ei. Originea dacică a mithraismului, dar și a creștinismului se poate dovedi, chiar dacă multora le pare încă deplasat. Este vorba însă de un patrimoniu spiritual comun al antichității. Vechii iudei au realizat sinteza. De aceea, nu mai este edificator să stabilim care credință este revelată și care nu. Există numeroase indicii. Se observă că Mithra, atunci când sacrifică taurul, apare în toate reprezentările îmbrăcat ca un frigian, cu tunica lui, cum numai tarabostes purtau. Acum se știe foarte bine că frigienii nu erau nici perși, nici greci, nici romani. Ei erau daci sau traci, cu o denumire general acceptată.

Zăul Moș transpare și azi în forma de jurământ popular românesc "Zău!". Este evident că dacii nu jurau pe numele Zeus al grecilor...

Marii ritualuri aveau loc la solstiții, pe Muntele Kogaion. Atunci preoții urcau muntele sfânt pentru a ajunge în fața lui Deceneu, trimisul Zăului Moș. De-a lungul timpului, s-au avansat mai multe ipoteze cu privire la locul în care se afla Muntele Kogaion sau Kogainon. Astfel, românii au mai mulți munți care concurează la suprema titulatură sacră: Șurianul, Ceahlăul, Omul, Caraiman și Găina. Probabil că toți au fost munți sacri, unde sălășluiau părinții inițiați. Dar cel mai important dintre ei trebuie să fi fost Șurianul. Nu întâmplător, zeul Soarelui la vedici era Surya, adică același Zău Moș, cu toate atributele luminii. Pe Șurianu s-a ridicat Sarmisegetuza Regia. Construcția este atribuită lui Buerebista, dar așezarea trebuie să fi fost mult mai veche.

Sacrificiile de la solstiții aveau loc numai pe înălțimi. Fiecare așezare avea o înălțime sacră. În satul tradițional, biserica se ridică pe deal. Focul se aprinde la cimitir în Joia Mare, iar de Lăsata Secului se aruncau roți de foc de pe dealuri. În noaptea de Înviere, toate dealurile din România iau foc: coboară țărani, câți au mai rămas, cu lumina cea sfântă spre casă. Cine străbate România în acea noapte înțelege mai bine misterul vechii spiritualități a dacilor, transpusă în creștinismul ortodox.

Dualismul Zalmoxis-Gebeleizis a fost intuit de unii cercetători, fără să se vorbească explicit despre această realitate. "Mitologia dacilor se bazează pe un dualism uraniano-htonian, în faza de independență a Daciei, cu accent henoteist pe caracterul uranian al religiei de stat, iar în faza romană a Daciei, de un chthonism care se menține clandestin la dacii romanizați ca mitologie populară", arată Romulus Vulcănescu în "Mitologia română".

Pentru vechii daci, la fel ca pentru perși, cultul morților era, indirect, cultul vieții mereu biruitoare. Este profund fals și nedrept să afirmăm că strămoșii erau "păgâni". Păgânismul înseamnă lipsa credinței, ceea ce nu se poate afirma despre daci. Capetele morților - cei șapte colaci de înmormântare, la panihidă și la liturgia de dezgropare după șapte ani - semnifică eternizarea în viața de dincolo. Soarele cu semiluna, având scara la mijloc. Toate de pâine. Alături, pe o năsalie mai mică, se află "pomul" - coloana cerului, împodobit cu fructe. Pomul se dă de suflul celui plecat. În toată Moldova istorică și în Transilvania se face toiag sau lumina de stat. Este practic o lumânare din ceară curată, care trebuie să aibă lungimea egală cu înălțimea mortului. Lumina de stat se face spirală și trebuie să ardă acolo unde s-a sfârșit cel plecat. După cum se observă, dacii au topit geometria sacră în riturile lor unice în Europa. În satele din jurul orașului Bor din Timoc, Serbia, românii mai dau și astăzi focul și hora formată în jurul focului de suflul celui plecat. Dacă unora li se pare "păgân" să-ți înmormântezi morții în grădină, cum procedează încă unii momârlani, în realitate, această tradiție semnifică tocmai relația indestructibilă dintre viață și moarte. Obiceiul înfierii unui orfan în groapa părinților, descris magistral de Iftimie Nefântu, are aceeași simbolistică.

Dar poate cele mai tulburătoare rămân practicile de priveghi la dacii liberi, pe care încă le-am putut admira în mai multe sate. Pentru daci, trupul este închisoarea sufletului, iar viața este un chin. Cum spune Coșbuc: "Viața asta-i bun pierdut/ Când n-o trăiești cum ai fi vrut. / Și-acum ar vrea un neam călău/ S-arunce jug în gâtul tău. / E rău destul că ne-am născut./ Mai vrem și-al doilea rău?". Coșbuc a intuit foarte bine filosofia de viață a dacilor, ceea ce unii contemporani de-ai noștri nu mai pricep.

Dacii credeau în nemurirea sufletului și trăiau cu această speranță. Faptele lor aveau acest reper fundamental: dobândirea nemuririi. Reminiscente încă s-au mai păstrat, după ce creștinismul și comunismul au intenționat să înlăture practicile considerate păgâne. La adăpostul nopții, atunci când ochii vigilenți ai preotului nu mai sunt prin preajmă, orice lamentație încetează și începe un spectacol straniu: calul de priveghi, vornicul și gogiul, nișca, ciuștea, buhna, leafa, inelușul, mânăstioara, cleapșa, moara, capra, ursul, gășca, cocostârcul, mânăstulica, gherdănică și multe altele. Jocurile de priveghi atestă vechea spiritualitate a dacilor, pe care cei mai mulți români au abandonat-o. De la romani și de la alte popoare alogene am preluat lamentația, bocetul.

În fond, bucuria în fața morții ar putea fi considerată chiar profund creștină. De altfel, creștinismul ne învață că

nu trebuie să prețuim valorile lumești, că trebuie să ne construim casă în cer și să ne bucurăm pentru faptele noastre bune atunci când plecăm. Iată ce spun uncheșii daci de pe Valea Gurghiului la priveghi: “Omule - pomule/ nu te milui./ nu te jeli./ Bucură-te bucură/ că rădăcina ta/ murind în pământ/ a prins în cer și lutul tău/ s-a încurat/ de unde-a venit/ în vis liniștit./ Bucurați-vă bucurați/ și voi ceilalți/ oamenilor-pomilor./ femei și bărbați/ beți și mâncați,/ cântați și jucați/ că Gheorghe n-a răpus,/ e numai dus,/ e numai întors/ în lumea ce-a fost...” Asemenea gânduri atestă adâncă religiozitate a unui popor străvechi, pentru care totul era sacru.

CODEX ARGENTUS – CEL MAI VECHI DOCUMENT SCRIS PREPONDERENT ÎN GETĂ (DOVEDIT ÎN SPECIAL PRIN LEXIC)

Maria Crișan

Pentru moment voi supune cititorului, spre dreapta lui judecată, un text bine cunoscut tuturor din Biblia zisă a lui Ulfila și anume rugăciunea *Tatăl nostru* după *Evanghelia lui Matei* VI, 9-16: ATTA UNSAR THU IN HIMINAI WEIHNAI NAMO THEIN, VIMAI THIU DINASSUS THEINS, WAIRTHAI WILGA THEINS SVE IN HIMINA GAI ANA AIRTHAI. HLAIF UNSAR ANA THANA SINTEINAI GIF UNS HIMMA DAGA. GAH AFLET UNS THATEI SKULAN BIGAIMA SVE SVE, GAI WEIS THAI SKULAM UNSARAIM GAI NI BRIGGAIS UNS IN FRAINSTUBN GAH AK LAUSEI UNS AF THAMMA UBILIN aUNTE THEINA IST TIUDANGARDI, GAH MACHS, GAH WULTAUS IN AIWINS AMEN] *ăcaci a Ta este [mpără]ia și puterea și mărirea [n vecii vecilor, amin].*

Acest text este transliterat în *Codex Argentus* din limba gotică.

În rugăciunea *Tatăl nostru* avem 65 de cuvinte din care aproape jumătate (toate cele subliniate) le-am putut recunoaște, chiar la prima vedere, că sunt getice și hitite.

Pentru cuv. ATTA și tată, vă rog să vedeți/revedeți atent *Studii de dacologie* II, cu subtitlul *Fals tratat de geto-dacă*, Lecția a 2-a, p. 26-27, precum și Culegere de microstudii (Arvin Print, 2004) p. 81-82 unde tratez despre limba hitită și unde, printre multe alte cuvinte semnalate de către Carolus Lundius ca fiind pur getice, în cartea *Zamolxis primus Getarum legislator*, se regăsește identic și în hitită, ba chiar și în hurită (unde avem IATA și TATI, exact ca în română), limbă înrudită cu hitita, căci mai multă vreme au avut și un regat comun.

Substantivul ATTA a fost însușit apoi de elină, latină, persană, arabă, turcă (vezi și ATTATURK și tată al turcilor, cognomen căpătat de Mustafa Kemal ca unul ce puse bazele statului turc modern). Deci, cum subiliază cărturarul suedez Carolus Lundius, este unul dintre cele mai vechi cuvinte getice (v. și LEX ATTINIS) și la aproape două secole și jumătate după aceea, susținut și de hitită. Geticul ATTA a mai devenit în elină și latină și ADONIS (și tânărul frumos de care se îndrăgostește Afrodita, în rom. avem floarea gingașă DEDE|EL, anemonă în care Afrodita l-ar fi prefăcut, după moarte, pe ADONIS, după tradiția autohtonă, regăsit și în ebraică, în formula de invocare ADONAI (de origine frigană), însemnând DOAMNE! ST{PÂINE! Aceasta pentru că JEHOVA / JAHVE și Dumnezeu, era interzis să se pronunțe; în afară de ADONAI ei mai rosteau și numele ELOHIM.

În mitologia nordică acest tăcut (ATTIN / ATTA) a devenit WODAN / WOTAN / ODIN....

De subliniat că acest extrem de acurat cercetător al adevărului științific numit Carolus Lundius și care este primul autor, pe plan mondial, al unui dicționar de cuvinte getice, din care, spre satisfacția noastră patriotică, oferă cititorului interesat în materie de istorie a limbii și de substratul substanțial al limbii române o seamă de cuvinte getice, chiar în interiorul cărții suspomente evidențind de fapt substratul getic al limbii suedeze și al altor limbi nordice. Cum eu de limba hitită mă ocup de 18 luni, descoperind numeroase cuvinte hitite identice / aproape identice cu cele din getă, reliefate ca atare de către savantul suedez, am concluzionat că hitita este una și aceeași limbă cu geta sau că hitita este o ramură a limbii gete (id. Hurrită). De altfel, însuși numele de hitit – CHATTI și CHITTI, cum își ziceau ei conducând și la numele orașului Chitila, unde e posibil să fi fost un centru metalurgic hitit, ne dezvăluie o identitate toponimică, întrucât consoanele guturale C și G sunt permutabile, iar H nu este decât o aspirație a primelor două; subst. HLAIF și pâine, regăsit în gotică și sub forma de HLAIB ne conduce la rusescul HLEB; conform informației furnizate de *Ancient Scripts*, com. *Writing Systems*, aflăm că lucrurile stau altfel, pentru că, cităm: „In almost of Europe, the Gothic alphabet and language slowly faded into obscurity by the 9th century CE. The Gothic language survived in the Crimea but in too become extinct around the 17th century CE”. Așadar avem de-a face cu un cuvânt pur getic (cu atât mai clar este acest lucru cu cât în graiul moldav HLEAB înseamnă *vechitură*, *hârb*, comp. pol. CHLEB și *pâine*, *femeie*; se găsește și la unii cronicari, cu sensul de o coajă de pâine, adică o nimica toată; și apoi

chiar subst. HĂRB ne trimite prin anagramare la HLEB /HLAB /HLAIF (L cu R și B cu F fiind consoane permutabile); tot în grai moldav avem HLIBA ș p'ine ordinară; prin urmare, avem de-a face cu un cuvânt vechi românesc, fără nici un dubiu; subst. AIRTHAI ș pământ, regăsit în limbile anglo-saxone EARTH, ERDE, luat și de magh. ERDŐ ș pădure, de unde și Ardeal; comp. Erz ș minereu (bronz, aramă, duritate; Erzgerbirge ș munți bogăți în minereuri – cum sunt și Munții Apuseni, dar și munți bogat împăduriți; idibem subst. SKULA > germ. Schuld ș greșeală comp. rom. sculă, podoabă de pietre scumpe, dar și sculă de om ș podoabă de om, cu sens peiorativ; subst. daga < geticul dyi, id. în Mold. subst. aivi regăsit în elină și latină își are etimonul în geticul aiv, reprezentat în româna veche prin ev; verbul lausei ș a dezlega, a ierta, toate acestea și multe altele sunt pomenite de Lundius ca fiind pur getice, de unde le-au luat celelalte limbi, începând cu suedeza și româna veche, adaug eu; ce păcat că Lundius nu a cunoscut româna! în FRAINSTUBS recunoaștem cuvântul vechi românesc DESFRĂNARE.

Merită să scoatem în evidență faptul că savantul belgian Bonaventura Vulcanius Brugensis (*De litteris et lingua Getarum sive Gothorum*, 1597, unde, ca al 2-lea autor, a publicat și aflabetul getic ăprimul fusese Joannes Magnus Gothus care îl copiase de pe o rocă uriașă, studiat înainte și de cărturarul roman CATO MAJOR (234-149 î.e.n), relatând despre el în lucrarea ORIGINES – considerată pierdută, dar din care la cărturarii nordici s-au păstrat fragmente substanțiale) subliniază i.a. Că Episcopul Ulfila, în traducerea *Pentateuhului* (primele cinci cărți din Vechiul Testament) s-a folosit de alfabetul getic, de scrierea getică, aducând simplificări unor litere. (Există cercetători asidui ai acestui monument literar, printre care și Friedrich Fuld (*Ulfilas Gotische Bibelübersetzung – Die älteste germanische Urkunde*, Leipzig, 1805) care vorbesc despre *Moesogotischen Buchstaben*, de care s-a slujit efectiv Ulfila în Codex Argenteus, moesiene, i.e. Getice.

Episcopul Ulfila (313 – 383) s-a născut, a trăit și a activat ca prelat pe pământ getic. După cum am stabilit de peste cinci ani pe baze pur rationale, etnosul GOT este totuna cu cel GET, GE|II s-au numit, după sec. al IV-lea, preponderent GO|I, dar în Peninsula Scandinavă, după cum o susțin toți cărturarii nordici, ei s-au numit Getae din vremuri imemorabile până în evul mediu târziu, iar Episcopul Ulfila, subliniază nordicii, a creat – așa zisul alfabet gotic din cel genuin getic li că el a scris esențialmente în getică, în calitate de autor (parțial) al lui Codex Argenteus, considerat cel mai vechi document de limbă germană și care este, în opinia noastră, și cel mai vechi document de limbă getă.

Așadar, Episcopul Ulfila a tradus Pentateuhul (inclus în Codex Argenteus), din greacă în gotică/ getică, adică în limba vorbită pe teritoriul unde el a trăit și a activat timp de 40 de ani ca episcop. Literele / parte din ele pe care Ulfila le folosește, sunt cele getice, inclusiv rune, deoarece rune s-au folosit pe teritoriul strămoșilor noștri până în sec. al 12-lea; în bogata prefață la Codex Argenteus Upsaliensis se subliniază faptul că forma runelor era diferită de la un teritoriu la altul și că chiar pe același teritoriu s-au folosit rune diferite. Foarte interesant de semnalat (ceea ce subliniază și Ancient Scripts. Com: Gothic) este că, citez: „Goții au vorbit o limbă germanică unică în felul ei și legat numai de conceptul de cel mai vechi idiom germanic, dovedit ca atare, dar mai ales prin aceea că este un idiom cu totul aparte din familia limbilor germanice fără vreo legătură lingvistică cu vreo altă limbă germanică ce a supraviețuit”. La aceasta eu aș mai vrea să adaug: lucrurile stau altfel, pentru că este vorba de idiomul getic în opinia mea, idee susținută și de limba hitită în care am aflat o mulțime de cuvinte identice cu cele din getă. Lucrurile stau astfel și pentru că punctul de plecare a fost limba getă, ca matcă a tuturor celorlalte limbi zis indo-europene / mai curând indo-germanice, de subliniat, cel dintâi cunoscut mie a spus-o cărturarul suedez CAROLUS LUNDIUS: deci, limba getă este limba indo-germanică matcă, eventual o proto-indoeuropeană.

LIMBA LUI ALEXANDRU CEL MARE - MACEDONEANUL

Prof. Univ. Ioan Cardula

Alexandru este fiul lui Filip II, regele Macedoniei și al Olimpiadei, din familia Moloșilor, regi ai Epirului. Filip era de origine tracă iar Olimpiada de origine pelasgă. Informații referitoare la limba pelasgo-tracă găsim la autorii romani Plautus și Quintilian, citați de Nicolae Densușianu în „Dacia Preistorică”, precum și la autorii greci Platon și Socrate. După autorii romani, pelasgo-tracii vorbeau încă din antichitate o limbă latină vulgară (barbară). Această limbă avea un dialect, numit arameic sau aramic, care se vorbea în Macedonia, în insulele Mării Egee și în Asia Mică. Dialectul era – și este- similar cu limba aromână vorbită și astăzi de către aromânii din Macedonia și din diaspora.

Găsim dovezi referitoare la limba vorbită de Alexandru și de soldații armatei macedonene în actual condamnării lui Filota, conducătorul cavaleriei macedonene: Filota a fost învinuit că ar fi participat la complotul organizat împotriva

lui Alexandru; a fost judecat în fața armatei, iar Alexandru a rostit rechizitoriul. În vederea apărării, Filota a fost întrebat în ce limbă vrea să vorbească: în limba DADE (adică maternă) sau într-o altă limbă? Răspunsul a fost următorul: „vreau să vorbesc în altă limbă, pentru că aici se găesc, pe lângă macedoneni, și mulți străini, care consider că vor înțelege mai bine cele spuse de mine”. La acest răspuns, Alexandru a replicat: „vedeți până unde a ajuns Filota? Consideră degradantă limba maternă!” În fapt, era vorba despre limba aromână!

Unul dintre conducătorii armatei macedonene, Bolon, a relatat despre comportare lui Filota față de limba maternă. Când ostașii veneau la dânsul pentru rezolvarea unor probleme, Filota, deși armân care vorbea armâna ca limbă maternă, cerea interpreți care să traducă în limba greacă cele spuse de ei. Față de cele relatate de Bolon, Alexandru a spus: „vedeți până unde a ajuns Filota că îi este rușine și silă de limba maternă” (Quintus Curtius Rufus, VI, 9, 272). Din cuvintele lui Alexandru înțelegem că la curtea de la Pela a regilor macedoneni se vorbea limba aromână, pe care o vorbeau și falanștii macedoneni și pe care o vorbesc în prezent toți aromânii, indiferent unde se găesc: în Macedonia, în alte locuri din continentul European, Canada sau Statele Unite! Aromâna a fost încă din antichitate – și este și în prezent- o limbă unitară care nu s-a schimbat prea mult.

Mai reținem însă și altceva: în antichitate – ca și în prezent- existau intelectuali aromâni cărora le era rușine și li se părea degradant să vorbească în limba lor maternă, aromâna! Faptul că în prezent limba aromână este tot mai puțin vorbită se explică prin aceea că este prea puțin cunoscută de tineri și intelectuali. Limba aromână nu se învață, aromânii neavând școli, biserici și mass-media în limba lor maternă; și acestea cu toate că Recomandarea 1333 din 1997 a Adunării parlamentare a Consiliului Europei prevede acordarea acestor drepturi aromânilor!

Temeli spirituale dacice la Mihai Eminescu și Nicolae Densușianu

Prof. dr. Mihai Popescu

Biblioteca Militară Națională, București

Născuți în locuri binecuvântate de Dumnezeu ale spațiului etnic și spiritual românesc - Nicolae Densușianu în Țara Hațegului din Transilvania și Mihai Eminescu în Botoșanii Moldovei - cei doi tineri aveau să se întâlnească mai întâi într-un spațiu virtual, în paginile revistei Familia, unde și-au făcut debutul cu poezie în primăvara anului 1866.

Într-un interesant articol publicat în revista Dacia Magazin, domnul Napoleon Săvescu a pus în valoare elementele comparative, în plan spiritual, estetic și prozodic, ale creațiilor poetice de început și ale preocupărilor istorice, etnografice și folclorice ale celor doi poeți, în acea vreme.

Mai puțin se știe că ei s-au întâlnit și au legat o frumoasă prietenie, începută la Sibiu și în Mărginimea Sibiului și continuată apoi la București, după 1877. Sunt cunoscute, din amintirile vechilor săi prieteni, detalii ale călătoriei lui Eminescu de la Cernăuți până la Blaj, în vara anului 1866.

Unul din frații lui Eminescu, Nicolae Eminovici, urma cursurile unei școli de felceri militari, la Sibiu. Când Mihai Eminescu a sosit la Sibiu pentru a-și întâlni fratele, acesta absolvise școala și plecase deja în garnizoana Timișoara. În locul fratelui de sânge, Eminescu va fi primit de un frate de preocupări spirituale. Nicolae Densușianu era student la Academia Săsească de Drepturi (Rechtsakademie) din Sibiu și au urmat mai multe zile de erudite discuții, schimburi de idei poetice, literare și istorice, ale căror influențe pot fi urmărite în operele literare, jurnalistice sau istorice ale fiecăruia din ei.

În timpul călătoriei sale prin Transilvania, Eminescu avusese ocazia să cunoască viața de zi cu zi a țăranului român și adunase mărturii privind atrocitățile săvârșite de autoritățile maghiare în timpul revoluției de la 1848.

Densușianu cunoștea mai îndeaproape aceste realități, deoarece tatăl și fratele său au fost maltratați și erau gata să-și piardă viața în acele împrejurări tragice prin care trecuse neamul românesc. Părinții și bunicii săi îi deschisese gustul pentru studierea Revoluțiunii lui Horia, cel care voia să fie “Rex Daciae”, titlu pe care adversarii și detractorii îi luau în derâdere, dar care avusese un ecou profund în sufletele românilor transilvăneni.

Comportamentul autorităților austriece și mai ales al celor maghiare față de români l-au făcut pe viitorul istoric să mediteze la soarta locuitorilor Daciei din teritoriul cucerit de romani. Evenimentele contemporane aruncau o lumină nouă asupra trecutului și permiteau o abordare intuitivă a temelii spirituale dacice în formarea poporului român, într-o epocă în care “latinitatea” noastră era socotită un titlu de noblețe și apărea ca un adevăr axiomatizat până și în manualele școlare.

La rândul său, Eminescu observase prăpastia dintre spoiala vieții urbane și autenticitatea profundă și străveche a satului românesc.

Putem afirma că această apropiere prin intuiție de rădăcinile noastre dacice a fost continuată pe căi diferite de Mihai Eminescu și Nicolae Densușianu în operele lor.

La Eminescu, Horea este înfățișat asemenea unui rege dac, poemul *Rugăciunea unui dac* are dimensiuni cosmogonice și antropogenetice, iar dacismul eminescian va înflori și va da roade în amplul poem *Memento mori*.

După cele câteva zile de discuții aprinse, de cufundări în enigmele istoriei străvechi ale poporului român, Densușianu află că autoritățile austriece aveau intenția să-l rețină pe tânărul Eminescu, pentru preocupările sale, considerate subversive. Îl conduce la Rășinari, într-o familie de preoți de origine aromână (bunicii viitorului poet Octavian Goga), de unde va fi trecut prin “vama cucului” în România.

După stabilirea lor la București, din 1877, prietenia dintre Eminescu și Densușianu se va manifesta și în viața publică. Ei vor colabora la aceleași publicații (de exemplu, ziarul *România liberă*, editat de ardelenii stabiliți la București, având în program pregătirea unirii Transilvaniei cu România). De asemenea, au activat în cadrul societății *Carpații* (fiind urmăriți pentru asta de serviciile secrete austro-ungare) și au participat la ședințele bucureștene ale societății *Junimea*.

Dacia preistorică, lucrarea postumă a lui Nicolae Densușianu, este astăzi cunoscută mult dincolo de granițele României și ale spațiului etnic românesc, în ciuda interzicerii tuturor lucrărilor autorului în perioada 1944-1986.

Opera eminesciană, antumele, postumele și manuscrisele, cuprind încă numeroase mărturii ale căutărilor marelui poet român la izvoarele etnice și spirituale ale neamului românesc.

CUVINTE COMUNE IN LIMBA GREACĂ ȘI ROMÂNĂ ÎN SCRIERILE LUI HOMER ȘI PLATO

Doina Mureșan

Profesoara de Muzică, New York, USA

O dovadă a vechimii culturale și materiale ale poporului dac, ca fiind o ramură distinctă a neamului tracilor este și numărul considerabil de cuvinte similare găsite în scrierile autorilor antici greci. Aici mă refer la Homer și Plato dat fiind faptul că am avut ocazia să studiez o parte din scrierile lor. De semnalat este faptul că între perioadele în care au trăit Homer și Plato este o distanță destul de mare în timp. Homer a trăit pe coasta de vest a Anatoliei, Turcia de astăzi, posibil în secolul VIII sau VII î.d.H. Plato a trăit în Atena în secolul IV î.d.H. Dat fiind că în ambele dialecte găsim cuvinte comune cu limba română și considerând că ambii autori au trăit în regiuni diferite denotă faptul că aceste cuvinte au fost preluate de populația de triburi care au venit în diferite valuri și care mai târziu s-au numit greci de la populația tracică localnică pe aceste ținuturi cu multă vechime.

ROMÂN > ROMANUS: O ETIMOLOGIE CERTĂ?

Alexandru Badea

Afirmația că numele etnic *român* – care desemnează pe oamenii pământului apelor carpato-dunărene vorbitori de limbă *românească* – provine din latinescul *romanus* este aproape un loc comun. Evidenta asemănare între cei doi termeni precum și prezența Imperiului Roman în această parte de lume cu două mii de ani în urmă par să valideze cu prisosință atare etimologie. Iar în decursul timpului, și pe această bază, evoluția de la etimonul *Romanus* la etnonimul *Român* a fost văzută ca premisă și dovadă a romanizării oamenilor locului iar etnonimul însuși a fost perceput empiric – și nu numai- ca expresie a caracterului (neo)-romanice al poporului român și implicit a (neo)-latinității limbii sale.

Dacă totuși au existat unele îndoieli – sau mai curând rețineri- acestea nu au avut în vedere etimologia ca atare ci dificultatea de a explica convingător felul cum acest prestigios nume politic al antichității, *Romanus*, a putut dăinui în această parte de lume, - și aproape numai în această parte de lume-, atunci când el a dispărut de pe toată întinderea de odinioară a imperiului, chiar și din provincii ale căror locuitori au traversat împrejurări istorice presupus

a fi mult mai favorabile unei atare dăinuiri.

Mai înainte însă de semnele de întrebare ridicate de această supraviețuire „miraculoasă” a lui *romanus/român* se cuvine a fi cercetată o altă problemă, care ține de etimologia însăși, și anume: în ce fel și în ce măsură *romanus* a putut fi înșușit, apropiat de oamenii pământului astfel încât să le devină definitoriu așa cum numai un etnonim autentic poate fi?!

În vremea stăpânirii romane în Dacia, în secolul al II-lea și în prima jumătate a secolului al II-lea, *Romanus* purta două accepțiuni oarecum consacrate:

a) adjectiv derivat din toponimul *Roma*, inițial având o conotație etnopolitică (cum apare în cunoscuta sintagmă *SENATUS POPULUSQUE ROMANUS*), dar care odată cu extinderea puterii Romei, mai întâi în Italia, mai apoi dincolo de hotarele ei, a pierdut valoare etnică propriu-zisă, rămânând numai cu o semnificație precumpănitor juridico-politică concretizată în

b) numele (*CIVIS ROMANUS*) desemnând acea parte a locuitorilor imperiului care se bucurau de *jus italicum*, adică de cel mai înalt grad de jurisdicție, de protecție judiciară prevăzute de legislația romană. Cu acest înțeles *romanus* desemna numai o parte, minoritară, a locuitorilor imperiului, delimitată pe criterii juridico-administrative și social-politice de *latini* și *peregrini*, celelele categorii în care erau incluși restul locuitorilor liberi ai imperiului.

Așadar, spre deosebire de zilele noastre când apartenența la un stat conferă *ipso facto* „cetățenia” statului respectiv și implicit etnonimul oficial corespunzător, în Imperiul Roman a fi *Romanus, civis Romanus* semnifica un statut personal, privat, de care nu se putea prevala oricine, de oriunde și de oricând. În aceste condiții este evident că marea majoritate a localnicilor din Dacia romană, incluși în categoria *peregrinilor* sau / și, în măsura în care trăiau în orașe, mai ales, în cea a *latinilor*, conducându-se în continuare în viața de zi cu zi și în raporturile nemijlocite după cutumele proprii, recunoscut de stăpânire între altele și în cadrul *jus gentium*, nu erau cătuși de puțin afectați de condiția de *Romanus* și nua veau nici o motivație de a și-l apropia altfel decât, poate, ca un cuvânt latinesc printre altele; un cuvânt desemnându-l pe „celălalt”, pe „străin”, pe „ocupant”: stăpânitor de alt „neam”. De altfel delimitarea opera și în sens invers, (cetățenii) romani păstrând în mod firesc distanța exprimând privilegiile de care se bucurau atât în ordinea raporturilor personale cât și în cea a relațiilor publice, sociale și administrative față de restul locuitorilor, aceștia doar supuși ai imperiului.

Situația nu se schimbă nici după anul 212, când Caracalla extinde printr-un edict, *CONSTITUTIO ANTONINIANA*, statutul de roman, *civis Romanus*, și la alți locuitori liberi ai imperiului. Așa cum tind să dovedească cercetări mai recente, - papirusul în cauză parvenindu-ne mutilat-, nu numai *dediții* dar și toți *peregrinii* din așezările rurale, adică în cazul nostru, marea majoritate a locuitorilor Daciei romane, rămâneau în continuate excluși de la acest statut. Această constatare vine în concordanță și cu rostul esențial al edictului: Caracalla nu urmărea prin gestul său decât lărgirea bazei de impozitare, pentru a asigura noi resurse de venituri unei vistierii tot mai secătuite de războaiele externe și de confruntările interne. Or, statutul de *Romanus*, cetățean roman, nu implica numai privilegiul față de marea masă a locuitorilor imperiului – aceștia non-romani!- dar și obligații, printre care și fiscale.

Ideea politică a extinderii cetățeniei romane la toți locuitorii imperiului în perspectiva solidarizării acestora cu puterea de stat, așadar transformarea lui *Romanus* într-un „nume național” al lumii romane devine perceptibilă și este atestată abia un secol mai târziu, când Dacia și locuitorii ei nu mai făceau parte din imperiu, și când împrejurările interne și externe creau un alt cadru de receptare a realității. Deocamdată însă, în mod neașteptat, *Romanus* ca posibil etimon al lui *român*, a avut mai mult de pierdut decât de câștigat prin stările de lucruri create de *Constitutio Antoniniana*. În măsura în care prestigiul lui *Romanus* era diminuat prin relativ tot mai lesnicioasa lui asumare, prin reducerea atractivității lui social-economice și a ascendentului social-administrativ conferit în relațiile cu ceilalți, locuitorii din Dacia sau de aiurea erau din ce în ce mai puțin interesați să și-l apropie. Văzută din perspectiva inversă, această egalizare a condițiilor a determinat mai degrabă o reaffirmare a statutului etnic propriu, a obârșiei non-romane care îi definește și îi definea, în opoziție cu *romanus*, ca oameni ai pământului locuitori ai imperiului. Și este foarte posibil ca acea reînviere a particularismelor locale care se produce numai o generație mai târziu, în contextul frământărilor prin care trece imperiul la mijlocul secolului al III-lea să fie și o consecință, printre altele, a edictului din 212.

Ce rezultă din cele înfățișate privind posibilitatea ca numele politic *Romanus* să fie etimonul numelui etnic *român*?

a) în timpul stăpânirii romane în Dacia, numărul celor care își puteau apropia denumirea de (*civis*) *Romanus* sau care puteau fi desemnați cu acest apelativ constituia o minoritate.

b) Edictul lui Caracalla (212) nu aduce schimbări semnificative, întrucât în Dacia, ca și în alte provincii, numărul *peregrinilor dediții* sau care locuiau în mediul rural – rămași în continuate în afara ariei de cuprindere a lui *Romanus* – era majoritar.

- c) Slavii, mulți – puțini cât vor fi fost, nici nu intră în discuție.
- d) Semnificația lui *Romanus* ca „locuitor al Imperiului Roman” (apropiată de conotația modernă de „cetățean” al unui stat național) tinde să se impună și este atestată ca atare, ca nume politic, abia în secolul al IV-lea, când Dacia și „oamenii pământului” ei nu făceau parte din imperiu.
- e) În sfârșit, dar nu în ultimul rând, cea mai mare parte a geto-dacilor, a oamenilor pământului apelor carpato-dunărene care au dăinuit pe teritoriul locuit de purtătorii etnonimului *român* au rămas în afara stăpânirii romane, a provinciei imperiale Dacia. Pentru aceștia apropierea numelui *Romanus* în oricare dintre accepțiuni nu avea nici un rost.

Pentru toate aceste considerente concluzia care se impune este că numele *Romanus* nu a întrunit în nici un moment al istoriei provinciei romane Dacia, al contactului dintre grupurile de limbă maternă geto-dacă și, respectiv, latină, condițiile necesare pentru a fi asumat fie și măcar cu titlu de nume politic, precum ca etnonim, de o majoritate a locuitorilor acestor meleaguri. Se adaugă astfel încă un argument împotriva acceptării necritice – pe baza simplei „evidențe” – a opiniei că latinescu *Romanus* ar fi etimonul numelui etnic și național al românilor din zilele noastre.

“SARMIZEGETUSA REGIA” ORI...”KOGAION” ?

Prof. TIMOTEI URSU (USA)

Pornind nu numai de la criteriile logicii dar și de la faptul că nici o sursă istorică – din cele cunoscute până asătzazi – nu desemnează Dealul Grădiștei și împrejurimile acestui munte drept capitală a regilor daci, precum și de la sublinierea că denumirea “Sarmizegetusa Regia” (devenită prin repetiție mecanică, una din cele mai uimitoare mistificări ale istoriografiei românești!) a fost inițial o denumire *convențională* și atribuită locului prin simpla presupunere, într-un moment în care explorarea arheologică a acestui sit era abia la începuturi, tot mai multe fapte induc concluzia că adevărata capitală a Daciei era... cea denumită de inșiși romanii: “Sarmizegetusa *Dacica*”. Abia ulterior, în timpul domniei lui Hadrian (mai exact în anul 118) și în memoria împaratului cuceritor, numele complet al localității devine – cu semnificativa specificare a apartenenței locale! – “Colonia Ulpia Traiana Augusta *Dacica Sarmizegetusa*”.

Faptul că o serie de clădiri *intramuros*, așa cum a relevat cercetarea arheologică, prezintă caracteristici constructive specifice romanilor, nu înseamnă deloc obligatoriu ca acestea să fi fost ridicate numai după anul 106-107: între specificațiile și îndeplinirile contractului lui Domițian (realizat pentru a determina statul dac să nu acorde ajutor militar altor triburi aflate în conflict militar cu legiunile romane pe cursul Dunării Medii) se prevedeau explicit nu numai stipendii financiare, dar și trimiterea de “meșteri militari și civili (constructori!), probabili arhitecți și supraveghetori ai ridicării nu numai de... întărituri militare dar, cu maxima probabilitate, ai unei capitale regale cu... confort roman (mai ales că în intervalul confuz de “pace”, dintre cele două războaie cu romanii, în zonă se aflau unități militare romane..! E de adăugat la cei trimiși anterior prin înțelegere, numărul remarcabil de prizonieri și defectori romani, aflați deja la daci, și cu certitudine deținători de priceperi practice, la care fac referință în mod repetat tratativele romano-dace. Nu pot fi ignorate în acest sens nici repetatele și productivele tangențe ale dacilor cu lumea etruscă, italică și elenă.

Nu vedem nici un motiv pentru care Decebal și curtea sa regală, într-o capitală care se apreciază că adăpotea circa 20-30.000 oameni (!) să-și fi refuzat tihna unui “hypocaustum” (un bazin cu apă caldă, etc.)– și să i preferat doar... viforul din varful de munte de la Dealul Grădiștei, unde nici măcar rezistenții ciobani nu-și îngăduie să viețuiască mai mult de 7-8 luni pe an. Nu vedem nici un motiv pentru care ceea ce (ulterior, sub stăpânire romană), devenea - se presupune! - Templul zeului Liber Pater, sa nu fi fost o clădire extrem de utilă pentru “sala tronului” lui Decebal. O serie din aceste presupuneri logice, care vizează executia unor clădiri *de către daci sub îndrumare arhitecturală romană*, își găsesc un corespondent tehnologic în faptul că o mare parte a dimensiunilor constructive ale edificiilor apreciate drept “romane” corespund *modulului și subdiviziunilor de lungime dacice* (1,734m; 0,4335m; 0,289m; 0,1445m și 0,024...m), etc.

Studiul totalizează o serie de referințe care tind să demonstreze că în Munții Orăștiei se afla un puternic și străvechi “Centru cultural, științific și tehnologic” getic, probabilul KOGAION, numele menționat în izvoarele antice ca atare. Acesta era un posibil și bine apărat militar teritoriu, folosit – după toate probabilitățile - ca zonă de tezaurizare și chiar de probabil refugiu regal și nobiliar în caz de primejdie. Cu certitudine Dealul Grădiștei adăpotea

un centru *cultural-științific* de o uimitoare productivitate și, probabil cu aceeași tentă *culturală*, un impresionant centru de siderurgie (făurărie, batere de monedă, execuție de arme și podoabe, etc.)

Capitala unui regat ale cărui fruntării (variabile în timp) aleargă de la poalele Alpilor până dincolo de Nistru în vremea lui Burebista și - chiar dacă mai retrâns - pe teritoriul mai multor seminții central și est-europene în preajma războaielor cu Traian, avea *nevoie de excelența situare strategică centrală a localității devenită ulterior "Ulpia Traiana"*: în primul rând din pricina facilității căilor de acces, în toate și din toate direcțiile, foarte bine păzite. O astfel de capitală, generos aparată natural (vezi imaginile de pe Columna lui Traian!), era situată, totuși, la o altitudine acceptabilă, cu un microclimat *convenabil pe parcursul întregului an*.

Conceptul stupid că regii daci (faimoși în epocă tocmai datorită agresivității și disponibilității lor militare) și-ar fi construit "o capitală -cuib de vulturi" inabordabilă, defensivă prin excelență, în vârful de munte - nu mai poate încânta astăzi decat... copiii dornici de basme sau nostalgicii perioadei în care lumea dacică era etichetată drept aceea a unui trib de oiieri, țărani și briganzi "aninați de munții lor", niște primitivi pe care câteva legiuni - eterogene și prolixе - de ostași așa-zis "romani" - urma să-i nimicească, apoi să se cocoțeze în paturile nevestelor lor și să le civilizeze pe acestea predându-le lecții de limba latină în vederea nașterii miraculoase a noului Popor Vlah (și asta cât mai în... Sudul "*actualelor granițe ale României*" și, mai cu seamă, cât mai la Sud de Dunăre și de dovezile reale păstrate de pământul natal...).

Este de datoria istoricilor și cercetătorilor de studiu pluridisciplinar să reexamineze toate aceste date, mai ales în condițiile în care România își reclamă statutul politic de străvechi neam european și năzuiește să transforme, în mod decent și eficient, turismul internațional într-o logică și importantă sursă de venit național.